

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА
ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ
ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

З Б І Р Н И К
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ З ПИТАНЬ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ
ОСІБ В УКРАЇНІ

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора,
Заслуженого юриста України
Наливайко Л.Р.

Видання друге, перероблене і доповнене

Дніпро
2020

УДК 342.7
З-41

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол №5 від 21.01.2020)*

Рецензенти:

Коршун А.О. – голова Третього апеляційного адміністративного суду;

Легеза Є.О. – професор кафедри адміністративного та митного права
Університету митної справи та фінансів, доктор юридичних
наук, професор

Укладачі:

Наливайко Л.Р. – проректор Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, За-
служений юрист України;

Грицай І.О. – професор кафедри загальноправових дисциплін Дніпропе-
тровського державного університету внутрішніх справ, док-
тор юридичних наук, доцент;

Степаненко К.В. – доцент кафедри загальноправових дисциплін Дніпро-
петровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Чепік-Трегубенко О.С. – доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

**З-41 Збірник нормативно-правових актів з питань забезпечення прав
внутрішньо переміщених осіб в Україні / Уклад.: Л.Р. Наливайко,
І.О. Грицай, К.В. Степаненко, О.С. Чепік-Трегубенко; за заг. ред. док-
тора юридичних наук, професора, Заслуженого юриста України
Л.Р. Наливайко. 2-ге вид., перероб. і допов. Дніпро: Дніпр. держ. ун-т
внутр. справ, 2020. 364 с.**

ISBN 978-617-7665-77-8

У збірнику систематизовані міжнародні та національні нормативно-
правові акти з питань забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в
Україні.

Аутентичні тексти документів викладені станом на 01 січня 2020 року.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних вищих та інших на-
вчальних закладів, науковців, фахівців, а також для широкого кола читачів.

ISBN 978-617-7665-77-8

© Укладачі, 2020

© ДДУВС, 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
ЧАСТИНА I. МІЖНАРОДНІ АКТИ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	23
Загальна декларація з прав людини (витяг)	23
Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (витяг).....	24
Конвенція про статус біженців.....	25
Руководящие принципы по вопросу о перемещении лиц внутри страны.....	40
Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод	50
ЧАСТИНА II. НАЦІОНАЛЬНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	64
1. ЗАКОНИ УКРАЇНИ	64
Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.....	64
Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України.....	89
Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України.....	110
Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб.....	131
Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції	135
Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус.....	146
Про гуманітарну допомогу	193
2. ПІДЗАКОННІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ УКРАЇНИ	208
Про затвердження Порядку створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб	208

Про затвердження Порядку оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території України.....	214
Про облік внутрішньо переміщених осіб	218
Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.....	228
Деякі питання оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції	243
Про затвердження Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.....	245
Про затвердження Порядку виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.....	264
Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей	266
Деякі питання надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї	270
Питання митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги.....	272
Про затвердження Порядку надання гуманітарної та іншої допомоги населенню Донецької та Луганської областей	273
Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам.....	276
Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам	281
Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам.....	293
Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів за місцевими бюджетами у населених пунктах Донецької та Луганської областей, що розташовані на території проведення антитерористичної операції, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення	297

Про забезпечення тимчасового проживання сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.....	300
Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам	304
Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла	316
Про затвердження Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2020 році	325
Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і Порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб	327
Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року	347

ПЕРЕДМОВА

Історія людства – це історія міграційних процесів, які в сучасних умовах глобалізації є цілком закономірним явищем. Проте внутрішньо переміщені особи та біженці є особливо вразливими категоріями людей-мігрантів, кожен з яких через певні негативні обставини покинув місце свого постійного проживання¹. Війни між державами і конфлікти неміжнародного характеру, політичні переслідування спричиняють страждання біженців та вимушених переселенців, які опиняються у безправному становищі. Ці негативні наслідки сприяли виникненню необхідності врегулювання правового статусу біженців та вимушених переселенців. У зв'язку з цим держави по-своєму намагаються, дотримуючись міжнародних стандартів, забезпечувати права таких категорій людей. Перші акти у цій сфері були прийняті після Першої світової війни². Універсальною угодою стала Конвенція про статус біженців 1951 р.

Конвенція закріпила статус біженців, згідно з яким біженець – це особа, яка внаслідок подій, що відбулися в її країні, маючи підстави для побоювання бути переслідуваною за ознакою раси, віросповідання, національності, політичних поглядів, приналежності до деяких соціальних груп, перебуває за межами країни, громадянином якої є, та яка не може або, внаслідок своїх побоювань, не хоче вимагати захисту цієї країни. Конвенція передбачає умови надання статусу біженця, обсяг прав тощо. Крім того, вона закріплює умови, за яких статус біженця не надається певним особам, зокрема: а) які скоїли злочин проти миру, воєнний злочин або злочин проти людяності; б) які скоїли тяжкий злочин неполітичного характеру за межами держави, що надала їм притулок, і до того, як вони були допущені в цю державу в статусі біженця; в) винним у скоєнні діянь, що суперечать цілям і принципам ООН³.

Враховуючи зростаючу актуальність проблеми біженців, 31 січня 1967 р. був прийнятий Протокол, який уточнив поняття «біженець» і поширив дію Конвенції 1951 р. на всі держави, які брали в ній участь, «без яких-небудь географічних обмежень». Крім того, всі держави зобов'язалися здійснювати співробітництво зі спеціально створеним органом ООН – Управлінням Верховного Комісара у справах біженців і надавати йому інформацію про становище біженців, законодавства стосовно біженців, а також дані про виконання Конвенції 1951 р.⁴.

---

¹ Ляшко О. О. Права внутрішньо переміщених осіб та біженців: проблеми їх захисту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2018. Т. 29 (68), № 6. С. 24.

² Конвенція про статус біженців від 28.07.1951 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011

³ Там же.

⁴ Протокол, касающийся статуса беженцев URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/refugees_prot.shtml.

По відношенню до ВПО позиція Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) є такою. Мандат УВКБ ООН конкретно поширюється на біженців, але в останні 30 років Агентство сприяло у проведенні більше 30 операцій допомоги ВПО в різних ситуаціях по всьому світу – в Колумбії, Анголі, на Балканах, в Афганістані. Всеосяжна угода, досягнута у 2005 р., більш чітко визначила і зміцнила функції спеціалізованих агентств у справі надання допомоги внутрішньо переміщеним особам. Відповідно до цієї угоди з 1 січня 2006 року УВКБ ООН несе основну відповідальність за надання правового захисту, забезпечення тимчасовим житлом у надзвичайних ситуаціях і управління таборами для ВПО. У рамках даних обов'язків Агентство розширило свої операції в декількох країнах, у тому числі в Демократичній Республіці Конго та Уганді, та на початку 2007 року надавало захист і допомогу відповідно 1,1 і 1,6 млн чол. Спочатку мандат УВКБ ООН безпосередньо не поширювався на ВПО; фактично жодне агентство ніколи не мало чіткого і всеосяжного мандата на їх захист. Однак, спираючись на свій величезний досвід у сфері переміщення населення, УВКБ ООН протягом багатьох років надає допомогу деяким із цієї категорії осіб – у даний час близько 12,8 млн чол., або половині від загальної кількості ВПО у світі. Зазвичай УВКБ ООН діяло під егідою Управління координатора ООН з надання надзвичайної допомоги. У даний час агентство ООН у справах біженців відіграє провідну роль у контролі за задоволенням потреб ВПО у правовому захисті та притулку, а також координації процесу управління новоствореними таборами⁵.

Переміщення з тих чи інших причин мільйонів осіб по всьому світу є резонансним гуманітарним викликом у сфері прав людини. За підрахунками Управління Верховного комісара ООН у справах біженців кількість вимушених мігрантів у всьому світі станом на 2019 рік досягла найвищої позначки з часів Другої світової війни – 70,8 млн осіб, серед них майже 45 млн – внутрішньо переміщені особи (ВПО), що більше ніж вдвічі перевищує кількість біженців (25,9 млн).

Для порівняння: у 2017 році офіційне число вимушених мігрантів у світі, за даними ООН, становило 68,5 млн осіб, в 2009 році – 43,3 млн осіб⁶. Разом із тим, слід відзначити, що визначити точну кількість внутрішньо переміщених осіб важко, оскільки часто урядові органи не фіксують внутрішні переміщення населення. Проблему внутрішньо переміщених осіб часто розглядають як внутрішню справу конкретної країни, що привертає набагато меншу увагу міжнародної спільноти, ніж проблема біженців.

Щодо правового регулювання, то на відміну від біженців, які мають захист відповідно до Женевської конвенції 1951 року про статус біженців, вну-

---

⁵ Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до В 60 стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. С. 149.

⁶ The office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). URL: <https://www.unhcr.org>

трішньо переміщені особи не захищені жодним міжнародно-правовим договором, а дотримання їхніх основоположних прав на міжнародному рівні не гарантовано жодним конкретним інструментом⁷. Проте серед універсальних міжнародних актів, що регламентують правове становище вимушених переселенців, слід вказати «Керівні принципи щодо питання внутрішньо переміщених осіб», прийняті у 1998 році. У Керівних принципах ООН з питань внутрішнього переміщення осіб всередині країни права ВПО підтверджуються як такі, що передбачені більш загальними гарантіями в існуючому міжнародному законодавстві з прав людини та гуманітарного права.

Керівні принципи не є обов'язковим правовим документом, проте засновані на нормах міжнародного права, передусім таких, як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Конвенція про статус біженців, вони деталізують положення названих актів, які відповідають специфічним потребам ВПО, і пояснюють, як необхідно їх застосовувати в умовах внутрішніх недобровільних переміщень.

Згідно з Керівними принципами УВКБ ООН з питання про переміщення осіб усередині країни, особи, переміщені всередині країни, визначаються як люди або групи людей, які були змушені рятуватися втечею або покинути свої будинки або місця проживання, через або для того, щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, ситуації загального насильства, порушень прав людини або стихійних лих/техногенних катастроф, і які не перетнули міжнародно-визнаний державний кордон країни. Це визначення було сформульовано з урахуванням загальних потреб у захисті та проблем, які зазвичай виникають у людей в таких ситуаціях. ВПО подібні до біженців у тому сенсі, що вони мають схожий досвід, потреби, страхи і побажання. У зв'язку із цим ВПО інколи називають «внутрішніми біженцями». Проте така назва є оманливою, оскільки між ВПО та біженцями існує істотна правова різниця, яка передусім обумовлена тим, що біженці перетинають міжнародний кордон.

Керівні принципи ООН від 1998 року щодо внутрішнього переміщення залишаються основним нормативно-правовим інструментом, який допомагає урядам виконувати власні зобов'язання у сфері захисту і надання підтримки особам, які були вимушено переміщені в межах власних країн. І хоча Керівні принципи не є міжнародним договором, вони відображають положення міжнародного права у сфері прав людини та гуманітарне право й узгоджуються з ними. Крім того, слід враховувати, що вони були схвалені на основних міжнародних форумах як «важлива міжнародна нормативна база для захисту внутрішньо переміщених осіб».

У межах європейського правопорядку основоположні вимоги щодо поваги та захисту прав ВПО викладено у Рекомендації Rec(2006)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо внутрішньо переміщених осіб,

---

⁷ Внутрішньо переміщені особи (ВПО). URL: <https://www.unhcr.org/ua/внутрішньо-переміщені-особи-впо>

яку було схвалено на 961-му засіданні заступників міністрів 5 квітня 2006 року. Як зазначається у роз'яснювальному меморандумі, Рекомендація Rec(2006)6 має на меті виконання трьох основних завдань.

По-перше, вона спрямована на заохочення і сприяння реалізації Керівних принципів ООН з питань внутрішнього переміщення в державах-членах Ради Європи. Керівні принципи ООН, про особливе значення яких і раніше наголошувалось Комітетом міністрів Ради Європи, саме тому важливі, що вони ґрунтуються на міжнародних документах з прав людини і міжнародному гуманітарному праві. Вони визнані універсальними стандартами, якими керуються уряди та міжнародні організації в їхніх зусиллях з надання допомоги і захисту переміщених осіб.

Другим завданням цієї рекомендації є вихід за межі «простого переказу Керівних принципів ООН». Ґрунтуючись на наявних стандартах, розроблених в Раді Європи, ця рекомендація визначає важливість проблеми ВПО в контексті юридичних зобов'язань, взятих державами-членами Ради Європи, які перевищують рівень зобов'язань, відображених в Керівних принципах ООН. Тому ця рекомендація містить посилання на Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ), яка є доволі ефективним інструментом для захисту ВПО в Європі.

Третє завдання рекомендації Rec(2006)6 полягає у підвищенні обізнаності серед держав-членів щодо деяких питань, які Рада Європи вважає особливо актуальними у зв'язку з ситуацією ВПО в Європі. З цією метою рекомендація прагне відобразити передові практики у галузі захисту і допомоги вимушеним переселенцям⁸.

У Рекомендації Комітету міністрів 2006 (6) визначено 13 змістовних пунктів щодо захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб (перелік яких не вичерпується наведеними нижче):

– передусім наголошується, що на відміну від ситуації з біженцями захист внутрішньо переміщених осіб та їхніх прав, а також постачання їм гуманітарної допомоги є першорядним обов'язком держави, в якій відбулося переміщення (при цьому за державою визнається право звертатися по допомогу до міжнародного співтовариства);

– заборона дискримінації через вимушене переміщення з урахуванням особливої уваги до захисту осіб, що належать до національних меншин та інших найбільш уразливих груп населення. Держави повинні вжити належних і ефективних заходів для забезпечення рівного ставлення до всіх внутрішньо переміщених осіб, а також до них та інших громадян. У результаті цього може виникнути зобов'язання розглянути питання щодо особливого поводження з внутрішньо переміщеними особами з огляду на їхні потреби (йдеться про застосування позитивних дій);

---

⁸ Проблеми захисту прав і свобод ВПО, а також інтересів громадян або держави на тимчасово окупованих територіях та в районах проведення АТО. URL: <https://www.slideshare.net/DonbassFullAccess/27102016-91703900>

– відповідно до своїх зобов'язань згідно зі статтями 2, 3 та 5 ЄКПЛ держави повинні вжити належних заходів, щоб, з одного боку, запобігти діям, які можуть порушити право внутрішньо переміщених осіб на життя, фізичну недоторканність, свободу і безпеку, а з другого – ефективно розслідувати можливі порушення цих прав;

– відповідно до статті 8 ЄКПЛ держави зобов'язані вжити належних заходів з метою сприяння возз'єднанню сімей, що були розділені внутрішнім переміщенням;

– внутрішньо переміщені особи повинні бути забезпечені всіма документами, що необхідні для ефективного здійснення їхніх прав в якомога коротший термін після переміщення, без висунення необґрунтованих умов;

– держави повинні вжити належних правових і практичних заходів, щоб внутрішньо переміщені особи могли повноцінно реалізувати своє право голосувати на національних, регіональних або місцевих виборах;

– внутрішньо переміщені особи мають право користуватися своїм майном згідно з правом у сфері прав людини. Зокрема, ВПО мають право на повернення своєї власності, що була залишена у зв'язку з їхнім переміщенням. Якщо вимушені переселенці позбавлені можливості повернути свою власність, така втрата повинна бути належно компенсована;

– згідно з міжнародними стандартами внутрішньо переміщені особи мають право на обрання одного з варіантів «сталих рішень»: добровільне, безпечне і гідне повернення до власних помешкань або місць постійного проживання; переселення до іншої частини країни; належна та стійка інтеграція внутрішньо переміщених осіб у місцях їх переміщення.

Останні два блоки зобов'язань держав розкриваються докладно у двох наступних надзвичайно важливих документах Ради Європи стосовно внутрішнього переміщення, схвалених Парламентською асамблеєю Ради Європи, а саме – Рекомендації 1877 (2009) від 24 червня 2009 року «Забуті люди Європи: захист прав людини осіб, переміщених на тривалий час» та Резолюції 1708 (2010) від 28 січня 2010 року «Вирішення майнових питань біженців і внутрішньо переміщених осіб».

Слід визнати, що проблема забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб є лише частиною загальносвітової проблеми вимушеної внутрішньої міграції, яка сьогодні набуває загрозливих масштабів. Окреслені тенденції об'єктивно потребують більш чіткого визначення міжнародно-правових стандартів забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, механізму їх впровадження в діяльність міжнародних організацій та практику захисту такої категорії осіб державами, які стоять перед необхідністю вирішення проблем, пов'язаних із вимушеною внутрішньою міграцією.

Державне регулювання міграційних процесів у незалежній Україні довгий час зосереджувалось головним чином у сфері міжнародних міграцій, внутрішні ж переміщення сприймалися як такі, що в умовах формування ринкового суспільства самоорганізуються без участі держави й у відповідь на соціально-економічні зміни. У «Державній стратегії регіонального розвитку

на період до 2020 року», прийнятій у 2014 р.⁹, було визнано наявність міжрегіональних диспропорцій у міграційних потоках, пов'язаних із зосередженням економічної діяльності в столиці та обласних центрах і припливом населення у ці «точки зростання», що створює додаткові ризики регіонального розвитку. Для запобігання цим ризикам у Стратегії передбачено організацію міжрегіональної маятникової міграції, щоправда, без конкретизації її регуляторних механізмів. Єдиною категорією населення, щодо розселення якої в Стратегії запропоновано розробку спеціальних міжрегіональних програм, стали вимушені переселенці¹⁰.

Проблеми забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб на вітчизняних просторах були актуальними ще з давніх часів. Так, наприклад, ученими розроблено періодизацію розвитку правового забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, яка включає такі етапи: період Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (X-XIV ст.); козацька доба (XVI-поч. XVIII ст.); імперський період (XVIII-поч. XX ст.); період національно-визвольних змагань (1917-1921 рр.); радянська доба (1920-1991 рр.), включаючи періоди колективізації, голодомору, масових репресій, депортації, евакуації та вивезення з окупованих територій до Німеччини; Чорнобильського переселення; період становлення України як незалежної держави (1991-2014 рр.); період збройної агресії проти України та тимчасової окупації її територій (2014-дотепер)¹¹.

Військова агресія Росії по відношенню до України, що мала вираз в анексії АРК Крим (у березні 2014 р.), окупації окремих районів Донецької та Луганської області, та розпочата після цього 13 квітня 2014 р. антитерористична операція призвели до того, що Україна посіла восьме місце у світі за кількістю ВПО та перше в Європі з 1,7 млн вимушених переселенців. Сьогодні Україна займає дев'яте місце у світі за кількістю внутрішньо переміщених осіб¹². За даними Міністерства соціальної політики України станом на січень 2020 року в Україні нараховувалося 1 438 571 внутрішньо переміщених осіб. Більшість з них жінки, діти, особи пенсійного віку та особи з обмеженими можливостями.¹³ Близько 60% ВПО – це пенсіонер(к)и, 23.1% – працездатні особи, 12.8% – діти та 4.1% – особи з обмеженими можливостями.

---

⁹ Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України № 385 від 06.08.2014 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

¹⁰ Балуєва О. В., Никифорова Н. О. Внутрішньо переміщені особи як ресурс інноваційного розвитку в контексті теорії людського капіталу. *Менеджер*. 2018. № 3. С. 6.

¹¹ Кобець М.П. Адміністративно-правове забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні: автореф. дне. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Київ, 2017. С. 4.

¹² Внутрішньо переміщені особи (ВПО). URL: <https://www.unhcr.org/ua/внутрішньо-переміщені-особи-впо>

¹³ Міністерство соціальної політики України. Офіційний веб-портал. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

Незважаючи на те, що у недавній українській історії були прецеденти масових вимушених переміщень населення через аварію на Чорнобильській АЕС у 1986 р., у країні відсутній досвід, пов'язаний із реєстрацією ВПО, належною міжвідомчою координацією, ефективною взаємодією між державними органами влади, громадськими організаціями, волонтерами, міжнародними організаціями, із розробкою та впровадженням комплексних державних програм¹⁴.

Відповідно до Основного Закону Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави¹⁵. Це положення безпосередньо стосується й прав та свобод біженців і внутрішньо переміщених осіб.

Україна приєдналася до Конвенції про статус біженців і Протоколу щодо статусу біженців 10 січня 2002 року. В 1996 році укладено Угоду між Урядом України та Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців, якою визначаються умови співпраці цих структур, а також передбачається відкриття представництва УВКБ в Україні з метою надання міжнародного захисту й гуманітарної допомоги біженцям та іншим особам, які належать до його компетенції¹⁶.

Агентство ООН у справах біженців почало працювати в Україні з 1994 року, а через рік заснувало у ній своє представництво. Угода з приймаючою державою була підписана у вересні 1996 року.

Нині гуманітарне реагування на ситуацію з внутрішнім переміщенням в Україні є скоординованою роботою Уряду, міжнародних організацій, місцевих та міжнародних гуманітарних організацій. УВКБ ООН очолює Кластер

---

¹⁴ Внутрішньо переміщені особи: соціальна та економічна інтеграція в приймаючих громадах. За матеріалами Вінницької, Запорізької, Івано-Франківської та Полтавської областей / В. Смаль, О. Позняк. Київ: [б.в.], 2016. 93 с.

¹⁵ Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 38. Ст. 160.).

¹⁶ Сироїд Т. Л. Міжнародно-правове підґрунтя регулювання статусу біженців і вимушених переселенців: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2017. Вип. 24. С. 154-155.

з питань захисту та Кластер з питань житла та непродовольчих товарів¹⁷. УВКБ ООН та партнери Кластеру з питань захисту здійснюють моніторинг ситуації у сфері захисту шляхом своєї присутності на місцях як на підконтрольних, так і на непідконтрольних уряду територіях, відслідковуючи порушення прав людини та загрози у сфері захисту, з якими стикаються ВПО та населення, що постраждало внаслідок конфлікту. УВКБ ООН здійснює моніторинг ситуації у сфері захисту як на рівні громад, так і на індивідуальному рівні, та, відповідно, корегує напрями свого реагування.

УВКБ ООН та партнери забезпечують особам під опікою УВКБ ООН індивідуальне ведення справ, надаючи правову допомогу, консультації у сфері захисту та індивідуальну грошову допомогу.

Для досягнення позитивних змін у політиці та вирішення проблем у сфері захисту прав ВПО, УВКБ ООН відслідковує зміни у законодавстві стосовно ВПО та впроваджує заходи із адвокації та підвищення рівня обізнаності осіб, які приймають рішення, зацікавлених сторін та громадськості.

Проекти на рівні громад та проекти мирного співіснування із залученням ВПО та приймаючих громад допомагають знаходити довгострокові рішення та полегшувати наслідки переміщення для приймаючих громад, а також сприяють покращенню соціальної згуртованості та мирного співіснування.

Ініціативи з підвищення потенціалу, а саме тренінги та семінари, зміцнюють здатність Уряду, органів місцевої влади, громадянського суспільства та приймаючих громад створювати сприятливі умови для підтримки та інтеграції ВПО.

УВКБ ООН та партнери надають будівельні матеріали та непродовольчі товари (НПТ) в якості допомоги переміщеним особам та особам, які перебувають під ризиком переміщення. НПТ є важливою складовою у разі виникнення нових надзвичайних потреб, пов'язаних із поточним конфліктом, а також для забезпечення сезонних потреб у місцях, де погано функціонують ринки. УВКБ ООН надає будівельні матеріали для відновлення пошкоджених житлових будинків у районах поблизу лінії розмежування.

Стратегічні напрями. У результаті проведення консультацій з багатьма партнерами у 2017 році, УВКБ ООН розробило Багаторічну стратегію за-

---

¹⁷ У межах УВКБ ООН у 2005 р., усвідомивши загальну нездатність допомогти ВПО, був нарешті погоджений більш скоординований підхід до вирішення даної проблеми, відомий як «кластерний підхід». У 2007 р. даний підхід застосовувався в Демократичній Республіці Конго, Уганді, Ліберії, Сомалі, Чаді, Центральній-Африканській Республіці, Кот-Д'Івуарі (тільки кластер захисту), Ефіопії та Колумбії. Ключовою проблемою для УВКБ ООН залишається забезпечення надійного фінансування потреб ВПО і біженців, беручи до уваги загальне різке збільшення кількості осіб, яким агентство надає допомогу, – з 20,8 млн у 2006 р. до 32,9 млн у 2007 р. При цьому кількість ВПО подвоїлася в результаті перерозподілу обов'язків у рамках кластерного підходу [*Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до В 60 стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. С. 149.*].

хисту та пошуку рішень із залученням багатьох партнерів в Україні. У цій стратегії сформульовано плани діяльності УВКБ ООН в Україні на п'ятирічний термін з 2018 по 2022 рр. Цей період синхронізовано з циклом Рамкової програми партнерства між Урядом України та ООН на знак визнання цінності використання згуртованого підходу серед організацій та установ, які займаються питаннями гуманітарної допомоги та розвитку в умовах довготривалого конфлікту на Сході України, а також з метою забезпечення захисту і знаходження довгострокових рішень для ВПО, біженців та осіб без громадянства по всій країні¹⁸.

Важливим є питання впровадження міжнародно-правових стандартів забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні. На сьогодні значні потоки ВПО залишаються однією з найскладніших з усього комплексу вітчизняних гуманітарних проблем. Це пояснюється тим, що Україна з часів незалежності не мала досвіду правового захисту осіб, які вимушені були покинути місце свого постійного проживання внаслідок військового конфлікту.

Поняття «внутрішньо переміщені особи» сформувалось у галузі міжнародного публічного права, поступово відокремлюючись від поняття «біженців», і було реципійоване національним, у тому числі конституційним та адміністративним правом. Попри спільні витоки, правовий статус означених категорій осіб відмінний, оскільки:

по-перше, захист їх прав і свобод базується на територіальному суверенітеті різних держав: щодо біженців – це іноземна держава, щодо внутрішньо переміщених осіб – держава їх громадянства або постійного проживання;

по-друге, різні уповноважені суб'єкти, що надають відповідний статус і відмінний порядок його надання;

по-третє, різні галузі права та характер міжнародних правових документів, що регулюють ці статуси;

по-четверте, відмінність причин, що спричиняють міграцію біженців і внутрішнє переміщення;

по-п'яте, міграція біженців завжди має зовнішній і вимушений характер, а внутрішньо переміщених осіб – лише внутрішній, як вимушений, так і примусовий характер, із застосуванням сили державного примусу. При цьому поточне внутрішнє переміщення в Україні розглядається лише як вимушене¹⁹.

На відміну від біженців, внутрішньо переміщені особи часто опиняються в більш складній ситуації. Вони можуть потрапити в безвихідне становище через тривалий внутрішній конфлікт у їх країні; національний уряд час-

---

¹⁸ Інформаційна довідка. Лютий 2020 року. URL: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2020/02/2020-02-UNHCR-UKRAINE-Fact-Sheet-FINAL_UKR-1.pdf

¹⁹ Крахмальова К.О. Адміністративно-правове забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні: автореф. дне. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2017. С. 7.; Іляшко О. О. Права внутрішньо переміщених осіб та біженців: проблеми їх захисту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2018. Т. 29 (68), № 6. С. 31.

то розглядає їх як «ворогів держави», «п'яту колонну» і зберігає повний контроль за їх подальшою долею²⁰.

1 січня 2015 року набрав чинності Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Відповідно до першої частини першої статті Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру»²¹.

Численні вади та прогалини Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» не дозволяють повною мірою забезпечити реалізацію прав та свобод громадян, які внаслідок збройного конфлікту змушені були покинути місце свого проживання, втратили роботу та засоби до існування. Недосконалість правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні та недоліки адміністративно-правового механізму забезпечення їх прав і свобод призводять до зниження авторитету органів державної влади, створюють соціальне напруження в суспільстві. За таких умов набуває особливої важливості вдосконалення механізму забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, гарантування отримання ними державних послуг, забезпечення, відновлення та захист порушених прав.

У результаті переміщення ВПО зіштовхуються зі значними труднощами, таким як набуття правового статусу, реєстрація як ВПО, відновлення втрачених документів, що посвідчують особу, свобода переміщення, доступ до житла, придатного для проживання, захист прав власності, здобуття засобів до існування, доступ до послуг органів державної влади, зокрема судових та правоохоронних органів, реалізація виборчих прав, доступ до інформації тощо. Відповідно до міжнародного права захист, допомога і знаходження рішень для ВПО є обов'язком держави, насамперед, органів виконавчої влади. Як підкреслив Комісар Ради Європи з прав людини, – «українські органи влади мають взяти на себе ініціативу в цьому процесі і продемонструвати, як вони забезпечили те, щоб ВПО одержали весь спектр захисту, правом на який вони наділені відповідно до міжнародного права». Україна визнає свою відповідальність щодо ВПО і все більш повною мірою виконує свої зобов'язання, для чого використовує різні засоби.

Подолання негативних наслідків внутрішнього переміщення та забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб є одним з першочерго-

---

²⁰ Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до В 60 стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін. Київ, 2016. С. 149.

²¹ Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст. 1.

вих завдань української держави. По-перше, це впливає із конституційного принципу позитивної відповідальності держави перед своїми громадянами і тими, хто постійно законно проживає на її території. Внутрішньо переміщені особи знаходяться під юрисдикцією держави свого громадянства або постійного проживання, якою є Україна, і тому основний обов'язок забезпечення реалізації їх прав та свобод покладається на неї. По-друге, забезпечення основних прав ВПО є важливим фактором дотримання міжнародно-правових зобов'язань та генератором євроінтеграційних прагнень України.

Житлова проблема є найактуальнішою для більшості переселенців. Водночас, переселенці, які мали до ситуації переміщення власний бізнес, високі статки, гарантовані робочі місця тощо, не вказують на проблему житла, як основну. Їх більше хвилює моральний чинник ставлення до них з боку приймаючої громади, упередження і утиски щодо них та їхніх дітей. Ця категорія ВПО наполягає на власній спроможності подолати ситуацію, без державної підтримки та допомоги. Було виявлено, що чим менш суб'єктивними є переселенці (орендують квартири, або ж компактно мешкають у складних умовах в санаторії), тим інтенсивніше зростає відчуття «залежності» і «сподівань» на державну допомогу та захист. Важливими чинниками, які впливають на характер соціальної інтеграції ВПО, є індивідуальний тип орієнтування (установки) на ситуацію, що склалася: або ж інтегрування (включення) в нову громаду, чи, навпаки, очікування і сподівання на повернення додому. Відповідний тип установки впливає на характер дій: з одного боку, виокремлюються лідери громадської ініціативи, які активно долучаються до процесів інтеграції, залучають до цієї діяльності інших, займаються громадською діяльністю або ж оволодівають новою професією, новим типом діяльності, будують власний бізнес. З іншого, – пасивне «підкорення долі», очікування на повернення дезінтегрує переселенців, стає гальмівним бар'єром у розвитку спроможностей та здатностей щось змінювати і діяти, розвиває пасивність та споживацьку поведінку. Розвиненість соціальних контактів в громаді, підтримка місцевого населення є вагомим чинником інтеграційних процесів. Спільною проблемою на шляху до інтеграції є питання дискримінації щодо неможливості реалізації прав громадянина України на участь у виборах²².

Однією із найважливіших ознак демократичної держави є наявність у громадянина певного переліку прав людини, серед яких окрім особистих прав – на життя і його захист, на свободу та особисту недоторканність, на невтручання в приватне життя – політичні права є перемогою борців за права людини ще з ХІХ ст.²³. Рівність громадян у всіх сферах суспільної діяльності, зокрема і рівність виборчих прав, гарантується як на національному рівні –

---

²² Федоренко О. С. Особливості процесу соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб з різним типом поселення (на основі серії фокус-груп). *Молодий вчений*. 2019. № 2(2). С. 538.

²³ Закірова С. Вибірковість виборчого законодавства в Україні: хто і чому залишається невидимками. *Громадська думка про правотворення*. 2017. № 18 (143) листопад. С. 4.

Конституція та інші нормативно-правові акти України, так і на міжнародному рівні: Загальна декларація прав людини від 1948 року, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 року, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 1968 року тощо.

Слід відзначити, що міжнародні стандарти у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб прямо забороняють дискримінацію чи інші форми обмежень прав та свобод внутрішньо переміщених осіб²⁴. Разом із тим, сьогодні в нашій державі склалася ситуація, коли частина громадян України не може реалізувати одне із своїх основних прав – близько 4% громадян України позбавлено права на вибори на місцевому рівні.

Політична адаптація є механізмом політичної соціалізації людини, що є тривалим, безперервним процесом входження особи до різноманітних соціально-політичних зв'язків у суспільстві. На відміну від соціалізації, політична адаптація є ситуативним і дискретним процесом, пов'язаним із соціально-політичними інноваціями у життєдіяльності людини, тому і є необхідним механізмом її політичної соціалізації.

У Звіті Національної системи моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами, оприлюдненому у квітні 2017 року, зауважено, що лише 6% внутрішньо переміщених осіб зазначають, що вони голосували на місцевих виборах на території переміщення у 2015 році. Основною причиною, через яку вимушені переселенці не змогли проголосувати на місцевих виборах 2015 року – відсутність місцевої реєстрації²⁵. Вказана проблема, з одного боку, значно утверджується неможливістю визначити терміни закінчення військового конфлікту на Донбасі та деокупації Криму, з іншого, як свідчать соціологічні опитування, більша частина переселенців вже не збирається повертатися до місць своєї реєстрації, навіть після повернення Україною своїх законних територій.

Згідно Керівних принципів Організації Об'єднаних Націй щодо внутрішнього переміщення, ВПО – незалежно від того, чи перебувають вони у таборах для внутрішньо переміщених осіб, чи поза межами таких таборів – не повинні зазнавати дискримінації, зумовленої їхнім переміщенням, в процесі реалізації права на свободу думки та совісті, вираження поглядів й переконань, права на здійснення підприємницької діяльності, права на працю, права на свободу об'єднань, на участь в управлінні місцевими справами, права голосу та права на участь в управлінні державними та публічними справами.

---

²⁴ Ковриженко Д.С., Пашкова Н.В., Савелій С.С. Вибірчі права внутрішньо переміщених осіб: проблеми та шляхи законодавчого врегулювання. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2017. № 1 (35). С. 48-53.

²⁵ Закірова С. Вибірковість виборчого законодавства в Україні: хто і чому залишається невидимками. *Громадська думка про правотворення*. 2017. № 18 (143) листопад. С. 4.

ми тощо²⁶. Якщо звернутися до аналізу національного законодавства, то відповідно до ст. 8 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщена особа реалізує своє право голосу на виборах Президента України, народних депутатів України, місцевих виборах та референдумах у порядку, встановленому законом».

Однак, у 2015 році на практиці склалася абсолютно протилежна ситуація, оскільки згідно положень Закону України «Про місцеві вибори», який було прийнято 14 липня 2015 року (*втратив чинність 19 грудня 2019 року*), право внутрішньо переміщених осіб на можливість прийняти участь у виборах не передбачалося, адже право голосу на виборах депутатів сільської, селищної, міської ради, виборах сільського, селищного, міського голови мали громадяни України, які належать до відповідної територіальної громади та проживають у межах відповідного виборчого округу²⁷. У наведеному прикладі можна було прослідкувати неузгодженість вітчизняного законодавства, що свідчило про поверхневе ставлення влади до своїх обов'язків. Як наслідок, це зумовлювало порушення прав громадян та провокувало на суперечки між владою і громадськістю.

У цьому контексті варто відзначити, що держави, які на певних етапах свого розвитку зіткнулись з необхідністю забезпечення права голосу на виборах для внутрішньо переміщених осіб, вирішили відповідну проблему і привели власне законодавство у відповідність із принципами Керівних роз'яснень, забезпечивши для ВПО можливість участі у публічному житті на загальнодержавному та місцевому рівнях²⁸. До таких держав можна віднести Грузію, Молдову та ін.

Неузгодженість вітчизняного законодавства та відсутність належного механізму реалізації виборчого права на місцевих виборах дискримінувало громадян України, що стали вимушеними переселенцями з Донбасу та Криму, є трудовими мігрантами всередині держави, взагалі не мають реєстрації місця проживання та ін.²⁹. Активність науковців, громадських активістів, міжнародних організацій сприяла внесенню законопроектів на розгляд до парламенту України, зокрема: 2501-а від 12 серпня 2015 р. про внесення змін до Закону України «Про місцеві вибори» (щодо забезпечення права голосу внутрішньо переміщеним особам), 2501а-1 від 21 серпня 2015 р. про внесення

---

²⁶ Керівні принципи Організації Об'єднаних Націй щодо внутрішнього переміщення. URL: <http://www.unhcr.org/protection/idps/43ce1cff2/guidingprinciples-internal-displacement.html>

²⁷ Про місцеві вибори: Закону України від 14 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 37-38. Ст. 366.

²⁸ Ковриженко Д.С., Пашкова Н.В., Савелій С.С. Виборчі права внутрішньо переміщених осіб: проблеми та шляхи законодавчого врегулювання. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2017. № 1 (35). С. 50.

²⁹ Nalyvaiko L., Chepik-Tregubenko O. Ensuring the Electoral Rights of Internally Displaced Persons at Local Elections: Problems of Theory and Practice Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 2018. Special Issue. № 2 (92). P. 59-63.

змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб, 2501a-2 від 26 серпня 2015 р. про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб. Всі зазначені законопроекти були направлені на доопрацювання з тих чи інших причин.

До міжнародних документів, ратифікованих нашою державою, в яких закріплюються положення щодо загальності виборчого права як одного з основоположних принципів належать: Загальна декларація прав людини (ст. 1 та 21); Перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 3); Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ст. 25); Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (ст. 5) та ін. Також слід відзначити Керівні принципи ООН з питань переміщення осіб у межах країни (принципи 1, 22 та 29); Рекомендацію Rec (2006) 6 Комітету, Рекомендацію Rec (2006) 6 міністрів Ради Європи державам-членам щодо внутрішньо переміщених осіб; Рекомендацію 1877 (2009) Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ); Резолюцію ПАРЄ «Про гуманітарні наслідки війни в Україні» 2198 (2018) тощо. Зазначені документи об'єднує те, що у них містяться положення в яких закріплено обов'язок держави вживати ефективних заходів щодо забезпечення можливості внутрішньо переміщеними особами подолати труднощі на шляху до реалізації їхніх прав. Заборона реалізації виборчих прав повинна накладатися тільки на законних підставах і відповідно до принципу пропорційності. Положення, в яких закріплені обмеження щодо вимог стосовно проживання, містяться у Кодексі належної практики у виборчих справах Венеціанської комісії³⁰.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі наголосила на необхідності забезпечити особливу увагу виборчим правам ВПО в роботі зі спостереження за виборами ОБСЄ, моніторингу здатності ВПО голосувати та сприяти реформам для забезпечення повного здійснення свого права на політичну участь... Держави-учасниці повинні внести зміни до процедур реєстрації та прибрати всі адміністративні бар'єри, які перешкоджають ВПО доступу до основних прав та послуг з метою надання їм можливості здійснювати свої права, такі, як право на свободу пересування та право голосу³¹.

Так, 7 листопада 2017 року Верховна Рада Україна прийняла в першому читанні проект Виборчого кодексу України (№ 3112-1). 18 січня 2018 року Робоча група з підготовки до розгляду в другому читанні проекту Виборчого кодексу на своєму засіданні в цілому погодилася з необхідністю включення в документ положень щодо виборчих прав ВПО, які відображені в за-

---

³⁰ Коршун А.А. Активне виборче право внутрішньо переміщених осіб на місцевих виборах: проблеми теорії та практики. *Юридичний бюлетень*. 2019. № 9. С. 35-44.

³¹ Додаткова нарада з людського виміру ОБСЄ. Внутрішньо переміщені особи, підсумковий звіт (2004): <https://www.osce.org/odihr/38887?download=true>.

конопроекті № 6240³². В результаті Виборчий кодекс України прийнято 19 грудня 2019 року, який набув чинності 01 січня 2020 року.

Прикінцеві та перехідні положення Виборчого кодексу вносять зміни до Закону України «Про Державний реєстр виборців», зокрема в частині визначення виборчої адреси, яка може тепер не співпадати з адресою зареєстрованого місця проживання. Стаття 8 Закону «Про Державний реєстр виборців» доповнена новою частиною, згідно якої за мотивованим зверненням виборця орган ведення Реєстру може визначити іншу виборчу адресу виборця, аніж визначену відповідно до зареєстрованого місця проживання.

Для зміни виборчої адреси виборцю потрібно буде надати один із документів, що підтверджує фактичне місце проживання: довідку про взяття на облік ВПО, договір оренди житла, свідоцтво про ведення підприємницької діяльності або про право власності на житло, документ, що засвідчує перебування виборця в шлюбі, родинних відносинах або догляд за особою, місце проживання якої зареєстроване відповідно до Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання». Ці прогресивні зміни дозволять виборцям, які проживають не за місцем реєстрації, належним чином мати доступ до реалізації виборчих прав на всіх типах виборів як загальнодержавних, так і місцевих»³³.

Не дивлячись на такі позитивні нормативні зрушення, серед чинників, що впливають на політичну адаптацію ВПО у сучасному українському суспільстві можна виокремити такі. По-перше, зруйнована усталена система стосунків особи та політичної системи внаслідок кризи державних інституцій. По-друге, розширення можливостей політичної діяльності індивідів і соціальних груп у процесі реалізації своїх прав та задоволення інтересів. По-третє, активізація недержавних інституцій, що сприяє організованій участі громадян у політичному процесі, популяризації активної громадянської позиції. По-четверте, особливості діяльності політичних акторів, їх репутація, міра відповідальності та ефективності. По-п'яте, соціальне оточення особи, рівень її освіти та політичної культури. По-шосте, засоби масової комунікації, які популяризують певні зразки політичної поведінки, маніпулюють свідомістю, нав'язують стереотипи тощо³⁴.

Результати соціалізації та адаптації, в тому числі політичної, ілюструють наступні дані: 61% опитаних ВПО заявили, що не відчують до себе негативного ставлення на новому місці проживання. При цьому 3% опитаних переселенців відчують упереджене ставлення до себе постійно, 11% – періодично, 21% – відчують поодинокі випадки, а 5% було важко відповісти на

---

³² Коршун А.А. Активне виборче право внутрішньо переміщених осіб на місцевих виборах: проблеми теорії та практики. Юридичний бюлетень. 2019. № 9. С. 35-44.

³³ Виборчий бюлетень IFES №100 (16 грудня 2019 року – 12 січня 2020 року). URL: <https://ifesukraine.org/vyborchuj-byuleten-ifes-№100-16-grudnya-2019-roku-12-sichnya-2020-roku/>

³⁴ Денисюк С., Корнієнко В. Чинники та особливості політичної адаптації внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип. 8. С. 129.

питання. Серед тих, хто відчуває упереджене ставлення до себе, 50% повідомили, що відчувають подібне ставлення з боку звичайних людей (колеги, сусідів), 31% – державних службовців, 30% – орендодавців, 22% – роботодавців, 10% – вчителів, лікарів і 4% – правоохоронних органів³⁵.

Активне переміщення людей усередині країни, що існує на сьогодні та буде продовжуватися у майбутньому, на тлі соціально-економічної кризи є для України серйозний виклик. Така ситуація вимагає від політичного керівництва рішучих та професійних дій із застосування відповідних міжнародних норм і практик у сфері забезпечення прав ВПО, взаємодії з міжнародними органами та неурядовими правозахисними організаціями, які щільно займаються цією проблемою. Одним із критично важливих показників національної відповідальності щодо реагування на внутрішнє переміщення є створення та впровадження національної нормативно-правової бази, що захищає права ВПО. Складні політичні процеси в Україні початку 2014 року спричинили появу відповідних нормативно-правових актів, які стосуються питань забезпечення прав і свобод громадян на тимчасово окупованій території України, внутрішньо переміщених осіб. Ці законодавчі ініціативи є важливими кроками, що потребують подальшого вдосконалення, адже існує об'єктивна потреба й надалі розвивати нормативно-правову базу для того, щоб краще захистити права ВПО й вирішувати особливі проблеми, з якими вони зіштовхуються. На порядку денному стоїть питання всебічної імплементації положень Керівних принципів з питання переміщення осіб всередині країни 1998 року.

Права, що гарантовані Конституцією України, є рівними для всіх, за винятком тих, які належать виключно громадянам України. Додатково спеціальними законами та підзаконними нормативно-правовими актами гарантовані права внутрішньо переміщених осіб та біженців, в тому числі на тимчасово окупованих територіях. З аналізу нормативно-правових актів, що були прийняті та ратифіковані Україною, вбачається, що наша держава намагається всіляко сприяти забезпеченню прав людини на тимчасово окупованих територіях³⁶.

Отже, удосконалення системи захисту ВПО необхідно реалізовувати відповідно до таких пріоритетів: приведення нормативно-правової бази у сфері захисту прав ВПО в Україні у відповідність до міжнародних стандартів та вимог; пошук і реалізація довгострокових рішень, спрямованих на інтеграцію та підвищення спроможності ВПО на рівні громад, і підтримка таких ініціатив; розробка й упровадження нормативно-правових та організаційно-управлінських механізмів забезпечення ВПО можливостями реалізації конституційних прав громадянина України у повному обсязі; здійснення конкре-

---

³⁵ Більшість переселенців не стикалися з дискримінацією: опитування. Українська правда. 2016. 25 жовтня. URL: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/10/25/>

³⁶ Ляшко О. О. Права внутрішньо переміщених осіб та біженців: проблеми їх захисту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2018. Т. 29 (68), № 6. С. 31.

тних кроків на шляху до вирішення проблем ВПО в Україні відповідно до стандартів Ради Європи; створення механізмів громадського контролю за розподілом бюджетних коштів та зарубіжних грантів, спрямованих на підтримку ВПО та подолання наслідків військового конфлікту на Сході України; сприяння плідній співпраці між громадськими об'єднаннями з проблем ВПО з метою розв'язання їх проблем, сприяння інтеграції в територіальні громади³⁷.

Одним із найбільш дієвих інструментів подолання проблем на шляху забезпечення прав ВПО в Україні залишається ефективне правове регулювання відносин у цій сфері. Тому невідповідно співробітниками *Навчально-наукової лабораторії дослідження проблем правового статусу внутрішньо переміщених осіб та забезпечення гендерної рівності Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України* підготовлено збірник нормативно-правових актів з питань забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні, в якому викладаються основні міжнародні та національні нормативно-правові акти, що регулюють відносини у цій сфері.

Збірник розрахований на студентів та викладачів юридичних вузів (факультетів), проте посібник буде корисним не тільки ВНЗ юридичного профілю, він також стане у нагоді практичним працівникам, активістам неурядових організацій, а також громадянам України, які постраждали внаслідок окупації Росією АРК Крим, окремих районів Донецької та Луганської області, мають статус внутрішньо переміщених осіб або планують його набути.

Збірник включає дві частини. У першій частині збірника нормативно-правових актів з питань забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні відображено міжнародні стандарти забезпечення прав та свобод ВПО. У другій частині – викладаються основні національні нормативно-правові акти, що регулюють відносини в цій сфері (станом на 01 січня 2020 року). Опрацювання первинного правового матеріалу, зокрема законів та підзаконних актів, допоможе громадянам України, які постраждали внаслідок окупації Росією АРК Крим, окремих районів Донецької та Луганської області, мають статус внутрішньо переміщених осіб або планують його набути, більш ефективно захистити власні права, гарантовані міжнародним співтовариством та державою власного громадянства.

---

³⁷ Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до В 60 стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. С. 173.

ЧАСТИНА І. МІЖНАРОДНІ АКТИ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ З ПРАВ ЛЮДИНИ (ВИТЯГ)

(Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року)

Стаття 1. Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

Стаття 2. Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Стаття 3. Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття 6. Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності.

Стаття 7. Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Стаття 12. Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Стаття 13.

1. Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави.

2. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну.

Стаття 14. Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком. Це право не може бути використане в разі переслідування, яке в дійсності ґрунтується на вчиненні неполітичного злочину, або діяння, що суперечить цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 15.

1. Кожна людина має право на громадянство.

2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або права змінити своє громадянство.

МІЖНАРОДНИЙ ПАКТ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА (ВИТЯГ)

*(Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради
Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73)*

Стаття 12.

1. Кожному, хто законно перебуває на території будь-якої держави, належить, у межах цієї території, право на вільне пересування і свобода вибору місця проживання.

2. Кожна людина має право покидати будь-яку країну, включаючи свою власну.

3. Згадані вище права не можуть бути об'єктом ніяких обмежень, крім тих, які передбачено законом, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення або прав та свобод інших і є сумісними з іншими правами, визначеними в цьому Пакті.

4. Ніхто не може бути свавільно позбавлений права на в'їзд у свою власну країну.

КОНВЕНЦІЯ ПРО СТАТУС БІЖЕНЦІВ

Офіційний переклад

Преамбула

Високі Договірні Сторони, беручи до уваги, що Статут Організації Об'єднаних Націй (995_010) і Загальна декларація прав людини (995_015), ухвалена Генеральною Асамблеєю 10 грудня 1948 р., встановили принцип, згідно з яким всі люди повинні користуватися основними правами та свободами без будь-якої дискримінації у цьому відношенні, беручи до уваги, що Організація Об'єднаних Націй неодноразово виявляла свій глибокий інтерес до долі біженців і докладала всіх зусиль для того, щоб забезпечити біженцям якомога ширше користування зазначеними основними правами та свободами, беручи до уваги, що бажано переглянути та об'єднати укладені раніше міжнародні угоди про статус біженців і розширити сферу застосування цих договорів та захист, який вони надають, шляхом укладення нової угоди, беручи до уваги, що надання права притулку може покласти на деякі країни надмірний тягар і що задовільне вирішення проблеми, міжнародний масштаб і характер якої визнані Організацією Об'єднаних Націй, не може через це бути досягнуте без міжнародного співробітництва, висловлюючи побажання, щоб всі держави, визнаючи соціальний і гуманітарний характер проблеми біженців, вжили всіх заходів для запобігання непорозумінню між державами у зв'язку з цією проблемою, відмічаючи, що Верховному комісару Організації Об'єднаних Націй у справах біженців доручено нагляд за дотриманням міжнародних конвенцій із захисту біженців, і визнаючи, що ефективність координації заходів, які вживаються для вирішення цієї проблеми, залежатиме від співпраці держав з Верховним комісаром, уклали таку угоду:

Розділ I

Загальні положення

Стаття 1. Визначення терміну «біженець»

А. У цій Конвенції термін «біженець» означає особу, яка:

1) вважалася біженцем згідно з угодами від 12 травня 1926 р. і 30 червня 1928 р. або згідно з конвенціями від 28 жовтня 1933 р. і 10 лютого 1938 р., Протоколом від 14 вересня 1939 р. або згідно зі Статутом Міжнародної організації у справах біженців; постанови про відмову в праві вважатися біженцями, ухвалені Міжнародною організацією у справах біженців у період її діяльності, не перешкоджають тому, щоб статус біженця надавався особам, які задовольняють умовам, викладеним у пункті 2 цього розділу;

2) внаслідок подій, які відбулися до 1 січня 1951 р., і через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким

захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань.

У тих випадках, коли будь-яка особа є громадянином декількох країн, вислів «країна її національної належності» означає будь-яку з країн, громадянином якої вона є, і така особа не вважається такою, що позбавлена захисту країни своєї національної належності, якщо без будь-якої поважної причини, яка впливає з обґрунтованих побоювань, вона не скористалася захистом однієї з країн, громадянином якої вона є.

В. 1) У цій Конвенції слова «події, які відбулися до 1 січня 1951 р.» в статті 1 розділу А означають: або а) «події, які відбулися в Європі до 1 січня 1951 р.»; або б) «події, які відбулися в Європі або в інших місцях до 1 січня 1951 р.»; кожна Договірна Держава зазначить під час підписання, ратифікації або приєднання, яке з цих значень вона використовує щодо своїх зобов'язань за цією Конвенцією.

2) Будь-яка Договірна Держава, яка прийняла альтернативне значення «а», може будь-коли розширити свої зобов'язання, прийнявши альтернативне значення «б» шляхом повідомлення на адресу Генерального Секретаря Організації Об'єднаних Націй.

С. Положення цієї Конвенції більше не поширюються на особу, яка підпадає під визначення розділу А, та яка

1) добровільно повторно скористалася захистом країни своєї громадянської належності; або

2) втративши своє громадянство, знову добровільно набула його; або

3) набула нового громадянства і користується захистом країни своєї нової громадянської належності; або

4) добровільно знову влаштувалася в країні, яку вона залишила або за межами якої вона перебувала через побоювання щодо переслідувань; або

5) більше не може відмовлятися від користування захистом країни своєї громадянської належності, оскільки обставини, за яких вона була визнана біженцем, більше не існують;

положення цього пункту не застосовуються до біженців, які підпадають під визначення пункту 1 розділу А цієї статті, якщо вони в змозі привести достатні підстави, які впливають з попередніх переслідувань, для своєї відмови користуватися захистом країни своєї громадянської належності;

б) будучи особою без визначеного громадянства, може повернутися до країни свого попереднього звичайного місця проживання, оскільки обставини, за яких вона була визнана біженцем, більше не існують;

положення цього пункту не застосовуються до біженців, які підпадають під визначення пункту 1 розділу А цієї статті, якщо вони можуть навести переконливі причини, які впливають з попередніх переслідувань, для своєї відмови повернутися до країни свого колишнього місця проживання.

Д. Положення цієї Конвенції не поширюються на осіб, які в цей час ко-

ристуються захистом або допомогою інших органів або установ Організації Об'єднаних Націй, окрім Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців.

У разі, коли такий захист або допомога з будь-якої причини були припинені до того, як становище цих осіб було остаточно врегульоване згідно з відповідними резолюціями, прийнятими Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, ці особи автоматично набувають прав, які випливають з цієї Конвенції.

Е. Положення цієї Конвенції не поширюються на осіб, за якими компетентні органи країни, в якій вони проживають, визнають права та обов'язки, пов'язані з громадянством цієї країни.

Ф. Положення цієї Конвенції не поширюються на тих осіб, щодо яких є серйозні підстави вважати, що вони:

а) вчинили злочин проти миру, військовий злочин або злочин проти людяності, як це визначено в міжнародних актах, укладених з метою вжиття заходів щодо подібних злочинів;

б) вчинили тяжкий злочин не політичного характеру за межами країни, яка надала їм притулок, і до того, як вони були допущені до цієї країни як біженці;

с) винні у вчиненні дій, які суперечать цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 2. Загальні зобов'язання

У кожного біженця є зобов'язання перед країною, в якій він знаходиться, згідно з якими, зокрема, він повинен дотримуватися законів та розпоряджень цієї країни, а також заходів, які застосовуються для підтримання громадського порядку.

Стаття 3. Неприпустимість дискримінації

Договірні Держави застосовуватимуть положення цієї Конвенції до біженців без будь-якої дискримінації за ознакою їхньої раси, релігії або країни їхнього походження.

Стаття 4. Релігійні переконання

Договірні Держави надаватимуть біженцям, які знаходяться на їхніх територіях, принаймні таке ж сприятливе становище, як і своїм власним громадянам, щодо свободи сповідувати свою релігію і свободи надавати своїм дітям релігійне виховання.

Стаття 5. Права, які надаються незалежно від цієї Конвенції

Ніщо в цій Конвенції не порушує жодних прав і переваг, наданих біженцям будь-якою Договірною Державою незалежно від цієї Конвенції.

Стаття 6. Вираз «за таких самих обставин»

У цій Конвенції вираз «за таких самих обставин» означає, що біженець повинен задовольняти будь-які вимоги (включаючи вимоги щодо терміну та умов перебування або проживання в країні), які конкретна особа мала б виконати аби скористатися відповідним правом, якби вона не була біженцем, за винятком вимог, які біженець не в змозі виконати у зв'язку з їхнім характе-

ром.

Стаття 7. Вилучення з принципу взаємності

1. Крім тих випадків, коли біженцям на підставі цієї Конвенції надається більш сприятливе правове становище, Договірна Держава надаватиме їм становище, яким взагалі користуються іноземці.

2. Після закінчення трирічного періоду проживання на території Договірних Держав усі біженці звільнятимуться від встановленої законодавчим шляхом вимоги взаємності.

3. Кожна Договірна Держава й надалі надаватиме біженцям права та переваги, на які вони, без усякої взаємності, мали право в день набуття чинності цією Конвенцією щодо цієї держави.

4. Договірні Держави прихильно ставляться до можливості надання біженцям, без усякої взаємності, прав і переваг, окрім тих, на які вони мають право згідно з пунктами 2 і 3, і до можливого звільнення від вимоги взаємності біженців, які не відповідають умовам, передбаченим у пунктах 2 і 3.

5. Положення пунктів 2 і 3 застосовуються як до прав і переваг, згаданих у статтях 13, 18, 19, 21 і 22 цієї Конвенції, так і до прав і переваг, не передбачених в ній.

Стаття 8. Вилучення з виключних заходів

Виключні заходи, які можуть бути вжиті щодо осіб, майна або інтересів громадян іноземної держави, не застосовуватимуться Договірними Державами до біженців, які формально є громадянами цієї держави, лише на підставі їхнього громадянства. Договірні Держави, законодавство яких не допускає застосування висловленого у цій статті, загального принципу, у відповідних випадках встановлюватимуть вилучення в інтересах таких біженців.

Стаття 9. Тимчасові заходи

Ніщо в цій Конвенції не позбавляє Договірну Державу права під час війни або за інших надзвичайних і виняткових обставин вживати тимчасових заходів, які вона вважає необхідними в інтересах державної безпеки, щодо тієї чи іншої окремої особи, ще до того, як ця Договірна Держава з'ясує, що ця особа дійсно є біженцем і що подальше застосування цих заходів щодо неї є необхідним в інтересах державної безпеки.

Стаття 10. Безперервність проживання

1. Якщо біженець був депортований під час другої світової війни та відправлений на територію однієї з Договірних Держав і там проживає, то період такого примусового перебування розглядатиметься як період законного проживання в межах цієї території.

2. Якщо біженець був депортований під час другої світової війни з території однієї з Договірних Держав і до набуття чинності цією Конвенцією повернувся туди для постійного проживання, то період проживання до та після такої депортації розглядатиметься як один безперервний період у всіх тих випадках, коли потрібне безперервне проживання.

Стаття 11. Біженці-моряки

Якщо біженцями є особи, які несуть регулярну службу в екіпажах су-

ден, які плавають під прапором однієї з Договірних Держав, то ця держава прихильно поставиться до поселення цих осіб на своїй території і до видачі їм проїзних документів або до надання їм тимчасового права в'їзду на її територію, зокрема з метою полегшення їхнього поселення в будь-якій іншій країні.

Розділ II

Правовий статус

Стаття 12. Особистий статус

1. Особистий статус біженця визначається законами країни його domicilia або, якщо у нього такого немає, - законами країни його проживання.

2. Права, раніше набуті біженцем і пов'язані з його особистим статусом, зокрема права, які стосуються шлюбу, дотримуватимуться Договірними Державами після виконання, якщо необхідно, формальностей, які вимагаються законами цієї держави, за умови, що відповідне право є одним з тих прав, які були б визнані законами цієї держави, якби ця особа не стала біженцем.

Стаття 13. Рухоме та нерухоме майно

Щодо придбання рухомого та нерухомого майна та інших пов'язаних з ним прав, а також щодо орендних та інших договорів, які стосуються рухомого та нерухомого майна, Договірні Держави надаватимуть біженцям найсприятливіше становище і, у будь-якому разі, не менш сприятливе, ніж те, яким користуються іноземці за таких самих обставин.

Стаття 14. Авторські та промислові права

Що стосується захисту промислових прав, таких як права на винаходи, креслення та моделі, торгові марки, назву фірми, та прав на літературні, художні та наукові твори, то біженцям у тій країні, де вони мають своє звичайне місце проживання, надаватиметься такий самий захист, що й громадянам цієї країни. На території будь-якої іншої Договірної Держави їм надаватиметься такий самий захист, який надається на цій території громадянам країни, в якій вони мають звичайне місце проживання.

Стаття 15. Право асоціацій

Щодо асоціацій неполітичного характеру, які не мають на меті отримувати вигоду, та щодо професійних спілок Договірні Держави надаватимуть біженцям, які законно проживають на їхній території, найсприятливіше становище, яке відповідає становищу громадян іноземної держави за таких самих обставин.

Стаття 16. Право звернення до суду

1. Кожний біженець має право вільного звернення до суду на території всіх Договірних Держав.

2. На території Договірної Держави, в якій знаходиться його звичайне місце проживання, кожен біженець користуватиметься щодо права звернення до суду таким самим правом, що й громадяни, зокрема з питань юридичної допомоги та звільнення від забезпечення сплати судових витрат

(cautio iudicatum solvi).

3. Кожному біженцю в усіх інших країнах, крім країни його звичайного місця проживання, з питань, згаданих у пункті 2, надаватиметься те ж становище, що й громадянам країни його звичайного місця проживання.

Розділ III

Заняття, які приносять дохід

Стаття 17. Робота за наймом

1. Договірні Держави надаватимуть біженцям, які законно проживають на їхній території, щодо права роботи за наймом, найсприятливіше правове становище, яким користуються громадяни іноземних держав за таких самих обставин.

2. У будь-якому разі обмежувальні заходи, які стосуються іноземців або найму іноземців і застосовуються з метою охорони внутрішнього ринку праці, не застосовуватимуться до біженців, на яких ці заходи не поширювалися в день набуття чинності цією Конвенцією для відповідної Договірної Держави або які задовольняють одну з таких умов:

а) проживають у межах країни не менше трьох років;

б) дружини/чоловіки яких мають громадянство країни проживання. Біженець не може посилатися на цю постанову, якщо він/вона залишив/залишила сім'ю;

в) одна дитина або декілька дітей яких мають громадянство країни проживання.

3. Договірні Держави прихильно поставляться до можливості зрівняти права всіх біженців щодо роботи за наймом з правами громадян і, зокрема, тих біженців, які потрапили на їхню територію в порядку виконання програми вербування робочої сили або згідно з планами імміграції.

Стаття 18. Робота на власному підприємстві

Договірні Держави надаватимуть біженцям, які законно проживають на їхній території, найсприятливіше правове становище, і в будь-якому разі не менш сприятливе становище, ніж те, яким зазвичай користуються іноземці за таких самих обставин щодо права самостійно займатися сільським господарством, промисловістю, ремеслами і торгівлею, а також права засновувати торгові та промислові компанії.

Стаття 19. Вільні професії

1. Кожна Договірна Держава надаватиме біженцям, які законно проживають на її території та мають дипломи, визнані компетентними органами цієї держави, а також бажають займатися вільними професіями, найсприятливіше правове становище і, в будь-якому разі, не менш сприятливе становище, ніж те, яким зазвичай користуються іноземці за таких самих обставин.

2. Договірні Держави вживатимуть усіх заходів, які допускаються їхніми законами та конституцією, для того, щоб забезпечити влаштування таких біженців на позаметропольних територіях, за міжнародні відносини яких вони відповідають.

Розділ IV Соціальне піклування

Стаття 20. Система пайків

Там, де існує обов'язкова для всього населення система пайків, яка регулює загальний розподіл дефіцитних продуктів, така система застосовується щодо біженців на рівних умовах з громадянами.

Стаття 21. Житлове питання

Оскільки житлове питання регулюється законами або розпорядженнями або знаходиться під контролем публічної влади, Договірні Держави надаватимуть біженцям, які законно проживають на їхній території, найсприятливіше правове становище, у будь-якому разі положення не менш сприятливе, ніж те, яким звичайно користуються іноземці за таких самих обставин.

Стаття 22. Народна освіта

1. Щодо початкової освіти Договірні Держави надаватимуть біженцям те ж правове становище, що й громадянам.

2. Щодо інших видів народної освіти, окрім початкової, і зокрема щодо можливості навчатися, визнання іноземних атестатів, дипломів та ступенів, звільнення від плати за право навчання та зборів, а також щодо надання стипендій Договірні Держави надаватимуть біженцям найсприятливіше правове становище, принаймні становище не менш сприятливе, ніж те, яким звичайно користуються іноземці за таких самих обставин.

Стаття 23. Урядова допомога

Договірні Держави надаватимуть біженцям, які законно проживають на їхній території, таке саме становище щодо урядової допомоги та підтримки, яким користуються їхні громадяни.

Стаття 24. Трудове законодавство та соціальне забезпечення

1. Договірні Держави надаватимуть біженцям, які законно проживають на їхній території, таке саме становище, що й громадянам, щодо нижченаведеного:

а) винагороди за працю, включаючи допомогу на сім'ю, якщо така допомога є частиною винагороди за працю, тривалості робочого дня, понаднормових робіт, оплачуваних відпусток, обмеження роботи на дому, мінімального віку осіб, які працюють за наймом, учнівства та професійної підготовки, праці жінок та підлітків і користування перевагами колективних договорів, оскільки ці питання регулюються законами або розпорядженнями, або контролюються адміністративною владою;

б) соціального забезпечення (законоположень стосовно нещасних випадків на роботі, професійних захворювань, материнства, хвороби, інвалідності, старості, смерті, безробіття, обов'язків щодо сім'ї та інших випадків, які згідно з внутрішніми законами або розпорядженнями передбачаються системою соціального забезпечення) з такими обмеженнями:

i) може існувати належний порядок збереження набутих прав та прав, які знаходяться в процесі набуття;

ii) закони або розпорядження країни проживання можуть приписувати

спеціальний порядок отримання повної або часткової допомоги, яка виплачується повністю з державних коштів, і допомоги, яка виплачується особам, які не виконали всіх умов щодо внесків, які вимагаються для отримання нормальної пенсії.

2. На право на компенсацію в разі смерті біженця внаслідок нещасного випадку на роботі або професійного захворювання не впливатиме та обставина, що вигодоотримувач проживає не на території Договірної Держави.

3. Договірні Держави надаватимуть біженцям переваги, які випливають з угод, укладених між ними або з таких, які можуть бути укладені в майбутньому, про збереження набутих прав та прав, які знаходяться в процесі набуття, щодо соціального забезпечення, з дотриманням лише тих умов, які застосовуються до громадян держав, які підписали згадані угоди.

4. Договірні Держави прихильно віднесуться до питання про надання, наскільки це можливо, біженцям переваг, що випливають з подібних угод, які в кожний даний момент можуть бути чинними між цими Договірними Державами та державами, які не беруть участі в договорі.

Розділ V

Адміністративні заходи

Стаття 25. Адміністративне сприяння

1. Коли користування будь-яким правом біженцями зазвичай потребує сприяння з боку органів влади іноземної держави, до яких ці біженці не можуть звертатися, Договірні Держави, на території яких проживають згадані біженці, вживатимуть заходів для того, щоб таке сприяння надавалося їм властями цієї держави або будь-якою міжнародною владою.

2. Орган або органи влади, згадані в пункті 1, видають або забезпечують під своїм наглядом видачу біженцям таких документів або посвідчень, які зазвичай видаються іноземцям органами влади або через посередництво органів влади держав, громадянами яких вони є.

3. Документи або посвідчення, видані таким чином, замінятимуть офіційні документи, які видаються іноземцям органами влади або через посередництво органів влади держав, громадянами яких вони є, і визнаватимуться дійсними доти, доки не доведено, що вони недійсні.

4. За винятком випадків особливих пільг, які надаються незаможним особам, за згадані в цій статті послуги може стягуватися плата; однак така плата буде помірною та відповідатиме тій, яка стягується за аналогічні послуги з громадян.

5. Положення цієї статті не зачіпають положень статей 27 та 28.

Стаття 26. Свобода пересування

Кожна Договірна Держава надаватиме біженцям, які законно проживають на її території, право обирати місце проживання та вільно пересуватись в межах її території за умови дотримання всіх правил, які зазвичай застосовуються до іноземців за тих же обставин.

Стаття 27. Посвідчення особи

Договірні Держави видаватимуть посвідчення особи біженцям, які знаходяться на їхній території та не мають дійсних проїзних документів.

Стаття 28. Проїзні документи

1. Договірні Держави видаватимуть біженцям, які законно проживають на їхній території, проїзні документи для пересування за межами їхньої території, оскільки цьому не перешкоджають поважні причини державної безпеки та громадського порядку; до таких документів застосовуватимуться положення правил, які додаються до цієї Конвенції. Договірні Держави можуть видавати такі проїзні документи будь-якому іншому біженцю, який знаходиться на їхній території; вони, зокрема, прихильно поставляться до питання про видачу подібних проїзних документів біженцям, які знаходяться на їхній території та не мають можливості отримати проїзний документ у країні свого законного проживання.

2. Проїзні документи, видані біженцям на підставі попередніх міжнародних угод учасниками таких, визнаватимуться та розглядатимуться Договірними Державами так, як би вони були видані на підставі цієї статті.

Стаття 29. Податки

1. Договірні Держави не обкладатимуть біженців жодним митом, зборами або податками, окрім або понад тих, які стягуються чи можуть стягуватися із своїх громадян у подібних ситуаціях.

2. Ніщо у положеннях попереднього пункту не виключає застосування до біженців законів і розпоряджень щодо зборів за видачу іноземцям адміністративних документів, включаючи посвідчення особи.

Стаття 30. Вивіз майна

1. Договірні Держави згідно зі своїми законами та розпорядженнями дозволятимуть біженцям вивіз майна, яке вони привезли з собою на їхні території, до іншої країни, в яку їм було надано право в'їзду для поселення.

2. Договірні Держави прихильно поставляться до клопотань біженців про дозвіл на вивіз майна, яке необхідне їм для поселення в інших країнах, в які їм надано право в'їзду, де б це майно не знаходилося.

Стаття 31. Біженці, які перебувають у країні притулку незаконно

1. Договірні Держави не накладатимуть стягнень за незаконний в'їзд або незаконне перебування на їхній території біженців, які, прибувши з території, де їхньому життю і свободі загрожувала небезпека, як зазначено у статті 1, в'їжджають або знаходяться на території цих держав без дозволу, за умови, що такі біженці без зволікань самі з'являться до органів влади і наведуть переконливі пояснення щодо свого незаконного в'їзду або перебування.

2. Договірні Держави не обмежуватимуть свободу пересування таких біженців обмеженнями, окрім тих, що необхідні; такі обмеження застосовуватимуться лише доти, доки статус цих біженців у цій країні не буде врегульований або поки вони не отримують право на в'їзд до іншої країни. Договірні Держави надаватимуть таким біженцям достатній термін і всі необхідні умови для отримання ними права на в'їзд до іншої країни.

Стаття 32. Вислання

1. Договірні Держави не будуть висилати біженців, які законно проживають на їхній території, окрім як з міркувань державної безпеки або громадського порядку.

2. Вислання таких біженців проводитиметься лише на виконання рішень, винесених у судовому порядку. Крім випадків, коли цьому перешкоджають поважні міркування державної безпеки, біженцям буде надано право надати для свого виправдання докази та оскарження відповідним інстанціям чи особі або особам, спеціально призначеним відповідними інстанціями, а також право мати для цих цілей своїх представників.

3. Договірні Держави надаватимуть таким біженцям достатній строк для отримання законного права на в'їзд до іншої країни. Договірні Держави зберігають за собою право застосовувати протягом цього строку такі заходи внутрішнього характеру, які вони вважатимуть необхідними.

Стаття 33. Заборона вислання біженців або їхнього примусового повернення (в країни, з яких вони прибули)

1. Договірні Держави не будуть жодним чином висилати або повертати біженців до кордонів країни, де їхньому життю чи свободі загрожуватиме небезпека через їхню расу, релігію, громадянство, належність до певної соціальної групи або політичні переконання.

2. Ця постанова, однак, не може застосовуватися до біженців, які розглядаються з поважних причин як такі, що є суспільно небезпечними і становлять загрозу безпеці країни, в якій вони знаходяться, або засуджені чинним вироком за вчинення особливо тяжкого злочину.

Стаття 34. Натуралізація

Договірні Держави будуть по можливості полегшувати асиміляцію та натуралізацію біженців. Вони, зокрема, робитимуть все, що від них залежить, для прискорення діловодства з натуралізації та можливого зменшення пов'язаних з цим зборів та витрат.

Розділ VI

Положення, що стосуються застосування Конвенції і перехідного періоду

Стаття 35. Співпраця національної влади з Організацією Об'єднаних Націй

1. Договірні Держави зобов'язуються співпрацювати з Управлінням Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців чи будь-яким іншим органом Організації Об'єднаних Націй, на який може перейти виконання його функцій, і, зокрема, сприятимуть виконанню ним обов'язків щодо нагляду за застосуванням положень цієї Конвенції.

2. Щоб дати Управлінню Верховного комісара чи будь-якому іншому органу Організації Об'єднаних Націй, що може перейти на його місце, можливість подавати доповіді відповідним органам Організації Об'єднаних Націй, Договірні Держави зобов'язуються забезпечувати їх у належній формі

потрібними їм відомостями та статистичними даними, стосовно:

- a) стану біженців;
- b) виконання цієї Конвенції і
- c) законів, розпоряджень та декретів, які чинні або які можуть набути чинності, з питання про біженців.

Стаття 36. Інформація про національні та законодавчі акти

Договірні Держави повідомлять Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй текст законів і розпоряджень, виданих ними з метою виконання цієї Конвенції.

Стаття 37. Конвенції, укладені раніше

Із збереженням чинності пункту 2 статті 28 цієї Конвенції ця Конвенція для сторін, які в ній беруть участь, замінює акти від 5 липня 1922 р., 31 травня 1924 р., 12 травня 1926 р., 30 червня 1928 р. і 30 липня 1935 р., конвенції від 28 жовтня 1933 р. і 10 лютого 1938 р., Протокол від 14 вересня 1939 р. і Угоду від 15 жовтня 1946 року.

Розділ VII

Заключні положення

Стаття 38. Вирішення спорів

Усі спори між учасниками цієї Конвенції щодо її тлумачення чи застосування, які не можуть бути вирішені іншим шляхом, на прохання будь-якої сторони у спорі передаватимуться до Міжнародного Суду.

Стаття 39. Підписання, ратифікація та приєднання

1. Ця Конвенція буде відкрита для підписання в Женеві 28 липня 1951 р. і після цього буде депонована у Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй. Вона буде відкрита для підписання в Європейському відділенні Організації Об'єднаних Націй з 28 липня до 31 серпня 1951 р. і буде знову відкрита для підписання в Центральних Установах Організації Об'єднаних Націй з 17 вересня 1951 р. до 31 грудня 1952 року.

2. Ця Конвенція буде відкрита для підписання від імені усіх держав-членів Організації Об'єднаних Націй, а також від імені будь-якої іншої держави, яка отримала запрошення брати участь у Конференції повноважних представників з питання про статус біженців і апатридів, або будь-якої держави, якій Генеральна Асамблея запропонує її підписати. Ця Конвенція підлягає ратифікації, причому ратифікаційні грамоти будуть депоновані у Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

3. Ця Конвенція буде відкрита з 28 липня 1951 р., для приєднання держав, згаданих у пункті 2 цієї статті. Приєднання проводитиметься шляхом депонування у Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй акта про приєднання.

Стаття 40. Постанова про територіальне застосування Конвенції

1. Будь-яка держава під час підписання або ратифікації Конвенції чи приєднання до неї може заявити, що дія цієї Конвенції поширюється на всі або деякі території, за міжнародні відносини яких ця держава відповідає. Та-

ка заява набуде чинності в день набуття чинності Конвенцією для цієї держави.

2. У будь-який час після цього подібне поширення дії Конвенції має бути оголошене шляхом повідомлення на адресу Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй і набуває чинності на дев'яностий день після дати отримання Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй цього повідомлення або ж в день набуття чинності Конвенцією для цієї держави, якщо ця остання дата є пізнішою.

3. Стосовно тих територій, на які під час підписання, ратифікації чи приєднання ця Конвенція не поширювалась, кожна заінтересована держава розгляне питання про можливість вжиття заходів, необхідних для поширення дії цієї Конвенції на такі території, за згоди урядів таких територій, там, де це необхідно з причин конституційного характеру.

Стаття 41. Постанови про федеративні держави

До держав федеративного чи неунітарного типу застосовуватимуться такі положення:

а) стосовно тих статей цієї Конвенції, які підпадають під законодавчу юрисдикцію федеральної законодавчої влади, зобов'язання федерального уряду будуть у зазначених межах відповідати зобов'язанням сторін у цій Конвенції, які не є федеративними державами;

б) щодо статей цієї Конвенції, які підпадають під законодавчу юрисдикцію штатів, провінцій або кантонів які входять до федерації і не зобов'язані, згідно з конституційним ладом федерації, вживати законодавчих заходів, федеральний уряд при першій можливості повідомить про ці статті відповідні власті штатів, провінцій чи кантонів, супроводжуючи це повідомлення своїм схвальним відзивом;

с) федеральні держави, які є стороною в цій Конвенції, на прохання будь-якої іншої Договірної Держави, передане через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, нададуть довідку про існуючі у федерації та її складових частинах закони і практику щодо будь-якого конкретного положення Конвенції із зазначенням того, якою мірою це положення було виконане законодавчим чи іншим шляхом.

Стаття 42. Застереження

1. Під час підписання, ратифікації або приєднання будь-яка держава може зробити застереження до статей Конвенції, крім статей 1, 3 і 4, пункту 1 статті 16, статей 33 і 36-46 включно.

2. Будь-яка держава, що робить застереження відповідно до пункту 1 цієї статті, може будь-коли відмовитися від цього застереження шляхом повідомлення про це Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 43. Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день з дня депонування шостої ратифікаційної грамоти або акта про приєднання.

2. Для всіх держав, що ратифікували Конвенцію або приєдналися до неї після депонування шостої ратифікаційної грамоти або акта про приєднання,

Конвенція набуває чинності на дев'яностий день з дня депонування відповідною державою своєї ратифікаційної грамоти або акта про приєднання.

Стаття 44. Денонсація

1. Будь-яка Договірна Держава може будь-коли денонсувати цю Конвенцію шляхом повідомлення на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

2. Така денонсація набуває чинності для відповідної Договірної Держави через один рік з дня отримання повідомлення Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй.

3. Будь-яка держава, що зробила заяву або відправила повідомлення на підставі статті 40, може будь-коли після цього, шляхом повідомлення на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, заявити, що Конвенція не буде поширюватися на відповідну територію через рік після отримання зазначеного повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 45. Перегляд

1. Будь-яка Договірна Держава може шляхом повідомлення на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй в будь-який час вимагати перегляду цієї Конвенції.

2. Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй буде рекомендувати відповідні заходи, якщо у зв'язку з такою вимогою буде необхідно вжити будь-яких заходів.

Стаття 46. Повідомлення, які розсилає Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй повідомлятиме всім членам Організації Об'єднаних Націй та державам, що не є її членами, зазначеним у статті 39:

- a) про заяви і повідомлення, які надійшли на підставі розділу В статті 1;
- b) про підписання, ратифікації та приєднання, передбачені статтею 39;
- c) про заяви та повідомлення, передбачені статтею 40;
- d) про застереження та відмови від застережень, передбачених статтею 42;
- e) про дату набуття чинності цією Конвенцією згідно зі статтею 43;
- f) про денонсації та повідомлення згідно зі статтею 44;
- g) про вимоги перегляду, які надійшли на підставі статті 45.

На посвідчення чого нижчепідписані належним чином уповноважені підписали цю Конвенцію від імені своїх урядів.

Вчинено у Женеві двадцять восьмого дня липня місяця тисяча дев'ятсот п'ятдесят першого року, в одному примірнику, англійський та французький тексти якого є рівно автентичними; цей примірник депонується в архіві Організації Об'єднаних Націй, і його завірнені копії надаються всім членам Організації Об'єднаних Націй та державам, які не є її учасниками, згідним у статті 39.

Коментар

Пункт 1

1. Проїзні документи, про які йдеться в статті 28 цієї Конвенції, мають відповідати зразкові, який додається.

2. Ці документи мають видаватися принаймні двома мовами, причому однією з них має бути англійська або французька.

Пункт 2

З урахуванням правил видачі документів, які встановлюються країнами, діти можуть бути внесені до проїзних документів одного з батьків або, у виняткових випадках, - до проїзних документів іншого дорослого біженця.

Пункт 3

Мито, яке стягується за видачу документів, не повинно перевищувати мінімального мита, яке стягується за національні паспорти.

Пункт 4

Крім особливих або виняткових випадків, документ має бути дійсним у якомога більшій кількості країн.

Пункт 5

Документ повинен бути дійсним протягом одного або двох років на розсуд органів влади, які видають документ.

Пункт 6

1. Поновлення або продовження строку дії документа входить до компетенції того органу влади, який його видав, доти, доки власник не оселиться на законних підставах на іншій території і законно проживатиме на території, де розташований вищезгаданий орган влади. За тих же умов видача нового документа входить до компетенції органу влади, який видав попередній документ.

2. Дипломатичні або консульські установи, які мають спеціальні повноваження для цих цілей, повинні мати право на продовження строку дії проїзних документів, виданих їхніми урядами, на період не більше шести місяців.

3. Договірні Держави прихильно розглядатимуть питання про поновлення або продовження строку дії проїзних документів або видачу нових документів біженцям, які більше не проживають на законних підставах на їхній території і не в змозі отримати проїзні документи від країни їхнього законного проживання.

Пункт 7

Договірні Держави визнають дійсність документів, виданих згідно з положеннями статті 28 цієї Конвенції.

Пункт 8

Компетентні органи країни, до якої біженець бажає переїхати, оформляють візу в документі, власником якого він є, якщо така віза є необхідною та якщо вони готові його прийняти.

Пункт 9

1. Договірні Держави зобов'язуються видавати транзитні візи біжен-

цям, які отримали візи території пункту призначення.

2. У видачі таких віз може бути відмовлено з причин, які виправдовують відмову у візі будь-якому іноземцеві.

Пункт 10

Мито за видачу в'їзних, виїзних або транзитних віз не повинно перевищувати мінімального мита за візи для іноземних паспортів.

Пункт 11

Коли біженець законно оселився на території іншої держави, відповідальність за видачу нового документа, за умовами та положеннями статті 28, переходить до компетентних органів цієї території, до яких біженець має право звертатися.

Пункт 12

Органи влади, які видають новий документ, повинні вилучити старий документ та повернути його до країни, яка його видала, якщо в документі вказано, що він підлягає поверненню; у противному випадку вони повинні вилучити цей документ та знищити його.

Пункт 13

1. Кожна Договірна Держава зобов'язана знову прийняти на своїй території в будь-який час протягом строку дії документа власника проїзного документа, виданого нею згідно зі статтею 28 цієї Конвенції.

2. З урахуванням положень попереднього підпункту Договірна Держава може вимагати від власника документа виконання тих формальностей, які можуть бути приписані щодо виїзду з її території або повернення на неї.

3. Договірні Держави зберігають за собою право у виняткових випадках або у випадках, коли перебування біженця дозволяється на певний період, під час видачі документа обмежувати період, протягом якого біженець може повернутися, не менш ніж трьома місяцями.

Пункт 14

За єдиним винятком умов пункту 13 положення цього коментаря жодним чином не зачіпають законів і правил, які регулюють умови приймання, проїзду, проживання, поселення і виїзду з територій Договірних Держав.

Пункт 15

Ні видача документа, ні в'їзд за цим документом не визначають і не зачіпають статусу власника документа, особливо стосовно його національності.

Пункт 16

Видача документа в жодному разі не надає його власникові захисту дипломатичних або консульських установ країни видачі документа і не надає цим установам право захисту.

РУКОВОДЯЩИЕ ПРИНЦИПЫ ПО ВОПРОСУ О ПЕРЕМЕЩЕНИИ ЛИЦ ВНУТРИ СТРАНЫ

(Приняты в 1998 году. Составлены Представителем Генерального секретаря по вопросу о внутренне перемещенных лицах)

Введение: Сфера охвата и цель

1. Настоящие Руководящие принципы затрагивают особые потребности перемещенных внутри страны лиц во всем мире. В них определяются права и гарантии, которые касаются защиты лиц от насильственных перемещений и предоставления им защиты и помощи во время перемещений, а также во время возвращения или переселения и реинтеграции.

2. Для целей настоящих Принципов перемещенными внутри страны лицами считаются лица или группы лиц, которых заставили или вынудили бросить или покинуть свои дома или места обычного проживания, в частности в результате или во избежание последствий вооруженного конфликта, повсеместных проявлений насилия, нарушений прав человека, стихийных или вызванных деятельностью человека бедствий, и которые не пересекали международно признанных государственных границ.

3. Настоящие Принципы отражают международные нормы в области прав человека и положения международного гуманитарного права и соответствуют им. Они служат руководством для:

a) Представителя Генерального секретаря по вопросу о перемещенных внутри страны лицах при выполнении его мандата;

b) государств, столкнувшихся с явлением перемещений лиц внутри страны;

c) других органов власти, групп лиц и отдельных лиц в их отношениях с перемещенными внутри страны лицами; и

d) межправительственных и неправительственных организаций при принятии мер в связи с перемещениями лиц внутри страны.

4. Настоящие Руководящие принципы подлежат как можно более широкому распространению и применению.

Раздел I – Общие принципы

Принцип 1

1. Перемещенные внутри страны лица пользуются, на основе полного равенства, теми же предусмотренными международным правом и национальным законодательством правами и свободами, которыми пользуются остальные лица в их стране. Они не должны подвергаться дискриминации при осуществлении любых прав и свобод на том основании, что они являются перемещенными внутри страны лицами.

2. Настоящие Принципы не затрагивают аспектов индивидуальной уголовной ответственности по международному праву, в частности за совершение геноцида, преступлений против человечности и военных преступлений.

Принцип 2

1. Настоящие Принципы соблюдаются всеми органами власти, группами и отдельными лицами, независимо от их правового статуса, и применяются без какого бы то ни было неблагоприятного различия. Соблюдение настоящих Принципов не влияет на правовой статус любых затрагиваемых органов власти, групп или отдельных лиц.

2. Настоящие Принципы не должны истолковываться как ограничивающие, изменяющие или отменяющие положения какого-либо международного договора о правах человека или международного договора о гуманитарном праве, либо права, предоставляемые лицам в соответствии с национальным законодательством. Настоящие Принципы не затрагивают, в частности, право искать убежище в других странах и пользоваться этим убежищем.

Принцип 3

1. На национальные власти возлагается основная обязанность и ответственность за предоставление защиты и гуманитарной помощи перемещенным внутри страны лицам, находящимся под их юрисдикцией.

2. Перемещенные внутри страны лица имеют право просить и получать у этих властей защиту и гуманитарную помощь. За обращения с такой просьбой они не подлежат преследованиям или наказаниям.

Принцип 4

1. Настоящие Принципы применяются без дискриминации по какому бы то ни было признаку, как то: по признаку расы, цвета кожи, пола, языка, религии или вероисповедания, политических или иных убеждений, национального, этнического или социального происхождения, правового или социального статуса, возраста, инвалидности, имущественного положения, рождения или по каким-либо другим подобным критериям.

2. Некоторые перемещенные внутри страны лица, такие, как дети, особенно несопровождаемые несовершеннолетние, беременные женщины, матери с малолетними детьми, женщины, возглавляющие домашние хозяйства, инвалиды и престарелые лица, имеют право на требуемые их положением защиту и помощь, а также на обращение, которое учитывает их особые потребности.

Раздел II – Принципы, касающиеся защиты от перемещений

Принцип 5

Все органы власти и международные организации обязаны при любых обстоятельствах выполнять и обеспечивать выполнение своих обязательств по международному праву, включая правозащитное право и гуманитарное право, с тем чтобы предотвращать и избегать возникновения ситуаций, которые могут привести к перемещениям лиц.

Принцип 6

1. Каждый человек имеет право на защиту от произвольного перемещения из его дома или места постоянного проживания.

2. Запрещение произвольных перемещений распространяется на пере-

мещения:

a) основанные на политике апартеида, «этнической чистке» или аналогичной практике, целью или результатом которой является изменение этнического, религиозного или расового состава соответствующего населения;

b) во время вооруженных конфликтов, если необходимость в этом не вызывается требованиями обеспечения безопасности затрагиваемых гражданских лиц или настоятельными причинами военного характера;

c) в случаях осуществления широкомасштабных проектов в области развития, которые не оправданы с точки зрения важнейших и приоритетных интересов населения;

d) во время стихийных бедствий, если не возникает необходимость в эвакуации затрагиваемых лиц по соображениям их безопасности и здоровья;

и

e) используемые в качестве коллективного наказания.

3. Перемещения не должны длиться дольше того времени, которое требуется обстоятельствами.

Принцип 7

1. Перед тем, как принять какое-либо решение о перемещении лиц, соответствующие органы власти обеспечивают рассмотрение всех возможных альтернативных решений, чтобы вообще избежать перемещений. Если никаких альтернативных решений не существует, то принимаются все меры для сведения к минимуму перемещений и их неблагоприятных последствий.

2. Органы власти, осуществляющие такие перемещения, обеспечивают в максимально возможной степени надлежащее размещение перемещенных лиц, проведение таких перемещений в удовлетворительных условиях с точки зрения безопасности, питания, здоровья и гигиены, а также неразъединение членов одной семьи.

3. Если перемещения происходят не во время чрезвычайных ситуаций, обусловленных вооруженными конфликтами и стихийными бедствиями, то соблюдаются следующие гарантии:

a) издается специальное постановление государственным органом власти, который уполномочен законом выносить решение об осуществлении таких мер;

b) принимаются адекватные меры для предоставления перемещаемым лицам исчерпывающей информации о причинах и порядке их перемещения, а также, в надлежащих случаях, о компенсации и переселении;

c) принимаются меры для получения свободного и осознанного согласия перемещаемых лиц;

d) соответствующие органы власти прилагают усилия для привлечения затрагиваемых лиц, особенно женщин, к планированию и осуществлению их переселения;

e) правоприменительные меры, если они необходимы, принимаются компетентными органами правопорядка; и

f) уважается право на эффективные средства правовой защиты, включая

пересмотр таких решений соответствующими судебными органами.

Принцип 8

Перемещения не осуществляются таким образом, который нарушает права перемещаемых лиц на жизнь, уважение человеческого достоинства, свободу и безопасность.

Принцип 9

На государства возлагается конкретное обязательство защищать от перемещений коренных жителей, меньшинства, крестьян, занимающихся скотоводством лиц и другие группы, которые находятся в особой зависимости от своих земель и привязаны к ним.

Раздел III – Принципы, касающиеся защиты во время перемещений

Принцип 10

1. Каждый человек имеет неотъемлемое право на жизнь, которое защищается законом. Никто не может быть произвольно лишен жизни. Перемещаемым внутри страны лицам обеспечивается, в частности, защита от:

- a)* геноцида;
- b)* убийства;
- c)* казней без надлежащего судебного разбирательства или произвольных казней; и
- d)* насильственных исчезновений, включая похищение или тайное содержание под стражей, представляющих опасность для жизни или приводящих к смерти.

Запрещаются угрозы совершения любых из перечисленных выше действий и подстрекательство к ним.

2. Запрещаются при любых обстоятельствах нападения или иные акты насилия в отношении перемещенных внутри страны лиц, которые не участвуют или прекратили участие в военных действиях. Перемещенным внутри страны лицам обеспечивается, в частности, защита от:

- a)* прямых или неизбирательных нападений или других актов насилия, включая создание зон, в которых разрешаются нападения на гражданских лиц;
- b)* голода как метода ведения военных действий;
- c)* их использования в качестве заслона при защите военных целей от нападения или для прикрытия, содействия или создания препятствий военным операциям;
- d)* нападений на их лагеря или поселения; и
- e)* применения противопехотных наземных мин.

Принцип 11

1. Каждый человек имеет право на уважение его человеческого достоинства, а также на физическую, психическую и моральную неприкосновенность.

2. Перемещенным внутри страны лицам, независимо от того, ограниче-

на или нет их свобода, обеспечивается, в частности, защита от:

a) изнасилований, нанесения увечий, пыток, жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения или наказания, а также других посягательств на личное достоинство, таких, как акты насилия по признаку пола, принудительная проституция и любые формы непристойных посягательств;

b) рабства и любых его современных форм, таких, как продажа в рабство, сексуальная эксплуатация или принудительный труд детей; и

c) актов насилия, направленных на распространение террора среди перемещенных внутри страны лиц.

Запрещаются угрозы совершения любых из перечисленных выше действий и подстрекательство к ним.

Принцип 12

1. Каждый человек имеет право на личную свободу и безопасность. Никто не может подвергаться произвольному аресту или задержанию.

2. Для целей обеспечения этого права перемещенным внутри страны лицам они не должны удерживаться или принудительно содержаться в лагере. Если при исключительных обстоятельствах возникает крайняя необходимость в таком удержании или принудительном содержании, то они прекращаются сразу же после того, как этого более не требуют обстоятельства.

3. Перемещенным внутри страны лицам обеспечивается защита от дискриминационного ареста и содержания под стражей вследствие их перемещения.

4. Ни при каких обстоятельствах перемещенные внутри страны лица не могут быть взяты в заложники.

Принцип 13

1. Ни при каких обстоятельствах не следует призывать перемещенных детей в армию, а также принуждать их или разрешать им участвовать в военных действиях.

2. Перемещенным внутри страны лицам обеспечивается защита от дискриминационной практики призыва в любые вооруженные силы или группировки вследствие их перемещения. При любых обстоятельствах запрещается, в частности, любая жестокая, бесчеловечная или унижающая достоинство практика принудительного призыва или наказания за уклонение от призыва.

Принцип 14

1. Каждое перемещенное внутри страны лицо имеет право на свободное передвижение и свободу выбора места жительства.

2. В частности, перемещенные внутри страны лица имеют право свободно покидать лагерь и другие поселения и возвращаться в них.

Принцип 15

Перемещенные внутри страны лица имеют:

a) право искать безопасные условия жизни в другой части страны;

b) право покидать свою страну;

c) право искать убежище в другой стране; и

d) право на защиту от принудительного возвращения или расселения в любом месте, где может возникнуть угроза их жизни, безопасности, свободе и/или здоровью.

Принцип 16

1. Все перемещенные внутри страны лица имеют право знать о судьбе и местонахождении пропавших родственников.

2. Соответствующие органы власти должны прилагать усилия для выяснения судьбы и местонахождения считающихся пропавшими без вести перемещенных внутри страны лиц и сотрудничать с компетентными международными организациями, участвующими в решении этой задачи. Они должны информировать близких родственников о ходе поисков и сообщать им о любых достигнутых результатах.

3. Соответствующие органы власти должны прилагать усилия для сбора и идентификации останков погибших лиц, не допускать их расхищения и надругательства над ними, а также содействовать возвращению этих останков ближайшим родственникам или обеспечить их надлежащее захоронение.

4. При любых обстоятельствах обеспечивается защита и уважение мест захоронения перемещенных внутри страны лиц. Перемещенные внутри страны лица должны иметь право доступа к местам захоронения их умерших родственников.

Принцип 17

1. Каждый человек имеет право на защиту от вмешательства в его семейную жизнь.

2. Для целей обеспечения этого права перемещенным внутри страны лицам, членам семьи, которые желают остаться вместе, разрешается сделать это.

3. Семьи, которые были разъединены в результате перемещений, должны быть воссоединены по возможности в кратчайшие сроки. Принимаются все надлежащие меры для ускорения воссоединения таких семей, особенно, если речь идет о детях. Компетентные органы способствуют поискам, проводимым членами семьи, поощряют деятельность гуманитарных организаций, участвующих в решении задачи по воссоединению семей, и сотрудничают с ними.

4. Члены перемещенных внутри страны семей, личная свобода которых была ограничена в результате удержания или принудительного содержания в лагерях, имеют право оставаться вместе.

Принцип 18

1. Все перемещенные внутри страны лица имеют право на адекватный жизненный уровень.

2. Независимо от обстоятельств и без какой бы то ни было дискриминации компетентные органы власти предоставляют и обеспечивают перемещенным внутри страны лицам как минимум безопасный доступ к:

- a) основным продуктам питания и питьевой воде;
- b) элементарному крову и жилью;

c) надлежащей одежде; и

d) основным медицинским услугам и первой помощи.

3. Особые усилия прилагаются для обеспечения всестороннего участия женщин в планировании и распределении этих важнейших ресурсов.

Принцип 19

1. Все раненые и больные перемещенные внутри страны лица, а также перемещенные внутри страны инвалиды получают в максимально возможной мере и в кратчайшие сроки необходимые им медицинскую помощь и уход, без различия по каким бы то ни было соображениям, кроме медицинских. В случае необходимости, перемещенные внутри страны лица имеют доступ к службам психологической и социальной помощи.

2. Особое внимание уделяется медицинским потребностям женщин, включая доступ к таким учреждениям и службам системы охраны здоровья женщин, как центры охраны репродуктивного здоровья, а также оказанию надлежащих консультативных услуг жертвам сексуальных и других злоупотреблений.

3. Особое внимание уделяется также предотвращению распространения среди перемещенных внутри страны лиц заразных и инфекционных болезней, включая СПИД.

Принцип 20

1. Каждый человек, где бы он ни находился, имеет право на признание его правосубъектности.

2. Для целей обеспечения этого права перемещенным внутри страны лицам соответствующие органы власти выдают им все документы, необходимые для уважения и осуществления их законных прав, такие, как паспорта, удостоверения личности, свидетельства о рождении и свидетельства о браке. Органы власти содействуют, в частности, выдаче новых документов или замене документов, утерянных во время перемещений, без каких-либо необоснованных условий, таких, как требование возвращения на место обычного проживания для получения этих или других необходимых документов.

3. Женщины и мужчины имеют равные права на получение таких необходимых документов и имеют право на то, чтобы такие документы выписывались на их имя.

Принцип 21

1. Никто не может быть произвольно лишен имущества и собственности.

2. При любых обстоятельствах обеспечивается защита имущества и собственности перемещенных внутри страны лиц, в частности, от следующих действий:

a) разграбления;

b) прямых или неизбирательных нападений или иных актов насилия;

c) использования для прикрытия военных операций или целей;

d) карательных действий; и

e) уничтожения или экспроприации как одного из видов коллективного

наказания.

3. Следует обеспечить защиту от уничтожения, а также от произвольной или противозаконной экспроприации, присвоения или использования имущества и собственности, оставленных перемещенными внутри страны лицами.

Принцип 22

1. Перемещенные внутри страны лица, независимо от того, проживают ли они в лагерях или нет, не подлежат какой бы то ни было дискриминации вследствие их перемещения при пользовании следующими правами:

a) правами на свободу мысли, совести, религии или вероисповедания, убеждений и выражения мнений;

b) правом на свободный поиск возможностей для трудоустройства и участия в экономической деятельности;

c) правом на свободу ассоциации и участие на равноправной основе в делах общины;

d) правом голосовать и участвовать в ведении государственных и общественных дел, включая право доступа к средствам, необходимым для осуществления этого права; и

e) правом общаться на языке, который они понимают.

Принцип 23

1. Каждый человек имеет право на образование.

2. Для цели обеспечения этого права перемещенным внутри страны лицам соответствующие органы власти обеспечивают, чтобы такие лица, в частности перемещенные дети, получали образование, которое на начальном уровне является бесплатным и обязательным. В рамках образования обеспечивается уважение их культурного своеобразия, языка и религии.

3. Особые усилия прилагаются для обеспечения всестороннего и равноправного участия женщин и девочек в образовательных программах.

4. Перемещенным внутри страны лицам, в частности подросткам и женщинам, независимо от того, проживают ли они в лагерях или нет, как только это позволяют условия, предоставляются возможности для получения образования и профессиональной подготовки.

Раздел IV – Принципы, касающиеся оказания гуманитарной помощи

Принцип 24

1. Вся гуманитарная помощь оказывается в соответствии с принципами гуманности и беспристрастности и без какой-либо дискриминации.

2. Гуманитарная помощь для перемещенных внутри страны лиц не должна использоваться не по назначению, в частности по политическим или военным соображениям.

Принцип 25

1. Главная обязанность и ответственность за оказание гуманитарной помощи перемещенным внутри страны лицам возлагается на национальные органы власти.

2. Международные гуманитарные организации и другие соответствующие стороны имеют право предлагать свои услуги для оказания помощи перемещенным внутри страны лицам. Такие предложения не следует рассматривать как недружественный акт или вмешательство во внутренние дела какого-либо государства и к ним следует относиться доброжелательно. Эти предложения не могут произвольно отклоняться, особенно если соответствующие органы власти не способны или не желают оказать требуемую гуманитарную помощь.

3. Все соответствующие органы власти обеспечивают и облегчают свободную транспортировку гуманитарной помощи и предоставляют лицам, занимающимся оказанием такой помощи, быстрый и беспрепятственный доступ к перемещенным внутри страны лицам.

Принцип 26

Занимающимся оказанием гуманитарной помощи лицам, их транспортным средствам и грузам обеспечиваются неприкосновенность и защита. Они не должны подвергаться нападениям или другим актам насилия.

Принцип 27

1. При оказании помощи международные гуманитарные организации и другие соответствующие стороны должны надлежащим образом учитывать потребности в защите и права человека перемещенных внутри страны лиц и принимать в этой связи соответствующие меры. При этом такие организации и стороны должны соблюдать соответствующие международные стандарты и кодексы поведения.

2. Предыдущий пункт никоим образом не влияет на предусматривающие обеспечение защиты обязанности международных организаций с соответствующим мандатом, которые могут предложить свои услуги или помощь которых могут запросить государства.

Раздел V – Принципы, касающиеся возвращения, расселения и реинтеграции

Принцип 28

1. Компетентные органы власти несут главную обязанность и ответственность за создание условий, а также за предоставление средств, которые позволяют перемещенным внутри страны лицам добровольно, в безопасных условиях и с достоинством вернуться в свои дома или места постоянного проживания, либо добровольно переселиться в какую-либо другую часть страны. Такие органы власти прилагают усилия для облегчения реинтеграции вернувшихся или переселившихся перемещенных внутри страны лиц.

2. Особые усилия прилагаются для обеспечения всестороннего участия перемещенных внутри страны лиц в планировании и осуществлении их возвращения или переселения и реинтеграции.

Принцип 29

1. Перемещенные внутри страны лица, которые вернулись в свои дома или места постоянного проживания либо переселились в какую-либо другую

часть страны, не подлежат дискриминации вследствие их перемещения. Они имеют право принимать всестороннее и равноправное участие в ведении государственных дел на всех уровнях и имеют равный доступ к государственной службе.

2. Компетентные органы власти несут обязанность и ответственность за оказание помощи вернувшимся и переселившимся перемещенным внутри страны лицам по возвращению, по мере возможности, их имущества и собственности, которые они оставили или которые у них были изъяты после их перемещения. Если возвращение такого имущества и собственности невозможно, то компетентные органы власти обеспечивают или облегчают этим лицам получение надлежащей компенсации или справедливого возмещения в другой форме.

Принцип 30

Все соответствующие органы власти обеспечивают и облегчают международным гуманитарным организациям и другим соответствующим сторонам, при осуществлении их соответствующих мандатов, оперативный и беспрепятственный доступ к перемещенным внутри страны лицам в целях содействия их возвращению или переселению и реинтеграции.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

(Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року, Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року)

Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, проголошену Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року, беручи до уваги те, що ця Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання і додержання проголошених у ній прав,

беручи до уваги те, що метою Ради Європи є досягнення тіснішого єднання між її членами і що одним із засобів досягнення цієї мети є забезпечення і розвиток прав людини та основоположних свобод,

знову підтверджуючи свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать,

сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є одностайними і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації, домовилися про таке:

Стаття 1. Зобов'язання поважати права людини

Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

Розділ I. Права і свободи

Стаття 2. Право на життя

1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

- a) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;
- b) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
- c) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Стаття 3. Заборона катування

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 4. Заборона рабства і примусової праці.

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.
2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.

3. Для цілей цієї статті значення терміна «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється:

а) на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного згідно з положеннями статті 5 цієї Конвенції тримання в умовах позбавлення свободи або під час умовного звільнення;

б) на будь-яку службу військового характеру або - у випадку, коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, - службу, яка вимагається замість обов'язкової військової служби;

с) на будь-яку службу, що вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи благополуччю суспільства;

д) на будь-яку роботу чи службу, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків.

Стаття 5. Право на свободу та особисту недоторканність.

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

а) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;

б) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;

с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

д) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;

е) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

ф) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

2. Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього.

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «с» пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою

посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судове засідання.

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

Стаття 6. Право на справедливий суд

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

а) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

б) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

с) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;

д) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

е) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, - одержувати безоплатну допомогу перекладача.

Стаття 7. Ніякого покарання без закону

1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з націо-

нальним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.

2. Ця стаття не є перешкодою для судового розгляду, а також для покарання будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на час її вчинення становила кримінальне правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями.

Стаття 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 9. Свобода думки, совісті і релігії

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.

2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 10. Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Стаття 11. Свобода зібрань та об'єднання

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

Стаття 12. Право на шлюб

Чоловік і жінка, що досягли шлюбного віку, мають право на шлюб і створення сім'ї згідно з національними законами, які регулюють здійснення цього права.

Стаття 13. Право на ефективний засіб юридичного захисту

Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Стаття 14. Заборона дискримінації

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

Стаття 15. Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації

1. Під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом.

2. Наведене вище положення не може бути підставою для відступу від статті 2, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій, і від статей 3, 4 (пункт 1) і 7.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, використовуючи це право на відступ від своїх зобов'язань, у повному обсязі інформує Генерального секретаря Ради Європи про вжиті нею заходи і причини їх вжиття. Вона також повинна повідомити Генерального секретаря Ради Європи про час, коли такі заходи перестали застосовуватися, а положення Конвенції знову застосовуються повною мірою.

Стаття 16. Обмеження політичної діяльності іноземців

Жодне з положень статей 10, 11 і 14 не може розглядатись як таке, що забороняє Високим Договірним Сторонам встановлювати обмеження на політичну діяльність іноземців.

Стаття 17. Заборона зловживання правами

Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю

або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

Стаття 18. Межі застосування обмежень прав

Обмеження, дозволені згідно з цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей ніж ті, для яких вони встановлені.

Розділ II. Європейський суд з прав людини

Стаття 19. Створення Суду

Для забезпечення дотримання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини, який далі називається «Суд». Він функціонує на постійній основі.

Стаття 20. Кількість суддів

Суд складається з такої кількості суддів, яка відповідає кількості Високих Договірних Сторін.

Стаття 21. Посадові критерії

1. Судді повинні мати високі моральні якості, а також мати кваліфікацію, необхідну для призначення на високу суддівську посаду, чи бути юристами з визнаним рівнем компетентності.

2. Судді беруть участь у роботі Суду в особистій якості.

3. Упродовж строку своїх повноважень судді не можуть займатися жодною діяльністю, що є не сумісною з їхньою незалежністю, безсторонністю або з вимогами щодо виконання посадових обов'язків на постійній основі; усі питання, що виникають внаслідок застосування цього пункту, вирішуються Судом.

Стаття 22. Вибори суддів

Судді обираються Парламентською Асамблеєю від кожної Високої Договірної Сторони більшістю поданих голосів за списком з трьох кандидатів, запропонованих відповідною Високою Договірною Стороною. (стаття 22 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 23. Строк повноважень і звільнення з посади

1. Судді обираються строком на дев'ять років. Вони не можуть бути переобрані.

2. Строк повноважень суддів спливає, коли вони досягають 70-річного віку.

3. Судді обіймають посаду доти, доки їх не замінять. Проте вони продовжують вести ті справи, які вже є в їхньому провадженні.

4. Жодний суддя не може бути звільнений з посади, якщо тільки інші судді більшістю у дві третини голосів не ухваллять рішення про його невідповідність установленим вимогам. (стаття 23 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 24. Канцелярія і доповідачі

1. Суд має канцелярію, функції та організація якої визначені Регламентом Суду.

2. Коли Суд засідає у складі одного судді, Суду надають допомогу доповідачі, які діють під керівництвом Голови Суду. Вони входять до складу канцелярії Суду. (стаття 24 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 25. Пленарні засідання Суду

Суд на пленарних засіданнях:

a) обирає Голову Суду та одного чи двох заступників Голови Суду строком на три роки; вони можуть бути переобрані;

b) створює палати на встановлений строк;

c) обирає голів палат; вони можуть бути переобрані;

d) приймає Регламент Суду;

e) обирає Секретаря Суду та одного чи більше заступників Секретаря;

f) звертається з будь-яким клопотанням згідно з пунктом 2 статті 26. (стаття 25 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 26. Одноособовий склад Суду, комітети, палати та Велика палата

1. Для розгляду переданих йому справ Суд засідає у складі одного судді, комітетами у складі трьох суддів, палатами у складі семи суддів і Великою палатою у складі сімнадцяти суддів. Палати Суду створюють комітети на встановлений строк.

2. За клопотанням пленарного засідання Суду Комітет Міністрів може, одностайним рішенням і на встановлений строк, зменшити кількість суддів у палатах до п'яти.

3. Коли суддя засідає одноособово, він не розглядає жодної заяви проти Високої Договірної Сторони, від якої цього суддю було обрано.

4. Суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є стороною у справі, є ex officio членом палати або Великої палати. У разі відсутності такого судді або якщо він не може брати участь у засіданнях, Голова Суду вибирає зі списку, поданого заздалегідь цією Стороною, особу, яка засідає як суддя.

5. До складу Великої палати входять також Голова Суду, заступники Голови, голови палат та інші судді, яких визначено відповідно до Регламенту Суду. Якщо справа передається до Великої палати згідно зі статтею 43, у Великій палаті не може засідати жодний суддя з палати, яка постановила рішення у справі, за винятком голови палати і судді, який засідав від заінтересованої Високої Договірної Сторони. (стаття 26 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 27. Компетенція суддів, які засідають одноособово

1. Суддя, який засідає одноособово, може оголосити неприйнятною або вилучити з реєстру справ заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення.

2. Це рішення є остаточним.

3. Якщо суддя, який засідає одноособово, не оголошує заяву неприйня-

тною або не вилучає її з реєстру справ, то цей суддя передає її до комітету або палати для подальшого розгляду. (Конвенцію доповнено новою статтею 27 згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 28. Компетенція комітетів

1. Стосовно заяви, поданої згідно зі статтею 34, комітет може однос-тайним голосуванням:

а) оголосити її неприйнятною або вилучити її з реєстру справ, якщо та-ке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення; або

б) оголосити її прийнятною і одночасно постановити рішення по суті, якщо покладене в основу справи питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї є предметом усталеної практики Суду.

2. Рішення та рішення по суті, передбачені пунктом 1, є остаточними.

3. Якщо суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є сторо-ною у справі, не є членом комітету, комітет може на будь-якій стадії прова-дження запросити цього суддю зайняти місце одного з членів комітету, беру-чи до уваги всі відповідні чинники, у тому числі те, чи заперечувала ця Сто-рона проти застосування процедури, передбаченої підпунктом «б» пункту 1. (стаття 28 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 29. Рішення палат щодо прийнятності та суті заяв

1. Якщо згідно зі статтею 27 чи статтею 28 не прийнято жодного рі-шення, або згідно зі статтею 28 не постановлено жодного рішення по суті, палата приймає рішення щодо прийнятності та суті індивідуальних заяв, по-даних згідно зі статтею 34. Рішення щодо прийнятності може бути прийняте окремо.

2. Палата приймає рішення щодо прийнятності та суті міждержавних заяв, поданих згідно зі статтею 33. Рішення щодо прийнятності приймається окремо, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше. (стаття 29 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 30. Відмова від розгляду справи на користь Великої палати

Якщо справа, яку розглядає палата, порушує істотні питання щодо тлу-мачення Конвенції чи протоколів до неї або якщо вирішення питання, яке во-на розглядає, може мати наслідком несумісність із рішенням, постановленим Судом раніше, палата може в будь-який час до постановлення свого рішення відмовитися від розгляду справи на користь Великої палати, якщо жодна зі сторін у справі не заперечує проти цього.

Стаття 31. Повноваження Великої палати

Велика палата:

а) приймає рішення щодо заяв, поданих згідно зі статтею 33 чи статтею 34, якщо палата відмовляється від розгляду справи згідно зі статтею 30 або якщо справу було передано їй на розгляд згідно зі статтею 43;

б) приймає рішення з питань, поданих Суду Комітетом Міністрів згідно з пунктом 4 статті 46; та

с) розглядає запити про надання консультативних висновків, подані згідно зі статтею 47. (стаття 31 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом №

14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 32. Юрисдикція Суду

1. Юрисдикція Суду поширюється на всі питання тлумачення і застосування Конвенції та протоколів до неї, подані йому на розгляд відповідно до статей 33, 34, 46 і 47.

2. У випадку виникнення спору щодо юрисдикції Суду спір вирішує сам Суд. (стаття 32 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 33. Міждержавні справи

Будь-яка Висока Договірна Сторона може передати на розгляд Суду питання про будь-яке порушення положень Конвенції та протоколів до неї, яке допущене, на її думку, іншою Високою Договірною Стороною.

Стаття 34. Індивідуальні заяви

Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права.

Стаття 35. Умови прийнятності

1. Суд може брати справу до розгляду лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту, згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні.

2. Суд не розглядає жодної індивідуальної заяви, поданої згідно зі статтею 34, якщо вона:

а) є анонімною; або

б) за своєю суттю є ідентичною до заяви, що вже була розглянута Судом чи була подана на розгляд до іншого міжнародного органу розслідування чи врегулювання, і якщо вона не містить нових фактів у справі.

3. Суд оголошує непринятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо він вважає:

а) що ця заява несумісна з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необґрунтована або є зловживанням правом на подання заяви; або

б) що заявник не зазнав суттєвої шкоди, якщо тільки повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї, не вимагає розгляду заяви по суті, а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином.

4. Суд відхиляє будь-яку заяву, яку він вважає непринятною згідно з цією статтею. Він може зробити це на будь-якій стадії провадження у справі. (стаття 35 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 36. Участь третьої сторони

1. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Висока Договірна Сторона, громадянин якої є заявником, має право подавати свої пи-

сьмові зауваження і брати участь у слуханнях.

2. В інтересах належного здійснення правосуддя Голова Суду може запропонувати будь-якій Високій Договірній Стороні, яка не є стороною в судовому розгляді, чи будь-якій заінтересованій особі, яка не є заявником, подати свої письмові зауваження або взяти участь у слуханнях.

3. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Комісар Ради Європи з прав людини має право подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях. (стаття 36 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 37. Вилучення заяв з реєстру справ

1. Суд може на будь-якій стадії провадження у справі прийняти рішення про вилучення заяви з реєстру, якщо обставини дають підстави дійти висновку:

- a) що заявник не має наміру далі підтримувати свою заяву; або
- b) що спір уже вирішено; або
- c) що на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим.

Проте Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї.

2. Суд може прийняти рішення про поновлення заяви в реєстрі справ, якщо він вважає, що це виправдано обставинами.

Стаття 38. Розгляд справи

Суд розглядає справу разом з представниками сторін і, у разі необхідності, проводить розслідування, для ефективного здійснення якого заінтересовані Високі Договірні Сторони створюють усі необхідні умови. (стаття 38 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 39. Досягнення дружнього врегулювання

1. На будь-якій стадії провадження Суд може надати себе у розпорядження заінтересованих сторін для забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, як їх визначає Конвенція та протоколи до неї.

2. Процедура, що здійснюється відповідно до пункту 1, є конфіденційною.

3. У разі досягнення дружнього врегулювання Суд вилучає справу з реєстру, прийнявши рішення, яке містить лише стислий виклад фактів і досягнутого вирішення.

4. Це рішення передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за виконанням умов дружнього врегулювання, викладених у рішенні. (стаття 39 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 40. Слухання у відкритому засіданні та доступ до документів

1. Слухання проводяться у відкритому засіданні, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше.

2. Доступ до документів, переданих до канцелярії, є відкритим, якщо Голова Суду не вирішить інакше.

Стаття 41. Справедлива сатисфакція

Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію.

Стаття 42. Рішення палат

Рішення палат стають остаточними відповідно до пункту 2 статті 44.

Стаття 43. Передання справи на розгляд Великої палати

1. Упродовж трьох місяців від дати ухвалення рішення палатою будь-яка сторона у справі може, у виняткових випадках, звернутися з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати.

2. Колегія у складі п'яти суддів Великої палати приймає таке клопотання, якщо справа порушує серйозне питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї або важливе питання загального значення.

3. Якщо колегія приймає клопотання, Велика палата вирішує справу шляхом постановлення рішення.

Стаття 44. Остаточні рішення у справі

1. Рішення Великої палати є остаточним.

2. Рішення палати стає остаточним:

а) якщо сторони заявляють, що вони не звертатимуться з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати; або

б) через три місяці від дати постановлення рішення, якщо клопотання про передання справи на розгляд Великої палати не було заявлено; або

с) якщо колегія Великої палати відхиляє клопотання про передання справи на розгляд Великої палати згідно зі статтею 43.

3. Остаточне рішення опубліковується.

Стаття 45. Умотивованість рішень у справі та ухвал

1. Рішення у справі, а також ухвали про прийнятність або неприйнятність заяв мають бути вмотивовані.

2. Якщо рішення у справі повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

Стаття 46. Обов'язкова сила рішень та їх виконання

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами.

2. Остаточне рішення Суду передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за його виконанням.

3. Якщо Комітет Міністрів вважає, що нагляд за виконанням остаточного рішення ускладнений проблемою тлумачення рішення, він може звернутися до Суду з метою надання відповідного роз'яснення. Рішення про звернення ухвалюється більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

4. Якщо Комітет Міністрів вважає, що Висока Договірна Сторона відмовляється виконувати остаточне рішення у справі, в якій вона є стороною,

він може, після формального повідомлення цієї Сторони і шляхом ухвалення рішення більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті, звернутися до Суду з питанням про додержання цією Стороною свого зобов'язання згідно з пунктом 1.

5. Якщо Суд встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів з метою визначення заходів, яких необхідно вжити. Якщо Суд не встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів, який приймає рішення про закриття розгляду справи. (стаття 46 у редакції Протоколу № 14 від 13.05.2004 р.)

Стаття 47. Консультативні висновки

1. Суд може, на запит Комітету Міністрів, надавати консультативні висновки з правових питань, які стосуються тлумачення Конвенції та протоколів до неї.

2. Такі висновки не поширюються на питання, що стосуються змісту чи обсягу прав і свобод, визначених у розділі I Конвенції та протоколах до неї, чи на будь-які інші питання, які Суд або Комітет Міністрів може розглядати внаслідок будь-якого провадження, що може бути порушене відповідно до Конвенції.

3. Рішення Комітету Міністрів про подання запиту щодо консультативного висновку Суду ухвалюються більшістю голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

Стаття 48. Консультативна компетенція Суду

Суд вирішує, чи належить запит Комітету Міністрів щодо надання консультативного висновку до його компетенції, визначеної в статті 47.

Стаття 49. Умотивованість консультативних висновків

1. Консультативні висновки Суду мають бути вмотивовані.

2. Якщо консультативний висновок повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

3. Консультативні висновки Суду передаються Комітетові Міністрів.

Стаття 50. Витрати на забезпечення діяльності Суду

Витрати на забезпечення діяльності Суду покладено на Раду Європи.

Стаття 51. Привілеї та імунітети суддів

Судді під час виконання своїх обов'язків користуються привілеями та імунітетами, передбаченими у статті 40 Статуту Ради Європи та угодах, укладених згідно з цією статтею Статуту.

Розділ III. Інші положення

Стаття 52. Запити Генерального секретаря

На запит Генерального секретаря Ради Європи будь-яка Висока Договірна Сторона надає роз'яснення стосовно того, яким чином її національне право забезпечує ефективне виконання будь-якого з положень цієї Конвенції.

Стаття 53. Гарантія визнаних прав людини

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує чи уневажнює будь-які права людини та основоположні свободи, які можуть бу-

ти визнані на підставі законів будь-якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є.

Стаття 54. Повноваження Комітету Міністрів

Ніщо в цій Конвенції не стоїть на перешкоді повноваженням Комітету Міністрів, наданим йому Статутом Ради Європи.

Стаття 55. Відмова від інших засобів урегулювання спорів

Високі Договірні Сторони погоджуються, що без спеціальної домовленості вони не користуватимуться існуючими між ними чинними договорами, конвенціями або деклараціями для вирішення - шляхом звернення - спору, який виникає внаслідок тлумачення або застосування цієї Конвенції, засобами врегулювання спорів, не передбаченими цією Конвенцією.

Стаття 56. Територіальне застосування

1. Будь-яка держава може при ратифікації чи будь-коли після цього заявити шляхом повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи про те, що дія цієї Конвенції поширюється, з урахуванням пункту 4 цієї статті, на всі чи деякі з територій, за міжнародні відносини яких вона є відповідальною.

2. Дія Конвенції поширюється на територію або території, визначені в повідомленні, з тридцятого дня після отримання цього повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

3. Однак положення цієї Конвенції застосовуються до таких територій з належним урахуванням місцевих вимог.

4. Будь-яка держава, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 цієї статті, може будь-коли після цього оголосити від імені однієї або кількох територій, яких стосується заява, що вона визнає компетенцію Суду приймати скарги від окремих осіб, неурядових організацій або груп осіб згідно зі статтею 34 Конвенції.

Стаття 57. Застереження

1. Будь-яка держава може при підписанні цієї Конвенції або депонуванні своєї ратифікаційної грамоти зробити застереження стосовно будь-якого окремого положення Конвенції з огляду на те, що будь-який чинний на той час на її території закон не відповідає цьому положенню. Застереження загального характеру згідно із цією статтею не дозволяються.

2. Будь-яке застереження, зроблене згідно із цією статтею, має містити стислий виклад відповідного закону.

Стаття 58. Денонсація

1. Висока Договірна Сторона може денонсувати цю Конвенцію тільки зі спливом п'ятирічного строку від дати, коли вона стала її стороною, і через шість місяців після подання відповідного повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи, який інформує про це інші Високі Договірні Сторони.

2. Така денонсація не звільняє зацікавлену Високу Договірну Сторону від її зобов'язань за цією Конвенцією стосовно будь-якого діяння, яке могло бути порушенням таких зобов'язань і могло бути здійснене нею до дати, від якої денонсація набирає чинності.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка перестає бути членом Ради

Європи, перестає бути і стороною цієї Конвенції на тих самих умовах.

4. Відповідно до положень попередніх пунктів, Конвенція може бути денонсована стосовно будь-якої території, на яку поширювалася її дія згідно із заявою, зробленою на підставі статті 56.

Стаття 59. Підписання і ратифікація

1. Ця Конвенція відкрита для підписання членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти передаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

2. До цієї Конвенції може приєднатися Європейський Союз.

3. Ця Конвенція набирає чинності після депонування десяти ратифікаційних грамот.

4. Стосовно будь-якого підписанта цієї Конвенції, що ратифікуватиме її після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності з дня депонування його ратифікаційної грамоти.

5. Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всіх членів Ради Європи про набрання Конвенцією чинності, про Високі Договірні Сторони, які ратифікували її, та про подальше депонування ратифікаційних грамот.

Учинено в Римі 4 листопада 1950 року англійською і французькою мовами, обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожному підписантові. (стаття 59 зі змінами, внесеними згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

**ЧАСТИНА П.
НАЦІОНАЛЬНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ
З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ**

1. ЗАКОНИ УКРАЇНИ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 1, ст.1)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 77-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 11, ст.75
№ 245-VIII від 05.03.2015, ВВР, 2015, № 21, ст.140
№ 921-VIII від 24.12.2015, ВВР, 2016, № 6, ст.58
№ 936-VIII від 26.01.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.99}
№ 1972-VIII від 23.03.2017, ВВР, 2017, № 18, ст.218
№ 2249-VIII від 19.12.2017, ВВР, 2018, № 6-7, ст.43
№ 2279-VIII від 08.02.2018, ВВР, 2018, № 11, ст.59
№ 341-IX від 05.12.2019 Кодексом
№ 396-IX від 19.12.2019}

{У тексті Закону слова «дитина-інвалід» та «інвалід» в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами «дитина з інвалідністю» та «особа з інвалідністю» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

Цей Закон відповідно до Конституції та законів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб.

Стаття 1. Поняття внутрішньо переміщеної особи

1. Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

{Абзац перший частини першої статті 1 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Зазначені обставини вважаються загальновідомими і такими, що не по-

требують доведення, якщо інформація про них міститься в офіційних звітах (повідомленнях) Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародного Комітету Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, розміщених на веб-сайтах зазначених організацій, або якщо щодо таких обставин уповноваженими державними органами прийнято відповідні рішення.

2. Адресою покинутого місця проживання внутрішньо переміщеної особи в розумінні цього Закону визнається адреса місця проживання особи на момент виникнення обставин, зазначених у частині першій цієї статті.

Стаття 2. Гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб

1. Україна вживає всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню перешкод вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні.

{Частина перша статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 3. Захист від примусового внутрішнього переміщення та примусового повернення на попереднє місце проживання

1. Громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, за обставин, визначених у статті 1 цього Закону, має право на захист від примусового внутрішнього переміщення або примусового повернення на покинуте місце проживання.

{Частина перша статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 4. Облік внутрішньо переміщених осіб

1. Факт внутрішнього переміщення підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, що діє безстроково, крім випадків, передбачених статтею 12 цього Закону.

Кожна дитина, у тому числі яка прибула без супроводження батьків, інших законних представників, отримує довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

{Частиною першою статті 4 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

{Частина перша статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

2. Підставою для взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є проживання на території, де виникли обставини, зазначені в статті 1 цього Закону, на момент їх виникнення.

{Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

3. Для отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи така особа звертається із заявою до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Форма заяви затверджується центральним органом виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах соціального захисту, соціального обслуговування населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну.

{Абзац другий частини третьої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 341-IX від 05.12.2019}

{Частина третя статті 4 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

4. Заява подається внутрішньо переміщеною особою, у тому числі неповнолітніми дітьми, особисто, а малолітніми дітьми, недієздатними особами або особами, дієздатність яких обмежено, - через законного представника (далі - заявник).

Від імені малолітньої дитини, яка прибула без супроводження законних представників, таку заяву може подати її родич (баба, дід, прабаба, прадід, повнолітні брат або сестра, тітка, дядько) або вітчим, мачуха, у яких проживає (перебуває) дитина.

Від імені малолітньої дитини, яка прибула без супроводження законних представників або осіб, зазначених в абзаці другому цієї частини, таку заяву подає представник органу опіки та піклування за місцем перебування такої дитини.

Від імені дитини, влаштованої до дитячого закладу, закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту дітей на повне державне забезпечення, таку заяву подає керівник відповідного закладу.

Заява підписується заявником або особою, зазначеною в абзацах другому - четвертому цієї частини, яка дає згоду на обробку, використання, зберігання його персональних даних та персональних даних особи, від імені якої подається заява.

{Частина четверта статті 4 в редакції Закону № 936-VIII від 26.01.2016}

5. Студенти, які здобували певний освітньо-кваліфікаційний рівень та мали реєстрацію місця проживання в гуртожитках, після зняття з реєстрації мають право на отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи у випадку, якщо не бажають повернутися до попереднього місця проживання через обставини, зазначені у статті 1 цього Закону.

{Частина шосту статті 4 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

7. Разом із заявою заявник подає документ, що посвідчує особу та підт-

верджує громадянство України, або документ, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, або свідоцтво про народження дитини.

{Абзац перший частини сьомої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

У разі наявності в документі, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документі, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, визначеними у статті 1 цього Закону, довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи або рішення про відмову у видачі довідки з обов'язковим зазначенням підстави відмови, підписане керівником уповноваженого органу, видається заявнику в день подання заяви.

У разі відсутності в документі, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документі, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, визначеними у статті 1 цього Закону, заявник надає докази, що підтверджують факт проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, на день виникнення обставин, що спричинили внутрішнє переміщення, визначених статтею 1 цього Закону (військовий квиток з відомостями про проходження військової служби, трудова книжка із записами про здійснення трудової діяльності, документ, що підтверджує право власності на рухоме або нерухоме майно, свідоцтво про базову загальну середню освіту, атестат про повну загальну середню освіту, документи про професійно-технічну освіту, документ про вищу освіту (науковий ступінь), довідку з місця навчання, рішення районної, районної у місті Києві чи Севастополі державної адміністрації, виконавчого органу міської чи районної у місті ради про влаштування дитини до дитячого закладу, у прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, встановлення опіки чи піклування, медичні документи, фотографії, відеозаписи тощо).

{Абзац третій частини сьомої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

У передбаченому абзацом третім цієї частини випадку уповноважений орган, визначений частиною третьою цієї статті, зобов'язаний розглянути заяву про отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи протягом 15 робочих днів та прийняти рішення про видачу заявнику довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи або про відмову у видачі довідки з обов'язковим зазначенням підстави відмови, яке підписується керівником цього органу.

{Частина сьома статті 4 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

8. У разі подання заяви законним представником особи додатково подаються:

документ, що посвідчує особу законного представника;
документ, що підтверджує повноваження особи як законного представника, крім випадків, коли законними представниками є батьки (усиновлювачі);

у разі необхідності - свідоцтво про народження дитини.

У разі подання заяви особою, зазначеною в абзацах другому - четвертому частини четвертої цієї статті, додатково подаються:

{Частина восьму статті 4 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

документ, що посвідчує особу заявника;

{Частина восьму статті 4 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

документи, що підтверджують родинні стосунки між дитиною і заявником;

{Частина восьму статті 4 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

документ, що підтверджує повноваження представника органу опіки та піклування або керівника дитячого закладу, закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту дітей, у якому дитина перебуває на повному державному забезпеченні, та документ, що підтверджує факт зарахування дитини до цього закладу.

{Частина восьму статті 4 доповнено абзацом восьмим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

{Частина восьма статті 4 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

9. Порядок збирання та оброблення даних, оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та форма її зразка затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{Частина дев'ята статті 4 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

10. Заявнику може бути відмовлено у видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, якщо:

1) відсутні обставини, що спричинили внутрішнє переміщення, визначені у статті 1 цього Закону;

2) у державних органів наявні відомості про подання завідомо неправдивих відомостей для отримання довідки;

3) заявник втратив документи, що посвідчують його особу, до їх відновлення;

4) у заявника немає відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, та відсутні докази, що підтверджують факт проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, визначені частиною сьомою цієї статті;

5) докази, надані заявником для підтвердження факту проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, визначеними у статті 1 цього За-

кону, не доводять факту проживання заявника на території зазначеної адміністративно-територіальної одиниці.

Особа має право звернутися із заявою повторно, якщо у неї з'явилися підстави, визначені у статті 1 цього Закону, або усунуті підстави для відмови у видачі довідки, передбачені цією статтею, чи оскаржити рішення про відмову у видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи до суду.

{Частина десята статті 4 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

11. У разі втрати або псування довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи замість неї безоплатно видається дублікат.

{Частина одинадцята статті 4 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 4-1. Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб

1. Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб створюється з метою обліку таких осіб.

2. Порядок створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб визначається Кабінетом Міністрів України.

Центральний орган виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах соціального захисту, соціального обслуговування населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну, є відповідальним за забезпечення формування та ведення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

{Абзац другий частини другої статті 4-1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 341-IX від 05.12.2019}

{Закон доповнено статтею 4-1 згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 5. Реєстрація місця проживання внутрішньо переміщеної особи

1. Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи на період наявності підстав, зазначених у статті 1 цього Закону.

{Частину другу статті 5 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

2. Адресою фактичного місця проживання внутрішньо переміщеної особи може бути адреса відповідного місця компактного поселення внутрішньо переміщених осіб (адреса містечка із збірних модулів, гуртожитку, оздоровчого табору, будинку відпочинку, санаторію, пансіонату, готелю тощо).

{У статтю 5 включено частину другу згідно із Законом № 1972-VIII від 23.03.2017}

{Частину третю статті 5 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

{Частина четверту статті 5 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

{Частина п'яту статті 5 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

{Частина шосту статті 5 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 6. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб на отримання документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, або документів, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус

{Назва статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

1. Оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, або документів, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), за місцем проживання внутрішньо переміщеної особи.

{Частина перша статті 6 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 7. Забезпечення реалізації прав зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту

1. Для взятої на облік внутрішньо переміщеної особи реалізація прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, на отримання соціальних послуг здійснюється відповідно до законодавства України.

Перереєстрація безробітних, яких у подальшому було зареєстровано як внутрішньо переміщені особи, здійснюється державною службою зайнятості за місцем перебування фактичного проживання особи у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

2. Україна вживає всіх можливих заходів, спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних із соціальним захистом, зокрема відновленням усіх соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам.

3. Громадянин пенсійного віку, особа з інвалідністю, дитина з інвалідністю та інша особа, яка перебуває у складних життєвих обставинах, яких зареєстровано внутрішньо переміщеними особами, мають право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України за місцем реєстрації фактичного місця проживання такої внутрішньо переміщеної особи.

4. Внутрішньо переміщена особа, яка звільнилася з роботи (припинила інший вид зайнятості), за відсутності документів, що підтверджують факт звільнення (припинення іншого виду зайнятості), періоди трудової діяльності та страхового стажу, реєструється як безробітна та отримує допомогу по безробіттю, соціальні та інші послуги за загальнообов'язковим державним соці-

альним страхуванням на випадок безробіття відповідно до законодавства.

Внутрішньо переміщена особа, яка не звільнилася з роботи (не припинила інший вид зайнятості), у разі неможливості продовження роботи (іншого виду зайнятості) за попереднім місцем проживання для набуття статусу безробітного та отримання допомоги по безробіттю та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття може припинити трудові відносини, надавши нотаріально посвідчену письмову заяву про припинення працівником трудових відносин з підтвердженням того, що ця заява таким громадянином надіслана роботодавцю рекомендованим листом (з описом вкладеної до нього такої заяви). У разі припинення приймання поштових відправлень на/з території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, визначеними у статті 1 цього Закону, така заява подається до відповідного районного, міськрайонного, міського, районного у місті центру зайнятості за місцем проживання внутрішньо переміщеної особи.

Взята на облік внутрішньо переміщена особа, яка не має документів, необхідних для надання статусу безробітного, отримує статус безробітного без вимог, що застосовуються за звичайної процедури. До отримання документів та відомостей про періоди трудової діяльності, заробітну плату (дохід), страховий стаж допомога по безробіттю таким особам призначається у мінімальному розмірі, встановленому законодавством на випадок безробіття.

{Частина четверта статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 245-VIII від 05.03.2015; в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

5. Припинення самозайнятості внутрішньо переміщеної особи здійснюється за її заявою та спрощеною процедурою (без вимог, що застосовуються за звичайної процедури) за місцем проживання такої особи у відповідному територіальному органі державної виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), на підставі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

{Частина п'ята статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

6. Реєстрація внутрішньо переміщеною особою юридичної особи (за умов її входження до складу засновників такої юридичної особи) або реєстрація такою внутрішньо переміщеною особою фізичної особи - підприємця здійснюється за її заявою та спрощеною процедурою (без вимог, що застосовуються за звичайної процедури) за місцем проживання такої особи у відповідному територіальному органі, уповноваженому здійснювати державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, на підставі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

{Частина шоста статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

7. Взята на облік внутрішньо переміщена особа має право на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, на одержання реабілітаційних послуг відповідно до законодавства за місцем проживання.

{Частина сьома статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

8. Забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, надання реабілітаційних послуг здійснюється за наявності необхідних документів, що підтверджують право на ці послуги та засоби, а у разі їх відсутності - за даними Централізованого банку даних з проблем інвалідності (для осіб, які звертаються повторно) та індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю, дитини-інваліда в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

9. Взята на облік внутрішньо переміщена особа має право на продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету або інших джерел фінансування. Порядок фінансування навчання категорії осіб, які були зараховані у навчальні заклади на територіях, де виникли обставини, зазначені у статті 1 цього Закону, на навчання за рахунок коштів державного бюджету, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Частина дев'ята статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

10. Внутрішньо переміщені особи з тимчасово окупованої території мають право на отримання матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, безпосередньо у робочих органах Фонду соціального страхування України за фактичним місцем проживання, перебування.

Матеріальне забезпечення, страхові виплати призначаються за наявності необхідних документів, що підтверджують право на ці виплати, а в разі їх відсутності - за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування у порядку, встановленому правлінням Фонду соціального страхування України.

У разі відсутності в зазначеному Реєстрі необхідних відомостей матеріального забезпечення, страхові виплати надаються у мінімальному розмірі, встановленому правлінням Фонду соціального страхування України, з наступним перерахуванням сум матеріального забезпечення після надходження документів, що підтверджують право застрахованих осіб на їх надання.

{Статтю 7 доповнено частиною десятою згідно із Законом № 77-VIII від 28.12.2014}

Стаття 8. Забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб

1. Внутрішньо переміщена особа реалізує своє право голосу на виборах Президента України, народних депутатів України, місцевих виборах та референдумах у порядку, встановленому законом.

{Частина перша статті 8 в редакції Кодексу № 396-IX від 19.12.2019}

Стаття 9. Інші права внутрішньо переміщеної особи та її обов'язки

1. Внутрішньо переміщена особа має право на:

єдність родини;

{Частина першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

сприяння органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права у пошуку та возз'єднанні членів сімей, які втратили зв'язок внаслідок внутрішнього переміщення;

{Частина першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

інформацію про долю та місцезнаходження зниклих членів сім'ї та близьких родичів;

{Частина першу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

безпечні умови життя і здоров'я;

достовірну інформацію про наявність загрози для життя та здоров'я на території її покинутого місця проживання, а також місця її тимчасового поселення, стану інфраструктури, довкілля, забезпечення її прав і свобод;

створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання;

забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено;

сприяння у переміщенні її рухомого майна;

сприяння у поверненні на попереднє місце проживання;

{Абзац десятий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

забезпечення лікарськими засобами у випадках та порядку, визначених законодавством;

надання необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я;

влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади;

отримання соціальних та адміністративних послуг за місцем перебування;

проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання за місцем перебування;

безкоштовний проїзд для добровільного повернення до свого покинутого постійного місця проживання у всіх видах громадського транспорту у разі зникнення обставин, що спричинили таке переміщення;

{Абзац шістнадцятий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

отримання гуманітарної та благодійної допомоги;

інші права, визначені Конституцією та законами України.

2. Внутрішньо переміщена особа зобов'язана:

1) дотримуватися Конституції та законів України, інших актів законодавства;

{Пункт 2 частини другої статті 9 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

3) повідомляти про зміну місця проживання структурний підрозділ з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за новим місцем проживання протягом 10 днів з дня прибуття до нового місця проживання.

У разі добровільного повернення до покинутого постійного місця проживання внутрішньо переміщена особа зобов'язана повідомити про це структурний підрозділ з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем отримання довідки не пізніше як за три дні до дня від'їзду;

{Пункт 3 частини другої статті 9 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

4) у разі виявлення подання внутрішньо переміщеною особою завідомо неправдивих відомостей для отримання довідки про взяття на облік відшкодувати фактичні витрати, понесені за рахунок державного та місцевих бюджетів у результаті реалізації прав, передбачених цим Законом.

{Пункт 5 частини другої статті 9 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Внутрішньо переміщена особа зобов'язана виконувати інші обов'язки, визначені Конституцією та законами України.

Стаття 9-1. Забезпечення реалізації прав зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб на отримання комунальних послуг

1. Держава гарантує зареєстрованим внутрішньо переміщеним особам право на отримання комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного поселення (містечках із збірних модулів, гуртожитках, оздоровчих таборах, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, готелях тощо) за відповідними тарифами, встановленими на такі послуги та товари для населення.

2. Структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій з питань соціального захисту населення зобов'язані надавати власникам (балансоутримувачам) майна, що використовується для компактного поселення внутрішньо переміщених осіб інформацію (довідки) з Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб про кількість осіб, зареєстрованих за місцезнаходженням такого майна. Зазначена інформація (довідки) є належним підтвердженням факту використання такого майна для компактного поселення внутрішньо переміщених осіб.

Юридичні особи, які є власниками (балансоутримувачами) майна, що

використовується для компактного поселення внутрішньо переміщених осіб, зобов'язані інформувати постачальників комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу, з якими укладені відповідні договори, про використання такого майна для поселення внутрішньо переміщених осіб з наданням відповідної інформації (довідок), отриманої від структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій з питань соціального захисту населення. Юридичні особи, які є власниками (балансоутримувачами) майна, що використовується для компактного поселення внутрішньо переміщених осіб, зобов'язані вжити заходів для встановлення засобів обліку спожитих електричної та теплової енергії, природного газу для задоволення власних побутових потреб внутрішньо переміщених осіб.

Постачальникам комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного поселення внутрішньо переміщених осіб забороняється застосовувати інші тарифи, ніж для населення за договорами, укладеними з власниками (балансоутримувачами) майна, що використовується для компактного поселення внутрішньо переміщених осіб. Обсяги наданих послуг визначаються відповідними договорами між постачальниками комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу та юридичними особами, які є власниками (балансоутримувачами) майна, що використовується для компактного поселення внутрішньо переміщених осіб.

Власникам (балансоутримувачам) майна, що використовується для компактного поселення внутрішньо переміщених осіб, забороняється стягувати з таких осіб компенсацію вартості комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу, яка не відповідає вартості відповідних тарифів на такі послуги та товари для населення.

3. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування вживають всіх можливих заходів, спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних із наданням комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу внутрішньо переміщеним особам у місцях їх компактного поселення, відповідно до законодавства.

{Закон доповнено статтею 9-1 згідно із Законом № 1972-VIII від 23.03.2017}

Стаття 10. Повноваження Кабінету Міністрів України з питань забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб

1. Кабінет Міністрів України:

1) координує і контролює діяльність органів виконавчої влади щодо вжиття ними необхідних заходів із забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб відповідно до цього Закону;

2) забезпечує проведення моніторингу внутрішнього переміщення осіб, спрямовує діяльність органів виконавчої влади на усунення обставин (умов), що сприяли внутрішньому переміщенню осіб, захист прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, сприяння поверненню таких осіб до залишеного місця проживання та їх реінтеграції;

3) у разі настання обставин, зазначених у статті 1 цього Закону, які

спричинили масове (більше 100 тисяч осіб) переміщення громадян України, або у разі продовження дії обставин, зазначених у статті 1 цього Закону, понад 6 місяців затверджує комплексні державні цільові програми щодо підтримки та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб із визначенням джерел та обсягів фінансування, контролює їх виконання;

4) здійснює інші повноваження, передбачені цим та іншими законами.

Стаття 11. Повноваження центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб

1. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції):

{Пункт 1 частини першої статті 11 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

{Пункт 2 частини першої статті 11 виключено на підставі Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

3) сприяє возз'єднанню сімей внутрішньо переміщених осіб шляхом надання інформації внутрішньо переміщеній особі про місце фактичного перебування її членів сім'ї;

4) у разі виявлення факту повідомлення внутрішньо переміщеною особою неправдивих відомостей та/або подання недійсних або підроблених документів, скоєння злочинів або співучасті у злочинах, виїзду особи на постійне місце проживання за кордон повідомляє протягом одного робочого дня орган, що видав довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, про такі факти для прийняття в установленому порядку рішення щодо дії довідки;

5) у разі відсутності документів, що посвідчують особу та підтверджують її громадянство, здійснює ідентифікацію внутрішньо переміщеної особи; забезпечує оформлення, видачу, обмін, продовження строку дії документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, за місцем фактичного перебування внутрішньо переміщеної особи.

2. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, забезпечує організацію надання медичної допомоги та медичного обслуговування, здійснення комплексних заходів щодо санітарно-епідеміологічної безпеки населення та карантинних заходів за місцем фактичного перебування внутрішньо переміщених осіб.

3. Центральний орган виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах соціального захисту, соціального обслуговування населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну:

{Абзац перший частини третьої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 341-IX від 05.12.2019}

відповідає за забезпечення формування та ведення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб;

забезпечує захист персональних даних внутрішньо переміщених осіб, що містяться в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб;

забезпечує надання внутрішньо переміщеним особам гуманітарної допомоги;

розробляє державні програми підтримки та вирішення соціально-побутових питань внутрішньо переміщених осіб;

подає Кабінету Міністрів України пропозиції про заходи, необхідні для реалізації цього Закону, щодо забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб;

забезпечує інформування внутрішньо переміщених осіб про можливості працевлаштування у відповідних населених пунктах, а також сприяє у працевлаштуванні внутрішньо переміщеним особам, які отримали статус безробітного, організовує підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації таких осіб.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань усиновлення та захисту прав дітей, здійснює координацію та методологічне забезпечення діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо соціального захисту внутрішньо переміщених дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, а також забезпечує дотримання вимог законодавства під час встановлення опіки чи піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, їх усиновлення, застосування інших передбачених законодавством форм влаштування дітей, проводить роботу з соціальної підтримки внутрішньо переміщених сімей з дітьми, над якими встановлено опіку чи піклування, прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.

{Частина третю статті 11 доповнено абзацом восьмим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

Законні представники дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, посадові особи, які здійснюють заходи щодо захисту прав такої дитини, у разі необхідності підтвердження чи перевірки персональних даних про дитину можуть отримати відповідні відомості на підставі письмового запиту до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань усиновлення та захисту прав дітей, який забезпечує ведення єдиного електронного обліку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

{Частина третю статті 11 доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

{Частина третя статті 11 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

4. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах освіти і науки:

1) створює умови для здобуття громадянами дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної освіти, професійно-технічної, вищої освіти з урахуванням відомостей щодо внутрішнього переміщення осіб;

2) здійснює в межах повноважень координацію діяльності органів виконавчої влади, у тому числі органів управління освітою місцевих державних адміністрацій, та органів місцевого самоврядування з метою забезпечення реалізації права на освіту внутрішньо переміщених осіб;

3) координує діяльність місцевих органів управління освітою в частині формування оптимальної мережі дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів та забезпечує формування оптимальної мережі професійно-технічних навчальних закладів, експериментальних навчальних закладів для задоволення освітніх потреб населення з урахуванням потреб внутрішньо переміщених осіб;

4) формує щороку пропозиції та доводить до підпорядкованих навчальних закладів державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для державних потреб з урахуванням кількості внутрішньо переміщених осіб.

5. Центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, забезпечує відповідно до законодавства здійснення заходів з мінімізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, евакуації населення, надання екстреної медичної допомоги у зоні надзвичайної ситуації.

6. Центральні органи виконавчої влади здійснюють аналіз стану реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та подають Кабінету Міністрів України відомості щодо витрат та заходів, необхідних для реалізації вимог цього Закону.

7. Центральні органи виконавчої влади на виконання цього Закону здійснюють обмін інформацією на безоплатній основі в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України, а також взаємодіють з громадськими об'єднаннями, волонтерськими, благодійними організаціями, іншими юридичними та фізичними особами з питань забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

8. Місцеві державні адміністрації в межах своїх повноважень забезпечують:

1) прийом громадян та надання їм безоплатної первинної правової допомоги з питання взяття на облік внутрішньо переміщених осіб;

2) взяття на облік внутрішньо переміщеної особи в порядку, встановленому статтею 4 цього Закону;

3) надання інформації внутрішньо переміщеним особам про можливі місця і умови для їх тимчасового проживання/перебування з урахуванням пропозицій органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, волонтерських, благодійних організацій, інших юридичних та фізичних осіб, про стан інфраструктури, довкілля у таких місцях;

4) надання у разі необхідності внутрішньо переміщеним особам медико-психологічної допомоги;

5) безоплатне харчування відповідно до законодавства внутрішньо пе-

реміщених осіб на період до отримання такими особами статусу безробітних або їх працевлаштування, але не більше одного місяця;

б) надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам житлового приміщення або соціального житла, придатного для проживання, за умови оплати зазначеними особами відповідно до законодавства вартості житлово-комунальних послуг;

7) внесення до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб структурним підрозділом місцевої державної адміністрації з питань соціального захисту населення відомостей про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, у тому числі місце її фактичного перебування, та про надані такій особі послуги;

8) набуття відповідно до законодавства внутрішньо переміщеними особами за місцем їх фактичного перебування прав на земельну ділянку із земель державної власності;

9) допомогу за клопотанням внутрішньо переміщеної особи у переміщенні рухомого майна під час залишення особою місця проживання на території, де виникли обставини, зазначені у статті 1 цього Закону, та поверненні до такого залишеного місця проживання;

10) влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади державної форми власності;

11) одержання гуманітарної та благодійної допомоги;

12) виявлення із числа внутрішньо переміщених осіб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення передбачених законодавством заходів у разі виникнення загрози життю та здоров'ю дітей, втрати дітьми батьківського піклування;

{Пункт 12 частини восьмої статті 11 в редакції Закону № 936-VIII від 26.01.2016}

12-1) здійснення соціального захисту внутрішньо переміщених дітей, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, сімей, в яких виховуються такі діти, соціального супроводження таких сімей і дітей;

{Частину восьму статті 11 доповнено пунктом 12-1 згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

12-2) здійснення в повному обсязі повноважень органу опіки та піклування стосовно зареєстрованих на їх території внутрішньо переміщених дітей, у тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

{Частину восьму статті 11 доповнено пунктом 12-2 згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

12-3) прийняття рішень про забезпечення функціонування внутрішньо переміщених прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей з дітьми, над якими встановлено опіку чи піклування, до яких діти влаштовані згідно з рішеннями районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських чи районних у містах рад тих адміністративно-територіальних одиниць, з яких здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами,

визначеними у частині першій статті 1 цього Закону;

{Частину восьму статті 11 доповнено пунктом 12-3 згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

12-4) надання житла дитячим будинкам сімейного типу, які вимушено або самостійно залишили місце проживання у зв'язку з обставинами, визначеними у частині першій статті 1 цього Закону;

{Частину восьму статті 11 доповнено пунктом 12-4 згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

12-5) організацію роботи з виявлення дітей, переміщених без супроводження батьків, інших законних представників, здійснення заходів щодо встановлення особи дитини, пошуку її батьків, влаштування таких дітей у сім'ї родичів, патронатних вихователів, до закладів соціального захисту дітей з урахуванням потреб дитини;

{Частину восьму статті 11 доповнено пунктом 12-5 згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

13) влаштування громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, які проживали в стаціонарних інтернатних установах та закладах на території, де виникли обставини, зазначені у статті 1 цього Закону, в аналогічні установи та заклади за місцем фактичного перебування таких осіб;

14) організацію роботи медичних закладів з надання необхідної допомоги населенню з урахуванням тимчасового проживання/перебування на відповідній території внутрішньо переміщених осіб;

15) безоплатний проїзд залізничним, автомобільним транспортом внутрішньо переміщених осіб до залишеного місця проживання в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

9. Органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень:

інформують місцеві державні адміністрації про можливі місця і умови для тимчасового проживання/перебування внутрішньо переміщених осіб, про стан інфраструктури, довкілля у таких місцях;

надають у тимчасове безоплатне користування внутрішньо переміщеним особам з комунальної власності житлові приміщення, придатні для проживання (за умови оплати особою відповідно до законодавства вартості комунальних послуг);

вирішують питання щодо набуття відповідно до законодавства внутрішньо переміщеними особами за місцем їх фактичного перебування прав на земельну ділянку із земель комунальної власності;

сприяють за клопотанням внутрішньо переміщеної особи у переміщенні її рухомого майна для повернення на залишене місце проживання;

забезпечують надання медичної допомоги в комунальних закладах охорони здоров'я з урахуванням відомостей про внутрішньо переміщених осіб, які тимчасово проживають (перебувають) у відповідному населеному пункті;

забезпечують влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади комунальної форми власності;

забезпечують соціальний захист внутрішньо переміщених дітей, дітей-

сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, сімей, в яких виховуються такі діти, соціальне супроводження таких сімей і дітей;

{Частину дев'яту статті 11 доповнено абзацом восьмим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

забезпечують зарахування внутрішньо переміщених дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа на облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і соціальний квартирний облік за місцем їх обліку як внутрішньо переміщених осіб;

{Частину дев'яту статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2279-VIII від 08.02.2018}

здійснюють у повному обсязі повноваження органу опіки та піклування стосовно зареєстрованих на їх території внутрішньо переміщених дітей, у тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

{Частину дев'яту статті 11 доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

приймають рішення про забезпечення функціонування внутрішньо переміщених прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей з дітьми, над якими встановлено опіку чи піклування, до яких діти влаштовані згідно з рішеннями районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських чи районних у містах рад тих адміністративно-територіальних одиниць, з яких здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, визначеними у частині першій статті 1 цього Закону;

{Частину дев'яту статті 11 доповнено абзацом десятим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

забезпечують надання житла дитячим будинкам сімейного типу, які вимушено або самостійно залишили місце проживання у зв'язку з обставинами, визначеними у частині першій статті 1 цього Закону;

{Частину дев'яту статті 11 доповнено абзацом одинадцятим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

організують роботу з виявлення дітей, переміщених без супроводження батьків, інших законних представників, здійснюють заходи щодо встановлення особи дитини, пошуку її батьків, влаштування таких дітей у сім'ї родичів, патронатних вихователів, до закладів соціального захисту дітей з урахуванням потреб дитини.

{Частину дев'яту статті 11 доповнено абзацом дванадцятим згідно із Законом № 936-VIII від 26.01.2016}

Стаття 12. Підстави для скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та внесення відомостей про це в Єдину інформаційну базу даних про внутрішньо переміщених осіб

1. Підставою для скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та внесення відомостей про це в Єдину інформаційну базу даних про внутрішньо переміщених осіб є обставини, за яких внутрішньо переміщена особа:

1) подала заяву про відмову від довідки;

2) скоїла злочин: дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади; посягання на територіальну цілісність і недоторканність України; терористичний акт; втягнення у вчинення терористичного акту; публічні заклики до вчинення терористичного акту; створення терористичної групи чи терористичної організації; сприяння вчиненню терористичного акту; фінансування тероризму; здійснення геноциду, злочину проти людяності або військового злочину;

3) повернулася до покинутого місця постійного проживання;

4) виїхала на постійне місце проживання за кордон;

5) подала завідомо недостовірні відомості.

Рішення про скасування дії довідки приймається керівником структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання особи та надається внутрішньо переміщеній особі протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення.

{Абзац сьомий частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

У разі неповідомлення внутрішньо переміщеною особою про її повернення до покинутого місця постійного проживання згідно з абзацом другим пункту 3 частини другої статті 9 цього Закону рішення про скасування дії довідки відповідно до пункту 3 частини першої цієї статті приймається на підставі інформації про тривалу відсутність (понад 60 днів) особи за місцем проживання, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання.

{Абзац восьмий частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Інформацією, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання, є:

{Абзац дев'ятий частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

дані, отримані з відповідних державних реєстрів;

{Абзац частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

дані, отримані в результаті обміну інформацією структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

{Абзац частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

дані, отримані в результаті обміну інформацією структурного підрозді-

лу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад з громадськими об'єднаннями, волонтерськими, благодійними організаціями, іншими юридичними та фізичними особами, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам відповідно до статті 16 цього Закону.

{Абзац частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

У разі наявності у внутрішньо переміщеної особи обґрунтованих причин для продовження строку її відсутності за місцем проживання понад 60 днів така особа звертається з відповідною письмовою заявою за місцем проживання до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад. У такому разі строк відсутності внутрішньо переміщеної особи за місцем проживання може бути збільшено до 90 днів.

{Абзац частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад на підставі прийнятого рішення невідкладно вносить до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб відомості про скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

{Абзац частини першої статті 12 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 13. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб

1. Рішення, дії чи бездіяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб можуть бути оскаржені до суду в порядку, визначеному законом.

Стаття 14. Заборона дискримінації

1. Внутрішньо переміщені особи користуються тими ж правами і свободами відповідно до Конституції, законів та міжнародних договорів України, як і інші громадяни України, що постійно проживають в Україні. Забороняється їх дискримінація при здійсненні ними будь-яких прав і свобод на підставі, що вони є внутрішньо переміщеними особами.

Стаття 15. Джерела фінансового та матеріально-технічного забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб

1. Фінансове забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб за рахунок бюджетних коштів здійснюється відповідно до бюджетного законодавства. Заходи щодо забезпечення прийому, проїзду, розміщення та облаштування вимушених переселенців є видатковими зобов'язаннями України та органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції щодо за-

безпечення соціальних прав і гарантій громадян України.

2. Для розвитку та поліпшення матеріально-технічної бази, спрямованої на забезпечення захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, можуть залучатися кошти підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності і господарювання, іноземних держав та міжнародних організацій у вигляді благодійної, гуманітарної, матеріальної та технічної допомоги, а також добровільні пожертвування фізичних і юридичних осіб, благодійних організацій та громадських об'єднань, інші не заборонені законодавством джерела.

3. У разі якщо внутрішнє переміщення за обставин, передбачених у статті 1 цього Закону, спричинене військовою агресією іншої держави, військовим вторгненням, окупацією чи анексією території України, і цю територію покинули особи, що стали внутрішньо переміщеними особами, держава-агресор компенсує прямі витрати внутрішньо переміщених осіб, які виникли внаслідок вимушеного переміщення, а також всі витрати на приймання та облаштування зазначених осіб, що були здійснені за рахунок державного бюджету України та місцевих бюджетів, відповідно до норм міжнародного права.

{Частина третя статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 921-VIII від 24.12.2015}

Стаття 16. Взаємодія органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями з надання допомоги внутрішньо переміщеним особам

1. Органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень забезпечують додержання прав громадських об'єднань, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам.

2. Органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть залучати громадські об'єднання до процесу формування і реалізації державної політики щодо вирішення питань внутрішньо переміщених осіб.

3. Державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства громадськими об'єднаннями, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам, здійснюють органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у порядку, визначеному законом.

Стаття 17. Сприяння з надання внутрішньо переміщеним особам кредитів на придбання земельних ділянок, придбання та будівництво житла

1. З метою забезпечення будівництва та інвестування у розвиток житлової інфраструктури міст та населених пунктів відповідні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування разом із державними банківськими установами, а також за наявності можливостей залучення міжнародної гуманітарної або благодійної допомоги формують для внутрішньо переміщених осіб регіональні довгострокові програми з пільгового кредитування (у тому числі - іпотечного) будівництва або придбання житла.

2. Кабінет Міністрів України з Національним банком України розроб-

ляють правові механізми щодо можливостей рефінансування витрат з будівництва або повернення відсотків за сплаченими кредитами тим внутрішньо переміщеним особам, які внаслідок окупації чи військових дій, негативних наслідків збройного конфлікту, проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру набули каліцтва чи інвалідності, або лишилися без годувальника, або без належної опіки та піклування за віком (діти-сироти, одинокі батьки та пенсіонери).

3. У разі виділення адресної цільової благодійної або міжнародної благодійної допомоги для будівництва або придбання житла для внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованої території чи у районах ведення військових дій чи проведення антитерористичної операції такі кошти не оподатковуються прибутковим податком та податком на додану вартість.

Стаття 18. Міжнародне співробітництво з проблем внутрішньо переміщених осіб

1. Україна співпрацює з іншими державами, міжнародними організаціями з метою запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення та підтримання умов, що дають змогу таким особам добровільно, в безпечних умовах та з гідністю повернутися до покинутого місця проживання, або умов для інтеграції внутрішньо переміщених осіб за новим місцем проживання в Україні.

{Частина перша статті 18 в редакції Закону № 921-VIII від 24.12.2015}

2. Міжнародним донорам, що роблять внесок у програми допомоги для внутрішньо переміщених осіб, надається сприяння в прискоренні імпорту гуманітарних вантажів.

3. Міжнародна гуманітарна, благодійна, технічна та будь-яка інша безповоротна допомога, що надається внутрішньо переміщеним особам, звільняється від оподаткування та митних платежів.

4. Міжнародна гуманітарна, благодійна, технічна та будь-яка інша безповоротна допомога, що надається внутрішньо переміщеним особам, має виключне цільове спрямування і не може спрямовуватися на інші цілі.

5. Україна забезпечуватиме справедливий розподіл такої допомоги внутрішньо переміщеним особам, з урахуванням потреб осіб з особливими потребами, осіб з інвалідністю, жінок та дітей, одиноких батьків, пенсіонерів, літніх людей.

Стаття 19. Відповідальність за порушення цього Закону

1. Особи, винні в порушенні цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 20. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Закони та інші нормативно-правові акти України діють в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Внести зміни до таких законів України:

1) абзац дев'ятий статті 3 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 15, ст. 232; 2013 р., № 30, ст. 343, № 51, ст. 716; із змінами, внесеними Законом України від 2 вересня 2014 року № 1673-VII) викласти в такій редакції:

«документи, до яких вносяться відомості про місце проживання та місце перебування особи, - паспорт громадянина України, тимчасове посвідчення громадянина України, довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, посвідка на постійне проживання, посвідка на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист, довідка про звернення за захистом в Україні»;

2) у Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 26, ст. 892, № 27, ст. 905, № 39, ст. 2011):

а) у статті 6:

у назві слова «або переселилися з неї» виключити;

частину першу виключити;

у частині третій слова «частинах першій та» замінити словом «частині»;

б) у статті 7:

у назві, частині першій та абзаці першому частини дванадцятої слова «або переселилися з неї» виключити;

частини п'яту - одинадцяту виключити;

в) статтю 18 після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:

«2. Гарантії прав, свобод та законних інтересів осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території України та перебувають на території України на законних підставах, визначаються Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

У зв'язку з цим частину другу вважати частиною третьою;

3) статтю 14 Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» викласти в такій редакції:

«Стаття 14. Евакуація громадян з тимчасово окупованої території України

14.1. Визначення правового статусу та забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим здійснюються у порядку, визначеному Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

14.2. Упродовж строку тимчасової окупації внутрішньо переміщена особа з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим звільняється від обов'язку погашення основної суми іпотечного кредиту та нара-

хованих відсотків за ним, якщо об'єктом іпотеки є майно, розташоване (зарєєстроване) на території, що після укладення такого іпотечного договору була тимчасово окупована. Національний банк України приймає рішення про зміну класифікації таких іпотечних кредитів або інші рішення з метою недопущення погіршення ліквідності (фінансового стану) кредитора.

Норми цього пункту не поширюються на нерухоме житлове майно, загальна площа якого перевищує показники, встановлені статтею 265 Податкового кодексу України.

На громадянина України, який виїжджає з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим за межі державного кордону України на місце постійного проживання або змінює своє громадянство, не поширюються норми цього пункту».

4. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

1) підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення в частині відповідальності посадових чи службових осіб за порушення прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб під час їх реєстрації, надання соціальних послуг та інформації щодо наявних місць тимчасового поселення та можливостей працевлаштування;

2) підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України зміни та доповнення до законів України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», передбачивши аналогічні сфері врегулювання цим Законом положення для категорій іноземців, біженців та осіб без громадянства;

3) підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України зміни та доповнення до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців», передбачивши в таких змінах спрощення процедур реєстрації, перереєстрації господарської діяльності та повідомного порядку скасування реєстрації та вилучення записів з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України та Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців у випадку, коли такі суб'єкти господарювання були зарєєстровані територіальними органами ведення реєстрів на тимчасово окупованій території до часу її окупації;

4) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

5) забезпечити перегляд та приведення відповідними центральними органами державної виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність до цього Закону;

6) забезпечити розроблення та затвердження в установленому порядку комплексної державної програми щодо підтримки та соціальної адаптації громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території Украї-

ни та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, зокрема, вжити заходів із вирішення питань щодо тимчасового розміщення, працевлаштування, медичної допомоги, протиепідемічних заходів, розробки та внесення змін до нормативно-правових актів стосовно спрощення процедури переоформлення документів і отримання соціальних виплат для цієї категорії громадян;

7) для забезпечення обліку таких осіб та створення експертно-інформаційної системи підтримки прийняття управлінських рішень створити Єдину інформаційну базу даних про внутрішньо переміщених осіб - громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, а також за обставин, визначених у статті 1 цього Закону, та визначити порядок її ведення та порядок доступу до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб із зазначенням ідентифікаційних даних громадян, відомостей про факт надання їм державою та органами місцевого самоврядування послуг, даних про факт та про потреби їх працевлаштування, відомостей про виплачені їм грошові суми для забезпечення тимчасового поселення та отримання постійного житла, передбачивши в цій базі систему захисту персональних даних, повноваження державних органів та їх територіальних підрозділів щодо порядку введення таких даних за їх спеціальною компетенцією та порядок надання необхідних для таких осіб інформаційно-консультативних відомостей та послуг для прискорення та спрощення для цієї категорії громадян процесу соціальної адаптації;

8) створити координаційний центр для організації роботи з консультування, перевезення та розміщення зазначеної вище категорії громадян України за відомостями спеціальної міжвідомчої бази даних.

Президент України
м. Київ
20 жовтня 2014 року
№ 1706-VII

П. ПОРОШЕНКО

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст.892)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 1237-VII від 06.05.2014, ВВР, 2014, № 27, ст.905

№ 1635-VII від 12.08.2014, ВВР, 2014, № 39, ст.2011

№ 1636-VII від 12.08.2014, ВВР, 2014, № 43, ст.2030

№ 1706-VII від 20.10.2014, ВВР, 2015, № 1, ст.1

№ 119-VIII від 15.01.2015, ВВР, 2015, № 10, ст.61

№ 189-VIII від 12.02.2015, ВВР, 2015, № 16, ст.112

№ 685-VIII від 15.09.2015, ВВР, 2015, № 46, ст.417

№ 1038-VIII від 17.03.2016, ВВР, 2016, № 16, ст.167

№ 1774-VIII від 06.12.2016, ВВР, 2017, № 2, ст.25

№ 1838-VIII від 07.02.2017, ВВР, 2017, № 11, ст.104}

№ 2147-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 48, ст.436

№ 2268-VIII від 18.01.2018, ВВР, 2018, № 10, ст.54

№ 2293-VIII від 27.02.2018, ВВР, 2018, № 19, ст.180

№ 2581-VIII від 02.10.2018, ВВР, 2018, № 46, ст.371

№ 2745-VIII від 06.06.2019, ВВР, 2019, № 30, ст.119

№ 113-IX від 19.09.2019}

Україна згідно з Конституцією України є суверенною і незалежною державою. Суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Перебування на території України підрозділів збройних сил інших держав з порушенням процедури, визначеної Конституцією та законами України, Гаазькими конвенціями 1907 року, IV Женевською конвенцією 1949 року, а також всупереч Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 року, Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією 1997 року та іншим міжнародно-правовим актам є окупацією частини території суверенної держави Україна та міжнародним протиправним діянням з усіма наслідками, передбаченими міжнародним правом.

{Гаазькі конвенції 1907 року - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7}

Основою гуманітарної, соціальної та економічної політики держави Україна стосовно населення тимчасово окупованої території України є захист і повноцінна реалізація національно-культурних, соціальних та політичних прав громадян України, у тому числі корінних народів та національних меншин.

Стаття 1. Правовий статус тимчасово окупованої території України

1. Тимчасово окупована територія України (далі - тимчасово окупована територія) є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється

дія Конституції та законів України.

2. Датою початку тимчасової окупації є 20 лютого 2014 року.

{Статтю 1 доповнено частиною другою згідно із Законом № 685-VIII від 15.09.2015}

Стаття 2. Мета Закону

1. Цей Закон визначає статус території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, встановлює особливий правовий режим на цій території, визначає особливості діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах цього режиму, додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб.

Стаття 3. Тимчасово окупована територія

1. Для цілей цього Закону тимчасово окупованою територією визначається:

1) сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій;

2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України;

3) надра під територіями, зазначеними у пунктах 1 і 2 цієї частини, і повітряний простір над цими територіями.

{Пункт 3 частини першої статті 3 в редакції Закону № 2268-VIII від 18.01.2018}

Стаття 4. Правовий режим тимчасово окупованої території

1. На тимчасово окупованій території на строк дії цього Закону поширюється особливий правовий режим перетину меж тимчасово окупованої території, вчинення правочинів, проведення виборів та референдумів, реалізації інших прав і свобод людини і громадянина.

2. Правовий режим тимчасово окупованої території передбачає особливий порядок забезпечення прав і свобод громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території.

3. Правовий режим тимчасово окупованої території може бути визначено, змінено чи скасовано виключно законами України.

Стаття 5. Захист прав і свобод людини і громадянина, культурної спадщини на тимчасово окупованій території

1. Україна вживає всіх необхідних заходів щодо гарантування прав і свобод людини і громадянина, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, усім громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території.

2. Україна зобов'язується підтримувати і забезпечувати економічні, фінансові, політичні, соціальні, інформаційні, культурні та інші зв'язки з гро-

мадянами України, які проживають на тимчасово окупованій території.

3. Відповідальність за порушення визначених Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію як на державу-окупанта відповідно до норм і принципів міжнародного права.

4. Примусове автоматичне набуття громадянства України, які проживають на тимчасово окупованій території, громадянства Російської Федерації не визнається Україною та не є підставою для втрати громадянства України.

5. Кабінет Міністрів України здійснює постійний моніторинг стану дотримання прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території, за результатами якого оприлюднює та надає відповідну інформацію міжнародним організаціям у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина та вживає необхідних заходів.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює згідно із законом парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території.

6. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної внаслідок тимчасової окупації державі Україна, юридичним особам, громадським об'єднанням, громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, у повному обсязі покладається на Російську Федерацію як на державу, що здійснює окупацію.

Держава Україна всіма можливими засобами сприятиме відшкодуванню матеріальної та моральної шкоди Російською Федерацією.

7. Відповідальність за охорону культурної спадщини на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію як на державу, що здійснює окупацію, відповідно до норм і принципів міжнародного права.

Стаття 6. Забезпечення права громадян, які проживають на тимчасово окупованій території, на отримання документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус

{Назва статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1706-VII від 20.10.2014}

{Частина першу статті 6 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

2. Оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України.

3. Для внесення відомостей до паспортного документа про місце проживання або місце перебування громадян, зазначених у частині другій цієї статті, може використовуватися інформація з Державного реєстру виборців.

{Частина третя статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом №

1706-VII від 20.10.2014}

4. За зверненням громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, за місцем їх перебування оформляються і видаються органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, довідки, що підтверджують місце їх перебування. Такі довідки видаються громадянам у день звернення на підставі паспорта громадянина України чи іншого документа, до якого згідно із Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» вносяться відомості про реєстрацію місця проживання, та письмової заяви, в якій зазначається адреса, за якою громадянин може бути вручена офіційна кореспонденція. При цьому відомості (відмітка) про місце перебування такої особи не вносяться до її паспорта.

Зразок та порядок видачі довідки, що підтверджує місце перебування, зразок письмової заяви, яка подається громадянином для одержання довідки, затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

{Статтю 6 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1635-VII від 12.08.2014}

Стаття 7. Забезпечення реалізації прав осіб, які проживають на тимчасово окупованій території, на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту

{Назва статті 7 в редакції Закону № 1237-VII від 06.05.2014; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1706-VII від 20.10.2014, № 1038-VIII від 17.03.2016}

1. Для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території, реалізація прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, на надання соціальних послуг здійснюється відповідно до законодавства України.

{Частина перша статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1706-VII від 20.10.2014}

2. Виплата пенсій громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території і не отримують пенсій та інших соціальних виплат від уповноважених органів Російської Федерації, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

3. Громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші громадяни України, які перебувають у складних життєвих обставинах та проживають на тимчасово окупованій території, мають право на отриман-

ня соціальних послуг відповідно до законодавства України.

{Частина третя статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2581-VIII від 02.10.2018}

4. Бездомні особи, які перебувають на тимчасово окупованій території, мають право на соціальний захист відповідно до законодавства України.

{Частину п'яту статті 7 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

{Частину шосту статті 7 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

{Частину сьому статті 7 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

{Частину восьму статті 7 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

{Частину дев'яту статті 7 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

{Частину десятую статті 7 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

{Частину одинадцяту статті 7 виключено на підставі Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

12. Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, у населених пунктах на лінії зіткнення, мають право на здобуття або продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету з наданням місць у гуртожитках на час навчання.

Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, особи, яким надано статус біженця в Україні, особи, які потребують додаткового або тимчасового захисту, та особи, яким надано статус закордонного українця, які перебувають в Україні на законних підставах та проживають на тимчасово окупованій території, мають право на здобуття або продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України в порядку, визначеному законами України «Про вищу освіту» і «Про фахову передвищу освіту».

Особи, зазначені в абзацах першому і другому цієї частини, мають право на здобуття дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти за будь-якою формою здобуття освіти, визначеною законодавством.

Особи, зазначені в абзацах першому і другому цієї частини, які не завершили здобуття повної (базової) загальної середньої освіти в закладах загальної середньої освіти на тимчасово окупованій території, у населених пунктах на лінії зіткнення, з метою отримання документа державного зразка про повну (базову) загальну середню освіту мають право продовжити навчання та пройти державну підсумкову атестацію в закладах загальної середньої освіти на території інших регіонів України.

Особи, зазначені в абзацах першому і другому цієї частини, здобувають

вищу, фахову передвищу (на конкурсних засадах) та професійно-технічну освіту за кошти державного бюджету у порядку та в межах квот, визначених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Особи, зазначені в абзацах першому і другому цієї частини, які завершили здобуття вищої освіти на тимчасово окупованій території, у населених пунктах на лінії зіткнення після 20 лютого 2014 року, мають право на проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

{Статтю 7 доповнено частиною дванадцятою згідно із Законом № 1237-VII від 06.05.2014; в редакції Законів № 1635-VII від 12.08.2014, № 1038-VIII від 17.03.2016, № 2745-VIII від 06.06.2019}

Стаття 8. Захист виборчих прав громадян України на тимчасово окупованій території

1. Під час проведення виборів Президента України, народних депутатів України, всеукраїнського референдуму голосування громадян України на тимчасово окупованій території не організовується і не проводиться.

2. Громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території, створюються умови для вільного волевиявлення під час виборів Президента України, народних депутатів України та всеукраїнського референдуму на іншій території України.

3. Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, мають право реалізувати своє право голосу на таких виборах або всеукраїнському референдумі шляхом зміни місця голосування без зміни виборчої адреси згідно з частиною третьою статті 7 Закону України «Про Державний реєстр виборців».

4. У разі дострокового припинення повноважень народного депутата України, обраного в одномандатному виборчому окрузі, утвореному в межах Автономної Республіки Крим чи міста Севастополя, проміжні вибори народного депутата України в цьому окрузі не проводяться.

5. На тимчасово окупованій території вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, місцевий референдум не проводяться.

6. Органи ведення Державного реєстру виборців, утворені на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, ведення Державного реєстру виборців не здійснюють. Порядок доступу до записів про виборців, виборча адреса яких відноситься до території, на яку поширюються повноваження цих органів ведення Державного реєстру виборців, а також актуалізації цих записів встановлюються Центральною виборчою комісією.

Стаття 9. Незаконні органи, їх посадові та службові особи

1. Державні органи та органи місцевого самоврядування, утворені відповідно до Конституції та законів України, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території діють лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

2. Будь-які органи, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території та їх діяльність вважаються незаконними, якщо ці органи або особи створені, обрані чи призначені у порядку, не передбаченому законом.

3. Будь-який акт (рішення, документ), виданий органами та/або особами, передбаченими частиною другою цієї статті, є недійсним і не створює правових наслідків.

4. Встановлення зв'язків та взаємодія органів державної влади України, їх посадових осіб, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб з незаконними органами (посадовими особами), створеними на тимчасово окупованій території, допускається виключно з метою забезпечення національних інтересів України, захисту прав і свобод громадян України, виконання міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, сприяння відновленню в межах тимчасово окупованої території конституційного ладу України.

Стаття 10. Порядок в'їзду осіб на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї

1. Громадяни України мають право на вільний та безперешкодний в'їзд на тимчасово окуповану територію і виїзд з неї через контрольні пункти в'їзду-виїзду за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України.

2. В'їзд іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію та виїзд з неї допускаються лише за спеціальним дозволом через контрольні пункти в'їзду-виїзду.

Порядок в'їзду іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Гарантування права власності та правовий режим майна на тимчасово окупованій території

1. На тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно із законодавством України.

2. За державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами, у тому числі територіальною громадою міста Севастополя, державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного права зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території.

3. За фізичними особами, незалежно від набуття ними статусу біженця чи іншого спеціального правового статусу, підприємствами, установами, організаціями зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України.

4. Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території. У разі не-

можливості здійснення державним реєстратором повноважень щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень на тимчасово окупованій території орган державної реєстрації визначається Кабінетом Міністрів України.

5. На тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог цього Закону, інших законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

6. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, які є об'єктами права власності Українського народу, військово майно, майно державних органів, державних підприємств, установ та організацій, що знаходяться на тимчасово окупованій території і є власністю держави Україна, не можуть переходити у власність інших держав, юридичних або фізичних осіб в інший спосіб, ніж передбачений законами України.

Стаття 11-1. Забезпечення реалізації права на спадкування

1. У разі якщо останнім місцем проживання спадкодавця є тимчасово окупована територія, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

2. Якщо місце проживання спадкодавця невідоме, а нерухоме майно або основна його частина, у разі відсутності нерухомого майна - основна частина рухомого майна знаходиться на території, передбаченій частиною першою цієї статті, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

3. Спадкова справа підлягає реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

{Закон доповнено статтею 11-1 згідно із Законом № 189-VIII від 12.02.2015}

Стаття 12. Заходи правового реагування на тимчасово окупованій території

1. У зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя судами Автономної Республіки Крим та міста Севастополя на тимчасово окупованих територіях, змінити територіальну підсудність судових справ, підсудних розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя судам, та забезпечити розгляд:

цивільних справ, підсудних місцевим загальним судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - місцевими загальними судами міста Києва, що визначаються Апеляційним судом міста

Києва;

адміністративних справ, підсудних місцевим загальним судам як адміністративним судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - місцевими загальними судами міста Києва, що визначаються Київським апеляційним адміністративним судом;

цивільних справ, підсудних загальним апеляційним судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - Апеляційним судом міста Києва;

адміністративних справ Окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим - Київським окружним адміністративним судом, адміністративних справ Окружного адміністративного суду міста Севастополя - Окружним адміністративним судом міста Києва; Севастопольського апеляційного адміністративного суду - Київським апеляційним адміністративним судом;

господарських справ Господарського суду Автономної Республіки Крим - Господарським судом Київської області, а господарських справ Господарського суду міста Севастополя - Господарським судом міста Києва, господарських справ Севастопольського апеляційного господарського суду - Київським апеляційним господарським судом;

кримінальних проваджень, підсудних місцевим (районним, міським, районним у містах, міськрайонним судам), розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - одним з районних судів міста Києва, визначеним Апеляційним судом міста Києва;

кримінальних проваджень, підсудних Апеляційному суду Автономної Республіки Крим та Апеляційному суду міста Севастополя, - Апеляційним судом міста Києва.

справ про адміністративні правопорушення, підсудних місцевим (районним, міським, районним у містах, міськрайонним) судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - місцевими загальними судами за місцем виявлення адміністративного правопорушення.

{Частина першу статті 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2293-VIII від 27.02.2018}

Питання, що відносяться до повноважень слідчого судді, у кримінальних провадженнях, що перебувають на стадії досудового розслідування і здійснюються на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, розглядаються слідчими суддями районних судів міста Києва, визначеними Апеляційним судом міста Києва.

Справи, що перебувають у провадженні судів, розташованих на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, та розгляд яких не закінчено, передаються судам відповідно до встановленої цим Законом підсудності, протягом десяти робочих днів з дня набрання ним чинності або з дня встановлення такої підсудності.

У разі нанесення шкоди суб'єктами іноземної держави нерезидентами підсудність встановлюється за місцем нанесення шкоди з урахуванням пра-

вил підсудності, встановленої цим Законом.

2. Підслідність кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованій території, визначається Офісом Генерального прокурора. Матеріали досудового розслідування щодо злочинів, кримінальні провадження щодо яких знаходяться на стадії досудового слідства, повинні бути передані органам досудового слідства, визначеним Офісом Генерального прокурора.

{Частина друга статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 113-ІХ від 19.09.2019}

3. Ухилення від явки на виклик слідчого, прокурора чи судовий виклик слідчого судді, суду (неприбуття на виклик без поважної причини більш як два рази) підозрюваним, обвинуваченим, який перебуває на тимчасово окупованій території України, та оголошення його у розшук є підставою для здійснення спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, з особливостями, встановленими цим Законом.

Вимога про оголошення у міждержавний або міжнародний розшук не поширюється на випадки, якщо вирішується питання про застосування стосовно цих осіб спеціального кримінального провадження.

{Статтю 12 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 119-VIII від 15.01.2015}

4. Суди згідно із встановленою цим Законом підсудністю та відповідно до вимог процесуального законодавства здійснюють розгляд справ та вирішують процесуальні питання, які виникають після ухвалення судового рішення.

{Статтю 12 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 2147-VIII від 03.10.2017}

Стаття 12-1. Порядок виклику в суд та повідомлення про судові рішення

1. Якщо остання відома адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження чи місця роботи учасників справи знаходиться на тимчасово окупованій території, суд викликає або повідомляє учасників справи, які не мають офіційної електронної адреси, про дату, час і місце першого судового засідання у справі через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України (з посиланням на веб-адресу відповідної ухвали суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень), яке повинно бути розміщене не пізніше ніж за двадцять днів до дати відповідного судового засідання.

Суд викликає або повідомляє таких учасників справи про дату, час і місце інших судових засідань чи про вчинення відповідної процесуальної дії через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України (з посиланням на веб-адресу відповідної ухвали суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень), яке повинно бути розміщене не пізніше ніж за десять днів до дати відповідного судового засідання або вчинення відповідної процесуальної дії.

З опублікуванням такого оголошення відповідач вважається повідомле-

ним про дату, час і місце розгляду справи.

2. Учасники справи, остання відома адреса місця проживання (перебування) чи місцезнаходження яких знаходиться на тимчасово окупованій території і які не мають офіційної електронної адреси, повідомляються про ухвалення відповідного судового рішення шляхом розміщення інформації на офіційному веб-порталі судової влади з посиланням на веб-адресу такого судового рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

З моменту розміщення такої інформації вважається, що особа отримала судові рішення.

3. Передбачений цією статтею порядок виклику в суд та повідомлення про судові рішення може застосовуватися стосовно інших учасників судового процесу, адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження чи місця роботи яких знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо від цього залежить реалізація ними своїх процесуальних прав і обов'язків.

{Закон доповнено статтею 12-1 згідно із Законом № 2147-VIII від 03.10.2017}

Стаття 13. Особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території

1. Особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території визначаються законом.

Стаття 14. Особливості припинення проходження громадянами України військової служби у військових формуваннях та правоохоронних органах України, пов'язані з тимчасовою окупацією території

1. Військовослужбовці військових формувань та правоохоронних органів України, які прибули з тимчасово окупованої території і виявили бажання (за наявності підстав) звільнитися з військової служби, звільняються з військової служби, у тому числі в особливий період, за наявних підстав, а при їх відсутності - у зв'язку із скороченням штатів, якщо вони звернулися з клопотанням про звільнення протягом трьох місяців після прибуття з тимчасово окупованої території.

2. Військовослужбовці військових формувань та правоохоронних органів України, які не прибули до визначених пунктів у визначені військовими формуваннями та правоохоронними органами України строки, вважаються такими, що залишили військові частини, та зараховуються у розпорядження відповідних посадових осіб. Відповідна інформація щодо їх розшуку надається до правоохоронних органів.

3. Військовослужбовці військових формувань та правоохоронних органів України, стосовно яких отримано документальне підтвердження про їх зарахування до Збройних Сил Російської Федерації або спеціальних служб чи правоохоронних органів Російської Федерації, виключаються із списків військових формувань та правоохоронних органів України, а контракт вважається припиненим з часу їх зарахування (або отримання інформації про їх зарахування) до Збройних Сил Російської Федерації або спеціальних служб чи правоохоронних органів Російської Федерації.

Стаття 15. Особливості приватизації жилих приміщень, що знаходяться на тимчасово окупованій території, військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України

1. Військовослужбовці військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів України, які проходили службу на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, та члени їх сімей мають право на приватизацію жилих приміщень для постійного проживання, відомчих жилих приміщень, службових жилих приміщень та жилих приміщень у гуртожитках, розташованих на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, отриманих ними в установленому порядку, в яких вони проживали станом на 1 січня 2014 року.

Положення абзацу першого цієї частини поширюється на військовослужбовців військових формувань та правоохоронних органів України, які продовжують проходження військової служби в інших регіонах України або звільнені у 2014 році з військової служби відповідно до частини першої статті 14 цього Закону.

2. Приватизація займаних військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України та членами їх сімей жилих приміщень, зазначених у частині першій цієї статті, здійснюється безоплатно незалежно від розміру загальної площі жилих приміщень, що приватизуються, а також незалежно від реалізації ними в установленому законом порядку права на приватизацію житла до набрання чинності цим Законом.

3. Порядок приватизації жилих приміщень, зазначених у частині першій цієї статті, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

4. Набуття права приватної власності на жилі приміщення, зазначені у частині першій цієї статті, що знаходяться на тимчасово окупованій території, військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України та членами їх сімей не позбавляє їх права на приватизацію житла, що знаходиться на іншій території України, відповідно до Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду».

Стаття 16. Переведення суддів

1. Суддям, які працювали в судах України на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя і виявили бажання переїхати у зв'язку з її тимчасовою окупацією Російською Федерацією, гарантується право на переведення на посаду судді до суду на іншій території України.

Стаття 17. Зобов'язання державних органів України

1. У разі порушення положень цього Закону державні органи України застосовують механізми, передбачені законами України та нормами міжнародного права, з метою захисту миру, безпеки, прав, свобод і законних інтересів громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій території, а також законних інтересів держави Україна.

2. Україна зобов'язується вживати всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, нормами міжнародного права, для якнайшвидшого звільнення території України від окупації, відновлення цілі-

сності та суверенності держави, відновлення порушених внаслідок окупації прав і свобод людини і громадянина на всій території України.

3. У разі неможливості здійснювати діяльність на тимчасово окупованій території місце розташування державних органів, утворених відповідно до Конституції та законів України, визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 18. Гарантії прав і свобод громадян України, які виїхали за межі тимчасово окупованої території

1. Громадянам України гарантується дотримання у повному обсязі їхніх прав і свобод, передбачених Конституцією України, у тому числі соціальних, трудових, виборчих прав та права на освіту, після залишення ними тимчасово окупованої території.

2. Гарантії прав, свобод та законних інтересів осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території України та перебувають на території України на законних підставах, визначаються Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

{Статтю 18 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1706-VII від 20.10.2014}

3. Витрати на заходи, передбачені цим Законом, здійснюються з Державного бюджету України у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 19. Відповідальність

1. Особи, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть відповідальність, передбачену законом.

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та втрачає чинність з моменту повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України за умови попереднього і повного відшкодування збитків, нанесених внаслідок такої тимчасової окупації, у тому числі моральних збитків примусово переміщених осіб, або з дня прийняття Верховною Радою України рішення про визнання цього Закону таким, що втратив чинність.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1636-VII від 12.08.2014, № 685-VIII від 15.09.2015}

2. Закони та інші нормативно-правові акти України діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Передбачений цим Законом правовий режим діє до повного відновлення конституційного ладу України на тимчасово окупованій території.

3-1. Особливості припинення юридичних осіб, що знаходяться на тимчасово окупованій території, визначаються Кабінетом Міністрів України та діють до повного відновлення конституційного ладу України на тимчасово окупованій території.

{Розділ II доповнено пунктом 3-1 згідно із Законом № 1774-VIII від 06.12.2016}

4. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131) доповнити статтею 332-1 такого змісту:

«Стаття 332-1. Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

1. Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї з метою заподіяння шкоди інтересам держави -

караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією транспортних засобів.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією транспортних засобів.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією транспортних засобів»;

2) у Кримінальному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№ 9-13, ст. 88):

а) статтю 114 доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Судові справи щодо спорів, що випливають з факту окупації чи правопорушень, пов'язаних з окупацією, відносяться до окремої категорії справ, які розглядаються за відповідними процесуальними нормами з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

Справа визнається такою, що пов'язана з окупацією, вмотивованою ухвалою судді.

У разі участі в справі іноземного елемента судові доручення, повістки та інші судові документи вручаються не пізніше ніж за 15 діб до початку процесуальної дії.

Якщо в справах, пов'язаних з окупацією, стороною кримінального провадження або цивільним відповідачем є іноземний суб'єкт державної власності, включаючи його органи, установи чи організації, або іноземна юридична особа, передбачена частиною другою статті 96-4 Кримінального кодексу України, зносини здійснюються через посольство або постійне представництво»;

б) абзац перший частини другої статті 216 після цифр «332» доповнити цифрами «332-1»;

3) у Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

а) статтю 202 викласти в такій редакції:

«Стаття 202. Порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах

пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду

Порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на посадових осіб - від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

б) доповнити статтею 204-2 такого змісту:

«Стаття 204-2. Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї -

тягне за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб»;

в) статтю 221 після цифр «204-1» доповнити цифрами «204-2»;

г) у частині першій статті 222-1 слова «з порушенням прикордонного режиму або режиму в пунктах пропуску через державний кордон України» замінити словами «з порушенням прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду»;

г) у пункті 2 частини другої статті 262 слова «порушення прикордонного режиму або режиму в пунктах пропуску через державний кордон України» замінити словами «порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду»;

д) частину другу статті 263 викласти в такій редакції:

«Осіб, які незаконно перетнули або зробили спробу незаконно перетнути державний кордон України, порушили порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, порушили прикордонний режим, режим в пунктах пропуску через державний кордон України або режимні правила у контрольних пунктах в'їзду - виїзду, вчинили злісну непокору законному розпорядженню або вимозі військовослужбовця чи працівника Державної прикордонної служби України або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також іноземців та осіб без громадянства, які порушили правила перебування в Україні або транзитного проїзду через територію України, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання»;

4) у Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верхо-

вної Ради України, 2005 р., №№ 35-37, ст. 446):

а) статтю 19 після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

«4. Адміністративні справи з приводу оскарження рішень суб'єктів владних повноважень, прийнятих на контрольних пунктах в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію, їхніх дій або бездіяльності вирішуються адміністративним судом за місцезнаходженням відповідного контрольного пункту».

У зв'язку з цим частину четверту вважати частиною п'ятою;

б) частину першу статті 183-2 доповнити пунктом 6 такого змісту:

«6) оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію»;

в) абзац дванадцятий частини першої статті 256 після цифри «5» доповнити цифрою «6»;

5) у Законі України «Про Державну прикордонну службу України» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 27, ст. 208 із наступними змінами):

а) у частині першій статті 2:

абзац третій після слів «державний кордон України» доповнити словами «та до тимчасово окупованої території і з неї»;

абзац дев'ятий після слів «державного кордону України» та «державний кордон України» доповнити відповідно словами «та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї» та «та в контрольних пунктах в'їзду - виїзду» відповідно;

б) частину другу статті 10 після слів «державний кордон України» доповнити словами «та до тимчасово окупованої території і з неї»;

в) у статті 19:

пункти 6 та 8 після слів «через державний кордон» доповнити словами «та у контрольних пунктах в'їзду - виїзду»;

доповнити пунктом 13-1 такого змісту:

«13-1) встановлення режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду»;

г) у частині першій статті 20:

пункт 4 викласти в такій редакції:

«4) шляхом опитування осіб з'ясовувати підстави перетинання державного кордону України, в'їзду на тимчасово окуповану територію або виїзду з неї, не пропускати через державний кордон України, на тимчасово окуповану територію або з неї осіб без дійсних документів на право перетинання кордону або для в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї, осіб, які надали завідомо неправдиві відомості під час одержання зазначених документів, осіб, яким Державною прикордонною службою України за порушення законодавства з прикордонних питань та про правовий статус іноземців чи за мотивованим письмовим рішенням суду та правоохоронних органів не до-

звільняється в'їзд в Україну або тимчасово обмежено право виїзду з України; робити в документах зазначених осіб відповідні відмітки»;

пункт 7 після слів «які прямують через державний кордон України» доповнити словами «осіб, які прямують через контрольні пункти в'їзду - виїзду»;

пункт 11 доповнити словами «або здійснюють відповідні перевезення через контрольні пункти в'їзду - виїзду»;

у пункті 34 слова «або режиму в пунктах пропуску через державний кордон України» замінити словами «режиму в пунктах пропуску через державний кордон України, контрольних пунктах в'їзду - виїзду, порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї»;

г) у частині п'ятій статті 23:

пункт 2 після слів «через державний кордон» доповнити словами «або через контрольні пункти в'їзду - виїзду»;

пункт 3 після слів «перетинанні державного кордону» доповнити словами «або в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї»;

б) у Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 19-20, ст. 179; 2013 р., № 21, ст. 208, № 48, ст. 682, № 51, ст. 716; із змінами, внесеними Законом України від 4 липня 2013 року № 406-VII):

а) у статті 13:

частину першу доповнити абзацом восьмим такого змісту:

«якщо така особа намагається здійснити в'їзд через контрольні пункти в'їзду - виїзду на тимчасово окуповану територію без спеціального дозволу або така особа під час попереднього перебування на території України здійснила виїзд із неї через контрольний пункт в'їзду - виїзду»;

у частині другій слова «другому і сьомому» замінити словами «другому, сьомому і восьмому»;

б) доповнити статтею 14-1 такого змісту:

«Стаття 14-1. Повернення іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію

1. Іноземцям та особам без громадянства, які прибули до контрольних пунктів в'їзду - виїзду з тимчасово окупованої території без відповідного дозволу, не дозволяється подальший проїзд та в найкоротший строк вони повертаються на тимчасово окуповану територію, з якої вони прибули, або в державу, яка видала паспортний документ.

У разі неможливості негайного повернення іноземця або особи без громадянства вони перебувають у пункті контролю в'їзду - виїзду до їх повернення.

Таким іноземцям та особам без громадянства у паспортному документі проставляється відмітка про заборону в'їзду в Україну на термін, зазначений у рішенні, прийнятому відповідно до частини третьої статті 13 цього Закону»;

в) статтю 20 доповнити частиною четвертою такого змісту:

«4. Забороняється здійснення транзитного проїзду іноземців та осіб без громадянства через тимчасово окуповану територію»;

7) у Законі України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 15, ст. 232):

а) частину першу статті 12 доповнити абзацом восьмим такого змісту:

«на тимчасово окупованих територіях»;

б) частину першу статті 13 доповнити абзацом восьмим такого змісту:

«на тимчасово окупованих територіях»;

8) у пункті 3 частини другої статті 9 Закону України «Про прикордонний контроль» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 6, ст. 46) слова «для перевірки виконання іноземцем або особою без громадянства вимог щодо строку перебування на території України» виключити;

9) статтю 26 Закону України «Про Державний реєстр виборців» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 5, ст. 34) доповнити частиною шостою такого змісту:

«6. Персональні дані Реєстру можуть бути використані центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, для реалізації ним завдань з реєстрації місця проживання/перебування фізичних осіб в Україні та ведення ним реєстраційного обліку»;

10) статтю 23 Закону України «Про електроенергетику» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 1, ст. 1; 2013 р., № 28, ст. 301; 2014 р., № 2-3, ст. 41) доповнити частиною четвертою такого змісту:

«Особливості регулювання правових, економічних та організаційних відносин, пов'язаних з продажем електричної енергії з оптового ринку електричної енергії України на тимчасово окуповану територію, а також відносин, пов'язаних з виробництвом, передачею, розподілом, постачанням, купівлею, продажем і використанням електричної енергії на тимчасово окупованій території, встановлюються Кабінетом Міністрів України»;

11) у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 12, ст. 183):

а) у розділі I:

у пункті 1:

текст статті 96-3 викласти в такій редакції:

«1. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є вчинення її уповноваженою особою або за дорученням чи наказом, за змовою та в співучасті, або іншим шляхом:

1) від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 209, 306, частинами першою і другою статті 368-3, час-

тинами першою і другою статті 368-4, статтями 369, 369-2 цього Кодексу;

2) від імені юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-258-5 цього Кодексу;

3) від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу.

Примітка 1. Під уповноваженими особами юридичної особи слід розуміти службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи.

2. Злочини, передбачені статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 368-3, частинами першою і другою статті 368-4, статтями 369, 369-2, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони спрямовані на отримання нею неправомірної вигоди або створення умов для отримання такої вигоди, а так само на ухилення від передбаченої законом відповідальності»;

статтю 96-4 викласти в такій редакції:

«Стаття 96-4. Юридичні особи, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру

1. Заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктом 1 частини першої статті 96-3 цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до підприємства, установи чи організації, крім державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, організацій, створених ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій.

2. Заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктами 2 і 3 частини першої статті 96-3 цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до суб'єктів приватного та публічного права резидентів та нерезидентів України, включаючи підприємства, установи чи організації, державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, організації, створені ними у встановленому порядку, фонди, а також міжнародні організації, інші юридичні особи, що створені у відповідності до вимог національного чи міжнародного права.

Якщо держава або суб'єкт державної власності володіє часткою більше 25 відсотків в юридичній особі або юридична особа знаходиться під ефективним контролем держави чи суб'єкта державної власності, то дана юридична особа несе цивільну відповідальність у повному обсязі за неправомірно отриману вигоду та шкоду, заподіяну злочином, що вчинений державою, суб'єктами державної власності або державного управління»;

частину другу статті 96-6 доповнити реченням такого змісту: «При застосуванні заходів кримінально-правового характеру юридична особа зо-

бов'язана відшкодувати нанесені збитки та шкоду в повному обсязі, а також розмір отриманої неправомірної вигоди, яка отримана або могла бути отримана юридичною особою»;

текст статті 96-9 викласти в такій редакції:

«1. Ліквідація юридичної особи застосовується судом у разі вчинення її уповноваженою особою будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 258-258-5, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу»;

у пункті 2:

підпункт 16 викласти в такій редакції:

«16) статтю 214 доповнити частиною восьмою такого змісту:

«8. Відомості про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, вносяться слідчим або прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 368-3, частинами першою і другою статті 368-4, статтями 369, 369-2, 436, 437, 438, 442, 444, 447 Кримінального кодексу України, або від імені такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-258-5 Кримінального кодексу України. Про внесення відомостей слідчий або прокурор не пізніше наступного робочого дня письмово повідомляє юридичну особу. Проведення щодо юридичної особи здійснюється одночасно з відповідним кримінальним провадженням, у якому особі повідомлено про підозру»;

підпункт 22 викласти в такій редакції:

«22) у статті 284:

назву доповнити словами «та провадження щодо юридичної особи»;

після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

«3. Проведення щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи.

Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вироку або постановляє ухвалу. Рішення про закриття провадження щодо юридичної особи може бути оскаржено в порядку, встановленому цим Кодексом».

У зв'язку з цим частини третю - восьму вважати відповідно частинами четвертою - дев'ятою;

абзац другий частини шостої викласти в такій редакції:

«Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи надсилається заявнику, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження»;

б) пункт 1 розділу II «Прикінцеві положення» викласти в такій редакції:

«1. Цей Закон набирає чинності з моменту набрання чинності Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

5. Кабінету Міністрів України:

1) протягом п'ятнадцяти днів з дня набрання чинності цим Законом:

а) розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів на виконання вимог та реалізацію положень цього Закону;

б) прийняти нормативно-правові акти на виконання цього Закону;

в) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

г) рекомендувати утворити спеціальний центральний орган виконавчої влади з питань тимчасово окупованої території України;

2) забезпечити:

а) прийняття органами виконавчої влади нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;

б) приведення нормативно-правових актів органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом;

в) працевлаштування громадян України, які виїхали з тимчасово окупованої території на іншу територію України;

г) вивезення з тимчасово окупованої території майна органів державної влади, державних підприємств, установ та організацій;

г) продовження здобуття середньої, вищої освіти, отримання документа, що засвідчує здобуття особою відповідної освіти, а також проходження зовнішнього незалежного оцінювання громадянами України, які виїхали з тимчасово окупованої території на іншу територію України.

6. Центральній виборчій комісії вжити всіх необхідних заходів, у тому числі прийняти відповідні акти, для забезпечення реалізації виборчих прав громадянами України, які виїхали за межі тимчасово окупованої території, на виборах Президента України 25 травня 2014 року.

7. Рекомендувати Національному банку України прийняти нормативно-правові акти на виконання цього Закону.

**Виконуючий обов'язки
Президента України,
Голова Верховної Ради
України**

О.ТУРЧИНОВ

**м. Київ
15 квітня 2014 року
№ 1207-VII**

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 43, ст.2030)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 1706-VII від 20.10.2014, ВВР, 2015, № 1, ст.1

№ 685-VIII від 15.09.2015, ВВР, 2015, № 46, ст.417}

№ 2293-VIII від 27.02.2018, ВВР, 2018, № 19, ст.180

№ 2320-VIII від 13.03.2018, ВВР, 2018, № 16, ст.136

№ 2473-VIII від 21.06.2018, ВВР, 2018, № 30, ст.239

№ 2530-VIII від 06.09.2018, ВВР, 2018, № 41, ст.320}

Цей Закон є спеціальним законом, що визначає особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України згідно із статтею 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», створює вільну економічну зону «Крим» (далі - ВЕЗ «Крим»), та врегульовує інші аспекти правових відносин між фізичними і юридичними особами, які знаходяться на тимчасово окупованій території або за її межами.

Розділ I

ВІЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ЗОНА «КРИМ»

Стаття 1. Територія вільної економічної зони «Крим»

1.1. ВЕЗ «Крим» запроваджується у межах двох адміністративно-територіальних одиниць України: Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

1.2. Адміністративний кордон між територією ВЕЗ «Крим» та іншою територією України збігається із суходільним адміністративним кордоном між Автономною Республікою Крим та Херсонською областю.

1.3. Територія ВЕЗ «Крим» не поширюється на виключну морську економічну зону України, визначену такою згідно з нормами Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угодою про імплементацію частини XI Конвенції від 10 грудня 1982 року, а саме: на територіальне море України і прилеглі зони, протоки, що використовуються для міжнародного судноплавства, континентальний шельф, відкрите море, режим островів та міжнародний район морського дна, а також на повітряний простір над півостровом Крим, визначений таким відповідно до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 року.

На територію ВЕЗ «Крим» поширюються норми Договору з відкритого неба 1992 року.

Стаття 2. Строки дії вільної економічної зони «Крим»

2.1. ВЕЗ «Крим» запроваджується на десять повних календарних років, починаючи з дня набрання чинності цим Законом.

2.2. Строк дії ВЕЗ «Крим» може бути продовжено або скорочено законом України.

Функціонування ВЕЗ «Крим» під час режиму тимчасової окупації її території здійснюється з урахуванням особливостей, визначених розділом II «Перехідні положення» цього Закону.

2.3. Закінчення режиму тимчасової окупації не є підставою для припинення дії ВЕЗ «Крим».

Стаття 3. Правовий режим вільної економічної зони «Крим»

3.1. На території ВЕЗ «Крим» діє особливий правовий режим економічної діяльності фізичних та юридичних осіб, у тому числі особливий порядок застосування норм регуляторного, податкового та митного законодавства України, а також особливий режим внутрішньої та зовнішньої міграції фізичних осіб.

3.2. У межах ВЕЗ «Крим» створюється вільна митна зона, що за своїм функціональним типом є одночасно вільною митною зоною комерційного, сервісного та промислового типу згідно із статтею 430 Митного кодексу України.

3.3. Особливості правового режиму ВЕЗ «Крим» та вільної митної зони на її території визначаються цим Законом з урахуванням норм Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

3.4. Митні формальності, пов'язані з переміщенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення та громадян через адміністративний кордон ВЕЗ «Крим», здійснюються у зонах митного контролю, розташованих у місцях, визначених статтею 329 Митного кодексу України.

Стаття 4. Створення вільної економічної зони «Крим» та Керуючої компанії вільної економічної зони «Крим»

4.1. ВЕЗ «Крим» створюється згідно з цим Законом (*ipso jure*) без погодження з відповідними органами місцевого самоврядування або місцевими органами виконавчої влади.

4.2. Органом господарського розвитку та управління ВЕЗ «Крим» є Керуюча компанія ВЕЗ «Крим» (далі - Керуюча компанія), яка є юридичною особою і перебуває у державній власності.

4.3. Протягом строку дії ВЕЗ «Крим» Керуюча компанія не може бути корпоратизована або приватизована.

4.4. Функції та повноваження Керуючої компанії, а також порядок контролю за її діяльністю визначаються Кабінетом Міністрів України.

Кабінет Міністрів України може відмовитися від утворення Керуючої компанії або делегувати її функції та повноваження визначеному ним центральному органу виконавчої влади України або державному підприємству (далі - уповноваженому органу з питань Криму).

Стаття 5. Справляння податків на території вільної економічної зони «Крим»

5.1. На території ВЕЗ «Крим» не справляються загальнодержавні пода-

тки та збори, визначені статтею 9 Податкового кодексу України, та збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, передбачений Законом України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування».

5.2. Взаємовідносини між особами, які мають податкову адресу на території ВЕЗ «Крим», та особами, які мають податкову адресу на іншій території України, є контрольованими операціями згідно із статтею 39 Податкового кодексу України.

5.3. Фізична особа, яка має податкову адресу (місце проживання), юридична особа (відокремлений підрозділ), яка має податкову адресу (місцезнаходження) на території ВЕЗ «Крим», прирівнюються з метою оподаткування до нерезидента.

Фізична особа, яка має податкову адресу (місце проживання), юридична особа (відокремлений підрозділ), яка має податкову адресу (місцезнаходження) на іншій території України, прирівнюються з метою оподаткування до резидента.

5.4. Норми пункту 103.1 статті 103 Податкового кодексу України не застосовується до осіб, прирівняних до нерезидентів згідно з пунктом 5.3 цієї статті.

5.5. Норми статей 154, 155, 157, 158 Податкового кодексу України не поширюються на доходи осіб, прирівняних до резидентів згідно з пунктом 5.3 цієї статті, що мають джерело походження з території ВЕЗ «Крим».

5.6. Стаття 160 Податкового кодексу України застосовується з урахуванням того, що пільги, встановлені для оподаткування доходів, визначених підпунктом «і» пункту 160.1 статті 160 Податкового кодексу України, не застосовуються, а призи, що надаються (виплачуються) на користь осіб, прирівняних до нерезидента або резидента згідно з пунктом 5.3 цієї статті, підлягають оподаткуванню при їх виплаті (видачі) та за їх рахунок за подвійною основною ставкою, встановленою у пункті 151.1 статті 151 Податкового кодексу України (з урахуванням підрозділу 4 пункту 10 Розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України).

5.7. Будь-які доходи з джерелом їх походження з території ВЕЗ «Крим», одержані особою, прирівняною до резидента згідно з нормами пункту 5.3 цієї статті, підлягають оподаткуванню як іноземні доходи за загальними правилами, встановленими Податковим кодексом України.

5.8. Доходи найманих працівників, які мають постійне місце проживання на території ВЕЗ «Крим», як заробітна плата та інші подібні виплати та компенсації, що виплачуються роботодавцем з місцезнаходженням на іншій території України, оподатковуються за загальними правилами за місцезнаходженням такого роботодавця.

5.9. На території ВЕЗ «Крим» можуть справлятися місцеві податки та збори, визначені статтею 10 Податкового кодексу України, з урахуванням норм цієї статті.

5.10. Фізична особа, яка має податкову адресу на іншій території України ніж ВЕЗ «Крим», зобов'язана задекларувати об'єкти житлової нерухомос-

ті, що перебувають у її власності та знаходяться на території ВЕЗ «Крим», з метою:

а) визначення загальної бази оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, відповідно до пункту 265.3 статті 265 Податкового кодексу України;

б) отримання пільг з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, відповідно до пункту 265.4 статті 265 Податкового кодексу України.

5.11. Витрати юридичної особи, прирівняної до резидента, що були понесені на оплату вартості товарів (робіт, послуг), поставлених особою, прирівняною до нерезидента, включаються до складу витрат такої особи у сумі, передбаченій пунктом 161.2 статті 161 Податкового кодексу України для офшорних компаній.

Стаття 6. Особливості поставки товарів на (з) території вільної економічної зони «Крим»

6.1. Поставка товарів на (з) територію ВЕЗ «Крим», а також поставка послуг на (з) територію ВЕЗ «Крим» підпадає під регулювання законів України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання».

Такі поставки не підпадають під норми міжнародних угод (договорів), що регулюють питання міжнародного обігу товарів, зокрема (але не виключно) про зони вільної торгівлі, або укладені у межах ГАТТ/СОТ.

6.2. Тимчасове ввезення зареєстрованих на території ВЕЗ «Крим» автотранспортних засобів (моторних транспортних засобів, причепів, напівпричепів) чи рухомого складу залізниці, що використовуються у перевезеннях через адміністративний кордон ВЕЗ «Крим» для платного транспортування осіб або для платного чи безоплатного промислового чи комерційного транспортування товарів разом з їх звичайними запасними частинами, приладдям та устаткуванням, а також мастилом та паливом, що містяться в їх звичайних баках, упродовж їх транспортування разом із транспортними засобами комерційного призначення, здійснюється з повним умовним звільненням від оподаткування в порядку, встановленому законодавством України для переміщення транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України.

6.3. Митні формальності, пов'язані з переміщенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення та громадян через адміністративний кордон ВЕЗ «Крим», здійснюються у зонах митного контролю, розташованих у місцях, визначених у статті 329 Митного кодексу України, як при переміщенні через митну територію України.

6.4. Товари, що були вироблені, достатньо перероблені або ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на тимчасово окупованій території України до набрання чинності Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

ваній території України», вважаються товарами українського походження, які вільно переміщуються на іншу територію України без застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності до 1 січня 2015 року.

6.5. Для цілей застосування податкового та митного законодавства договори, укладені між суб'єктами господарювання із місцезнаходженням (місце проживання) на території ВЕЗ «Крим» та іншими суб'єктами господарювання, є документами, що використовуються замість зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

6.6. Товари, які згідно з розділом II Митного кодексу України відповідають критеріям повністю вироблених, достатньо перероблених чи ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на тимчасово окупованій території України, вважаються товарами походженням з України та вільно переміщуються на іншу територію України без застосування будь-якого мита, передбаченого главою 42 Митного кодексу України, за умови подання сертифіката про походження товару з України, що видається торгово-промисловими палатами на іншій території України.

Стаття 7. Порядок перетину фізичними особами адміністративного кордону вільної економічної зони «Крим»

7.1. На фізичних осіб, які перетинають адміністративний кордон ВЕЗ «Крим», поширюється дія розділу XII Митного кодексу України з урахуванням положень статті 9 цього Закону щодо переміщення валютних цінностей.

7.2. На фізичних осіб, які перетинають адміністративний кордон ВЕЗ «Крим», поширюється дія Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».

7.3. Громадяни України під час перетину адміністративного кордону ВЕЗ «Крим», керуючись нормами Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», мають право:

а) перетнути адміністративний кордон між ВЕЗ «Крим» та іншою територією України за умови пред'явлення будь-якого документа, визначеного статтею 5 Закону України «Про громадянство України» або статтею 2 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»;

б) перетнути адміністративний кордон ВЕЗ «Крим» із-за меж (за межі) державного кордону України за умови пред'явлення будь-якого документа, визначеного статтею 2 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України».

7.4. Іноземні громадяни та особи без громадянства при перетині адміністративного кордону ВЕЗ «Крим» керуються нормами Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» з урахуванням того, що вони:

а) мають право перетнути адміністративний кордон ВЕЗ «Крим» за умови пред'явлення належного паспортного документа іноземця, визначено-

го пунктом 16 частини першої статті 1 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», або посвідки на тимчасове проживання, визначеної пунктом 18 статті 1 (за наявності підстав, визначених частинами четвертою - дванадцятою статті 4 зазначеного Закону);

б) у разі порушення правил перетину адміністративного кордону ВЕЗ "Крим" - підпадають під дію абзацу восьмою частини першої статті 13 Закону України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства";

{Підпункт "б" пункту 7.4 статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2293-VIII від 27.02.2018}

в) мають право перетнути адміністративний кордон ВЕЗ «Крим» у випадках та за процедурою, передбаченими Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про статус біженців 1951 року.

Стаття 8. Порядок надання державних гарантій на території вільної економічної зони «Крим»

8.1. Україна гарантує захист майнових і немайнових прав фізичних та юридичних осіб на території ВЕЗ «Крим» згідно із законами України, у тому числі щодо захисту іноземних інвестицій.

8.2. Державні гарантії за внутрішніми та зовнішніми місцевими запозиченнями (позиками) Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також осіб, які мають місцезнаходження (проживання, перебування) на цій території, не надаються. Порядок сплати (списання, продажу) раніше гарантованого державою боргу Автономної Республіки Крим та міста Севастополя або осіб, які перебувають на цій території, у частині, що залишається непогашеним станом на дату набрання чинності цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

8.3. На фізичних осіб, які проживають (перебувають) на території ВЕЗ «Крим» та мають громадянство іноземної держави або є особами без громадянства, не поширюються державні гарантії (пільги, допомоги), встановлені законами України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» та іншими законами України.

Стаття 9. Дія валютного та платіжних режимів у межах вільної економічної зони «Крим»

9.1. На території ВЕЗ «Крим» може застосовуватися мультивалютний режим, за яким в оплату вартості товарів (робіт, послуг), що продаються (надаються) у межах ВЕЗ «Крим», приймається як гривня, так і валюти іноземних країн, включені Національним банком України до 1-2 груп Класифікатора іноземних валют та банківських металів.

Будь-які безготівкові платежі (перекази) з території ВЕЗ «Крим» на іншу територію України чи з іншої території України на територію ВЕЗ «Крим» здійснюються виключно у гривні або у вільно конвертованій валюті. Особливості режиму таких платежів (переказів) встановлюються Національним банком України.

Операції, передбачені пунктом 9.1 цієї статті, не потребують індивідуа-

льної ліцензії Національного банку України, визначеної пунктом 4 статті 5 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю».

9.2. Фізичні особи мають право ввезти на територію ВЕЗ «Крим» або вивезти з неї на іншу територію України готівкові кошти або банківські метали на суму, встановлену Національним банком України згідно з Декретом Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» та відповідно до вимог Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».

9.3. На територію ВЕЗ «Крим» поширюються норми Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» з урахуванням того, що:

а) електронні платіжні засоби, емітовані на території ВЕЗ «Крим», у тому числі як мобільний платіжний інструмент, не можуть використовуватися на іншій території України з метою ініціювання будь-якого грошового переказу;

б) електронні платіжні засоби, емітовані внутрішньодержавною платіжною системою або міжнародними платіжними системами, можуть використовуватися на території ВЕЗ «Крим».

9.4. Вимоги законодавства України щодо обов'язкового продажу надходжень (в тому числі виручки) в іноземній валюті не застосовуються до юридичних осіб (філій, відділень, інших відокремлених підрозділів юридичних осіб) з місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим».

На операції, що здійснюються між резидентами України та особами з місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим», а також на розрахунки за такими операціями не поширюються норми Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті».

Стаття 10. Застосування окремих норм регуляторного законодавства на території вільної економічної зони «Крим»

10.1. Суб'єкти господарської діяльності з місцезнаходженням (місцем проживання) на території ВЕЗ «Крим» можуть набути статусу учасників, учасників попередньої кваліфікації чи виконавців, а товари (роботи, послуги), походженням з території ВЕЗ «Крим», можуть бути об'єктом державних закупівель на загальних підставах згідно із Законом України «Про здійснення державних закупівель», що здійснюються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів.

10.2. Закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про захист економічної конкуренції» поширюються на взаємовідносини, що виникають між суб'єктами господарювання з місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим», та суб'єктами господарювання з місцезнаходженням на іншій території України.

10.3. Ліцензії, видані до набрання чинності цим Законом суб'єктам господарської діяльності згідно із Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», Законом України «Про радіочастотний ре-

курс України», та/або сертифікати, надані згідно із Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію та сертифікацію», та/або дозволи, надані згідно із Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», діють на території ВЕЗ «Крим» до закінчення строку дії цих ліцензій, сертифікатів, дозволів.

Стаття 11. Особливості трудових відносин на території вільної економічної зони «Крим»

11.1. На громадян України, які постійно або тимчасово проживають на території ВЕЗ «Крим» та/або перебувають у трудових відносинах з роботодавцем, який має місцезнаходження на території ВЕЗ «Крим», поширюються положення конвенцій Міжнародної організації праці, згода на обов'язковість яких надана Україною, принципи Тристоронньої декларації засад, котрі стосуються багатонаціональних корпорацій та соціальної політики 1977 року, а також законодавство України про працю.

11.2. На території ВЕЗ «Крим»:

а) гарантується вільна діяльність профспілок і право на страйк згідно із Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». Профспілка, що поширює свою діяльність на територію ВЕЗ «Крим», може бути створена (її керівні органи розміщені) також за межами території ВЕЗ «Крим»;

б) діють норми законів України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» (з урахуванням того, що організація (об'єднання) роботодавців може бути створена (керівні органи розміщені) за межами території ВЕЗ «Крим»), «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Розділ II ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 12. Особливості функціонування вільної економічної зони «Крим» під час тимчасової окупації її території

{Пункт 12.1 статті 12 виключено на підставі Закону № 685-VIII від 15.09.2015}

{Пункт 12.2 статті 12 виключено на підставі Закону № 685-VIII від 15.09.2015}

12.3. Під час тимчасової окупації справляння податків і зборів, єдиного соціального внеску та застосування реєстраторів розрахункових операцій відносно території ВЕЗ «Крим» діють з урахуванням того, що:

1) загальнодержавні податки і збори, визначені статтею 9 Податкового кодексу України, статтею 271 Митного кодексу України, єдиний внесок, встановлений Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, справляння якого здійснюється відповідно до Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування»,

не справляються з доходів, отриманих юридичними особами (їх відокремленими підрозділами) та фізичними особами на тимчасово окупованій території, операцій та/або з інших об'єктів оподаткування (в тому числі об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням) на тимчасово окупованій території.

Особи, які перебували на обліку в контролюючих органах або мали місцезнаходження (місце проживання) на території Автономної Республіки Крим або міста Севастополя на початок тимчасової окупації, звільняються від обов'язків сплати єдиного внеску, передбаченого Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та виконання вимог Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» під час провадження їхньої підприємницької діяльності на тимчасово окупованій території України.

Такі особи мають право на добровільну сплату єдиного внеску, передбаченого Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України або уповноваженим органом з питань Криму.

Особи, які перебували на обліку в контролюючих органах або мали місцезнаходження (місце проживання) на території Автономної Республіки Крим або міста Севастополя на початок тимчасової окупації, звільняються від обов'язку подання до контролюючих органів декларацій (крім митних декларацій), звітності та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів протягом строку такої тимчасової окупації та після її завершення;

2) марки акцизного податку, що залишаються невикористаними станом на дату набрання чинності цим Законом виробниками алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що були зареєстровані на тимчасово окупованій території до початку тимчасової окупації:

а) або використовуються такими виробниками на іншій території України за умови сплати належних сум акцизного податку;

б) або у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, передаються іншим виробникам алкогольних напоїв та тютюнових виробів, зареєстрованим на іншій території України. У цьому випадку такі інші виробники відшкодовують витрати, понесені на оплату вартості виготовлення зазначених марок акцизного податку на погоджених між сторонами умовах, та сплачують належні суми акцизного податку;

в) або повертаються контролюючому органу - продавцю марок акцизного податку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. У цьому випадку:

сума сплаченого акцизного податку повертається такому виробнику алкогольних напоїв та тютюнових виробів або за його бажанням враховується у зменшення його зобов'язань з акцизного податку в наступних податкових періодах;

витрати, понесені на оплату вартості виготовлення зазначених марок

акцизного податку, не відшкодовуються;

контролюючий орган приймає рішення про знищення таких марок акцизного податку або про їх видачу іншим виробникам алкогольних напоїв та тютюнових виробів, зареєстрованим на іншій території України, без справляння плати за виготовлення таких марок. Порядок знищення або видачі таких марок акцизного збору встановлюється Кабінетом Міністрів України або уповноваженим органом з питань Криму;

3) з 1 червня 2014 року вважається анульованою податкова реєстрація осіб, які станом на 31 травня 2014 року мали місцезнаходження (місце проживання) та перебували на обліку в контролюючих органах на території Автономної Республіки Крим або міста Севастополя.

Така податкова реєстрація може бути відновленою після евакуації особи на іншу територію України згідно із статтею 15 цього Закону у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань оподаткування, або внаслідок завершення строку тимчасової окупації;

4) у разі ввезення на іншу територію України тютюнових виробів або алкогольних напоїв, що були вироблені на тимчасово окупованій території до набрання чинності цим Законом, платник податку подає контролюючому органу разом з іншими документами, передбаченими Митним кодексом України, примірник заявки-розрахунку з відміткою продавця марок акцизного податку про сплату виробником сум податку з алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований, до відповідного бюджету в повному обсязі та/або примірник заявки-розрахунку з відміткою продавця марок акцизного податку про сплату платником податку сум податку з алкогольних напоїв, для виробництва яких не використовується спирт етиловий неденатурований, до державного бюджету в повному обсязі;

5) для отримання права на податкову соціальну пільгу, передбачену статтею 169 Податкового кодексу України, фізична особа-резидент зобов'язана задекларувати доходи, що мають джерело походження з території ВЕЗ «Крим», та подати декларацію про відсутність громадянства держави-окупанта;

6) будь-які податки, збори (обов'язкові платежі), стягнуті на території ВЕЗ «Крим», не змінюють розмір податкових зобов'язань з податків, зборів (обов'язкових платежів), нарахованих (що підлягають стягненню) на іншій території України;

7) будь-які доходи з джерелом їхнього походження з території ВЕЗ «Крим», одержані фізичною, юридичною особами, прирівняними до резидентів, оподатковуються за правилами, встановленими для іноземних доходів;

8) під час тимчасової окупації норми пункту 5.11 статті 5 цього Закону не застосовуються;

9) будь-які доходи з джерелом їхнього походження з іншої території України, що нараховуються (виплачуються) на користь осіб, прирівняних до нерезидентів, оподатковуються за правилами, встановленими для їхньої виплати (репатріації) за кордон України;

10) платники податку на прибуток підприємств, які мають відокремлені підрозділи на території ВЕЗ «Крим», та платники зазначеного податку із місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим», які мають відокремлені підрозділи на іншій території України, не можуть сплачувати податок на прибуток підприємств на консолідованій основі;

11) до платників податків, які станом на початок тимчасової окупації мали місцезнаходження на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, не застосовуються починаючи з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому розпочалася тимчасова окупація, фінансові та штрафні санкції за порушення вимог порядку подання, обчислення, правильності заповнення податкових декларацій (податкової звітності) та повноти сплати сум податків і зборів;

{Підпункт 11 пункту 12.3 статті 12 в редакції Закону № 685-VIII від 15.09.2015}

12) зупиняється застосування до платників податків із місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим» норм статей 59, 60, 87-101, 124, 126 і 129 Податкового кодексу України.

Податкова інформація про суми податкового боргу платників податків із місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим» зберігається та опрацьовується в інформаційних базах контролюючих органів в окремому (позабалансовому) порядку.

12.4. Під час тимчасової окупації поставки товарів на територію (з території) ВЕЗ «Крим» здійснюються з урахуванням того, що:

1) митні формальності, пов'язані з поставками товарів, переміщенням транспортних засобів комерційного призначення та фізичних осіб через адміністративний кордон ВЕЗ «Крим», здійснюються у відповідних контрольних пунктах в'їзду-виїзду, в яких утворюються підрозділи органів доходів і зборів, а для поставки товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом та лініями електропередач, - у місцях, визначених статтею 231 та частиною п'ятою статті 247 Митного кодексу України;

2) на товари, що ввозяться з території ВЕЗ «Крим» на іншу територію України, за бажанням продавця (виробника, постачальника) видається сертифікат походження у порядку, визначеному розділом II Митного кодексу України, з урахуванням Протоколу I до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 2014 року (з моменту набрання чинності), Угоди про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав 2009 року (крім товарів, що призначені для вивезення до держави-окупанта) та інших міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Передумовою отримання сертифіката або інших документів про походження товару з України є надання належних документів згідно із законодавством.

Митне оформлення товарів, що були ввезені з території ВЕЗ «Крим» на іншу територію України та вивозяться за межі митної території України як товари українського походження, здійснюється відповідно до Митного кодексу України на іншій (крім окупованої) території України з обов'язковим наданням митниці документів, що підтверджують походження товарів з України, передбачених розділом II Митного кодексу України та/або відповідною міжнародною угодою.

Перевірка даних, зазначених у поданій документації, може бути здійснена митними органами України в порядку та у випадках, передбачених Митним кодексом України та/або відповідною міжнародною угодою;

3) норми частини другої статті 130, частини третьої статті 131, частини четвертої статті 136, статей 137-139, частини сьомої статті 430, статті 432, пунктів 2, 4 і 5 частини першої статті 433, частин третьої та п'ятої статті 434, статті 435, 436 Митного кодексу України не застосовуються на території ВЕЗ «Крим»;

4) Кабінет Міністрів України має право тимчасово обмежити поставки окремих товарів (робіт, послуг) та/або під окремими (всіма) митними режимами з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію.

Таке рішення:

а) приймається виключно з метою забезпечення безпеки держави, збереження громадського порядку та охорони здоров'я населення України;

б) набирає чинності не раніше ніж через 30 календарних днів після його оприлюднення;

в) не може призводити до порушення норм Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», іншого антимонопольного законодавства України у частині, що поширюється на покупців таких товарів (робіт, послуг) на іншій території України;

5) поставка товарів з території ВЕЗ "Крим" на іншу територію України з метою їх вільного обігу здійснюється у митному режимі імпорту із застосуванням норм законодавства України про перевірку рівня іонізуючого випромінювання, фітосанітарний, ветеринарно-санітарний контроль, державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, інших заходів тарифного і нетарифного регулювання, з урахуванням положень статті 6 цього Закону.

{Абзац перший підпункту 5 пункту 12.4 статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

Поставка товарів, що мають митний статус українських товарів, з іншої території України на територію ВЕЗ «Крим» прирівнюється до митного режиму експорту, в тому числі для цілей тарифного та нетарифного регулювання;

б) товари, що перебували на території ВЕЗ «Крим» на день набрання чинності цим Законом, набувають митного статусу іноземних товарів з ура-

хуванням положень статті 6 цього Закону.

12.5. Фізичні особи (іноземці, особи без громадянства, громадяни України), які мають місце проживання на тимчасово окупованій території України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають на іншій території України, а також юридичні особи та їх відокремлені підрозділи із місцезнаходженням на тимчасово окупованій території України для цілей здійснення митних формальностей визнаються нерезидентами.

12.6. Під час тимчасової окупації фізична особа може перетнути адміністративний кордон ВЕЗ «Крим» з урахуванням того, що:

1) порядок перетину фізичними особами адміністративного кордону ВЕЗ «Крим» встановлюється з урахуванням Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»;

2) норми міжнародних угод, укладених між компетентними органами України та інших країн про використання національних (внутрішніх) документів для в'їзду, виїзду і пересування фізичними особами територією договірних сторін, не поширюються на тимчасово окуповану територію України;

3) паспорт або інший проїзний документ особи, який був виданий компетентним органом держави-окупанта на території тимчасово окупованої території України, чи фізичної особи, яка постійно проживає або тимчасово перебуває на такій окупованій території, вважається недійсним (не дає права) на перетин адміністративного кордону ВЕЗ «Крим» та державного кордону України;

4) на адміністративному кордоні ВЕЗ «Крим» запроваджується тимчасовий прикордонний контроль.

12.7. Під час тимчасової окупації порядок надання державних гарантій на території ВЕЗ «Крим» діє з урахуванням того, що:

1) закони України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України», «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» та інші законодавчі акти України, які передбачають надання дотацій, субсидій, інших грошових виплат за рахунок бюджетів, фондів державного соціального страхування (забезпечення), Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, отримання податкової соціальної пільги, а також пільг і компенсацій, визначених статтею 14 цього Закону:

а) поширюються на громадян України, які не мають одночасно громадянства держави-окупанта;

б) надаються на іншій території України у разі дотримання визначених законодавством процедур за умови пред'явлення дійсного паспорта громадянина України та особистої декларації про відсутність громадянства держави-окупанта;

2) до громадянина України, який особисто декларує відсутність громадянства держави-окупанта, але фактично має таке громадянство на час отримання державних гарантій, застосовується юридична відповідальність, встановлена законами України за неправомірне (незаконне) отримання відповід-

них виплат (пільг, компенсацій).

12.8. Під час режиму тимчасової окупації валютний та платіжний режими діють з урахуванням того, що:

1) система електронних платежів Національного банку України та внутрішньодержавні платіжні системи, платіжними організаціями яких є резиденти України, не застосовуються на тимчасово окупованій території України;

2) переміщення готівкової валюти держави-окупанта через адміністративний кордон ВЕЗ «Крим» забороняється, за винятком її переміщення фізичними особами в сумі, що не перевищує в еквіваленті 10000 гривень, за умови усного декларування посадовій особі митниці;

3) залучення на території України вкладів (депозитів) та/або надання позик (кредитів), виражених у валюті держави-окупанта, забороняється;

4) Національний банк України може встановити особливий порядок ввезення на територію України готівкової валюти держави-окупанта через інші ділянки державного кордону України та/або особливий порядок обміну валюти держави-окупанта на гривню на іншій території України, обмежити чи заборонити такий обмін на строк тимчасової окупації;

5) валютний резерв України не може містити валюту, емітовану державою-окупантом, або цінні папери (інші боргові інструменти), виражені у валюті держави-окупанта.

12.9. Під час тимчасової окупації норми регуляторного законодавства на території ВЕЗ «Крим» застосовуються з урахуванням того, що:

1) ліцензії, надані суб'єктам господарської діяльності до набрання чинності Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» згідно із Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», та/або сертифікати, надані згідно із Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію», та/або дозволи, надані згідно із Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»:

а) вважаються дійсними на тимчасово окупованій території України;

б) можуть використовуватися для проведення господарської (підприємницької) діяльності на іншій території України до закінчення строку їх дії;

в) не можуть бути продовженими відповідно до законодавства України, крім випадків, коли до закінчення строку дії таких ліцензій (дозволів) втрачає чинність Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України". Зазначене положення не поширюється на порядок продовження, переоформлення сертифікатів та продовження строку дії спеціальних дозволів на користування надрами, наданих Державному акціонерному товариству "Чорноморнафтогаз" на ділянки, розташовані на тимчасово окупованій території України;

{Підпункт "в" підпункту 1 пункту 12.9 статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2320-VIII від 13.03.2018}

г) можуть бути зупинені (анульовані, відкликані, скасовані) на підставах, установлених законодавством України. Якщо згідно із законодавством

для цього вимагається рішення суду, такий суд має знаходитися на іншій (не-окупованій) території України.

Ліцензії на експорт товарів, видані відповідно до статті 16 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, зареєстрованим на території ВЕЗ «Крим», вважаються анульованими для здійснення ними ліцензованої діяльності з дня набрання чинності цим Законом.

Ліцензії та дозволи на здійснення видів діяльності, визначених статтею 404 Митного кодексу України, видані органами доходів і зборів підприємствам, вважаються анульованими для здійснення ними ліцензованої (дозвільної) діяльності на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя з дня набрання чинності цим Законом.

Ліцензії на здійснення видів діяльності, визначених Законом України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів», видані органами доходів і зборів суб'єктам господарської діяльності, можуть використовуватися для проведення господарської (підприємницької) діяльності до закінчення строку їх дії за умови сплати чергового платежу за такі ліцензії;

Спеціальні дозволи на користування надрами, надані Державному акціонерному товариству "Чорноморнафтогаз" на ділянки, розташовані на тимчасово окупованій території України, вважаються такими, строк дії яких продовжено на період тимчасової окупації України, про що дозвільні органи протягом трьох днів вносять відомості до відповідного реєстру документів дозвільного характеру;

{Підпункт 1 пункту 12.9 статті 12 доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 2320-VIII від 13.03.2018}

2) Кабінет Міністрів України приймає рішення про особливості застосування норм цього пункту з урахуванням того, що будь-який спір між Україною та державою-окупантом передається до суду, створеного за законодавством нейтральної країни та/або під егідою Організації Об'єднаних Націй.

12.10. На тимчасово окупованій території України:

а) обов'язки з дотримання прав людини покладаються на державу-окупанта згідно із Женевськими конвенціями 1949 року та Додатковими протоколами 1977 року;

б) особа звільняється від обов'язку отримання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, передбаченого Законом України «Про зайнятість населення»;

в) особа не несе юридичної відповідальності за невиконання або за затримку виплати заробітної плати працівникам, передбаченої законодавством України, якщо така невиконання (затримка) виникла внаслідок тимчасової окупації (обставин непереборної дії).

12.11. Під час тимчасової окупації:

а) суб'єкти господарської діяльності з місцезнаходженням (місцем проживання) на території ВЕЗ «Крим» та суб'єкти господарської діяльності з

місцезнаходженням (місцем проживання) на іншій території України укладають договори на підставі використання норм права України та пункту 9.1 статті 9 цього Закону;

б) суперечки між суб'єктами господарської діяльності з місцезнаходженням (місцем проживання) на території ВЕЗ «Крим» та суб'єктами господарської діяльності з місцезнаходженням (місцем проживання) на іншій території України, не врегульовані шляхом переговорів, підсудні судам України або, за домовленістю сторін, Міжнародному комерційному арбітражному суду при Торгово-промисловій палаті України та Морській арбітражній комісії при Торгово-промисловій палаті України;

в) торгово-промислові палати України засвідчують наявність обставин непереборної дії (форс-мажору) відповідно до умов договорів між суб'єктами господарської діяльності з місцезнаходженням (місцем проживання) на території ВЕЗ «Крим» та суб'єктами господарської діяльності з місцезнаходженням (місцем проживання) на іншій території України, якщо інший порядок засвідчення наявності таких обставин непереборної дії (форс-мажору) не встановлено міжнародними договорами України.

Стаття 13. Операції з об'єктами права приватної, державної та комунальної власності на тимчасово окупованій території України

13.1. Об'єкти права приватної, державної та комунальної власності, що розташовані (знаходяться) на тимчасово окупованій території України, залишаються у власності осіб, які мали такі об'єкти у власності (користуванні) на початок тимчасової окупації.

13.2. Протягом строку тимчасової окупації:

а) передача права приватної власності на об'єкти, що розташовані (знаходяться) на тимчасово окупованій території України, підлягає реєстрації на іншій території України згідно з правилами, встановленими законодавством України;

б) приватизація об'єктів державної та комунальної власності здійснюється згідно із Законом України «Про приватизацію державного майна» та законодавством України про приватизацію комунального майна;

в) будь-які правочини із землями, що розташовані (знаходяться) в межах тимчасово окупованої території України, здійснюються за правилами, встановленими Земельним кодексом України та іншим законодавством України щодо відчуження (продажу, оренди) землі на території України.

13.3. Протягом тимчасової окупації не дозволяється здійснення будь-яких правочинів з об'єктами власності, зазначеними у пункті 13.1 цієї статті, якщо їх стороною є особа, яка знаходиться у власності або перебуває під контролем держави-окупанта. Термін «контроль» вживається у значенні, визначеному пунктом 17 частини першої статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

13.4. Будь-які договори, укладені всупереч вимогам цієї статті, вважаються юридично нікчемними з дня їх укладення та не підлягають виконанню.

Стаття 14. Евакуація громадян з тимчасово окупованої території Укра-

їни

14.1. Визначення правового статусу та забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим здійснюються у порядку, визначеному Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

14.2. Упродовж строку тимчасової окупації внутрішньо переміщена особа з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим звільняється від обов'язку погашення основної суми іпотечного кредиту та нарахованих відсотків за ним, якщо об'єктом іпотеки є майно, розташоване (зарєстроване) на території, що після укладення такого іпотечного договору була тимчасово окупована. Національний банк України приймає рішення про зміну класифікації таких іпотечних кредитів або інші рішення з метою недопущення погіршення ліквідності (фінансового стану) кредитора.

Норми цього пункту не поширюються на нерухоме житлове майно, загальна площа якого перевищує показники, встановлені статтею 265 Податкового кодексу України.

На громадянина України, який виїжджає з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим за межі державного кордону України на місце постійного проживання або змінює своє громадянство, не поширюються норми цього пункту.

{Стаття 14 в редакції Закону № 1706-VII від 20.10.2014}

Стаття 15. Евакуація бізнесу з тимчасово окупованої території України

15.1. Будь-якій юридичній особі - резиденту України, яка змінює (змінює) своє місцезнаходження з тимчасово окупованої території на іншу територію України:

а) списується податковий борг, суми розстрочених (відстрочених) грошових зобов'язань за будь-якими податками (зборами, обов'язковими платежами), що виникли з моменту тимчасової окупації.

До платників податків, які станом на початок тимчасової окупації мали місцезнаходження на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя, починаючи з 1 числа місяця, на який припадає початок тимчасової окупації, не застосовуються фінансові санкції, штрафні санкції та пеня за порушення порядку подання, обчислення, правильності заповнення податкових декларацій та повноти сплати сум податків і зборів, допущені під час здійснення господарської діяльності на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя;

б) надається звільнення від будь-якого оподаткування (у тому числі згідно із статтею 271 Митного кодексу України) основних засобів і малоцінних та швидкозношуваних предметів, що належать юридичним особам, які переносять місце своєї діяльності з тимчасово окупованої території на іншу територію України, та вивозяться для подальшого використання у господарській діяльності, за умови, що такі основні засоби перебували на балансі підприємства станом на 1 січня 2014 року у вільному обігу на території України.

Такі основні засоби можуть бути відчуженими до їх введення в експлу-

атацію за новим місцем розташування на іншій території України чи протягом 12 місяців після такого введення в експлуатацію за умови сплати податків, зборів згідно із статтею 30 Податкового кодексу України;

в) дозволяється включити до складу витрат з метою оподаткування податком на прибуток підприємств:

підтвержені належним чином витрати, понесені у зв'язку з евакуацією основних засобів та запасів з тимчасово окупованої території на іншу територію України;

100 відсотків амортизації основних засобів, що евакуюються з тимчасово окупованої території України та були введені в експлуатацію на іншій території України.

15.2. На тимчасово окупованій території України права на цінні папери і права за цінними паперами емітентів охороняються та обліковуються згідно із законодавством України, з урахуванням того, що:

а) набуття і припинення прав на цінні папери і прав за цінними паперами емітентів на тимчасово окупованій території України, а також їхнє обтяження зобов'язаннями чи обмеження в обігу підлягають реєстрації на іншій території України у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

б) депозитарні установи, які були зареєстровані на тимчасово окупованій території України, зобов'язані пройти спрощену процедуру перереєстрації на іншій території України у порядку та строки, встановлені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Ліцензія депозитарної установи, що не пройшла таку спрощену процедуру перереєстрації у встановлений строк, вважається анульованою;

в) переказ цінних паперів та/або прав на цінні папери чи прав за цінними паперами, якщо їхнім одержувачем є особа, яка знаходиться або зареєстрована на тимчасово окупованій території України, здійснюється після повної оплати цих цінних паперів;

г) особливості обігу цінних паперів, здійснення депозитарної діяльності та діяльності емітентів цінних паперів, які знаходяться на тимчасово окупованій території України, визначаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Протягом тимчасової окупації:

а) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має право зупинити внесення змін до системи депозитарного обліку щодо цінних паперів емітентів, зареєстрованих на тимчасово окупованій території України, або власників цінних паперів, депозитарний облік яких ведеться депозитарними установами на тимчасово окупованій території України, зокрема у разі виявлення порушень норм цього Закону;

б) забороняється проведення на тимчасово окупованій території України загальних зборів акціонерів і власників корпоративних прав та інших засідань органів управління акціонерних та інших господарських товариств;

в) розрахунок за правочинами щодо цінних паперів (переказу цінних

паперів та/або прав на цінні папери чи прав за цінними паперами), якщо їхнім набувачем є особа, яка розташована (знаходиться) на тимчасово окупованій території України, здійснюється за принципом поставки проти оплати, передбаченим у пункті 18 статті 1 Закону України «Про депозитарну систему України».

15.3. На тимчасово окупованій території України забороняється будь-яка діяльність операторів державних лотерей.

Особа позбавляється ліцензії на випуск і проведення лотерей, якщо вона підпадає під дію закону щодо встановлення санкцій.

Розділ III ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» діє у частині, що не суперечить нормам цього Закону.

3. Інші закони України діють з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

4. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку та спеціальну економічну зону «Порт Крим» в Автономній Республіці Крим».

5. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) розділ VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 50-51, ст. 572) доповнити пунктом 16 такого змісту:

«16. Установити, що на період дії Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» норми цього Кодексу, що поширюються на Автономну Республіку Крим та місто Севастополь, застосовуються в особливому порядку»;

2) підрозділ 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 13-17, ст. 112) доповнити пунктом 26 такого змісту:

«26. На період дії Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» цей Кодекс застосовується з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України»;

3) розділ XXI «Прикінцеві та перехідні положення» Митного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., №№ 44-48, ст. 552) доповнити пунктом 5-1 такого змісту:

«5-1. На період дії законів України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та

«Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» норми цього Кодексу застосовуються з урахуванням цих законів»;

4) пункт 1 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 26, ст. 892) доповнити словами «та втрачає чинність з моменту повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України за умови попереднього і повного відшкодування збитків, нанесених внаслідок такої тимчасової окупації, у тому числі моральних збитків примусово переміщених осіб»;

{Підпункт 5 пункту 5 розділу III втратив чинність на підставі Закону № 2473-VIII від 21.06.2018}

б) частину першу статті 11 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 13, ст. 52) після абзацу сьомого доповнити новим абзацом такого змісту:

«Торгово-промислова палата України та торгово-промислові палати України залучаються до надання експертних висновків про походження товарів в тих випадках, коли відповідно до міжнародних договорів України повноваження видачі сертифікатів походження товарів надані митному органу, якщо інше не визначено такими міжнародними договорами. Порядок надання експертних висновків встановлюється Кабінетом Міністрів України».

У зв'язку з цим абзаци восьмий - шістнадцятий вважати відповідно абзацами дев'ятим - сімнадцятим;

7) у Законі України «Про державні лотереї в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 30, ст. 369):

частину першу статті 8 доповнити пунктом 4 такого змісту:

«4) оператор лотерей не відповідає вимогам, встановленим Законом України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України»;

частину п'яту статті 13 доповнити словами «та Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України»;

8) розділ VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 2-3, ст. 11 із наступними змінами) доповнити пунктом 9-3 такого змісту:

«9-3. Тимчасово на період дії особливого правового режиму, визначеного Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», зупиняється застосування до платників єдиного внеску із місцезнаходженням (місцем проживання) на тимчасово окупованій території України норм статей 25 і 26 цього Закону.

Податкова інформація про суми недоїмки платників єдиного внеску, визначених абзацом першим цього пункту, зберігається та опрацьовується в інформаційних базах контролюючих органів в окремому (позабалансовому) порядку».

6. Протягом 30 днів з дня набрання чинності цим Законом:

1) Кабінету Міністрів України:

прийняти нормативно-правові акти, що впливають з цього Закону, та нотифікувати заінтересовані сторони про особливий порядок перетину адміністративного кордону ВЕЗ «Крим», у тому числі під час тимчасової окупації;

прийняти рішення про захист прав споживачів у зв'язку з можливим анулюванням ліцензії на випуск і проведення лотерей, що не відповідає вимогам цього Закону;

прийняти рішення про встановлення правил розрахунку, надання пільг, передбачених підпунктом 14.3 статті 14 цього Закону;

2) Національному банку України, центральним органам виконавчої влади, Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку прийняти відповідні акти, що впливають з норм цього Закону.

Президент України
м. Київ
12 серпня 2014 року
№ 1636-VII

П.ПОРОШЕНКО

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 21, ст.140)

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законів України:

1. У Законі України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 22, ст. 171 із наступними змінами):

1) у частині другій статті 7:

абзац сьомий викласти в такій редакції:

«надання ваучера для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності відповідно до статті 30 Закону України «Про зайнятість населення»;

після абзацу сьомого доповнити новим абзацом такого змісту:

«здійснення заходів сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб відповідно до статті 24-1 Закону України «Про зайнятість населення».

У зв'язку з цим абзаци восьмий - одинадцятий вважати відповідно абзацами дев'ятим - дванадцятим;

2) у статті 22:

частину першу після абзацу п'ятого доповнити новим абзацом такого змісту:

«періоди зайнятості на тимчасово окупованій території України чи в районах проведення антитерористичної операції, що за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування не підтверджуються сплатою єдиного внеску».

У зв'язку з цим абзац шостий вважати абзацом сьомим;

частину другу після слів «цього Закону» доповнити словами «особи, зазначені в абзаці третьому частини четвертої статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

абзац перший частини четвертої після слів «цього Закону» доповнити словами «та абзаці третьому частини четвертої статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

3) у статті 23:

абзац перший частини першої доповнити словами «але не менше ніж мінімальний розмір допомоги по безробіттю, встановлений правлінням Фонду для цієї категорії осіб»;

після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:

«2. Внутрішньо переміщеним особам після надходження документів та відомостей про страховий стаж, заробітну плату (дохід) рішення про призна-

чення допомоги по безробіттю переглядається відповідно до законодавства».

У зв'язку з цим частини другу - шосту вважати відповідно частинами третьою - сьомою.

2. У Законі України «Про зайнятість населення» (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 24, ст. 243; 2014 р., № 20-21, ст. 712, № 24, ст. 886, № 37-38, ст. 2004; 2015 р., № 6, ст. 40):

1) доповнити статтею 24-1 такого змісту:

«Стаття 24-1. Заходи сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб

1. Термін «внутрішньо переміщені особи» вживається у значенні, наведеному в Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

2. Заходи сприяння зайнятості запроваджуються для внутрішньо переміщених осіб з числа зареєстрованих безробітних.

До заходів сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб, які працевлаштовуються за направленням територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, зазначених у частині першій цієї статті, належать:

1) компенсація зареєстрованому безробітному з числа внутрішньо переміщених осіб фактичних транспортних витрат на переїзд до іншої адміністративно-територіальної одиниці місця працевлаштування, а також витрат для проходження за направленням територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, попереднього медичного та наркологічного огляду відповідно до законодавства, якщо це необхідно для працевлаштування;

2) компенсація витрат роботодавця на оплату праці (але не вище середнього рівня заробітної плати, що склався у відповідному регіоні за минулий місяць) за працевлаштування зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб на умовах строкових трудових договорів тривалістю не більше шести календарних місяців, за умови збереження гарантій зайнятості такої особи протягом періоду, що перевищує тривалість виплати у два рази.

Тривалість компенсації витрат роботодавця, який працевлаштовує внутрішньо переміщених осіб з числа категорій громадян, зазначених у частині першій статті 14 цього Закону, понад шість місяців, але не більше дванадцяти календарних місяців, визначається рішенням регіональних координаційних комітетів сприяння зайнятості за погодженням з відповідними територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції;

3) компенсація витрат роботодавця, який працевлаштовує зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб строком не менше ніж на дванадцять календарних місяців, на перепідготовку та підвищення кваліфікації таких осіб. Сума компенсації встановлюється в межах вартості на-

вчання з перепідготовки та підвищення кваліфікації, але не може перевищувати десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на дату здійснення роботодавцем такої оплати.

3. Фінансування заходів сприяння зайнятості, визначених цією статтею, здійснюється в межах коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та Фонду соціального захисту інвалідів України (у разі працевлаштування осіб з інвалідністю, зареєстрованого в установленому порядку як безробітний та якому допомога по безробіттю призначена відповідно до частини другої статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття») після працевлаштування зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб за направленням територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції.

4. У разі звільнення працівника, за якого виплачувалася компенсація відповідно до частини другої цієї статті, з ініціативи роботодавця або за згодою сторін до закінчення встановленого строку збереження гарантій зайнятості сума виплачених коштів повертається у повному обсязі до бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття або Фонду соціального захисту інвалідів залежно від джерела компенсації.

На роботодавців, які претендують на отримання компенсацій, передбачених цією статтею, поширюються вимоги частини третьої статті 26 цього Закону.

5. Порядок здійснення заходів сприяння зайнятості, повернення коштів, спрямованих на фінансування таких заходів, у разі порушення гарантій зайнятості для осіб, зазначених у цій статті, визначається Кабінетом Міністрів України»;

2) у статті 30:

у назві слова та цифри «громадян віком старше 45 років» замінити словами «деяких категорій громадян»;

частини першу і третю викласти в такій редакції:

«1. Право на одноразове отримання ваучера для підтримання конкурентоспроможності шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності мають:

1) особи віком старше 45 років, страховий стаж яких становить не менше 15 років, до досягнення встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку;

2) особи, звільнені з військової служби (крім військовослужбовців строкової служби), служби в органах внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції або Державної кримінально-виконавчої служби України у зв'язку із скороченням чисельності, штату або за станом здоров'я до досягнення ними встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку, за на-

явності вислуги не менше 10 років, які не набули права на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»;

3) особи, звільнені з військової служби після участі у проведенні анти-терористичної операції, з числа інвалідів до отримання права на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»;

4) внутрішньо переміщені особи працездатного віку за відсутності підходящої роботи.

Вибір професії (спеціальності) із затвердженого переліку, форми та місця навчання здійснюється особою»;

«3. Порядок видачі державною службою зайнятості ваучерів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Перелік професій, спеціальностей, напрямів підготовки та підвищення кваліфікації, для навчання за якими може бути виданий ваучер, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення»;

3) в абзаці другому частини шостої статті 31 слова «пропорційно рівними частинами» виключити, а слово «та» замінити словами «та/або».

3. Частину четверту статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 1, ст. 1) доповнити абзацом четвертим такого змісту:

«Зареєстрованій (взятій на облік) внутрішньо переміщеній особі, яка має необхідні документи для отримання статусу безробітного, але не може надати відомості про заробітну плату (дохід) з останнього місяця роботи, допомога по безробіттю призначається з урахуванням даних Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом.

Президент України

П. ПОРОШЕНКО

м. Київ

5 березня 2015 року

№ 245-VIII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 44, ст.2040)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 189-VIII від 12.02.2015, ВВР, 2015, № 16, ст.112

№ 222-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 23, ст.158

№ 911-VIII від 24.12.2015, ВВР, 2016, № 5, ст.50

№ 922-VIII від 25.12.2015, ВВР, 2016, № 9, ст.89

№ 1114-VIII від 19.04.2016, ВВР, 2016, № 22, ст.452

№ 1365-VIII від 17.05.2016, ВВР, 2016, № 25, ст.500

№ 1731-VIII від 03.11.2016, ВВР, 2016, № 51, ст.840

№ 1774-VIII від 06.12.2016, ВВР, 2017, № 2, ст.25}

№ 1986-VIII від 23.03.2017, ВВР, 2017, № 18, ст.223

№ 2266-VIII від 21.12.2017, ВВР, 2018, № 14, ст.77

№ 2473-VIII від 21.06.2018, ВВР, 2018, № 30, ст.239

№ 371-IX від 12.12.2019}

Цей Закон визначає тимчасові заходи для забезпечення підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції, та осіб, які проживають у зоні проведення антитерористичної операції або переселилися з неї під час її проведення.

Стаття 1. Визначення термінів

Період проведення антитерористичної операції - час між датою набрання чинності Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014 та датою набрання чинності Указом Президента України про завершення проведення антитерористичної операції або військових дій на території України.

Територія проведення антитерористичної операції - територія України, на якій розташовані населені пункти, визначені у затвердженому Кабінетом Міністрів України переліку, де проводилася антитерористична операція, розпочата відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014.

Стаття 2. Мораторій на виконання договірних зобов'язань та на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними та іншими договірними зобов'язаннями

{Назва статті 2 в редакції Закону № 1731-VIII від 03.11.2016}

На час проведення антитерористичної операції забороняється нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики з 14 квітня 2014 року грома-

дянам України, які зареєстровані та постійно проживають або переселилися у період з 14 квітня 2014 року з населених пунктів, визначених у затвердженому Кабінетом Міністрів України переліку, де проводилася антитерористична операція, а також юридичним особам та фізичним особам - підприємцям, що провадять (провадили) свою господарську діяльність на території населених пунктів, визначених у затвердженому Кабінетом Міністрів України переліку, де проводилася антитерористична операція.

Банки та інші фінансові установи, а також кредитори зобов'язані скасувати зазначеним у цій статті особам пеню та/або штрафи, нараховані на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами і договорами позики у період проведення антитерористичної операції.

Положення частин першої і другої цієї статті не поширюються на нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики, укладеними з юридичними особами і фізичними особами - підприємцями, місцезнаходженням яких є територія проведення антитерористичної операції, крім населених пунктів згідно з переліками, передбаченими частиною четвертою статті 4 цього Закону, якщо такі договори укладені після 1 січня 2018 року або до яких після 1 січня 2018 року за погодженням сторін вносилися зміни в частині продовження строків виконання зобов'язань та/або зменшення розміру процентів, штрафних санкцій.

{Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2266-VIII від 21.12.2017}

На виконання тимчасово переміщеними вищими навчальними закладами, тимчасово переміщеними науковими установами кредитних та інших договірних зобов'язань (крім договорів про надання освітніх послуг), які виникли до переміщення на підконтрольну українській владі територію у зв'язку із проведенням антитерористичної операції, запроваджується мораторій на період проведення антитерористичної операції.

{Статтю 2 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1731-VIII від 03.11.2016}

На час проведення антитерористичної операції забороняється нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості тимчасово переміщених вищих навчальних закладів, тимчасово переміщених наукових установ із зобов'язань за кредитними та іншими договорами (крім договорів про надання освітніх послуг), що не припинилися, з дня опублікування наказу про зміну їх місцезнаходження центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

{Статтю 2 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1731-VIII від 03.11.2016}

Тимчасово переміщений вищий навчальний заклад, тимчасово переміщена наукова установа не несуть відповідальності за зобов'язаннями, укладеними від їх імені на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, з дня опублікування наказу про зміну їх міс-

цезнаходження центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

{Статтю 2 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 1731-VIII від 03.11.2016}

Стаття 3. Мораторій на проведення перевірок органами і посадовими особами, уповноваженими законами здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності

Органам і посадовим особам, уповноваженим законами здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, у період та на території проведення антитерористичної операції тимчасово забороняється проведення планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у зоні проведення антитерористичної операції, крім позапланових перевірок суб'єктів господарювання, що відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України критеріїв оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності віднесені до суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику.

Стаття 4. Особливості державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців

Для осіб, які зареєстровані та переселилися з території проведення антитерористичної операції в період її проведення, реєстрація фізичної особи - підприємця здійснюється державними реєстраторами за адресою тимчасового проживання без вимоги державних реєстраторів реєстраційних служб територіальних органів Міністерства юстиції України в областях та місті Києві наявності реєстрації місця проживання за місцем проведення реєстраційних дій.

{Частина перша статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1365-VIII від 17.05.2016}

Установити, що проведення реєстраційних дій щодо зміни місцезнаходження юридичних осіб та місця проживання фізичних осіб - підприємців, місцезнаходженням/місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції, здійснюється щодо юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців державними реєстраторами реєстраційних служб територіальних органів Міністерства юстиції України в областях та місті Києві.

Проведення реєстраційних дій, пов'язаних із зміною складу засновників (учасників) та керівників юридичних осіб, що знаходяться в населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, на період проведення антитерористичної операції забороняється.

{Частина третя статті 4 в редакції Закону № 1365-VIII від 17.05.2016}

Перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та перелік населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, затверджуються Кабінетом Міністрів України, який забезпечує своєчасну їх актуалізацію.

{Статтю 4 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1365-

VIII від 17.05.2016}

Під час проведення антитерористичної операції в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження, можливе проведення для юридичних осіб публічного права реєстраційних дій, пов'язаних із зміною складу засновників (учасників) та керівників, та для юридичних осіб приватного права реєстраційних дій, пов'язаних із зміною складу засновників (учасників) та керівників, за умови, що документи подаються у паперовій формі особисто засновниками (учасниками) та керівником такої юридичної особи приватного права.

{Статтю 4 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 1365-VIII від 17.05.2016}

Особливості припинення юридичних осіб, що знаходяться на території проведення антитерористичної операції, визначаються Кабінетом Міністрів України та діють до моменту її завершення.

{Статтю 4 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 1774-VIII від 06.12.2016}

Стаття 5. Дія документів дозвільного характеру

Ліцензії та документи дозвільного характеру, видані суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції, строк дії яких закінчився у період її проведення, вважаються такими, що продовжили свою дію на період проведення антитерористичної операції.

Стаття 5-1. Особливості діяльності переміщених вищих навчальних закладів

Тимчасово переміщені вищі навчальні заклади, тимчасово переміщені наукові установи провадять свою діяльність у населених пунктах на підконтрольній українській владі території. Місцезнаходження тимчасово переміщених навчальних закладів, тимчасово переміщених наукових установ визначається їх засновником (засновниками) з урахуванням напрямів підготовки здобувачів вищої освіти таких закладів та регіональних потреб.

Тимчасово переміщені вищі навчальні заклади, тимчасово переміщені наукові установи мають право використовувати передане їм на праві господарського відання майно для участі у цивільних відносинах, у тому числі для ведення фінансово-господарської діяльності, відповідно до цілей їх утворення та в межах їх цивільної правоздатності. Обсяг повноважень з управління майном, яке було передане в господарське відання тимчасово переміщених вищих навчальних закладів, тимчасово переміщених наукових установ, може бути розширено порівняно з правами, наданими цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, на тимчасовій основі, до моменту повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України або до дати набрання чинності Указом Президента України про завершення проведення антитерористичної операції або військових дій на території України. Дія цього положення не поширюється на повноваження з відчуження тимчасово

переміщеними вищими навчальними закладами, тимчасово переміщеними науковими установами майна, віднесеного до основних фондів.

Тимчасово переміщений вищий навчальний заклад, тимчасово переміщена наукова установа, а також їх працівники не несуть відповідальності за стан майна, що знаходиться на тимчасово окупованій території або в населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, з дня початку тимчасової окупації або з дня оголошення антитерористичної операції до дня повернення такого вищого навчального закладу, наукової установи на попереднє місцезнаходження, але не пізніше ніж через шість місяців з моменту повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України або з дати набрання чинності Указом Президента України про завершення проведення антитерористичної операції або військових дій на території України, крім випадків, коли нестача, втрата, псування майна заподіяні з їхньої вини, яка доведена в установленому законом порядку.

Держава сприяє відновленню матеріально-технічної бази тимчасово переміщених вищих навчальних закладів, тимчасово переміщених наукових установ.

Засновник (засновники) тимчасово переміщених вищих навчальних закладів, тимчасово переміщених наукових установ державної та комунальної власності сприяють наданню приміщень, які знаходяться в їхній сфері управління, для організації навчального процесу та/або проживання здобувачів вищої освіти і працівників таких закладів, установ.

Працівники тимчасово переміщених вищих навчальних закладів, тимчасово переміщених наукових установ, які протягом двох місяців з дня опублікування наказу центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки про тимчасове переміщення вищого навчального закладу, наукової установи не приступили до виконання своїх обов'язків за новим місцезнаходженням вищого навчального закладу, наукової установи, вважаються такими, що відмовилися від переведення на роботу в іншу місцевість, із застосуванням наслідків, передбачених пунктом 6 частини першої статті 36 Кодексу законів про працю України.

Тимчасово переміщеним вищим навчальним закладам, тимчасово переміщеним науковим установам, архівні документи яких залишилися на тимчасово окупованій території або в населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, дозволяється видача довідок про підтвердження трудового стажу та відомостей про періоди навчання на підставі дипломів, посвідчень, свідоцтв, довідок та інших документів, які можуть свідчити про існування таких відносин.

{Закон доповнено статтею 5-1 згідно із Законом № 1731-VIII від 03.11.2016}

Стаття 6. Звільнення від сплати за користування земельними ділянками державної та комунальної власності

Звільнити суб'єктів господарювання від плати за користування земель-

ними ділянками державної та комунальної власності в населених пунктах згідно з переліками, передбаченими частиною четвертою статті 4 цього Закону.

{Текст статті 6 в редакції Закону № 1365-VIII від 17.05.2016}

Стаття 7. Скасування орендної плати за користування державним та комунальним майном і концесійного платежу за право на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) державним та комунальним майном

Скасувати орендну плату за користування державним та комунальним майном і концесійний платіж за право на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) державним та комунальним майном суб'єктам господарювання, розташованим у населених пунктах згідно з переліками, передбаченими частиною четвертою статті 4 цього Закону.

{Текст статті 7 в редакції Закону № 1365-VIII від 17.05.2016; стаття 7 в редакції Закону № 1986-VIII від 23.03.2017}

Стаття 8. Мораторій на нарахування пені за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги

Скасувати пеню за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги (водопостачання, газ, електро- і теплоенергія, водовідведення, утримання і експлуатація житла та прибудинкових територій, сміттєзбирання, ліфтове господарство), нараховану громадянам України, які проживають у населених пунктах, визначених у затвердженому Кабінетом Міністрів України переліку, де проводилася антитерористична операція, розпочата відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014, у період з 14 квітня 2014 року до закінчення антитерористичної операції. Кошти, стягнуті з громадян України у вигляді пені за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги у період з 14 квітня 2014 року до закінчення антитерористичної операції, зараховуються у майбутні платежі за житлово-комунальні послуги.

Стаття 9. Заходи щодо збереження майна, що знаходиться в іпотечі

Протягом терміну дії цього Закону щодо нерухомого майна, розташованого на території проведення антитерористичної операції, що належить громадянам України (у тому числі фізичним особам - підприємцям) або юридичним особам - суб'єктам малого і середнього підприємництва та перебуває в іпотечі, зупиняється дія статті 37 (у частині реалізації права іпотекодержателя на набуття права власності на предмет іпотеки), статті 38 (у частині реалізації права іпотекодержателя на продаж предмета іпотеки), статті 40 (у частині виселення мешканців із житлових будинків та приміщень, переданих в іпотеку, щодо яких є судові рішення про звернення стягнення на такі об'єкти), статей 41, 43-47 (у частині реалізації предмета іпотеки на прилюдних торгах) Закону України «Про іпотеку».

Положення частини першої цієї статті, крім зупинення дії статті 40 (у частині виселення мешканців із житлових будинків та приміщень, переданих в іпотеку, щодо яких є судове рішення про звернення стягнення на такі об'єкти) Закону України "Про іпотеку", не поширюються на нерухоме майно фізичних осіб - підприємців, юридичних осіб - суб'єктів малого і середнього підприємництва, місцем розташування якого є територія проведення антитерористичної операції, крім населених пунктів згідно з переліками, передбаченими частиною четвертою статті 4 цього Закону, оформлене в іпотеку з метою забезпечення виконання зобов'язань за договорами, укладеними після 1 січня 2018 року, або за договорами, до яких після 1 січня 2018 року за погодженням сторін вносилися зміни в частині продовження строків виконання зобов'язань та/або зменшення розміру процентів, штрафних санкцій.

{Статтю 9 доповнено частиною другою згідно із Законом № 2266-VIII від 21.12.2017}

Стаття 9-1. Забезпечення реалізації права на спадкування

У разі якщо останнім місцем проживання спадкодавця є населений пункт, на території якого органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, затверджений рішенням Кабінету Міністрів України, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

Якщо місце проживання спадкодавця невідоме, а нерухоме майно або основна його частина, у разі відсутності нерухомого майна - основна частина рухомого майна знаходиться на території, передбаченій частиною першою цієї статті, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

Спадкова справа підлягає реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

{Закон доповнено статтею 9-1 згідно із Законом № 189-VIII від 12.02.2015}

Стаття 9-2. Забезпечення реалізації права на освіту

Держава створює додаткові можливості для прийому на навчання до вищих навчальних закладів, проходження державної підсумкової атестації та отримання документа державного зразка про повну загальну середню освіту особами, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції (на період її проведення).

Для осіб, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції (на період її проведення), центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, визначає порядок проходження державної підсумкової атестації та отримання документа державного зразка про повну загальну середню освіту, а також умови

прийому на навчання до вищих навчальних закладів, розташованих на території Луганської та Донецької областей (де здійснюють свої повноваження обласні військово-цивільні адміністрації), та вищих навчальних закладів, евакуйованих з території проведення антитерористичної операції (на період її проведення) і тимчасово окупованої території.

{Закон доповнено статтею 9-2 згідно із Законом № 1114-VIII від 19.04.2016}

Стаття 9-3. Особливості оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, громадянам, які проживають у зоні проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях або переселилися з такої зони у період проведення відповідної операції та/або здійснення зазначених заходів

Оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, громадянам, які проживають у зоні проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), за місцем звернення особи чи її законного представника до уповноважених органів, що здійснюють свої повноваження на території області, в якій проводиться антитерористична операція та/або здійснюються заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

Оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, громадянам, які переселилися із зони проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), за фактичним місцем проживання, перебування особи.

Для внесення відомостей про місце проживання до документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, громадянам, які проживають/проживали в зоні проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях або переселилися з такої зони у період проведення відповідної операції та/або здійснення зазначених заходів, може використовуватися інформація з Державного реєстру виборців.

{Закон доповнено статтею 9-3 згідно із Законом № 371-IX від 12.12.2019}

Стаття 10. Підтвердження обставин непереборної сили

Протягом терміну дії цього Закону єдиним належним та достатнім до-

кументом, що підтверджує настання обставин непереборної сили (форс-мажору), що мали місце на території проведення антитерористичної операції, як підстави для звільнення від відповідальності за невиконання (неналежного виконання) зобов'язань, є сертифікат Торгово-промислової палати України.

Стаття 11. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, і втрачає чинність через шість місяців з дня завершення антитерористичної операції, крім пункту 4 статті 11 «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону.

2. Дія цього Закону поширюється на період проведення антитерористичної операції та на шість місяців після дня її завершення.

3. Закони та інші нормативно-правові акти України діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

4. Внести зміни до таких законів України:

{Підпункт 1 пункту 4 статті 11 втратив чинність на підставі Закону № 2473-VIII від 21.06.2018}

2) у Законі України «Про торгово-промислові палати в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 13, ст. 52; 2002 р., № 16, ст. 114; 2010 р., № 34, ст. 486; 2011 р., № 41, ст. 413; 2014 р., № 5, ст. 62, № 24, ст. 885):

а) абзац третій частини третьої статті 14 викласти в такій редакції:

«засвідчує форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили), а також торговельні та портові звичаї, прийняті в Україні, за зверненнями суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб»;

б) доповнити статтею 14-1 такого змісту:

«Стаття 14-1. Видача сертифікатів щодо форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили)

1. Торгово-промислова палата України та уповноважені нею регіональні торгово-промислові палати засвідчують форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та видають сертифікат про такі обставини протягом семи днів з дня звернення суб'єкта господарської діяльності за собівартістю. Сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) для суб'єктів малого підприємництва видається безкоштовно.

2. Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а саме: загроза війни, збройний конфлікт або серйозна погроза такого конфлікту, включаючи але не обмежуючись ворожими атаками, блокадами, військовим ембарго, дії іноземного ворога, загальна військова мобілізація, військові дії, оголошена та неоголошена війна, дії суспільного ворога, збурення, акти тероризму, диверсії, піратства, безладу, вторгнення, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, введення комендантської години, експропріація, примусове вилучення, захоплення підприємств, реквізиція, гро-

мадська демонстрація, блокада, страйк, аварія, протиправні дії третіх осіб, пожежа, вибух, тривалі перерви в роботі транспорту, регламентовані умовами відповідних рішень та актами державних органів влади, закриття морських проток, ембарго, заборона (обмеження) експорту/імпорту тощо, а також викликані винятковими погодними умовами і стихійним лихом, а саме: епідемія, сильний шторм, циклон, ураган, торнадо, буревій, повінь, нагромодження снігу, ожеледь, град, заморозки, замерзання моря, проток, портів, перевалів, землетрус, блискавка, пожежа, посуха, просідання і зсув ґрунту, інші стихійні лиха тощо»;

3) в абзаці першому частини другої статті 3 Закону України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 5-6, ст. 44) слова «обставини непереборної сили або форс-мажору» замінити словами «форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили)»;

4) частину першу статті 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 40, ст. 365; 2011 р., № 36, ст. 362) доповнити абзацом другим такого змісту:

«У рамках здійснення заходів, передбачених Законом України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції», суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції, на період її проведення звільняються від відповідальності за недотримання строків, передбачених для подання фінансової звітності»;

{Підпункт 5 пункту 4 статті 11 втратив чинність на підставі Закону № 222-VIII від 02.03.2015}

б) абзац п'ятий частини другої статті 35 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 31-32, ст. 263; 2011 р., № 46, ст. 512) виключити;

7) статтю 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 48, ст. 483 із наступними змінами) доповнити частиною чотирнадцятою такого змісту:

«14. Документи дозвільного характеру, видані суб'єктам господарювання, що здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції, вважаються такими, що подовжили строк своєї дії на період проведення антитерористичної операції, про що дозвільні органи протягом трьох днів вносять відомості до реєстру документів дозвільного характеру».

{Підпункт 8 пункту 4 статті 11 виключено на підставі Закону № 911-VIII від 24.12.2015}

{Підпункт 9 пункту 4 статті 11 втратив чинність на підставі Закону № 922-VIII від 25.12.2015}

5. Кабінету Міністрів України у десятиденний строк з дня опублікування цього Закону:

забезпечити прийняття відповідно до своєї компетенції нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;

затвердити перелік населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, розпочата відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014, у період з 14 квітня 2014 року до її закінчення;

у десятиденний строк з дня закінчення антитерористичної операції прийняти остаточний перелік;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити розробку і перегляд міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону.

6. Національному банку України протягом десяти днів з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативні акти у відповідність із статтею 2 цього Закону;

надати відповідні розпорядження усім банкам на території України незалежно від форми власності для забезпечення виконання статті 2 цього Закону.

7. Рекомендувати Національному банку України вжити заходів щодо забезпечення безпеки та гарантування збереження фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції, та осіб, які проживають у зоні проведення антитерористичної операції, шляхом можливості здійснення безготівкових розрахунків та отримання готівкових коштів у розгалуженій мережі банкоматів і пунктів видачі готівки банків-партнерів без сплати комісійної винагороди.

Президент України
м. Київ
2 вересня 2014 року
№ 1669-VII

П.ПОРОШЕНКО

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 51, ст.716)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 5067-VI від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 24, ст.243
№ 399-VII від 04.07.2013, ВВР, 2014, № 14, ст.255
№ 568-VII від 17.09.2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст.733
№ 1262-VII від 13.05.2014, ВВР, 2014, № 27, ст.914
№ 1601-VII від 22.07.2014, ВВР, 2014, № 36, ст.1190
№ 1702-VII від 14.10.2014, ВВР, 2014, № 50-51, ст.2057
№ 222-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 23, ст.158
№ 766-VIII від 10.11.2015, ВВР, 2015, № 52, ст.482
№ 888-VIII від 10.12.2015, ВВР, 2016, № 3, ст.30
№ 1474-VIII від 14.07.2016, ВВР, 2016, № 34, ст.593
№ 1670-VIII від 06.10.2016, ВВР, 2016, № 48, ст.808
№ 1774-VIII від 06.12.2016, ВВР, 2017, № 2, ст.25
№ 2058-VIII від 23.05.2017, ВВР, 2017, № 30, ст.323
№ 324-IX від 03.12.2019}

Цей Закон визначає правові та організаційні засади створення та функціонування Єдиного державного демографічного реєстру та видачі документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також права та обов'язки осіб, на ім'я яких видані такі документи.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство про Єдиний державний демографічний реєстр та про документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи

1. Суспільні відносини, пов'язані із збиранням, накопиченням, захистом, зберіганням, обліком, використанням і поширенням інформації Єдиного державного демографічного реєстру (далі - Реєстр), оформленням, видачею, обміном, пересиланням, вилученням, поверненням державі, визнанням недійсними та знищенням передбачених цим Законом документів, регулюються Конституцією України, міжнародними договорами України, цим та іншими законами України, а також прийнятими на їх виконання нормативно-правовими актами у сферах, де використовуються відповідні документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи.

{Частина перша статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що містяться у цьому Законі, застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 2. Уповноважені суб'єкти

1. Уповноваженими суб'єктами згідно з цим Законом є:

1) розпорядник Реєстру - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів;

2) Міністерство закордонних справ України, закордонні дипломатичні установи України (далі - ЗДУ);

3) органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим;

4) центри надання адміністративних послуг, державне підприємство, що належить до сфери управління розпорядника Реєстру;

5) державне підприємство, що належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах морського і річкового транспорту, до складу якого входить капітан морського порту, або центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському і річковому транспорті, до складу якого входить капітан морського порту;

6) уповноважений орган з питань цивільної авіації;

7) установи, що належать до сфери управління розпорядника Реєстру;

8) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

{Частина перша статті 2 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Функції та повноваження уповноважених суб'єктів визначаються цим Законом та іншими законодавчими актами України.

3. Уповноважені суб'єкти, передбачені частиною першою цієї статті, є розпорядниками відомчих інформаційних систем у межах, визначених цим Законом.

Стаття 3. Визначення термінів

1. Для цілей цього Закону нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

1) безконтактний електронний носій - імплантована у бланк документа безконтактна інтегральна схема для внесення персональних даних, параметрів, у тому числі біометричних, що дає змогу здійснювати комплекс заходів, пов'язаних з верифікацією особи, та може використовуватися як засіб електронного цифрового підпису у випадках, передбачених законом;

{Пункт 1 частини першої статті 3 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

2) біометричні дані - сукупність даних про особу, зібраних на основі фіксації її характеристик, що мають достатню стабільність та істотно відрізняються від аналогічних параметрів інших осіб (біометричні дані, параметри - відцифрований підпис особи, відцифрований образ обличчя особи, відцифровані відбитки пальців рук);

{Пункт 2 частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1601-VII від 22.07.2014}

3) біометричні параметри - вимірювальні фізичні характеристики або особистісні поведінкові риси, що використовуються для ідентифікації (впізнання) особи або верифікації наданої ідентифікаційної інформації про особу;

4) заявники - громадяни України, іноземці, особи без громадянства, які мають право на постійне або тимчасове проживання в Україні, іноземці та особи без громадянства, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, батьки (усиновлювачі), опікуни, піклувальники, представники;

{Пункт 1 частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

5) ідентифікувати - здійснювати комплекс заходів, що дає змогу виконувати пошук за принципом «один до багатьох», зіставляючи дані (параметри) особи, у тому числі біометричні, з інформацією Реєстру;

{Пункт 5 частини першої статті 3 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

6) ідентифікація особи - встановлення особи шляхом порівняння наданих даних (параметрів), у тому числі біометричних, з наявною інформацією про особу в реєстрах, картотеках, базах даних тощо;

{Пункт 6 частини першої статті 3 в редакції Законів № 1601-VII від 22.07.2014, № 1474-VIII від 14.07.2016}

7) ім'я особи - прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи;

8) машинозчитувальна зона - місце в документі, призначене для внесення та зчитування інформації, визначеної цим Законом, за допомогою технічних засобів;

9) сторінка даних - призначений для внесення інформації про особу аркуш із спеціального матеріалу, що забезпечує персоналізацію за допомогою технологій лазерного гравіювання та лазерної перфорації для документів, виготовлених у формі книжечки, або лицьовий чи зворотний бік документа, виготовленого у формі картки;

10) верифікація - порівняння даних (параметрів), у тому числі біометричних, для встановлення тотожності особи документам або інформації з Реєстру для підтвердження їх ідентичності;

{Частину першу статті 3 доповнено пунктом 10 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

11) шаблон - математична модель зображення відцифрованих відбитків пальців рук особи, яка унеможливує зворотне відтворення отриманих відцифрованих відбитків пальців рук особи, що зберігається в Реєстрі з метою

використання у національній системі біометричної верифікації та ідентифікації.

{Частина першу статті 3 доповнено пунктом 11 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Терміни «батьки», «усиновлювачі», «опікуни», «підклувальники», «інші представники» у цьому Законі вживаються у значенні, наведеному в Сімейному та Цивільному кодексах України, терміни «третя особа», «обробка персональних даних», «знеособлення персональних даних», «персональні дані», «інформація», «безпека інформації», «інформація з обмеженим доступом», «електронний цифровий підпис», «засіб електронного цифрового підпису», «послуги електронного цифрового підпису» - у значенні, наведеному в законах України «Про захист персональних даних», «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронний цифровий підпис», терміни «суб'єкт авіаційної діяльності», «експлуатант», «екіпаж повітряного судна», «командир повітряного судна» - у значенні, наведеному в Повітряному кодексі України.

{Частина друга статті 3 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Розділ II

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ДЕМОГРАФІЧНИЙ РЕЄСТР

Стаття 4. Єдиний державний демографічний реєстр

1. Єдиний державний демографічний реєстр - це електронна інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для зберігання, захисту, обробки, використання і поширення визначеної цим Законом інформації про особу та про документи, що оформлюються із застосуванням засобів Реєстру, із забезпеченням дотримання гарантованих Конституцією України свободи пересування і вільного вибору місця проживання, заборони втручання в особисте та сімейне життя, інших прав і свобод людини та громадянина.

Реєстр та майнові права інтелектуальної власності на створені на замовлення уповноважених суб'єктів для функціонування Реєстру об'єкти інтелектуальної власності належать державі. Відчуження, передача чи інше використання, ніж визначено цим Законом, Реєстру, його структурних складових та майнових прав інтелектуальної власності забороняються.

{Частина першу статті 4 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Єдиний державний демографічний реєстр ведеться з метою ідентифікації особи для оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсними та знищення передбачених цим Законом документів. Єдиний державний демографічний реєстр у межах, визначених законодавством про свободу пересування та вільний вибір місця проживання, використовується також для обліку інформації про реєстрацію місця проживання чи місця перебування.

{Частина першу статті 4 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Визначені цим Законом уповноважені суб'єкти для обліку даних ведуть відомчі інформаційні системи (далі - ВІС).

3. Порядок ведення Реєстру та взаємодії між уповноваженими суб'єктами встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 4 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Порядок здійснення ідентифікації та верифікації встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 4 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 5. Структура Єдиного державного демографічного реєстру

1. Реєстр є функціонально єдиною системою, що складається з головного та резервного обчислювальних центрів і вузлів уповноважених суб'єктів.

Стаття 6. Основні принципи функціонування Єдиного державного демографічного реєстру

1. Функціонування Реєстру забезпечується розпорядником Реєстру.

2. Розпорядник Реєстру:

1) організовує і контролює надання доступу до інформації Реєстру;
2) контролює роботу із збереження та захисту інформації Реєстру від випадкової втрати або знищення, незаконної обробки, зокрема незаконного знищення чи несанкціонованого доступу, у тому числі третіх осіб;

3) координує роботу із внесення до Реєстру інформації;

4) здійснює накопичення, актуалізацію, перевірку інформації;

5) надає інформацію про функціонування Реєстру;

6) надає відповіді на запити уповноважених суб'єктів з дотриманням вимог законодавства про захист персональних даних;

7) веде облік уповноважених суб'єктів;

8) виконує інформаційну взаємодію з ВІС уповноважених суб'єктів;

9) здійснює організацію розроблення, оформлення та подання на затвердження технічного опису і зразків документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України або спеціальний статус особи;

10) здійснює організацію виготовлення, обліку документів та обігу бланків документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи;

11) надає послуги з видачі засобів електронного цифрового підпису в установленому законодавством порядку;

12) виконує інші функції, необхідні для цілей, визначених цим Законом.

3. Кабінет Міністрів України визначає державне підприємство, що належить до сфери управління розпорядника Реєстру, адміністратором Реєстру.

4. Адміністратор Реєстру:

1) здійснює заходи з інформаційного, технічного і програмно-технологічного забезпечення функціонування Реєстру;

2) забезпечує збереження і захист інформації Реєстру від випадкової втрати або знищення, незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи несанкціонованого доступу, у тому числі третіх осіб;

3) за погодженням з розпорядником Реєстру здійснює інформаційне забезпечення ВІС уповноважених суб'єктів та заявників (їхніх представників);

4) виконує інші завдання, покладені на нього розпорядником Реєстру, необхідні для цілей, визначених цим Законом.

5. Головний обчислювальний центр Реєстру забезпечує накопичення змін інформації у хронологічному порядку. Резервний обчислювальний центр Реєстру забезпечує надійність збереження інформації центральної бази даних Реєстру шляхом дублювання інформації.

6. Замовником товарів, робіт і послуг для забезпечення створення та функціонування Реєстру є розпорядник Реєстру або адміністратор Реєстру.

{Стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 399-VII від 04.07.2013; в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 7. Інформація Єдиного державного демографічного реєстру

1. До Реєстру вноситься така інформація про особу:

1) ім'я особи;

2) дата народження/смерті;

3) місце народження;

4) стать;

5) дата внесення інформації про особу до Реєстру;

б) відомості про батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників та інших представників;

7) відомості про громадянство або його відсутність та підстави набуття громадянства України;

8) реквізити документів, виданих особі засобами Реєстру, а також документів, на підставі яких видані такі документи (тип, назва документа, серія, номер, дата видачі та уповноважений суб'єкт, що видав документ, строк дії документа);

{Пункт 8 частини першої статті 7 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

9) реквізити документів, що підтверджують смерть особи або визнання особи померлою чи безвісно відсутньою;

{Пункт 9 частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

10) відцифрований зразок підпису особи;

11) відцифрований образ обличчя особи;

{Пункт 11-1 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

12) відцифровані відбитки пальців рук особи (у разі оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичного паспорта України, службового паспорта України, посвідчення особи моряка, посвідчення члена екіпажу, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон, посвідки на постійне проживання, посвідки на тимчасове проживання, посвідчення біженця, проїзного документа біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, проїзного документа особи, якій надано дода-

тковий захист, картки мігранта);

{Пункт 12 частини першої статті 7 в редакції Законів № 1601-VII від 22.07.2014, № 1474-VIII від 14.07.2016}

13) за згодою особи - відцифровані відбитки пальців рук особи (у разі оформлення паспорта громадянина України);

{Пункт 13 частини першої статті 7 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

14) додаткова змінна інформація про місце проживання, про народження дітей, про шлюб і розірвання шлюбу, про зміну імені, у разі наявності - інформація про податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платників податків з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків) або повідомлення про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган), а також про місце роботи та посаду (у разі оформлення посвідчення члена екіпажу).

{Частину першу статті 7 доповнено пунктом 14 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. У разі відсутності інформації, передбаченої пунктами 3, 6, 9-14 частини першої цієї статті, вноситься відповідна відмітка.

{Частина друга статті 7 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

3. Інформація в Реєстрі зберігається для визначених цим Законом цілей.

{Частина третя статті 7 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Інформація, що зазнавала змін, зберігається з відповідною приміткою.

5. Реєстр також містить інформацію з ВІС уповноважених суб'єктів, зокрема про час та дату внесення відповідної інформації.

{Статтю 7 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

6. Забороняється вимагати від осіб та вносити до Реєстру інформацію, не передбачену цим Законом.

Забороняється вимагати від осіб персональні дані, що свідчать про етнічне походження, расу, політичні, релігійні чи інші переконання, звинувачення у скоєнні злочину або засудження до кримінального покарання, а також дані щодо здоров'я або статевого життя. Окремі види даних про стан здоров'я та про засудження до кримінального покарання можуть вимагатися лише у разі, якщо вони є підставою для видачі документа, що посвідчує особу.

{Частину шосту статті 7 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

7. Порядок отримання, вилучення з Реєстру та знищення відцифрованих відбитків пальців рук встановлює Кабінет Міністрів України.

Відцифровані відбитки пальців рук особи після внесення до безконтакт-

тного електронного носія та видачі документа особі вилучаються з Реєстру та знищуються. Шаблони відцифрованих відбитків пальців рук особи використовуються лише для цілей ідентифікації особи для оформлення, видачі, обміну передбачених цим Законом документів. Передача шаблонів відцифрованих відбитків пальців рук особи забороняється.

{Абзац другий частини сьомої статті 7 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Повноваження щодо отримання відцифрованих відбитків пальців рук та забезпечення їх захисту відповідно до законодавства покладається на уповноважених суб'єктів, передбачених пунктами 1, 2, 4-7 частини першої статті 2 цього Закону.

{Абзац третій частини статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 888-VIII від 10.12.2015; в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Абзац четвертий частини сьомої статті 7 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Відцифровані відбитки пальців рук особи отримуються після досягнення нею дванадцятирічного віку.

{Статтю 7 доповнено частиною згідно із Законом № 1601-VII від 22.07.2014}

Стаття 8. Гарантії захисту і безпеки інформації Єдиного державного демографічного реєстру

1. Взаємодія між уповноваженими суб'єктами щодо захисту інформації, яка вноситься та зберігається в Реєстрі та ВІС, забезпечується відповідно до законодавства.

{Частина перша статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1262-VII від 13.05.2014}

2. Розпорядник Реєстру відповідно до закону здійснює заходи щодо захисту цілісності баз даних Реєстру, їх технологічного і програмного забезпечення, захисту інформації Реєстру від випадкового чи незаконного знищення, спотворення, втрати, несанкціонованого надання чи доступу.

{Частина друга статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1262-VII від 13.05.2014}

3. Внесена до Реєстру інформація є конфіденційною. Нерозголошення конфіденційної інформації гарантується державою. Збирання, зберігання, використання та захист інформації, що міститься у Реєстрі, здійснюються відповідно до закону.

4. Відносини, пов'язані з правовим режимом конфіденційної інформації, регулюються законом.

5. Особам, які працюють з базами даних Реєстру, заборонено вимагати, обробляти та використовувати будь-яку інформацію, не передбачену цим Законом.

Стаття 9. Права осіб, персональні дані (інформація про особу) яких внесені до Єдиного державного демографічного реєстру

1. Кожна особа, персональні дані (інформація про особу) якої внесені

до Реєстру, має право на:

- 1) отримання інформації про наявність запису в Реєстрі стосовно неї;
- 2) вимогу щодо поновлення і виправлення інформації про неї;
- 3) забезпечення захисту своїх прав, якщо її запит або вимогу про виправлення своїх персональних даних не задоволено;
- 4) безоплатне отримання довідки про внесення інформації до Реєстру або витягу з Реєстру;
- 5) отримання від уповноважених суб'єктів на безоплатній основі повідомлення про кожен випадок звернення щодо передачі інформації про неї з Реєстру.

2. Перелік прав, передбачений частиною першою цієї статті, не є вичерпним, законами України можуть бути передбачені інші права осіб, персональні дані (інформація про особу) яких внесені до Реєстру.

Стаття 10. Порядок ведення Єдиного державного демографічного реєстру

1. Внесення інформації до Реєстру здійснюється уповноваженими суб'єктами за зверненням заявника, на підставі інформації державних органів реєстрації актів цивільного стану, органів реєстрації фізичних осіб, а також інформації органів виконавчої влади, інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

{Абзац перший частини першої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

У разі якщо інформація про особу вноситься до Реєстру вперше, проводиться ідентифікація особи, після завершення якої автоматично формується унікальний номер запису в Реєстрі та фіксуються час, дата та відомості про особу, яка оформила заяву-анкету (в електронній формі). Унікальний номер запису в Реєстрі є незмінним. Якщо особу не буде ідентифіковано, проводиться процедура встановлення особи, строк якої не перевищує двох місяців. У разі неможливості встановити особу протягом зазначеного строку особа встановлюється за рішенням суду про встановлення факту, що має юридичне значення, для видачі документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України. До завершення процедури встановлення особи, прийняття відповідного рішення суду документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, не видаються.

{Абзац другий частини першої статті 10 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Розпорядник Реєстру в межах повноважень, визначених цим Законом, та виключно для цілей ідентифікації особи для оформлення, видачі, обміну, визнання недійсними та знищення передбачених цим Законом документів має право отримувати інформацію з наявних державних та єдиних реєстрів, інших інформаційних баз, що перебувають у власності держави або підприємств, установ та організацій, в обсязі інформації про особу, встановленому частиною першою статті 7 цього Закону. Розпорядник Реєстру в межах пов-

новажень, визначених цим Законом та Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», має право отримувати інформацію з реєстрів територіальних громад. Доступ до інформації здійснюється з дотриманням вимог Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

{Частина першу статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Мовою ведення Реєстру є українська мова.

Ведення Реєстру, виготовлення і персоналізація документів здійснюються згідно з вимогами міжнародних стандартів та відповідних державних стандартів щодо друкованих знаків для їх оптичного розпізнавання.

Внесення до Реєстру та до документів імені особи, місця народження, проживання чи місця перебування особи здійснюється безоплатно українською мовою та латинськими літерами відповідно до правил транслітерації. На письмове прохання особи внесення імені латинськими літерами може бути виконано відповідно до його написання у раніше виданих документах, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, виданих компетентними органами України, або в документах, що підтверджують факт народження, зміну імені (у тому числі у разі укладання або розірвання шлюбу), виданих компетентними органами іноземної держави та легалізованих в установленому порядку. Відображення імені іноземців та осіб без громадянства українською мовою здійснюється у зворотному порядку.

{Абзац шостий частини першої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Найменування полів для внесення інформації про особу та реквізитів у зоні візуальної перевірки документів заповнюються українською та англійською мовами, крім випадків, встановлених цим Законом.

2. Внесення до Реєстру передбаченої цим Законом інформації здійснюється безоплатно у разі:

{Абзац перший частини другої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

1) оформлення документів, якщо на цей час інформація не була внесена до Реєстру або якщо зазначена інформація змінилася;

2) реєстрації місця проживання чи місця перебування;

3) реєстрації актів цивільного стану;

{Частина другу статті 10 доповнено пунктом 3 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

4) за бажанням особи, якщо інформація про неї не внесена до Реєстру;

{Частина другу статті 10 доповнено пунктом 4 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

5) у випадках, передбачених Кабінетом Міністрів України.

{Частина другу статті 10 доповнено пунктом 5 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

3. Для внесення інформації до Реєстру та для оформлення (у тому числі

замість втрачених або викрадених), обміну документів за зверненням заявника формується заява-анкета, зразок якої затверджується центральним органом виконавчої влади, що здійснює формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, в установленому порядку.

{Частина третя статті 10 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. За внесення інформації до Реєстру плата не стягується.

5. Унесенні інформації до Реєстру може бути відмовлено, якщо:

1) внесення інформації не передбачено цим Законом;

2) у заявника відсутні необхідні документи, що підтверджують інформацію, яка вноситься до Реєстру;

3) під час перевірки інформації виявлено її недостовірність;

4) заявник згідно із законом не має права вимагати внесення відповідної інформації.

6. Відмова заявнику унесенні інформації до Реєстру, у тому числі у виправленні, поновленні та анулюванні внесеної інформації, може бути оскаржена в порядку, встановленому законом.

Стаття 11. Отримання інформації з Єдиного державного демографічного реєстру

1. Право на отримання інформації з Реєстру реалізується у порядку, встановленому законом.

2. Надання інформації, відомостей або інших персональних даних про особу, що містяться у Реєстрі, здійснюється виключно у випадках, передбачених законами України, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини або за згодою самої особи.

3. Інформація, відомості або інші персональні дані про особу, що містяться в Реєстрі, використовуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову та бюджетну політику, в обсязі, визначеному Законом України "Про верифікацію та моніторинг державних виплат", для верифікації та моніторингу державних виплат.

{Статтю 11 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1774-VIII від 06.12.2016; в редакції Закону № 324-IX від 03.12.2019}

4. Порядок надання інформації з Реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 11 доповнено частиною згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

5. Доступ до інформації Реєстру в установленому порядку здійснюється уповноваженими суб'єктами після відповідної авторизації із збереженням інформації про особу, яка здійснила такий доступ, введені запити, витяги, час, дату, підстави зміни, перегляду, передачі та видалення або знищення персональних даних та іншої технологічної інформації.

{Статтю 11 доповнено частиною згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 12. Довідка про внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру та видані документи

1. Довідка про внесення інформації до Реєстру та видані документи складається у формі витягу з Реєстру. Порядок видачі довідки та її форма встановлюються Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 12 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Розділ III

ДОКУМЕНТИ, ЩО ОФОРМЛЯЮТЬСЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАСОБІВ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО ДЕМОГРАФІЧНОГО РЕЄСТРУ

Стаття 13. Назва та види документів, що оформляються із застосуванням засобів Єдиного державного демографічного реєстру

1. Документи, оформлення яких передбачається цим Законом із застосуванням засобів Реєстру (далі - документи Реєстру), відповідно до їх функціонального призначення поділяються на:

1) документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України:

- а) паспорт громадянина України;
- б) паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- в) дипломатичний паспорт України;
- г) службовий паспорт України;
- г) посвідчення особи моряка;
- д) посвідчення члена екіпажу;
- е) посвідчення особи на повернення в Україну;
- є) тимчасове посвідчення громадянина України;

2) документи, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус:

- а) посвідчення водія;
- б) посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон;
- в) посвідка на постійне проживання;
- г) посвідка на тимчасове проживання;
- г) картка мігранта;
- д) посвідчення біженця;
- е) проїзний документ біженця;
- є) посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту;

{Пункт 2 частини першої статті 13 доповнено підпунктом «є» згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

ж) проїзний документ особи, якій надано додатковий захист.

{Пункт 2 частини першої статті 13 доповнено підпунктом «ж» згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Документи, передбачені цією статтею, є власністю України.

3. Паспорт громадянина України, паспорт громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичний паспорт України, службовий паспорт України, посвідчення особи моряка, посвідчення члена екіпажу, посвідчення особи

без громадянства для виїзду за кордон, посвідка на постійне проживання, посвідка на тимчасове проживання, посвідчення біженця, проїзний документ біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, проїзний документ особи, якій надано додатковий захист, картка мігранта містять безконтактний електронний носій.

Посвідчення особи на повернення в Україну, тимчасове посвідчення громадянина України, посвідчення водія не містять безконтактного електронного носія.

{Статтю 13 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Особам гарантується право на відмову від внесення відцифрованих відбитків пальців рук до безконтактного електронного носія, що міститься у паспорті громадянина України. Таке право реалізується шляхом подання заяви відповідному уповноваженому суб'єкту про внесення або відмову від внесення відцифрованих відбитків пальців рук особи до безконтактного електронного носія.

{Статтю 13 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 14. Форма та опис документів

1. Форма кожного документа встановлюється цим Законом.

2. Документи залежно від змісту та обсягу інформації, яка вноситься до них, виготовляються у формі книжечки або картки, крім посвідчення на повернення в Україну, що виготовляється у формі буклета.

{Частина третю статті 14 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Документи у формі книжечки на всіх паперових сторінках та на верхній частині обкладинки повинні мати серію та номер документа, виконані за технологією лазерної перфорації.

5. Персоналізація документів у формі книжечки здійснюється за технологією лазерного гравіювання та лазерної перфорації. Персоналізація документів у формі картки виконується за технологією термодруку або лазерного гравіювання. Персоналізація документів здійснюється централізовано у Державному центрі персоналізації документів.

{Частина п'ята статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 399-VII від 04.07.2013}

6. Відцифрований образ обличчя особи в документах у формі книжечки розміщується на сторінці даних і виконується за технологією лазерного гравіювання та дублюється в центрі сторінки даних за технологією лазерної перфорації.

{Частина шоста статті 14 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

7. До документів осіб, які в установленому законом порядку визнані недієздатними, та осіб, які не досягли чотирнадцятирічного віку, відцифрований підпис не вноситься, а осіб з фізичними вадами - вноситься за їхнім бажанням.

Стаття 15. Вимоги до бланків документів та їх форми

1. Бланки документів, які містять безконтактний електронний носій, виготовляються відповідно до вимог державних (національних) та міжнародних стандартів та з урахуванням рекомендацій Міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО) і повинні мати ступінь захисту, що унеможливило б їх підроблення.

Бланки документів, які не містять безконтактного електронного носія, виготовляються відповідно до вимог державних (національних) та міжнародних стандартів і повинні мати ступінь захисту, що унеможливило б їх підроблення.

{Частина перша статті 15 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Бланки документів, якщо інше не визначено цим Законом, виготовляються за єдиними зразками та технічними описами, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{Постанови КМ № 152, 153, 154, 622, 302, 441}

{Частина друга статті 15 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

3. Бланки документів у формі книжечки за конструкцією є зшитою обрізною книжечкою обсягом від 8 до 64 сторінок із вшитою сторінкою даних між лівим форзацом та першим паперовим аркушем.

4. Паперові аркуші бланка документа у формі книжечки, починаючи з другої сторінки, повинні мати нумерацію сторінок, а перша сторінка повинна містити порядковий номер бланка, які виконуються друкарським способом.

5. Бланки документів, в які імплантовано безконтактний електронний носій для внесення персональних даних, біометричних даних, параметрів та іншої інформації про особу, повинні бути виконані багатокомпонентним захисним друком, містити символ електронного документа, інформацію про підприємство, на якому виготовлено бланк документа, зображення малого Державного Герба України.

{Частина п'ята статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

6. Бланки документів у формі картки виготовляються з полімерних матеріалів, які за фізичними характеристиками підлягають лазерній персоналізації і гравіюванню відповідно до державних (національних) та міжнародних стандартів, і містять безконтактний електронний носій (у випадках, передбачених цим Законом) та номер бланка.

{Частина шоста статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

7. Закупівля бланків документів здійснюється уповноваженими суб'єктами виключно у порядку, передбаченому законами України.

8. Уповноважені суб'єкти, передбачені пунктами 1, 2, 5, 6 і 8 частини першої статті 2 цього Закону, здійснюють закупівлю бланків відповідних документів у державних підприємств, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації та контролю за виготовленням бланків цінних паперів, до-

кументів суворої звітності.

{Статтю 15 доповнено частиною восьмою згідно із Законом № 399-VII від 04.07.2013; в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1670-VIII від 06.10.2016}

Стаття 16. Оформлення, видача, обмін, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення документів

1. Оформлення, видача, обмін документів, їх пересилання, вилучення, повернення державі та знищення відбуваються в порядку, встановленому законодавством, якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Про втрату або викрадення документа на території України заявник (батьки особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, або інші її законні представники, представники закладів, які виконують функції опікунів чи піклувальників над особою) зобов'язаний у порядку і строки, визначені законодавством, повідомити уповноваженому суб'єкту, який здійснив видачу документа, та органам Національної поліції, якщо інше не передбачено цим Законом. Про втрату або викрадення документа, що дає право особі на виїзд з України та в'їзд в Україну, за кордоном заявник зобов'язаний повідомити компетентним органам іноземної держави та ЗДУ за місцем перебування, яка протягом доби інформує уповноваженого суб'єкта, який видав документ, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону України, Національне центральне бюро Інтерполу в Україні із зазначенням внесеної до документа інформації.

3. У разі використання особою документів з метою вчинення злочину на території України чи за кордоном, підроблення або в інших випадках, передбачених законом, уповноважений суб'єкт має право вилучити (у тому числі тимчасово) такі документи.

4. Головний обчислювальний центр здійснює автоматизовану перевірку даних, отриманих з бази даних розпорядника Реєстру, формує набори даних та забезпечує виготовлення документів.

5. За фактом виготовлення документа відомості про серію та номер документа, дату персоналізації, номер використаного бланка в електронній формі передаються ВІС відповідним уповноваженим суб'єктом.

6. Рішення про оформлення документа, у тому числі замість втраченого або викраденого, який було оформлено із застосуванням засобів Реєстру, приймається розпорядником Реєстру, Міністерством закордонних справ, ЗДУ, уповноваженим органом з питань цивільної авіації, капітаном морського порту за результатами ідентифікації заявника.

Для прийняття рішення про оформлення документа замість втраченого або викраденого за кордоном заявник додатково подає довідку компетентного органу держави, в якій втрачено або викрадено документ.

7. Уповноважений суб'єкт, якщо інше не передбачено цим Законом, має право відмовити заявникові у видачі документа виключно у разі, якщо:

1) за видачею документа звернувся заявник, який не досяг шістнадцятирічного віку, або представник особи, який не має документально підтвер-

джених повноважень на отримання документа;

2) заявник вже отримав документ такого типу, який є дійсним на день звернення (крім випадків, зазначених у частині сьомій цієї статті);

3) заявник не подав усіх визначених законодавством документів, необхідних для оформлення і видачі документа;

4) дані, отримані з бази даних розпорядника Реєстру, не підтверджують інформацію, надану заявником.

У рішенні про відмову у видачі документа, яке доводиться до відома заявника у порядку і строки, встановлені законодавством, мають зазначатися підстави для відмови. Особа має право звернутися до уповноваженого суб'єкта з повторною заявою у разі зміни або усунення обставин, через які їй було відмовлено у видачі документа.

Рішення про відмову у видачі документа може бути оскаржено особою в адміністративному порядку або до суду.

8. У разі закінчення строку дії документа або смерті особи її документи в порядку і строки, визначені законодавством, здаються уповноваженому суб'єкту, який видав такий документ, якщо інше не передбачено цим Законом, а якщо така особа проживає (проживала) за кордоном - ЗДУ.

9. Замість втраченого або викраденого документа уповноважений суб'єкт, якщо інше не передбачено цим Законом, після встановлення факту видачі раніше такого документа особі, яка заявила про його втрату або викрадення, оформляє та видає новий документ.

Особа, стосовно якої громадянство України припинено відповідно до Закону України «Про громадянство України», зобов'язана у порядку та строки, встановлені законодавством про громадянство, повернути документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, крім посвідчення особи моряка, виданого іноземцю або особі без громадянства, яка має право на постійне або тимчасове проживання в Україні, уповноваженому суб'єкту, який здійснив оформлення та видачу такого документа, а якщо така особа проживає за кордоном - ЗДУ.

Якщо особа, яка заявила про втрату або викрадення документа, знайде цей документ, вона зобов'язана протягом доби здати знайдений документ для знищення уповноваженому суб'єкту, який видав цей документ, якщо інше не передбачено цим Законом, а в разі втрати або викрадення за кордоном - найближчій ЗДУ.

10. Знищення вилучених документів здійснюється у встановленому законодавством порядку.

{Стаття 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 766-VIII від 10.11.2015; в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 17. Мова, якою оформляються документи

1. Документи оформляються українською мовою.

2. У визначених цим Законом випадках друкована інформація в документах наводиться також іноземними мовами.

3. У визначених Кабінетом Міністрів України випадках друкована ін-

формація про особу у документах може наводитися через скісну риску латинськими літерами.

Стаття 18. Строк дії документів

1. Строк дії документів Реєстру визначається виключно цим Законом.

Стаття 19. Інформація, що міститься у документах

1. Перелік інформації, що наводиться у документах Реєстру, визначається цим Законом. Вносити до документів не передбачену цим Законом інформацію забороняється.

2. До безконтактного електронного носія вноситься інформація, що знаходиться на сторінці даних документа, біометричні дані, параметри особи, а також дані щодо забезпечення захисту інформації, що знаходиться на безконтактному електронному носії, з урахуванням рекомендацій Міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО), якщо інше не передбачено цим Законом.

{Абзац перший частини другої статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

За згодою особи відцифровані відбитки пальців рук вносяться до безконтактного електронного носія у разі оформлення паспорта громадянина України.

{Частину другу статті 19 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1601-VII від 22.07.2014; в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Частина друга статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1601-VII від 22.07.2014}

3. Режим доступу до інформації, що міститься у документах, визначається законодавством. Безконтактний електронний носій повинен відповідати вимогам нормативних документів системи технічного захисту інформації в Україні та у разі використання його як засіб електронного цифрового підпису - вимогам законодавства у сфері електронного цифрового підпису.

{Частина третя статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Якщо за звичаями національної меншини, до якої належить особа, прізвище або по батькові не є складовими імені, то у документах на підставі письмової заяви особи зазначаються лише складові імені. У разі допущення помилки в інформації, внесеної до документа, така інформація підлягає виправленню, а документ - обміну. У такому разі державне мито (консульський збір) за обмін документа не справляється.

5. Інформація, яка зазначається у документах і підлягає автоматизованій обробці, зберігається у форматі, що дає змогу ідентифікувати особу, якій видані ці документи в порядку, встановленому законодавством, не довше, ніж це необхідно для цілі, з якою такі дані зберігаються.

Стаття 20. Адміністративний збір. Консульський збір

1. За оформлення (у тому числі замість втрачених або викрадених), обмін документів справляється адміністративний збір, а за проведення таких дій за кордоном - консульський збір.

Адміністративний збір справляється у порядку, визначеному цим Зако-

ном.

Вартість адміністративної послуги, а також подвійний розмір її збільшення встановлюється Кабінетом Міністрів України в межах граничної вартості адміністративної послуги, встановленої цим Законом.

Консульський збір справляється у порядку та розмірах, визначених законодавством.

2. Розмір адміністративного збору за оформлення (у тому числі замість втрачених або викрадених), обмін документів включає вартість адміністративної послуги, вартість бланка документа та його персоналізації.

Гранична вартість адміністративної послуги:

1) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін паспорта громадянина України у строк:

не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,1 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

не пізніше ніж через 10 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

2) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін паспорта громадянина України для виїзду за кордон у строк:

не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

не пізніше ніж через сім робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,4 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

не пізніше ніж через три робочі дні з дня оформлення заяви-анкети за наявності обставин, передбачених частиною чотирнадцятою статті 22 цього Закону, - 0,4 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

3) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін проїзного документа біженця у строк протягом 15 робочих днів з дня звернення заявника за отриманням документа - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

4) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон у строк протягом 15 робочих днів з дня прийняття необхідних документів, передбачених законодавством, - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

5) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення біженця у строк протягом 15 робочих днів з дня прийняття необхідних документів, передбачених законодавством, - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

6) за оформлення (у тому числі замість втраченої або викраденої) та обмін посвідки на постійне проживання у строк протягом 15 робочих днів з дня прийняття документів, передбачених законодавством, - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

7) за оформлення (у тому числі замість втраченої або викраденої) та обмін посвідки на тимчасове проживання у строк протягом 15 робочих днів з дня прийняття документів, передбачених законодавством, - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

8) за оформлення (у тому числі замість втраченої або викраденої) та обмін картки мігранта у строк протягом 10 робочих днів з дня прийняття документів, передбачених законодавством, - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

9) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, у строк протягом 15 робочих днів з дня звернення заявника за отриманням документа - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

10) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін проїзного документа особи, якій надано додатковий захист, у строк протягом 15 робочих днів з дня звернення заявника за отриманням документа - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

11) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення особи моряка у строк:

не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

не пізніше ніж через сім робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,4 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

12) за оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого) та обмін посвідчення члена екіпажу у строк:

не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,1 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

не пізніше ніж через сім робочих днів з дня оформлення заяви-анкети - 0,2 розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року.

Вартість бланків документів та їх персоналізації визначається відповідно до укладених із дотриманням вимог законодавства договорів з державним підприємством, що здійснює виготовлення бланків та їх персоналізацію.

{Частина друга статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом №

1774-VIII від 06.12.2016}

3. Гранична вартість адміністративної послуги визначається у відповідному розрахунку від прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому подаються відповідні документи для оформлення (у тому числі замість втрачених або викрадених), обміну.

{Абзац перший частини третьої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1774-VIII від 06.12.2016}

Вартість адміністративної послуги є однаковою в усіх уповноважених суб'єктів. Стягнення додаткових платежів за адміністративну послугу забороняється.

4. За оформлення, обмін дипломатичного паспорта України, службового паспорта України, тимчасового посвідчення громадянина України адміністративний збір (консульський збір) не справляється.

За оформлення посвідчення біженця та посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, адміністративний збір не справляється.

За оформлення паспорта громадянина України вперше адміністративний збір не справляється.

У випадках, передбачених частиною сьомою статті 27 цього Закону, а також за рішенням керівника ЗДУ у разі наявності обставин, що доводять неспроможність громадянина його сплатити, консульський збір за оформлення посвідчення особи на повернення в Україну не справляється.

5. Кошти, отримані як частина адміністративного збору за оформлення (у тому числі замість втрачених або викрадених), обмін документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, у розмірі вартості бланка документа та його персоналізації, а також 30 відсотків вартості адміністративної послуги перераховуються до спеціального фонду Державного бюджету України.

6. Сплата адміністративного збору (консульського збору) підтверджується відповідними документами, що додаються до заяви про оформлення і видачу документів, передбачених цим Законом.

{Стаття 20 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 21. Паспорт громадянина України

1. Паспорт громадянина України є документом, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України.

{Частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Кожен громадянин України, який досяг чотирнадцятирічного віку, зобов'язаний отримати паспорт громадянина України.

Оформлення, видача, обмін паспорта громадянина України, його пересилання, вилучення, повернення державі та знищення здійснюються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина друга статті 21 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

3. Паспорт громадянина України оформляється особам, які не досягли

вісімнадцятирічного віку, на чотири роки, а особам, які досягли вісімнадцятирічного віку, - на кожні 10 років.

{Частина третя статті 21 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Паспорт громадянина України виготовляється у формі картки, що містить безконтактний електронний носій.

5. Оформлення паспорта громадянина України здійснюється розпорядником Реєстру. Прийняття заяв-анкет для внесення інформації до Реєстру, видача паспорта громадянина України здійснюються розпорядником Реєстру або уповноваженими суб'єктами, передбаченими пунктом 4 частини першої статті 2 цього Закону.

{Частина п'ята статті 21 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

6. Паспорт громадянина України видається не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети на його отримання або не пізніше ніж через 10 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети на його термінове отримання. Паспорт громадянина України вперше видається не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети на його отримання.

{Частина шоста статті 21 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

7. До паспорта громадянина України вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) ім'я особи;
- 4) стать;
- 5) громадянство;
- 6) дата народження;
- 7) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 8) номер документа;
- 9) дата закінчення строку дії документа;
- 10) дата видачі документа;
- 11) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 12) місце народження;
- 13) відцифрований образ обличчя особи;
- 14) відцифрований підпис особи;

15) податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків) або повідомлення про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган). У разі наявності повідомлення про відмову від реєстраційного номера облікової картки платника податків проставляється слово «відмова».

{Частина сьома статті 21 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

8. Паспорт громадянина України містить написи українською та англійською мовами, а також напис українською мовою: «Паспорт громадянина України є власністю України».

{Частина восьма статті 21 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

9. До безконтактного електронного носія, що міститься у паспорті громадянина України, який досяг вісімнадцятирічного віку, вносяться засоби електронного цифрового підпису в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

До безконтактного електронного носія, що міститься у паспорті громадянина України, вноситься додаткова (змінна) інформація.

{Частина дев'ята статті 21 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 22. Паспорт громадянина України для виїзду за кордон

1. Паспорт громадянина України для виїзду за кордон є документом, що посвідчує особу, підтверджує громадянство України особи, на яку він оформлений, і дає право цій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну.

Кожен громадянин України не може мати більше двох паспортів громадянина України для виїзду за кордон.

{Частина першу статті 22 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Частина перша статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Кожен громадянин України має право на отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Паспорт громадянина України для виїзду за кордон оформляється особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, на чотири роки, а особам, які досягли шістнадцятирічного віку, - на 10 років.

4. Паспорт громадянина України для виїзду за кордон виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та складається з м'якої обкладинки, 32 сторінок та сторінки даних.

5. Оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон здійснюється в Україні розпорядником Реєстру, а за кордоном - ЗДУ. Прийняття заяв-анкет для внесення інформації до Реєстру, видача паспорта громадянина України для виїзду за кордон здійснюються розпорядником Реєстру та ЗДУ, а також уповноваженими суб'єктами, передбаченими пунктом 4 частини першої статті 2 цього Закону.

{Частина п'ята статті 22 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

6. Паспорт громадянина України для виїзду за кордон містить напис українською та англійською мовами: «Паспорт громадянина України для виїзду за кордон є власністю України» і текст українською та англійською мовами: «Іменем України Міністр закордонних справ України просить усіх, кого це може стосуватися, усіма можливими засобами полегшити поїздку пред'явника паспорта, надавати йому необхідну допомогу та захист».

7. До паспорта громадянина України для виїзду за кордон вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) тип документа;
- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;
- 7) громадянство;
- 8) дата народження;
- 9) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 10) стаття;
- 11) місце народження;
- 12) дата видачі документа;
- 13) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 14) дата закінчення строку дії документа;
- 15) відцифрований образ обличчя особи;
- 16) відцифрований підпис особи;
- 17) дані про перебування на консульському обліку (за бажанням особи або її представника, представника закладу, який виконує функції опікуна чи піклувальника над особою).

8. У паспорті громадянина України для виїзду за кордон за письмовим клопотанням заявника, а стосовно осіб, які не досягли шістнадцятирічного віку, - їхніх батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників або інших представників може бути зазначена також додаткова змінна інформація, передбачена цим Законом.

9. Внесення відомостей до паспорта громадянина України для виїзду за кордон в частині, що стосується оформлення виїзду на постійне проживання за кордон, здійснюється у встановленому законодавством порядку.

10. У разі втрати паспорта громадянина України для виїзду за кордон або закінчення строку його дії під час перебування в Україні громадянина, який постійно проживає за кордоном, оформлення та видача йому паспорта для виїзду за кордон здійснюються розпорядником Реєстру.

11. Для оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон особою, яка проживає за кордоном, крім документів, визначених законодавством, подаються:

- 1) документ, що підтверджує постійне проживання або тимчасове перебування громадянина України за кордоном (якщо заявник звертається із заявою про оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон до ЗДУ);

- 2) заява батьків, а якщо батьки не перебувають у шлюбі - того з них, з яким проживає громадянин України, який не досяг шістнадцятирічного віку, або інших представників чи представників закладів, які виконують функції опікунів чи піклувальників над цим громадянином.

12. Паспорт громадянина України для виїзду за кордон видається заявникові не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети

на його отримання або не пізніше ніж через сім робочих днів з дня оформлення заяви-анкети на його термінове отримання.

{Частина дванадцята статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

13. У разі оформлення заяви-анкети в ЗДУ або одночасного з поданням заяви оформлення особою виїзду на постійне проживання за кордон паспорт громадянина України для виїзду за кордон видається заявникові у строк до трьох місяців.

14. Оформлення і видача особі паспорта громадянина України для виїзду за кордон у зв'язку з необхідністю термінового виїзду за кордон, пов'язаною з нагальною потребою в лікуванні від'їжджаючого, від'їздом особи, яка супроводжує тяжкохворого, чи смертю родича, який проживав за кордоном, здійснюються у строк до трьох робочих днів на підставі документів, що підтверджують необхідність термінового виїзду за кордон.

15. У разі виїзду на постійне проживання за кордон усиновленої іноземцями дитини - громадянина України паспорт громадянина України для виїзду за кордон оформляється і видається головним розпорядником Реєстру у строк до 10 робочих днів.

16. Оформлення і видача замість втраченого або викраденого та обмін паспорта громадянина України для виїзду за кордон здійснюються розпорядником Реєстру (у разі проживання заявника в Україні) чи ЗДУ (у разі постійного проживання або тимчасового перебування заявника за кордоном).

Стаття 23. Дипломатичний паспорт України

1. Дипломатичний паспорт України є документом, що посвідчує особу, підтверджує громадянство України та надає право такій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну.

{Частина перша статті 23 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Дипломатичний паспорт України є дійсним для виїзду з України в усі держави світу та повернення в Україну з усіх держав світу.

3. Дипломатичний паспорт України оформляється і видається у порядку, встановленому Президентом України.

4. Дипломатичний паспорт виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та складається з м'якої обкладинки, 32 сторінок та сторінки даних.

5. До дипломатичного паспорта України вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) тип документа;
- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;
- 7) громадянство;
- 8) дата народження;
- 9) унікальний номер запису в Реєстрі;

- 10) стать;
- 11) місце народження;
- 12) дата видачі документа;
- 13) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 14) дата закінчення строку дії документа;
- 15) відцифрований образ обличчя особи;
- 16) відцифрований підпис особи.

6. Усі друковані написи у дипломатичному паспорті України, у тому числі відомості про особу, зазначаються українською та англійською мовами.

{Статтю 23 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

7. Дипломатичний паспорт України містить напис українською та англійською мовами: «Паспорт є власністю України» і текст українською та англійською мовами: «Іменем України Міністр закордонних справ України просить усі компетентні органи влади безперешкодно пропускати пред'явника цього паспорта, надавати йому необхідну допомогу та захист».

Стаття 24. Службовий паспорт України

{Назва статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

1. Службовий паспорт України є документом, що посвідчує особу, підтверджує громадянство України та надає право такій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну.

{Частина перша статті 24 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Службовий паспорт України є дійсним для виїзду з України в усі держави світу та повернення в Україну з усіх держав світу.

3. Службовий паспорт України оформляється і видається у порядку, встановленому Президентом України.

4. Службовий паспорт України виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та складається з м'якої обкладинки, 32 або 64 сторінок і сторінки даних.

5. До службового паспорта України вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) тип документа;
- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;
- 7) громадянство;
- 7-1) дата народження;

{Частину п'яту статті 24 доповнено пунктом 7-1 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

8) унікальний номер запису в Реєстрі;

9) стать;

10) місце народження;

- 11) дата видачі документа;
- 12) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 13) дата закінчення строку дії документа;
- 14) відцифрований образ обличчя особи;
- 15) відцифрований підпис особи.

6. Усі друковані написи у службовому паспорті України, а також відомості про особу зазначаються українською та англійською мовами.

7. Службовий паспорт України містить напис українською та англійською мовами: «Паспорт є власністю України» і текст українською та англійською мовами: «Іменем України Міністр закордонних справ України просить усі компетентні органи влади безперешкодно пропускати пред'явника цього паспорта, надавати йому необхідну допомогу та захист».

Стаття 25. Посвідчення особи моряка

1. Посвідчення особи моряка є документом, що посвідчує особу, оформляється і видається громадянину України, який може обіймати будь-яку посаду на борту судна (крім військового судна) або працевлаштований на будь-яку посаду на борту судна (крім військового судна), зареєстрованого в Україні чи в інших державах.

Посвідчення особи моряка може бути видано будь-якій особі, яка звернулася за посвідченням особи моряка та працює на борту судна, зареєстрованого в Україні, або яка перебуває на обліку осіб, які шукають роботу, в центрі зайнятості та може обіймати будь-яку посаду на борту судна (крім військового судна).

Посвідчення особи моряка дає право його власнику на виїзд з України і в'їзд в Україну на судні, членом екіпажу якого він є, а також на виїзд з України і в'їзд в Україну в індивідуальному порядку під час прямування чи переходу на інше судно, списання з судна.

2. Посвідчення особи моряка не може бути використано на території України чи інших держав для укладення правочинів та здійснення приватних поїздок за кордон, не пов'язаних з виконанням трудових обов'язків.

3. Протягом перебування особи на судні або в рейсі посвідчення особи моряка зберігається в особи, якій оформлено цей документ. У виняткових випадках за письмової згоди особи, якій оформлено цей документ, з метою надійного збереження посвідчення особи моряка може зберігатися у капітана відповідного судна.

4. Посвідчення особи моряка виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та складається з м'якої обкладинки, 32 сторінок і сторінки даних.

5. Оформлення, видача, обмін посвідчення особи моряка здійснюються капітаном морського порту.

6. Оформлення, видача, обмін, вилучення, повернення державі та знищення посвідчення особи моряка здійснюються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

7. Посвідчення особи моряка видається заявникові не пізніше ніж через

20 календарних днів з дня оформлення заяви-анкети на його отримання або не пізніше ніж через сім робочих днів з дня оформлення заяви-анкети на його термінове отримання.

8. Капітан морського порту має право відмовити заявникові у видачі посвідчення особи моряка у разі, якщо:

1) за видачею документа звернувся заявник, який не досяг шістнадцятирічного віку;

2) заявник вже отримав документ такого типу, який є дійсним на день звернення (крім випадків, зазначених у частині сьомій цієї статті);

3) заявник не подав усіх документів та інформації, необхідних для оформлення і видачі документа;

4) дані, отримані з бази даних розпорядника Реєстру, не підтверджують інформацію, надану заявником.

У рішенні про відмову у видачі документа, яке доводиться до відома заявника у порядку і строки, встановлені законодавством, мають зазначатися підстави відмови. Особа має право звернутися до капітана морського порту з повторною заявою у разі зміни або усунення обставин, через які їй було відмовлено у видачі документа.

9. Посвідчення особи моряка видається на 10 років.

10. Про втрату або викрадення посвідчення особи моряка на території України особа зобов'язана негайно повідомити капітана судна, на якому вона працює, та/або керівника підприємства, установи, організації, що уклала з нею трудовий договір, а також капітана морського порту, який видав посвідчення, а у разі викрадення - також орган внутрішніх справ. Про втрату або викрадення посвідчення особи моряка за кордоном особа зобов'язана повідомити компетентні органи іноземної держави та найближчу ЗДУ за місцем перебування, яка протягом доби інформує капітана морського порту, який видав документ, та центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону України, із зазначенням внесеної до документа інформації.

Рішення про оформлення посвідчення особи моряка замість втраченого або викраденого, яке було оформлено із застосуванням засобів Реєстру, приймається капітаном морського порту.

Замість втраченого або викраденого посвідчення особи моряка капітан морського порту після встановлення факту видачі раніше такого документа особі, яка заявила про його втрату або викрадення, оформлює та видає новий документ.

Якщо особа, яка заявила про втрату або викрадення посвідчення особи моряка, знайде цей документ, вона зобов'язана здати знайдений документ для знищення капітану морського порту, а в разі втрати або викрадення за кордоном - найближчій ЗДУ.

11. У разі закінчення строку дії посвідчення особи моряка або смерті особи її документ у порядку і строки, визначені законодавством, здається капітану морського порту, а якщо така особа проживає (проживала) за кордо-

ном - ЗДУ.

12. До посвідчення особи моряка вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) тип документа;
- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;
- 7) громадянство;
- 8) дата народження;
- 9) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 10) стать;
- 11) місце народження;
- 12) дата видачі документа;
- 13) капітан морського порту, який видав документ (код);
- 14) дата закінчення строку дії документа;
- 15) відцифрований образ обличчя особи;
- 16) відцифрований підпис особи.

13. Посвідчення особи моряка містить напис українською та англійською мовами: «Посвідчення особи моряка є власністю України. Цей документ є посвідченням особи моряка відповідно до Конвенції 1958 року № 108 Міжнародної організації праці про національні посвідчення особи моряків».

{Стаття 25 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 26. Посвідчення члена екіпажу

1. Посвідчення члена екіпажу є документом, що посвідчує особу, підтверджує громадянство України і видається громадянину України, який належить до складу екіпажу повітряного судна, відноситься до осіб льотного екіпажу та екіпажу пасажирського і вантажного салону, осіб авіаційного персоналу, які не належать до складу екіпажу, але забезпечують виконання технологічних процесів перевезення та виконання видів польотів або авіаційних робіт чи технічне обслуговування повітряних суден у позабазових аеропортах.

{Частина перша статті 26 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Посвідчення члена екіпажу дає право особі, якій його оформлено, на виїзд з України і в'їзд в Україну з метою виконання службових обов'язків.

3. Посвідчення члена екіпажу не може бути використано на території України громадянином України, якому його оформлено, для вчинення правочинів та здійснення приватних поїздок за кордон, не пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

4. Посвідчення члена екіпажу виготовляється у формі картки, що містить безконтактний електронний носій.

5. Посвідчення члена екіпажу оформляється і видається уповноваженим органом з питань цивільної авіації у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина п'ята статті 26 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

6. Посвідчення члена екіпажу видається не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня оформлення заяви-анкети на його отримання або не пізніше ніж через сім робочих днів з дня оформлення заяви-анкети на його термінове отримання.

{Частина шоста статті 26 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

7. Посвідчення члена екіпажу видається на п'ять років.

8. У разі зміни місця роботи або службових обов'язків чи припинення членом екіпажу льотної роботи його посвідчення члена екіпажу повертається уповноваженому органу з питань цивільної авіації, який його видав.

{Частина восьма статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

9. Про втрату або викрадення посвідчення члена екіпажу на території України особа зобов'язана негайно повідомити командира повітряного судна, членом екіпажу якого вона є, керівника суб'єкта авіаційної діяльності (експлуатанта), а в разі викрадення - також орган Національної поліції.

Про факт втрати або викрадення посвідчення члена екіпажу керівник суб'єкта авіаційної діяльності (експлуатанта) негайно повідомляє уповноважений орган з питань цивільної авіації.

Про втрату або викрадення посвідчення члена екіпажу за кордоном особа зобов'язана повідомити компетентні органи іноземної держави та найближчу ЗДУ.

{Частина дев'ята статті 26 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

10. До посвідчення члена екіпажу вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) ім'я особи;
- 4) статъ;
- 5) громадянство;
- 6) дата народження;
- 7) місце роботи (код);
- 8) посада;
- 9) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 10) номер документа;
- 11) дата закінчення строку дії документа;
- 12) відцифрований образ обличчя особи;
- 13) відцифрований підпис особи;
- 14) уповноважений орган, що видав документ, та відцифрований підпис посадової особи;
- 15) місце видачі.

{Статтю 26 доповнено частиною десятою згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

11. Посвідчення члена екіпажу містить напис українською та англійсь-

кою мовами: «Посвідчення члена екіпажу є власністю України. Власник має право в будь-який час повернутися в Україну за пред'явленням цього посвідчення».

{Статтю 26 доповнено частиною одинадцятою згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Стаття 27. Посвідчення особи на повернення в Україну

1. Посвідчення особи на повернення в Україну є документом, що посвідчує особу, підтверджує громадянство України (крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті), дає право на в'їзд в Україну, оформляється і видається ЗДУ громадянам України у разі:

1) втрати під час перебування за межами України документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України та надають право такій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну;

2) якщо строк дії таких документів закінчився;

3) якщо встановлено, що такий документ є недійсним з інших причин;

4) якщо громадянин України не оформлював документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України та/або надають право такій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну.

{Частина перша статті 27 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Посвідчення особи на повернення в Україну може бути також видано особам без громадянства, які мають право на постійне проживання в Україні, іноземцям та особам без громадянства, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, у разі втрати ними під час перебування за кордоном виданих в Україні документів, що посвідчують особу та дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну.

3. Бланк посвідчення особи на повернення в Україну виготовляється у формі буклета розміром 352,0 x 125,0 міліметра з трьома згинами, обсягом у 8 сторінок та окремою самоклеюною сторінкою даних розміром 125,0 x 88,0 міліметра.

4. Посвідчення особи на повернення в Україну оформляється і видається ЗДУ на підставі заяв осіб, визначених цим Законом.

5. Для оформлення посвідчення особи на повернення в Україну особою подаються:

1) заява затвердженого уповноваженим суб'єктом зразка;

2) документ (протокол, довідка тощо), виданий компетентними органами держави перебування, що підтверджує факт звернення особи з приводу втрати документа, що посвідчує особу, підтверджує громадянство та надає право такій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну, або документ, що посвідчує особу, підтверджує громадянство та надає право такій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну, якщо строк дії такого документа закінчився або встановлено, що він є недійсним з інших причин (крім випадків, якщо громадянин України не оформлював документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України та/або надають право такій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну);

{Пункт 2 частини п'ятої статті 27 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

3) дані, що дають змогу у встановленому цим Законом порядку ідентифікувати особу заявника, встановити його місце проживання в Україні та підтвердити належність до громадянства України;

4) у разі внесення до посвідчення даних про дитину - свідоцтво про народження дитини та дві її фотокартки розміром 3,5 x 4,5 сантиметра (для дітей віком від п'яти до шістнадцяти років).

6. Посвідчення особи на повернення в Україну видається протягом одного робочого дня з дня одержання ЗДУ підтверджуючої інформації з бази даних розпорядника Реєстру на запит ЗДУ даних про особу та її громадянство за місцем проживання в Україні.

7. На підставі звернення компетентного органу іноземної держави посвідчення особи на повернення в Україну може бути оформлене і видане на ім'я громадянина України, щодо якого прийнято рішення про реадмісію, якщо це передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або щодо якого прийнято рішення про його примусову депортацію з відповідної держави.

{Частина сьома статті 27 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

8. Строк дії посвідчення особи на повернення в Україну визначається посадовою особою ЗДУ, відповідальною за його видачу, виходячи з реальної можливості повернення особи в Україну, але не може перевищувати 30 днів.

9. У разі хвороби, нещасного випадку та з інших причин, передбачених законодавством України, строк дії посвідчення особи на повернення в Україну може бути продовжено посадовою особою ЗДУ на шляху прямування особи до України на строк, необхідний для повернення особи на територію України, але не більше ніж на 30 днів.

Про цей факт у місці, відведеному для особливих відміток у посвідченні особи на повернення в Україну, робиться відповідний запис, що засвідчується підписом посадової особи ЗДУ, який скріплюється гербовою печаткою. Посадова особа ЗДУ, яка продовжила строк дії посвідчення особи на повернення в Україну, повинна письмово поінформувати про це ЗДУ, яка видала посвідчення особи на повернення в Україну.

10. До посвідчення особи на повернення в Україну вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) тип документа;
- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;
- 7) громадянство;
- 8) дата народження;
- 9) унікальний номер запису в Реєстрі;

- 10) стать;
- 11) місце народження;
- 12) дата видачі документа;
- 13) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 14) дата закінчення строку дії документа;
- 15) фотокартка особи;
- 16) підпис особи.

11. Посвідчення особи на повернення в Україну містить текст українською, англійською, французькою, російською та іспанською мовами: «Міністр закордонних справ України просить органи влади іноземних держав сприяти поверненню в Україну особи, зазначеної в цьому посвідченні».

Стаття 28. Тимчасове посвідчення громадянина України

1. Тимчасове посвідчення громадянина України є документом, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України і видається особі, яка досягла чотирнадцятирічного віку, набула громадянства України та взяла зобов'язання припинити іноземне громадянство протягом двох років з дня набуття громадянства України.

{Частина перша статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

2. Тимчасове посвідчення громадянина України оформляється і видається особі, яка проживає в Україні, розпорядником Реєстру за місцем проживання заявника, а в разі постійного проживання особи за кордоном - ЗДУ, не пізніше 10 робочих днів з дати подання заявником документів, визначених у цій статті.

Тимчасове посвідчення громадянина України оформляється і видається особі на строк до двох років.

У разі закінчення строку дії тимчасового посвідчення громадянина України особі, якій його було оформлено, видається нове тимчасове посвідчення громадянина України у порядку, встановленому цим Законом.

3. На вимогу уповноваженого суб'єкта заявник зобов'язаний подати засвідчений у встановленому законодавством порядку переклад тексту паспортного документа або документа, що його замінює та посвідчує особу заявника, українською мовою.

4. Тимчасове посвідчення громадянина України виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та складається з м'якої обкладинки, 8 сторінок та сторінки даних.

5. У разі видачі тимчасового посвідчення громадянина України заявнику повертається паспортний документ або документ, що його замінює та посвідчує особу заявника.

6. До тимчасового посвідчення громадянина України вноситься така інформація:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) тип документа;

- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;
- 7) громадянство;
- 8) дата народження;
- 9) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 10) стаття;
- 11) місце народження;
- 12) дата видачі;
- 13) дата закінчення строку дії документа;
- 14) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 15) місце проживання;
- 16) відцифрований образ обличчя особи;
- 17) відцифрований підпис особи.

7. До тимчасового посвідчення громадянина України за письмовим клопотанням заявника може бути внесена додаткова змінна інформація, передбачена цим Законом.

8. Тимчасове посвідчення громадянина України містить напис українською та англійською мовами: «Тимчасове посвідчення громадянина України є власністю України».

9. Оформлення, видача замість втраченого або викраденого та обмін тимчасового посвідчення громадянина України здійснюються розпорядником Реєстру за місцем проживання заявника в Україні, а в разі постійного проживання заявника за кордоном - ЗДУ, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

10. Тимчасове посвідчення громадянина України здається розпоряднику Реєстру за місцем проживання заявника в Україні, а в разі постійного проживання заявника за кордоном - ЗДУ одночасно з документом, що підтверджує припинення особою іноземного громадянства, або з декларацією про відмову від іноземного громадянства, а заявнику видається довідка про реєстрацію особи громадянином України для подальшого оформлення паспорта громадянина України.

Стаття 29. Посвідчення водія

1. Посвідчення водія є документом, що посвідчує особу та її спеціальний статус у частині підтвердження права його власника на керування транспортними засобами.

2. Посвідчення водія виготовляється у формі картки.

{Частина друга статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

3. На лицьовому боці посвідчення водія інформація розміщується в такій послідовності:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) ім'я особи;

- 4) дата і місце народження;
- 5) дата видачі;
- 6) дата закінчення строку дії;
- 7) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 8) серія і номер документа;
- 9) відцифрований підпис особи;
- 10) категорія;
- 11) особливі відмітки.

У лівій частині лицьового боку посвідчення водія розміщується відцифрований образ обличчя особи.

4. На зворотному боці посвідчення водія ліворуч друкуються номери та назви полів відповідно до інформації, що вноситься з лицьового боку посвідчення водія, та зазначається така інформація:

- 1) ім'я особи;
- 2) дата і місце народження;
- 3) дата видачі документа;
- 4) дата закінчення строку дії документа;
- 5) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 6) серія і номер документа;
- 7) відцифрований підпис особи;
- 8) категорія;
- 9) «Категорія діє з»;
- 10) «Категорія діє до»;
- 11) обмеження.

У верхній лівій частині зворотного боку посвідчення водія наноситься одномірний штрих-код.

У нижній частині зворотного боку посвідчення водія зазначається унікальний номер запису в Реєстрі.

Праворуч друкуються таблиця, в якій зазначаються категорії транспортних засобів з піктограмами, та інформація про категорії транспортних засобів, право на керування якими підтверджує посвідчення водія, строки дії категорії та обмеження.

5. Назва держави і назва документа зазначаються українською, російською, англійською та французькою мовами. Інформація про прізвище та ім'я особи зазначається українською мовою і латинськими літерами. Всі інші написи у посвідченні водія зазначаються українською та англійською мовами.

6. Оформлення та видача посвідчення водія здійснюються уповноваженим органом у строк до п'яти робочих днів з дня подання необхідних документів.

7. Після закінчення строку дії посвідчення водія проводиться його заміна (у разі пред'явлення старого посвідчення) з урахуванням особливостей, передбачених законодавством про дорожній рух.

8. Посвідчення водія видається на строк, встановлений відповідно до вимог міжнародних договорів України.

Стаття 30. Посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон

1. Посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон є документом, що посвідчує особу без громадянства під час перетинання нею державного кордону України і перебування за кордоном.

2. Посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон є власністю України.

3. Посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та яка складається з м'якої обкладинки, 16 сторінок і сторінки даних.

На обкладинці посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон містяться зображення малого Державного Герба України, назва держави українською мовою та назва документа українською і англійською мовами.

На сторінці даних інформація розміщується в такій послідовності:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;
- 3) тип документа;
- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;
- 7) дата народження;
- 8) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 9) стать;
- 10) місце народження;
- 11) дата видачі документа;
- 12) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 13) дата закінчення строку дії документа;
- 14) відцифрований підпис особи.

У лівій частині сторінки даних розміщується відцифрований образ обличчя особи.

На першій сторінці посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон посередині впоперек угорі надруковано напис українською і англійською мовами: «Цей документ є власністю України і не посвідчує громадянства пред'явника».

Друга і третя сторінки посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон призначені для інформації про дітей, які є особами без громадянства і разом з особою виїжджають за кордон без документів для виїзду за кордон, що вноситься на підставі підтверджуючих документів, поданих особою. Четверта сторінка призначена для особливих відміток. Сторінки з п'ятої до шістнадцятої призначені для проставлення віз і відміток про перетинання особою державного кордону України.

На четверту сторінку посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон вноситься додаткова інформація про особу на підставі її особистої заяви та відповідних підтверджуючих документів.

4. Оформлення та видача посвідчення особи без громадянства для виїз-

ду за кордон здійснюються розпорядником Реєстру протягом 15 робочих днів з дня прийняття необхідних документів, передбачених законодавством.

5. Строк дії посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон становить три роки.

Стаття 31. Посвідка на постійне проживання

1. Посвідка на постійне проживання є документом, що посвідчує особу іноземця або особу без громадянства та підтверджує право на постійне проживання в Україні.

2. Посвідка на постійне проживання є власністю України.

3. Посвідка на постійне проживання виготовляється у формі картки, що містить безконтактний електронний носій.

4. На лицьовому боці посвідки на постійне проживання угорі розміщується зображення малого Державного Герба України, назва держави та назва документа.

Нижче розміщується така інформація:

- 1) ім'я особи;
- 2) стать;
- 3) громадянство;
- 4) дата народження;
- 5) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 6) номер документа;
- 7) дата закінчення строку дії документа;
- 8) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 9) відцифрований підпис особи.

У лівій частині лицьового боку посвідки на постійне проживання розміщується відцифрований образ обличчя особи.

На зворотному боці посвідки на постійне проживання угорі розміщується напис: «Посвідка є власністю України». Нижче розміщується така додаткова інформація про особу:

- 1) номер дозволу на імміграцію та уповноважений суб'єкт, що його видав;
- 2) місце народження;
- 3) серія та номер паспортного документа;
- 4) країна, в якій видано паспортний документ;
- 5) місце реєстрації в Україні.

5. Текст у посвідці на постійне проживання з обох боків виконується українською та англійською мовами.

6. Оформлення та видача посвідки на постійне проживання здійснюються розпорядником Реєстру протягом 15 робочих днів з дати прийняття ним документів, передбачених законодавством.

7. Посвідка на постійне проживання видається строком на один рік.

Стаття 32. Посвідка на тимчасове проживання

1. Посвідка на тимчасове проживання є документом, що посвідчує особу іноземця або особу без громадянства та підтверджує законні підстави для

тимчасового проживання в Україні.

2. Посвідка на тимчасове проживання є власністю України.

3. Посвідка на тимчасове проживання виготовляється у формі картки, що містить безконтактний електронний носій.

4. На лицьовому боці посвідки на тимчасове проживання угорі розміщуються зображення малого Державного Герба України, назва держави та назва документа.

Нижче розміщується така інформація:

1) ім'я особи;

2) стать;

3) громадянство;

4) дата народження;

5) унікальний номер запису в Реєстрі;

6) номер документа;

7) дата закінчення строку дії документа;

8) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);

9) відцифрований підпис особи.

У лівій частині лицьового боку посвідки на тимчасове проживання розміщується відцифрований образ обличчя особи.

На зворотному боці посвідки на тимчасове проживання угорі розміщується напис «Посвідка є власністю України». Нижче розміщується така додаткова інформація про особу:

1) номер дозволу на використання праці іноземців та осіб без громадянства;

2) місце народження;

3) серія та номер паспортного документа;

4) країна, в якій видано паспортний документ;

5) місце реєстрації в Україні.

5. Текст у посвідці на тимчасове проживання з обох боків виконується українською і англійською мовами.

6. Оформлення та видача посвідки на тимчасове проживання здійснюються розпорядником Реєстру протягом 15 робочих днів з дати прийняття ним документів, передбачених законодавством.

7. Посвідка на тимчасове проживання видається строком на один рік.

Стаття 33. Посвідчення біженця

1. Посвідчення біженця є паспортним документом, що посвідчує особу його власника та підтверджує факт визнання його біженцем в Україні і є дійсним для реалізації прав та виконання обов'язків, передбачених цим Законом та іншими законами України.

2. Посвідчення біженця є власністю України.

3. Посвідчення біженця виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та яка складається з м'якої обкладинки, 16 сторінок та сторінки даних.

На лицьовому боці обкладинки розміщуються зображення малого Дер-

жавного Герба України, назва держави та назва документа.

На лівому форзаці надруковано текст: «Цей документ посвідчує особу та підтверджує факт надання їй в Україні статусу біженця».

На сторінці даних інформація розміщується в такій послідовності:

- 1) відцифрований образ обличчя особи;
- 2) ім'я особи;
- 3) дата народження;
- 4) громадянство;
- 5) відцифрований підпис особи;
- 6) держава постійного проживання особи;
- 7) стать;
- 8) сімейний стан;
- 9) рішення уповноваженого суб'єкта про визнання особи біженцем;
- 10) номер документа;
- 11) дата видачі документа;
- 12) дата закінчення строку дії документа;
- 13) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 14) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 15) місце проживання.

Сторінки з третьої до п'ятої призначені для особливих відміток.

{Абзац двадцятий частини третьої статті 33 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Абзац двадцять перший частини третьої статті 33 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Абзац двадцять другий частини третьої статті 33 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Оформлення та видача посвідчення біженця здійснюються розпорядником Реєстру протягом 15 робочих днів з дати прийняття ним рішення про визнання іноземця або особи без громадянства біженцем в Україні.

5. Посвідчення біженця видається строком на п'ять років.

Стаття 34. Проїзний документ біженця

1. Проїзний документ біженця є документом, що посвідчує особу та надає право особі, якій він оформлений, на виїзд з України і в'їзд в Україну.

2. Проїзний документ біженця є власністю України.

3. Документ виготовляється у формі книжечки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, та яка складається з м'якої обкладинки, 32 сторінок та сторінки даних.

{Абзац перший частини третьої статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

На лицьовому боці обкладинки розміщуються зображення малого Державного Герба України, назва держави та назва документа.

На сторінку даних інформація вноситься у такій послідовності:

- 1) назва держави;
- 2) назва документа;

- 3) тип документа;
- 4) код держави;
- 5) номер документа;
- 6) ім'я особи;

{Абзац десятий частини третьої статті 34 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

- 8) дата народження;
- 9) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 10) стать;
- 11) місце народження;
- 12) дата видачі документа;
- 13) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 14) дата закінчення строку дії документа;
- 15) відцифрований підпис особи;
- 16) відцифрований образ обличчя особи.

{Частину третю статті 34 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Абзац двадцятий частини третьої статті 34 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

На першій сторінці впоперек друкується текст відповідно до єдиного зразка, що затверджується Кабінетом Міністрів України згідно з цим Законом, а також зазначається, що документ є власністю України.

Сторінки з другої до четвертої призначені для особливих відміток.

{Абзац двадцять другий частини третьої статті 34 в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Абзац двадцять третій частини третьої статті 34 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

{Абзац двадцять четвертий частини третьої статті 34 виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

Четверта сторінка призначена для особливих відміток.

Сторінки з п'ятої до шістнадцятої призначені для віз і відміток про перетинання особою державного кордону.

4. Оформлення та видача документа здійснюються розпорядником Реєстру протягом 15 робочих днів з дати звернення заявника за отриманням такого документа.

5. Проїзний документ біженця видається на строк дії посвідчення біженця за умови, що посвідчення видано на п'ять років.

Стаття 35. Картка мігранта

1. Картка мігранта є документом, що оформляється іноземцю або особі без громадянства з метою створення та управління національною системою ідентифікації мігрантів.

2. Картка мігранта має загальний стандарт і формат для міжнародного документа посвідчення особи мігранта, за допомогою якого здійснюються контроль за переміщенням мігрантів через кордон, верифікація інформації

про мігрантів через національну і міжнародні бази даних правоохоронних органів, отримання статистичних даних з метою вирішення питань соціального забезпечення та оподаткування доходів мігрантів.

3. Картка мігранта виготовляється у формі картки, що містить безконтактний електронний носій.

На лицьовому боці картки угорі розміщуються назва держави, назва документа та зображення малого Державного Герба України.

Нижче розміщується така інформація:

- 1) ім'я особи;
- 2) стать;
- 3) громадянство;
- 4) дата народження;
- 5) унікальний номер запису в Реєстрі;
- 6) номер документа;
- 7) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 8) дата видачі документа;
- 9) строк дії документа;
- 10) відцифрований підпис особи.

У лівій частині лицьового боку картки мігранта розміщується відцифрований образ обличчя особи.

На зворотному боці картки мігранта угорі розміщується напис: «Картка мігранта є власністю України». Нижче розміщується така додаткова інформація про особу:

- 1) назва та номер документа, що посвідчує особу;
- 2) держава, в якій видано паспортний документ;
- 3) місце народження;
- 4) місце реєстрації в Україні;
- 5) особливі відмітки.

Усі написи на лицьовому та зворотному боці картки мігранта виконуються українською та англійською мовами, а ім'я особи - відповідно до вимог цього Закону.

4. Оформлення та видача картки мігранта здійснюються розпорядником Реєстру протягом 10 робочих днів з дня прийняття ним документів, передбачених законодавством України.

5. Строк дії картки мігранта становить один рік.

Стаття 36. Посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту

{Стаття 36 в частині запровадження документів, що містять безконтактний електронний носій, набирає чинності з 1 січня 2020 року - див. пункт 1 розділу II Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

1. Посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, є паспортним документом, що посвідчує особу його власника та підтверджує факт визнання її особою, яка потребує додаткового захисту в Україні, і є дійсним для реалізації прав та виконання обов'язків, передбачених цим Законом та іншими законами України.

2. Посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, є власністю України.

3. Посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, виготовляється у формі книжечки, що складається з м'якої обкладинки, правий форзац якої містить безконтактний електронний носій, 16 сторінок та сторінки даних.

На лицьовому боці обкладинки розміщуються зображення малого Державного Герба України, назва держави та назва документа.

На лівому форзаці надруковано текст: «Цей документ посвідчує особу та підтверджує факт надання їй в Україні статусу особи, яка потребує додаткового захисту».

На сторінці даних інформація розміщується в такій послідовності:

- 1) відцифрований образ обличчя особи;
- 2) ім'я особи;
- 3) дата народження;
- 4) громадянство;
- 5) відцифрований підпис особи;
- 6) держава постійного проживання особи;
- 7) стать;
- 8) реквізити рішення уповноваженого суб'єкта про визнання особою, яка потребує додаткового захисту;
- 9) номер документа;
- 10) дата видачі документа;
- 11) дата закінчення строку дії документа;
- 12) уповноважений суб'єкт, що видав документ (код);
- 13) унікальний номер запису в Реєстрі.

4. Оформлення та видача посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, здійснюються розпорядником Реєстру протягом 15 робочих днів з дня прийняття ним рішення про визнання іноземця або особи без громадянства особою, яка потребує додаткового захисту в Україні.

5. Посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, видається строком на п'ять років.

{Закон доповнено статтею 36 згідно із Законом № 1474-VIII від 14.07.2016}

Розділ IV ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Бюджетному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 50-51, ст. 572):

а) у частині першій статті 2:

пункт 15 після слів «як плата за надання послуг» доповнити словами

«(включаючи плату за надання адміністративних послуг)»;

у пункті 23 слова «плату за надання адміністративних послуг» виключити;

б) абзац третій частини четвертої статті 13 після слів «надходження від плати за послуги» доповнити словами «(включаючи плату за надання адміністративних послуг)»;

в) пункт 45 частини другої статті 29 виключити;

{Підпункт 2 пункту 2 розділу IV втратив чинність на підставі Закону № 5067-VI від 05.07.2012}

3) у статті 35 та частині четвертій статті 38 Закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 33, ст. 443) слово «паспорта» замінити словами «паспорта громадянина України»;

4) у частині другій статті 12 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 1, ст. 1) слово «паспорт» замінити словами «паспорт громадянина України»;

5) у частині десятій статті 35 Закону України «Про статус народного депутата України» (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 42, ст. 212) слово «паспортів» замінити словами «паспортів громадянина України»;

6) у пункті 16 частини першої статті 1 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 19-20, ст. 179) слова «паспортний документ» замінити словами «паспортний документ іноземця»;

7) у пункті 1 частини першої статті 13 Закону України «Про інформаційні агентства» (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 13, ст. 83; 2004 р., № 15, ст. 230) слова «паспортні дані» замінити словами «дані паспорта громадянина України»;

8) у статті 3 Закону України «Про приватизаційні папери» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 24, ст. 352):

у частині другій слово «паспорта» замінити словами «паспорта громадянина України»;

частину четверту викласти в такій редакції:

«4. При видачі приватизаційних паперів громадянину в безконтактному електронному носії паспорта громадянина України робиться відповідний запис»;

9) у частині четвертій статті 18 Закону України «Про донорство крові та її компонентів» (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 23, ст. 183) слова «паспортні дані» замінити словами «дані паспорта громадянина України»;

10) у підпункті 5 пункту «б» частини першої статті 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170; 2000 р., № 9, ст. 67) слова «громадянського стану» замінити словами «цивільного стану»;

11) в абзаці другому частини першої статті 13 Закону України «Про видавничу справу» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 32, ст. 206) слова «паспортні дані» замінити словами «дані паспорта громадянина України»;

{Підпункт 12 пункту 2 розділу IV втратив чинність на підставі Закону № 222-VIII від 02.03.2015 }

13) у Законі України «Про нотаріат» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 39, ст. 383; 2009 р., № 13, ст. 161):

а) у частині третій статті 43 слово «паспортом» замінити словами «паспортом громадянина України», а після слів «посвідчення особи моряка» доповнити словами «посвідчення члена екіпажу»;

б) у частині другій статті 44 слово «паспортом» замінити словами «паспортом громадянина України»;

14) в абзацах третьому та четвертому частини третьої статті 5 Закону України «Про обіг векселів в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 24, ст. 128; 2003 р., № 7, ст. 63; 2011 р., № 4, ст. 21) слова «паспортних даних» замінити словами «даних паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця», слово «паспорта» замінити словами «паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця», а слово «паспорт» - словами «паспорт громадянина України або паспортний документ іноземця»;

15) у частині третій статті 8 Закону України «Про органи самоорганізації населення» (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 48, ст. 254) слово «паспорта» замінити словами «паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця»;

16) у частині п'ятій статті 15 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 47, ст. 251) слово «паспорту» замінити словами «паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця»;

17) у Законі України «Про громадянство України» (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 13, ст. 65; 2005 р., № 30, ст. 408):

а) абзац дев'ятнадцятий статті 1 виключити;

б) пункти 2 та 5 статті 5 виключити;

в) у частині першій статті 24:

у пункті 7 слова та цифри «паспорти громадянина України, свідоцтва про належність до громадянства України (для осіб віком до 16 років)» замінити словами «паспорти громадянина України», а слова «проїзні документи дитини» виключити;

у пункті 8 слова «паспорти громадянина України, свідоцтва про належність до громадянства України» замінити словами «паспорти громадянина України», а слова «проїзні документи дитини» виключити;

г) у пунктах 8 та 9 частини першої статті 25 слова «проїзні документи дитини» виключити;

18) у частині третій статті 6 Закону України «Про кредитні спілки» (Ві-

домості Верховної Ради України, 2002 р., № 15, ст. 101) слова «паспорта або документа, який його замінює (а для іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні, - дані національного паспорта або документа, який його замінює)» замінити словами «паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця»;

{Підпункт 19 пункту 2 розділу IV втратив чинність на підставі Закону № 1702-VII від 14.10.2014}

20) у Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 31-32, ст. 263; 2006 р., № 37, ст. 310; 2011 р., № 10, ст. 67):

а) у частині четвертій статті 42:

в абзаці першому слово «паспорт» замінити словами «паспорт громадянина України або паспортний документ іноземця», а слова «із відповідною відміткою» замінити словами «з відповідним записом в електронному безконтактному носії»;

в абзаці другому слова «сторінки паспорта з відповідною відміткою» замінити словами «з відповідним записом в електронному безконтактному носії паспорта громадянина України»;

б) в абзаці другому частини четвертої статті 45 слова «паспорт із відповідною відміткою» замінити словами «паспорт громадянина України з відповідним записом в електронному безконтактному носії»;

в) у тексті Закону слова «відмітку у паспорті» та «відмітку в паспорті» замінити словами «запис в електронному безконтактному носії паспорта громадянина України», а слово «паспорт» в усіх відмінках замінити словами «паспорт громадянина України або паспортний документ іноземця» у відповідному відмінку;

21) у пункті 3 частини другої статті 54, в абзацах другому і третьому частини першої статті 56 та абзаці третьому частини першої статті 64 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 47-48, ст. 372; 2012 р., № 37, ст. 443) слова «паспортні дані» замінити словами «дані паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця»;

22) в абзаці п'ятому частини четвертої статті 14 Закону України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 1, ст. 1; 2006 р., № 13, ст. 110) слова «паспорта власника (для нерезидентів - найменування та реквізити належним чином легалізованих документів, що відповідно до законодавства засвідчують особу)» замінити словами «паспорта громадянина України або паспортного документа іноземця»;

23) у Законі України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 15, ст. 232; 2011 р., № 23, ст. 160):

а) у статті 3:

в абзаці третьому слова «на території якої» замінити словом «де»;

абзац сьомий викласти в такій редакції:

«реєстрація - внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру про місце проживання або місце перебування особи із зазначенням адреси, за якою з особою може вестися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції»;

б) статті 8 та 9 виключити;

24) у частині четвертій статті 7 Закону України «Про кооперацію» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 5, ст. 35; 2011 р., № 41, ст. 413) слова «паспортні дані» замінити словами «дані паспорта громадянина України або паспортних документів іноземця»;

25) в абзацах другому та третьому частини сьомої статті 25 Закону України «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва» (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 6, ст. 136) слово «паспорт» замінити словами «паспорт громадянина України або паспортний документ іноземця»;

26) у Декреті Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 «Про державне мито» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 13, ст. 113 із наступними змінами):

а) у пункті 6 статті 3:

підпункт «а» викласти в такій редакції:

«а) за видачу паспорта громадянина України у разі обміну замість втраченого чи пошкодженого 2 неоподатковуваних мінімуми доходів громадян»;

в абзаці першому підпункту «б» слова «продовження строку дії» замінити словом «обміну»;

підпункт «в» виключити;

у підпункті «г» слова «продовження строку дії» замінити словом «обмін»;

підпункт «е» виключити;

в абзаці першому підпункту «ж» слова «продовження строку дії» замінити словом «обмін»;

у підпункті «м» слова «прописку громадян або» виключити;

у підпункті «н» слова «продовження строку дії» замінити словами «або обмін»;

б) у частині першій статті 4:

пункт 17 доповнити словами «батьки новонароджених дітей - при отриманні на дитину паспорта громадянина України»;

доповнити пунктом 52 такого змісту:

«52) громадяни - за отримання паспорта громадянина України вперше»;

27) у Законі України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 2-3, ст. 11):

а) у пункті 1 частини другої статті 19 слова «у паспорті відмітку» доповнити словами «або відповідний запис у безконтактному електронному носії паспорта громадянина України»;

б) абзац шостий пункту 1 частини третьої статті 20 викласти в такій редакції:

«унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі та серія, номер і назва документа, з якого взяті відомості до персональної облікової картки»;

28) у пункті 5 частини другої статті 12-2 Закону України «Про інвестиційну діяльність» (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 47, ст. 646; 2012 р., № 36, ст. 416) слова «і мають відмітку у паспорті» замінити словами «і мають відповідний запис у безконтактному електронному носії паспорта громадянина України»;

29) у Законі України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 38, ст. 509):

а) абзац другий частини першої статті 3 доповнити словами «та Єдиного державного демографічного реєстру в обсязі, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус»;

б) в абзаці другому частини восьмої статті 13 слово «паспорта» замінити словами «паспорта громадянина України»;

в) у частині десятій статті 14 та частині восьмій статті 15 слова «паспортах або паспортних документах» замінити словами «паспортах громадянина України»;

г) у тексті Закону слова «паспорт або паспортний документ» в усіх відмінках і числах замінити словами «паспорт громадянина України або паспортний документ іноземця» у відповідному відмінку і числі;

30) абзац дев'ятий пункту 1 частини третьої статті 21 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 49-51, ст. 376; 2009 р., № 38, ст. 535) викласти у такій редакції:

«унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі та серія, номер і назва документа, з якого взяті відомості до персональної облікової картки».

3. Кабінету Міністрів України:

протягом місяця з дня набрання чинності цим Законом:

прийняти нормативно-правові акти, необхідні для реалізації цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд та приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Розпочати з 1 січня 2013 року роботи із запровадження оформлення і видачі паспорта громадянина України в регіонах та інфраструктури його функціонування.

Розділ V

ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, видані до дня набрання чинності цим Законом, є чинними до закінчення строку їх дії та не підлягають обов'язковій заміні.

Посвідчення водія, що були видані з використанням зразка бланка, затвердженого органом виконавчої влади Союзу Радянських Соціалістичних Республік, можуть бути замінені на посвідчення нового зразка за бажанням їх власника та у випадках, передбачених чинним законодавством.

{Абзац другий пункту 1 розділу V із змінами, внесеними згідно із Законом № 568-VII від 17.09.2013}

{Пункт 2 розділу V виключено на підставі Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

3. Встановити, що за оформлення, видачу, обмін (замість втрачених чи викрадених) документів, передбачених цим Законом у формі книжечки, державне мито не стягується.

За видачу паспорта громадянина України у формі книжечки вперше державне мито не стягується.

{Пункт 3 розділу V в редакції Закону № 1474-VIII від 14.07.2016}

4. Кабінет Міністрів України визначає у проекті закону про Державний бюджет України обсяги фінансування заходів, що здійснюються на виконання цього Закону.

Президент України

В.ЯНУКОВИЧ

м. Київ

20 листопада 2012 року

№ 5492-VI

ЗАКОН УКРАЇНИ **Про гуманітарну допомогу**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 51, ст.451)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 662-IV (662-15) від 03.04.2003, ВВР, 2003, № 27, ст.209

- набуває чинності 01.08.2003 року

№ 860-IV (860-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 37, ст.300

№ 2772-IV (2772-15) від 07.07.2005, ВВР, 2005, № 34, ст.442

№ 856-V (856-16) від 03.04.2007, ВВР, 2007, № 27, ст.360

№ 1760-VI (1760-17) від 15.12.2009, ВВР, 2010, № 8, ст.62

№ 4496-VI (4496-17) від 13.03.2012, ВВР, 2013, № 2, ст.4

№ 5073-VI (5073-17) від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 25, ст.252

№ 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 4, ст.61

№ 406-VII (406-18) від 04.07.2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст.712

№ 1190-VII (1190-18) від 08.04.2014, ВВР, 2014, № 23, ст.871

№ 426-VIII (426-19) від 14.05.2015, ВВР, 2015, № 30, ст.272

№ 640-VIII (640-19) від 16.07.2015, ВВР, 2015, № 39, ст.377

№ 688-VIII (688-19) від 15.09.2015, ВВР, 2015, № 46, ст.418

№ 865-VIII (865-19) від 08.12.2015, ВВР, 2016, № 3, ст.27

№ 901-VIII (901-19) від 23.12.2015, ВВР, 2016, № 4, ст.44 }

№ 2008-VIII від 06.04.2017, ВВР, 2017, № 21, ст.248

№ 2249-VIII від 19.12.2017, ВВР, 2018, № 6-7, ст.43

№ 2462-VIII від 19.06.2018, ВВР, 2018, № 39, ст.285

№ 2530-VIII від 06.09.2018, ВВР, 2018, № 41, ст.320

№ 2581-VIII від 02.10.2018, ВВР, 2018, № 46, ст.371 }

{ У тексті Закону слова «митними і податковими органами України», «митні органи», «митний орган України» та «державна податкова служба» в усіх відмінках замінено словами «органи доходів і зборів» у відповідному відмінку згідно із Законом № 406-VII (406-18) від 04.07.2013 }

{ У тексті Закону слова "інвалід" та "дитина-інвалід" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами "особа з інвалідністю" та "дитина з інвалідністю" у відповідному відмінку і числі, крім пункту 4 статті 15 "Прикінцеві положення" цього Закону, згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017 }

Цей Закон визначає правові, організаційні, соціальні засади отримання, надання, оформлення, розподілу і контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги та сприяє гласності і прозорості цього процесу.

Стаття 1. Визначення термінів і понять

У цьому Законі наведені нижче терміни та поняття вживаються в такому значенні:

безоплатна допомога (пересилка, виконання робіт, надання послуг) - надання гуманітарної допомоги без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсацій донорам;

гуманітарна допомога - цільова адресна безоплатна допомога в грошо-

вій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту.

Гуманітарна допомога є різновидом благодійництва і має спрямовуватися відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів та за умови дотримання вимог статті 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (5073-17);

{Абзац третій статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5073-VI (5073-17) від 05.07.2012, № 1190-VII (1190-18) від 08.04.2014}

донори (іноземні, вітчизняні) - юридичні та фізичні особи в Україні або за її межами, які добровільно надають гуманітарну допомогу отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за її межами;

заходи офіційного контролю - фітосанітарний контроль, ветеринарно-санітарний контроль, державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, що проводяться згідно із законодавством України;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

отримувачі гуманітарної допомоги - такі юридичні особи, яких зареєстровано в установленому Кабінетом Міністрів України порядку в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги:

а) підприємства громадських організацій інвалідів, ветеранів війни та праці, а також підприємства, установи та організації, що утримуються за рахунок бюджетів, та уповноважені ними державні установи;

б) благодійні організації, створені у порядку, визначеному Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

{Пункт «б» абзацу п'ятого статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5073-VI (5073-17) від 05.07.2012}

в) громадські організації осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці, Товариство Червоного Хреста України та його обласні організації, творчі спілки, а також громадські організації, створені для здійснення передбаченої їх статутними документами екологічної, оздоровчої, аматорської, спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності;

г) релігійні організації, зареєстровані у порядку, передбаченому Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» (987-12);

г) реабілітаційні установи для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідніс-

ттю, які мають відповідну ліцензію на здійснення реабілітаційних послуг, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форм власності;

(Абзац п'ятий статті 1 доповнено пунктом «г» згідно із Законом № 2772-IV (2772-15) від 07.07.2005)

набувачі гуманітарної допомоги - фізичні та юридичні особи, які її потребують і яким вона безпосередньо надається. Набувачі гуманітарної допомоги з статусом юридичної особи визначаються відповідно до пунктів «а», «б», «в», «г», «г абзацу п'ятого цієї статті.

(Абзац шостий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2772-IV (2772-15) від 07.07.2005)

Стаття 2. Законодавство України про гуманітарну допомогу

Законодавство України про гуманітарну допомогу складається з Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (5073-17), цього Закону, інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{Стаття 2 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5073-VI (5073-17) від 05.07.2012}

Стаття 3. Підстави для здійснення гуманітарної допомоги та її переадресування

Підставою для започаткування процедури визнання допомоги гуманітарною є письмова пропозиція донора про її надання. Підставою для здійснення гуманітарної допомоги в Україні є письмова згода отримувача гуманітарної допомоги на її одержання. Отримувач гуманітарної допомоги має такі самі права на її використання, що і набувач гуманітарної допомоги.

Зміну отримувача гуманітарної допомоги та її переадресування можливо здійснювати лише за погодженням з іноземними донорами за рішенням відповідного спеціально уповноваженого державного органу з питань гуманітарної допомоги.

{Частина третя статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012 }

Стаття 4. Спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги

До спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги належать:

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення;

Рада міністрів Автономної Республіки Крим;

обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

Спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги приймають рішення за погодженням із органами доходів і зборів, центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я, у сфері економічного розвитку, державну фінансову політику, державну політику у сфері цивільного захисту, Міністерством внутрішніх справ України, органами Націона-

льної поліції, Національним банком України чи його філіями (територіальними управліннями).

{Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII (901-19) від 23.12.2015}

{Стаття 4 із змінами, внесеними згідно із Законами № 662-IV (662-15) від 03.04.2003, № 860-IV (860-15) від 22.05.2003; в редакції Закону № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Стаття 5. Повноваження спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, здійснює:

визнання вантажів, коштів, у тому числі в іноземній валюті, виконаних робіт, наданих послуг гуманітарною допомогою;

контроль за отриманням, розподілом, використанням за цільовим призначенням, підготовкою статистичної звітності, обліком гуманітарної допомоги, визнаної такою рішенням спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги;

{Абзац третій частини першої статті 5 в редакції Закону № 640-VIII (640-19) від 16.07.2015}

контроль за діяльністю Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, які діють у межах наданих їм цим Законом повноважень;

ведення Єдиного реєстру отримувачів гуманітарної допомоги;

інші повноваження, визначені цим Законом.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації здійснюють:

визнання гуманітарною допомогою легкових автомобілів для забезпечення ними інвалідів, дітей-інвалідів, які перебувають на обліку для їх отримання, та вантажів вагою до 3 тонн у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

контроль за отриманням, збереженням, складуванням, розподілом, використанням за цільовим призначенням, підготовкою статистичної звітності, обліком гуманітарної допомоги, визнаної такою рішенням спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги, стосовно отримувачів такої допомоги, місцезнаходження яких визначено на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

{Частина друга статті 5 в редакції Закону № 640-VIII (640-19) від 16.07.2015}

У разі незгоди отримувача гуманітарної допомоги або іноземного донора з рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій рішення приймає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення.

У випадках стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних,

техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкої хвороби конкретних фізичних осіб центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, може встановлювати спрощений порядок надання та розподілу гуманітарної допомоги.

Спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги забезпечують широку гласність у висвітленні через засоби масової інформації всіх аспектів своєї діяльності щодо отримання, розподілу та використання гуманітарної допомоги.

Спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги зобов'язані:

у день прийняття рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою розмістити його на своєму офіційному веб-сайті, що є підставою для його використання органами, які проводять заходи офіційного контролю щодо товарів (предметів) гуманітарної допомоги;

{Абзац другий частини шостої статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

внести до єдиного державного інформаційного веб-порталу "Єдине вікно для міжнародної торгівлі" у формі електронного документа, засвідченого електронним цифровим підписом, рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою в день прийняття такого рішення;

{Частину шосту статті 5 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

в односторонній строк після прийняття рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою направити таке рішення в електронній формі до інших державних органів у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Абзац четвертий частини шостої статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

{Абзац третій частини шостої статті 5 набирає чинності з 01.01.2016 - див. пункт 1 розділу II Закону № 865-VIII (865-19) від 08.12.2015}

{Статтю 5 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 865-VIII (865-19) від 08.12.2015}

За нерозміщення та/або несвоєчасне розміщення рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою на офіційному веб-сайті, а також за ненаправлення та/або несвоєчасне направлення рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою до органів доходів і зборів та інших державних органів посадові особи спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги несуть відповідальність відповідно до закону.

{Статтю 5 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 865-VIII (865-19) від 08.12.2015}

{Стаття 5 в редакції Закону № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Стаття 6. Звільнення від оподаткування товарів (робіт, послуг), визна-

них гуманітарною допомогою

Визнання товарів (робіт, послуг) гуманітарною допомогою здійснюється спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги у кожному конкретному випадку з урахуванням таких особливостей.

{Частина перша статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012, № 640-VIII (640-19) від 16.07.2015}

Не відносяться до гуманітарної допомоги підакцизні товари, крім: автомобілів швидкої медичної допомоги, легкових автомобілів спеціального призначення для Міністерства внутрішніх справ України, органів Національної поліції;

{Абзац другий частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII (901-19) від 23.12.2015}

транспортних засобів, що надходять у період проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях для отримання і використання Збройними Силами України, Національною гвардією України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, Службою безпеки України, Міністерством внутрішніх справ України, Державною прикордонною службою України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Державною спеціальною службою транспорту, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України для забезпечення проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

{Частиною другою статті 6 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 640-VIII від 16.07.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2462-VIII від 19.06.2018}

транспортних засобів, призначених для перевезення більше ніж вісім осіб, та автомобілів, обладнаних для перевезення осіб з інвалідністю з ураженням опорно-рухового апарату, що передаються для використання установам соціального захисту населення, державним закладам охорони здоров'я і навчальним закладам, громадським організаціям осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці, Товариству Червоного Хреста України та його обласним організаціям, державним закладам системи реабілітації, фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю "Інваспорт";

{Абзац четвертий частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 640-VIII від 16.07.2015; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2581-VIII від 02.10.2018}

легкових автомобілів, які на момент ввезення на митну територію України були вперше зареєстровані не пізніше ніж вісім років тому, з об'ємом двигуна не більш як 1800 куб. см, що отримуються органом виконавчої влади

Автономної Республіки Крим, обласною, Київською, Севастопольською міською державною адміністрацією або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, для подальшої передачі інвалідам, які перебувають у встановленому порядку на обліку для отримання спеціального автотранспорту, на строк, визначений законодавством.

{Абзац п'ятий частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 640-VIII (640-19) від 16.07.2015}

{Зміни до частини другої статті 6 див. в Законі № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

До товарів гуманітарної допомоги спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги також можуть бути віднесені:

{Абзац перший частини третьої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 640-VIII (640-19) від 16.07.2015}

аудіо- та відеотехніка, призначена відповідно для сліпих і глухих, аудіо- та відеокасети з навчальними, соціальними, реабілітаційними програмами, інформацією з фізичної культури та спорту інвалідів, програмами для формування здорового способу життя, з лекціями нобелівських лауреатів;

шоколад з начинкою та без неї, інші шоколадні вироби, що входять до новорічних і різдвяних подарунків, отриманих у термін за два місяці до відповідних свят;

меблі, що передаються виключно для використання установам соціального захисту населення, державним закладам охорони здоров'я та навчальним закладам, громадським організаціям осіб з інвалідністю, Товариству Червоного Хреста України та його обласним організаціям, релігійним організаціям, що зареєстровані у порядку, передбаченому Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» (987-12);

медико-соціальне обладнання та оснащення, що передається виключно реабілітаційним установам для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають відповідну ліцензію на надання реабілітаційних послуг, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форм власності, за обов'язкової умови заборони його подальшого продажу.

{Зміни до частини третьої статті 6 див. в Законі № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Звільнення від оподаткування товарів (робіт, послуг) гуманітарної допомоги здійснюється у порядку, встановленому Податковим кодексом України (2755-17) та Митним кодексом України (4495-17).

Плата за виконання митних формальностей поза місцем розташування органів доходів і зборів або поза робочим часом, що встановлена Митним кодексом України, не справляється при ввезенні на митну територію України товарів гуманітарної допомоги.

На підставі рішення про надання гуманітарної допомоги отримувачам гуманітарної допомоги за межами України держава забезпечує донорам

України повернення податку на додану вартість у порядку, встановленому Податковим кодексом України.

{Стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2772-IV (2772-15) від 07.07.2005, № 856-V (856-16) від 03.04.2007; в редакції Закону № 4496-VI (4496-17) від 13.03.2012}

Стаття 7. Порядок надходження та використання гуманітарної допомоги у вигляді іноземної валюти

Зарахування коштів в іноземній валюті на рахунки в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги здійснюється без ліцензій (спеціального дозволу) Національного банку України за наявності рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, про визнання цих коштів гуманітарною допомогою на основі зазначеного іноземним донором напряму використання. У дорученні на перерахування коштів на рахунок в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги має бути визначено напрям використання гуманітарної допомоги.

{Частина перша статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Гуманітарна допомога у вигляді іноземної валюти, що зараховується на рахунок в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги, не підлягає обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку і має бути використана виключно за цільовим призначенням.

Гуманітарна допомога у вигляді іноземної валюти не підлягає списанню у безспірному порядку з рахунків в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги уповноваженими на це органами.

Відсотки, які нараховуються на залишки коштів гуманітарної допомоги, мають статус гуманітарної допомоги і використовуються виключно за цільовим призначенням.

Надходження гуманітарної допомоги на рахунки в іноземній валюті здійснюється у спеціальному порядку, визначеному Національним банком України.

Використання гуманітарної допомоги у вигляді іноземної валюти з рахунків в іноземній валюті отримувачів гуманітарної допомоги у межах цілей, визначених іноземним донором, здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України спільно з Національним банком України.

Стаття 8. Митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою

Митне оформлення вантажів (товарів) без справляння плати за виконання митних формальностей поза місцем розташування органів доходів і зборів або поза робочим часом, встановленим для органів доходів і зборів, здійснюється органами доходів і зборів за наявності рішення відповідних спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги про визнання таких вантажів (товарів) гуманітарною допомогою.

{Частина перша статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4496-VI (4496-17) від 13.03.2012, № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Випуск у вільний обіг на митній території України вантажів, визнаних гуманітарною допомогою, здійснюється органами доходів і зборів на підставі відповідного рішення, отриманого від спеціально уповноваженого державного органу з питань гуманітарної допомоги з використанням механізму "єдиного вікна" відповідно до Митного кодексу України.

{Статтю 8 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

У разі виникнення спору рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, про визнання вантажів (товарів) гуманітарною допомогою є остаточним для митного оформлення та виконання відповідних митних процедур.

{Частина друга статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Товари (предмети), що ввозяться (пересилаються) як гуманітарна допомога, підлягають першочерговому безкоштовному спрощеному декларуванню органам доходів і зборів відповідними установами та організаціями незалежно від форми власності, з обов'язковим проставленням у товаросупровідних документах, вантажних митних деклараціях клейма «Гуманітарна допомога. Продаж заборонено», завіреного печаткою митника. Установи та організації незалежно від форми власності, що здійснюють декларування органам доходів і зборів, у разі відмови декларування вантажів гуманітарної допомоги позбавляються права на декларування митних вантажів. Інструкція про першочергове безкоштовне спрощене декларування гуманітарної допомоги затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики.

{Частина третя статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Строк перебування вантажів гуманітарної допомоги під митним контролем без митного оформлення встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Митне оформлення гуманітарної допомоги, визнаної такою рішеннями Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, здійснюється на території адміністративно-територіальної одиниці органу, який прийняв таке рішення, а митне оформлення гуманітарної допомоги, визнаної такою рішенням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, - за місцем, визначеним відповідно до Митного кодексу України (4495-17).

{Частина п'ята статті 8 в редакції Закону № 640-VIII (640-19) від 16.07.2015}

Стаття 9. Порядок ввезення (пересилання) товарів (предметів) на митну територію України

На митну територію України дозволяється ввезення лише таких товарів (предметів) гуманітарної допомоги, які, задовольняючи відповідні потреби

набувачів гуманітарної допомоги в Україні, не створюють загрози життю чи здоров'ю фізичних осіб - набувачів гуманітарної допомоги та довкіллю України.

Товари (предмети) гуманітарної допомоги, що ввозяться на митну територію України, підлягають заходам офіційного контролю згідно зі статтею 319 Митного кодексу України в установленому законодавством порядку. Зазначені заходи офіційного контролю проводяться першочергово та безкоштовно.

{Частина друга статті 9 в редакції Закону № 640-VIII від 16.07.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

Відповідальність за якість і безпеку товарів, отриманих як гуманітарна допомога, на підставі висновків відповідних експертиз несе отримувач гуманітарної допомоги.

У разі відмови у документальному підтвердженні якості, безпеки та можливості споживання товарів (предметів) гуманітарної допомоги вони повинні бути вивезені за межі України або знищені у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Митне оформлення товарів (предметів) гуманітарної допомоги, що ввозяться на митну територію України, завершується тільки після проведення необхідних заходів офіційного контролю.

{Частина п'ята статті 9 в редакції Закону № 2530-VIII від 06.09.2018}

Органи, які безпосередньо проводять заходи офіційного контролю щодо товарів (предметів) гуманітарної допомоги, забезпечують оперативне безкоштовне та якісне проведення таких заходів. Кожен такий орган в односторонній строк після звернення до нього отримувача гуманітарної допомоги з товаросупровідними документами щодо проведення відповідних заходів для митного оформлення товарів (предметів) гуманітарної допомоги зобов'язаний, за потреби, здійснити відбір зразків товарів (предметів) та не пізніше чотирьох днів безкоштовно оформити всі документи, передбачені законодавством під час здійснення та за результатами здійснення зазначених заходів щодо товарів (предметів) гуманітарної допомоги. Керівник органу, який безпосередньо здійснює відповідні заходи, може прийняти мотивоване рішення (із зазначенням конкретних підстав) про продовження зазначеного строку, але не більш як на 30 днів. Органи доходів і зборів зобов'язані забезпечити оперативне безкоштовне проведення митного оформлення гуманітарних вантажів, а також їх цілісність під час перетину митного кордону України. За порушення вимог, передбачених цією частиною щодо митного оформлення та проведення необхідних заходів офіційного контролю, у тому числі строків їх проведення, посадові особи відповідних органів несуть відповідальність згідно із законом.

{Частина шоста статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 640-VIII від 16.07.2015; в редакції Закону № 865-VIII від 08.12.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з

питань охорони державного кордону, органи доходів і зборів забезпечують першочергове проведення контролю гуманітарних вантажів під час перетину державного кордону України. Органи Національної поліції забезпечують забезпечує підтримку транспортування гуманітарних вантажів до місця призначення на території України.

{Частина сьома статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами № 662-IV (662-15) від 03.04.2003, № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012, № 901-VIII (901-19) від 23.12.2015 }

У разі надання органами, що проводили контроль гуманітарної допомоги, висновків про непридатність до споживання товарів (предметів) гуманітарної допомоги центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, приймає рішення щодо подальшого використання зазначеної гуманітарної допомоги.

{Частина восьма статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012 }

Стаття 10. Порядок надання Україною гуманітарної допомоги

Керуючись гуманними принципами, Україна може надавати гуманітарну допомогу іншим державам.

Рішення про надання Україною гуманітарної допомоги приймається Верховною Радою України або Президентом України.

Порядок надання Україною гуманітарної допомоги встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Облік і контроль за отриманням та цільовим використанням гуманітарної допомоги

Спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги ведуть облік, статистичну звітність гуманітарної допомоги.

{Частина перша статті 11 в редакції Закону № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012 }

Відповідні спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги та органи доходів і зборів здійснюють контроль щодо використання гуманітарної допомоги за цільовим призначенням.

{Частина друга статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012 }

Органами доходів і зборів та філіями (територіальними управліннями) Національного банку України щомісячно складаються звіти за встановленою формою відповідно про митне оформлення вантажів з гуманітарною допомогою та про надходження на рахунки в іноземній валюті отримувачів гуманітарної допомоги коштів в іноземній валюті. Зазначені звіти подаються до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення.

{Частина третя статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012 }

Бухгалтерський облік гуманітарної допомоги та відповідна звітність здійснюються отримувачами гуманітарної допомоги та набувачами гуманіта-

рної допомоги (юридичними особами) у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики. У разі відсутності обліку щодо отримання та цільового використання гуманітарної допомоги вона вважається використаною не за цільовим призначенням.

{Частина четверта статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Отримувач гуманітарної допомоги і набувач гуманітарної допомоги (юридична особа) щомісячно в установленому порядку подають до відповідного спеціально уповноваженого державного органу з питань гуманітарної допомоги звіти про наявність та розподіл гуманітарної допомоги до повного використання всього обсягу отриманої гуманітарної допомоги.

{Частина п'ята статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Порядок списання товарів (предметів) гуманітарної допомоги, які мають певний термін експлуатації, визначається Кабінетом Міністрів України.

При отриманні іноземної валюти, яка надійшла як гуманітарна допомога на рахунок в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги, він як юридична особа - резидент здійснює її облік окремо.

Стаття 11-1. Забезпечення інвалідів легковими автомобілями, визнаними гуманітарною допомогоюю

Забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів автомобілями, визнаними гуманітарною допомогоюю, здійснюється на умовах, передбачених законом, та у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Автомобіль, визнаний гуманітарною допомогоюю, яким особа з інвалідністю була забезпечена через органи соціального захисту населення і користувалася більше 10 років, за рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій може бути безоплатно переданий у власність особі з інвалідністю, законному представнику недієздатної особи з інвалідністю чи дитини з інвалідністю за бажанням таких осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 11-1 доповнено новою частиною згідно із Законом № 688-VIII від 15.09.2015; в редакції Закону № 2008-VIII від 06.04.2017}

Після смерті особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю автомобіль, визнаний гуманітарною допомогоюю, яким особа з інвалідністю, дитина з інвалідністю були забезпечені через органи соціального захисту населення, за бажанням членів їхніх сімей, спадкоємців таких осіб передається їм у власність безоплатно за рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Частина статті 11-1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012; в редакції Законів № 426-VIII від 14.05.2015, № 2008-VIII від 06.04.2017}

У разі відсутності членів сім'ї, спадкоємців або у разі небажання членів сім'ї, спадкоємців отримати автомобіль, визначений у частині другій цієї статті, такий автомобіль повертається органам соціального захисту населення у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Частина статті 11-1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012; в редакції Закону № 426-VIII (426-19) від 14.05.2015}

{Закон доповнено статтею 11-1 згідно із Законом № 1760-VI (1760-17) від 15.12.2009}

Стаття 12. Відповідальність за порушення законодавства про гуманітарну допомогу

Особи, винні у порушенні законодавства про гуманітарну допомогу, несуть відповідальність згідно із законами України.

Порушеннями законодавства про гуманітарну допомогу, що тягне за собою кримінальну або адміністративну відповідальність згідно з законом, є:

використання гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням;

використання гуманітарної допомоги з метою отримання прибутку;

нерозміщення та/або несвоєчасне розміщення спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою на своєму офіційному веб-сайті;

{Частину другу статті 12 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 865-VIII (865-19) від 08.12.2015}

ненаправлення та/або несвоєчасне направлення спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги рішення про визнання товарів (предметів) гуманітарною допомогою до органів доходів і зборів та інших державних органів;

{Частину другу статті 12 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 865-VIII (865-19) від 08.12.2015}

порушення органами, які безпосередньо проводять заходи офіційного контролю щодо товарів (предметів) гуманітарної допомоги, строків проведення відповідних видів контролю товарів (предметів) гуманітарної допомоги.

{Частину другу статті 12 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 865-VIII від 08.12.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2530-VIII від 06.09.2018}

Товари (предмети) гуманітарної допомоги, які продаються за грошові кошти або передаються за інші види компенсації, та (або) виручка, отримана за такий продаж, вилучаються або конфіскуються у встановленому законом порядку.

Отримувачі гуманітарної допомоги, які допустили порушення законодавства про гуманітарну допомогу, за рішенням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, виключаються з Єдиного реєстру отримувачів гуманітарної допомоги.

ги.

{Частина четверта статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Стаття 13. Підтримка іноземців та осіб без громадянства, які сприяють надходженню гуманітарної допомоги в Україну

{Назва статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Іноземці та особи без громадянства, які доставляють, супроводжують гуманітарну допомогу та організують її надходження в Україну, координатори міжнародних гуманітарних програм мають право на першочергове, безкоштовне візове обслуговування, а також на поселення в готелях за тарифами, встановленими для громадян України.

{Частина перша статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

Спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги зобов'язані разом з отримувачами гуманітарної допомоги надавати підтримку у придбанні залізничних та авіаційних квитків іноземцям та особам без громадянства, які доставляють, супроводжують гуманітарну допомогу та організують її надходження в Україну, координаторам міжнародних гуманітарних програм.

{Частина друга статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}

{Статтю 14 виключено на підставі Закону № 640-VIII (640-19) від 16.07.2015}

Стаття 15. Прикінцеві положення

1. Закон України «Про гуманітарну допомогу» набирає чинності з 1 січня 2000 року.

2. Комісія з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України та комісії з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях є правонаступницями відповідно Комісії з питань координації приймання, транспортування, охорони та розподілу гуманітарної допомоги, що надходить із зарубіжних країн, при Кабінеті Міністрів України та відповідних комісій з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях.

3. До приведення законів України, інших нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом вони застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

4. Кабінету Міністрів України, за участю Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів, до 1 грудня 1999 року підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону України про внесення змін до законодавчих актів з питань оподаткування, що випливають з цього Закону.

5. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня прийняття цього Закону:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття відповідно до своєї компетенції нормативно-правових актів, що впливають з цього Закону;

забезпечити перегляд і скасування центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

6. Національному банку України у тримісячний строк з дня прийняття цього Закону привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом та затвердити Порядок надходження гуманітарної допомоги на рахунки в іноземній валюті отримувачів гуманітарної допомоги в Україні.

Президент України

Л.КУЧМА

**м. Київ,
22 жовтня 1999 року
№ 1192-XIV**

2. ПІДЗАКОННІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ УКРАЇНИ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 22 вересня 2016 р. № 646

Київ

Про затвердження Порядку створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 370 від 31.05.2017

№ 548 від 11.07.2018

№ 713 від 05.09.2018}

Відповідно до статті 4-1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, що додається.

Прем'єр-міністр України

Інд. 73

В.ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 22 вересня 2016 р. № 646

ПОРЯДОК

створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб

1. Цей Порядок визначає умови створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб (далі - база даних).

2. База даних - автоматизований банк відомостей, створений для забезпечення єдиного державного обліку фізичних осіб, які є внутрішньо переміщеними.

Відповідальним за забезпечення формування та ведення бази даних є Мінсоцполітики.

3. Інформація до бази даних вноситься структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі створення) рад (далі - уповноважені органи) в електронній формі на підставі поданої внутрішньо переміщеною особою заяви, форму якої затверджує Мінсоцполітики.

База даних дає змогу обробляти персональні дані зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Якщо інформація про внутрішньо переміщену особу вноситься до бази даних уперше, автоматично формується унікальний номер запису, який відображається в довідці про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (далі - довідка), згідно з додатком до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312; 2016 р., № 46, ст. 1669).

Інформація про особу вноситься до бази даних і довідки українською мовою та латинськими літерами відповідно до правил транслітерації. Інформація про іноземця або особу без громадянства вноситься українською мовою та латинськими літерами відповідно до записів у документах, що посвідчують особу, виданих компетентними органами іноземної держави.

Персональні дані в базі даних зберігаються протягом десяти років після закінчення дії обставин, визначених статтею 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Персональні дані видаляються або знищуються в порядку, встановленому відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних». Персональні дані в базі даних підлягають знищенню у разі закінчення строку їх зберігання.

Знищення персональних даних здійснюється у спосіб, що виключає подальшу можливість поновлення таких даних.

4. До бази даних вноситься така інформація про внутрішньо переміщену особу:

загальні відомості про особу (прізвище, ім'я, по батькові, громадянство, дата і місце народження, стать);

реквізити документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус або свідоцтво про народження дитини (назва документа, серія, номер (у разі наявності), дата видачі та суб'єкт, що видав документ);

{Абзац третій пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

відомості про реєстраційний номер облікової картки платника податків (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають про це відмітку в паспорті або які не є громадянами України);

номер довідки, дата видачі та найменування органу, що її видав;

дані про останнє зареєстроване та фактичне місце проживання/ перебування внутрішньо переміщеної особи на території, де виникли обставини, зазначені у статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутріш-

ньо переміщених осіб»;

дані про фактичне місце проживання особи на дату звернення;

адреса, за якою із внутрішньо переміщеною особою може вестися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції, та номер телефону;

відомості про малолітніх, неповнолітніх дітей, які прибули разом із внутрішньо переміщеною особою;

відомості про малолітніх дітей, які прибули без супроводження законними представниками;

відомості про осіб, які безпосередньо здійснюють догляд за малолітніми дітьми, недієздатними особами або особами, дієздатність яких обмежена;

відомості про представника органу опіки та піклування;

відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби внутрішньо переміщених осіб, стан їх забезпечення;

відомості про види соціальних виплат, які отримує особа;

відомості про місце навчання/виховання дитини (найменування навчального закладу);

відомості про освітній рівень, спеціалізацію за професійною освітою, професію;

відомості про працевлаштування (посада, найменування підприємства, установи, організації);

відомості про наявність в особи інвалідності із зазначенням причин настання, групи (підгрупи) інвалідності, нозологічних ознак і потреб у технічних та інших засобах реабілітації, санаторно-курортному лікуванні;

відомості про наявність у будь-якого з членів сім'ї на депозитному банківському рахунку коштів у розмірі, що перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб;

{Абзац дев'ятнадцятий пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

відомості про наявність у будь-якого із членів сім'ї у власності житлового приміщення/частини житлового приміщення, розташованого в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населені пункти, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення;

{Абзац двадцятий пункту 4 в редакції Постанови КМ № 370 від 31.05.2017; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

відомості про наявність житлового приміщення, яке зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції, або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;

{Пункт 4 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

відомості про проходження внутрішньо переміщеною особою фізичної ідентифікації в установі публічного акціонерного товариства «Державний ощадний банк України»;

{Пункт 4 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

відомості про дату проведення перевірки місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи;

{Пункт 4 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

згода на обробку персональних даних;

відомості про смерть внутрішньо переміщеної особи або визнання її безвісно відсутньою;

інші відомості, що сприяють захисту прав і законних інтересів внутрішньо переміщених осіб (у разі необхідності).

Для ідентифікації внутрішньо переміщеної особи до бази даних може вноситися також її фотографія.

5. Уповноважені органи:

організують збирання, систематизацію та зберігання інформації, зазначеної в пункті 4 цього Порядку;

ведуть облік внутрішньо переміщених осіб шляхом формування персональної облікової картки на кожну внутрішньо переміщену особу.

6. Уповноважені органи з дотриманням вимог Законів України «Про інформацію» і «Про захист персональних даних» мають право:

отримувати від внутрішньо переміщених осіб документи, передбачені частинами сьомою і восьмою статті 4 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

отримувати відомості про внутрішньо переміщену особу від органів виконавчої влади, органів реєстрації, підприємств та організацій, що надають адміністративні послуги, житлово-експлуатаційних організацій і органів державної реєстрації актів цивільного стану;

використовувати під час наповнення бази даних інформацію з інших баз даних.

Розголошення отриманих уповноваженими органами персональних даних про внутрішньо переміщену особу без її згоди забороняється, крім випадків, передбачених законом.

7. Внутрішньо переміщеній особі може бути відмовлено у внесенні інформації до бази даних у разі:

відсутності обставин, що спричинили внутрішнє переміщення, зазначених у статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

наявності у державних органів відомостей про подання для отримання довідки завідомо неправдивих відомостей;

втраги документів, що посвідчують особу (до їх відновлення);

відсутності в документі, що посвідчує особу та підтверджує громадянсь-

тво України, або документі, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, та відсутності доказів, що підтверджують факт проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, визначених частиною сьомою статті 4 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

отримання доказів, наданих для підтвердження факту проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, зазначеними у статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», які не підтверджують такого факту.

8. Мінсоцполітики забезпечує організацію контролю за доступом до бази даних і проводить аналіз внесеної до неї інформації про внутрішньо переміщених осіб.

9. Одержувати інформацію з бази даних мають право Мінфін, Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, інші центральні органи виконавчої влади, Пенсійний фонд України та його територіальні органи з дотриманням вимог Законів України «Про інформацію» і «Про захист персональних даних».

Громадські об'єднання, волонтерські, благодійні організації, які надають адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам, є користувачами бази даних (без доступу до персональних даних) у частині задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб (житлових, соціальних, медичних, освітніх, потреб у технічних та інших засобах реабілітації).

Внутрішньо переміщені особи або їх законні представники є користувачами бази даних у частині їх ознайомлення з інформацією, зазначеною в пункті 11 цього Порядку.

10. Громадські об'єднання, волонтерські, благодійні організації, які надають адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам, під час користування базою даних можуть:

здійснювати пошук цільової групи внутрішньо переміщених осіб для надання допомоги;

отримувати інформацію щодо цільової групи внутрішньо переміщених осіб, які потребують допомоги, з розподілом за регіонами;

здійснювати перегляд складу цільової групи внутрішньо переміщених осіб відповідно до потреби у допомозі та вибраних регіонів;

розробляти пропозиції щодо надання допомоги з можливістю їх коригування.

11. Внутрішньо переміщена особа або її законний представник під час користування базою даних може ознайомитися з:

власною заявою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи;

інформацією про стан дії довідки (дійсна; дію скасовано);

інформацією про стан надання відповідної допомоги;

наданими громадськими об'єднаннями, волонтерськими, благодійними організаціями пропозиціями стосовно надання допомоги за кожною зазначеною потребою.

Внутрішньо переміщена особа, персональні дані якої обробляються, користується всіма правами суб'єкта персональних даних, визначеними частиною другою статті 8 Закону України «Про захист персональних даних».

12. Для одержання актуальної та повної інформації про внутрішньо переміщених осіб з бази даних формується звіт з використанням інформації, передбаченої пунктом 4 цього Порядку (далі - звіт).

Звіт призначений для посадових осіб Мінсоцполітики, Мінфіну, Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, уповноважених органів, інших центральних органів виконавчої влади, Пенсійного фонду України та його територіальних органів.

Мінсоцполітики надає доступ до отримання звіту зазначеними органами на підставі письмового запиту, в якому зазначаються необхідна інформація та прізвище посадової особи, яка матиме право доступу.

13. Доступ до інформації, яка міститься в базі даних, здійснюється на безоплатній основі і забезпечується за допомогою веб-інтерфейсу з дотриманням вимог до обробки персональних даних, визначених Законом України «Про захист персональних даних».

Робота з персональними даними внутрішньо переміщених осіб за допомогою веб-інтерфейсу проводиться через захищений контур обміну даними з використанням сертифікованих засобів шифрування.

14. Адміністратором бази даних є Мінсоцполітики.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 4 червня 2014 р. № 289

Київ

Про затвердження Порядку оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території України

Відповідно до частини другої статті 6 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території України, що додається.

Прем'єр-міністр України
Інд. 70

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 4 червня 2014 р. № 289

ПОРЯДОК

оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території України

1. Цей Порядок визначає особливості оформлення і видачі паспорта громадянина України, тимчасового посвідчення громадянина України, посвідки на постійне проживання, посвідки на тимчасове проживання, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон, посвідчення біженця, проїзного документа біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, проїзного документа особи, якій надано додатковий захист, громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території України (далі - громадяни).

2. Дія цього Порядку поширюється на громадян, а також іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають чи проживають на тимчасово окупованій території України.

3. Оформлення і видача паспорта громадянина України та тимчасового посвідчення громадянина України здійснюються територіальними підрозділами ДМС за місцем звернення громадянина або його представника.

Оформлення і видача іноземцям та особам без громадянства посвідки на постійне проживання, посвідки на тимчасове проживання, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон, посвідчення біженця, проїзного документа біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, та

проїзного документа особи, якій надано додатковий захист, здійснюються територіальними органами та підрозділами ДМС за заявою таких осіб за місцем звернення.

4. Оформлення і видача паспорта громадянина України на тимчасово окупованій території України здійснюються в установленому законодавством порядку, з урахуванням положень та строків, визначених цим Порядком.

Вклеювання до паспорта громадянина України фотокартки після досягнення громадянином 25- і 45-річного віку проводиться у день звернення особи.

Оформлення і видача паспорта громадянина України після досягнення 16-річного віку та обмін паспорта здійснюються у десятиденний строк.

У разі звернення громадянина із заявою про видачу паспорта громадянина України вперше додатково подаються копії паспортів його батьків або одного з них.

Обмін, оформлення і видача паспорта громадянина України замість утраченого, викраденого або зіпсованого здійснюється у місячний строк за умови пред'явлення документів, які були підставою для видачі попереднього паспорта громадянина України, чи їх копій.

У разі коли заява та інші документи, необхідні для оформлення паспорта громадянина України, його обміну або оформлення замість утраченого, викраденого або зіпсованого, подаються представником громадянина, він повинен пред'явити свій паспорт громадянина України та документ, що засвідчує його повноваження (довіреність, яка посвідчується в установленому законодавством порядку). Зазначені документи представника перевіряються посадовою особою територіального підрозділу ДМС, після чого такій особі вручається паспорт громадянина України.

5. Для внесення до паспорта громадянина України відомостей про місце проживання громадянина може використовуватися інформація з Державного реєстру виборців.

Відомості про місце проживання громадянина вносяться до паспорта громадянина України в установленому законодавством порядку.

6. Запити про місце проживання громадянина надсилаються до розпорядника Державного реєстру виборців за підписом керівника територіального органу ДМС.

7. У разі втрати паспорта громадянина України проводиться процедура встановлення особи.

Під час проведення процедури встановлення особи за відсутності документів, за якими може бути встановлено особу, використовується інформація з Державного реєстру виборців.

8. За заявами громадян територіальні підрозділи ДМС формують справи, до яких долучають необхідні для оформлення паспорта громадянина України документи та матеріали перевірки (у разі її проведення).

9. За наявності письмової заяви громадянина чи його представника паспорт громадянина України надсилається поштою рекомендованим листом з повідомленням про вручення громадянину, який подавав заяву.

10. Під час проведення вклеювання в паспорт громадянина України фотокартки, обміну посвідки на постійне проживання або продовження строку дії посвідки на тимчасове проживання проводиться обов'язкова перевірка бланка за переліком документів, що визнані недійсними відповідно до наказів ДМС.

11. Знищення бланків паспорта громадянина України здійснюється в установленому законодавством порядку територіальним підрозділом ДМС за місцем їх вилучення.

12. Якщо паспорт громадянина України, посвідка на постійне або тимчасове проживання видавалися територіальним підрозділом ДМС, який розташований на тимчасово окупованій території України, відповідне повідомлення про їх знищення до зазначеного підрозділу не надсилається.

13. Оформлення і видача тимчасового посвідчення громадянина України здійснюються відповідно до Правил оформлення і видачі тимчасового посвідчення громадянина України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1111 (Офіційний вісник України, 2003 р., № 30, ст. 1550), з урахуванням положень цього Порядку.

14. Заява про видачу тимчасового посвідчення громадянина України приймається за умови пред'явлення документів, які підтверджують підстави набуття громадянства України, чи їх копій.

15. Оформлення, видача і обмін посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання, а також продовження строку дії посвідки на тимчасове проживання здійснюються відповідно до Порядку оформлення, виготовлення і видачі посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2012 р. № 251 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 24, ст. 912), з урахуванням положень цього Порядку.

16. Оформлення і видача посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон здійснюються відповідно до Положення про посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 серпня 1995 р. № 610 (ЗП України, 1995 р., № 12, ст. 268), з урахуванням положень цього Порядку.

17. Для оформлення посвідки на постійне проживання, посвідки на тимчасове проживання, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон, продовження строку дії посвідки на тимчасове проживання іноземець або особа без громадянства особисто звертається до територіального органу або підрозділу ДМС.

18. Заява іноземця або особи без громадянства про обмін (втрату) посвідки на постійне проживання приймається за умови пред'явлення документів, які згідно із Законом України «Про імміграцію» підтверджують підстави отримання дозволу на імміграцію (посвідки на постійне проживання), чи їх копій.

19. Заява іноземця або особи без громадянства про обмін (втрату) посвідки на тимчасове проживання приймається за умови пред'явлення документів, які згідно із Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» підтверджують підстави отримання посвідки на тимчасове

проживання, чи їх копій.

20. За заявами іноземців та осіб без громадянства про оформлення і видачу посвідки на постійне проживання, посвідки на тимчасове проживання, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон, продовження строку дії посвідки на тимчасове проживання територіальні органи або підрозділи ДМС формують справи та ведуть окремий облік таких осіб.

21. Оформлення, видача та продовження строку дії посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, здійснюються відповідно до Положення про посвідчення біженця, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2012 р. № 202 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 20, ст. 761), Положення про посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2012 р. № 196 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 20, ст. 756), з урахуванням положень цього Порядку.

22. Для оформлення, продовження строку дії посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, іноземець або особа без громадянства особисто звертається до територіального органу ДМС.

23. Після проведення перевірки за наявними обліками ДМС факту визнання іноземця або особи без громадянства біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, здійснюється формування особової справи особи, яка проживає на тимчасово окупованій території України, до якої долучають необхідні для оформлення посвідчення документи та матеріали перевірки, на підставі яких ДМС приймає рішення про оформлення, видачу, продовження строку дії посвідчення.

24. Оформлення, видача та продовження строку дії проїзного документа біженця, проїзного документа особи, якій надано додатковий захист (далі - проїзний документ), здійснюються відповідно до Положення про проїзний документ біженця, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2012 р. № 203 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 20, ст. 762), Положення про проїзний документ особи, якій надано додатковий захист, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2012 р. № 197 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 21, ст. 793), з урахуванням положень цього Порядку.

25. Для оформлення, продовження строку дії проїзного документа біженець або особа, яка потребує додаткового захисту, особисто звертається до територіального органу ДМС.

26. Після проведення перевірки за наявними обліками ДМС факту визнання іноземця або особи без громадянства біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, перевірки особової справи особи, яка проживає на тимчасово окупованій території України, до якої долучаються необхідні для оформлення проїзного документа документи та матеріали перевірки, керівник структурного підрозділу з питань біженців приймає на підставі письмового висновку посадової особи ДМС рішення про оформлення, видачу, продовження строку дії проїзного документа.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 1 жовтня 2014 р. № 509

Київ

Про облік внутрішньо переміщених осіб

{Назва Постанови в редакції Постанов КМ № 264 від 15.04.2015, № 636 від 26.08.2015}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 34 від 28.01.2015

№ 79 від 04.03.2015

№ 264 від 15.04.2015

№ 428 від 15.06.2015

№ 636 від 26.08.2015

№ 167 від 14.03.2016

№ 352 від 08.06.2016

№ 964 від 14.12.2016}

{Додатково див. Постанову Київського апеляційного адміністративного суду № 826/3272/16 від 13.03.2017}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 322 від 11.05.2017

№ 371 від 31.05.2017

№ 548 від 11.07.2018

№ 713 від 05.09.2018

№ 754 від 14.08.2019}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, що додається.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 264 від 15.04.2015, № 636 від 26.08.2015}

2. Міністерству соціальної політики вжити заходів для формування та ведення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

{Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 264 від 15.04.2015, № 636 від 26.08.2015, № 352 від 08.06.2016}

Прем'єр-міністр України

А.ЯЦЕНЮК

Інд. 26

ПОРЯДОК
оформлення і видачі довідки про взяття на облік
внутрішньо переміщеної особи

{Назва Порядку із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 264 від 15.04.2015, № 636 від 26.08.2015}

{У тексті Порядку слова «особа, яка переміщується» в усіх відмінках і формах числа замінено словами «внутрішньо переміщена особа» у відповідному відмінку і числі згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

1. Цей Порядок регулює механізм видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (далі - довідка).

{Абзац перший пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

Довідка є документом, який підтверджує факт внутрішнього переміщення і взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

{Абзац другий пункту 1 в редакції Постанов КМ № 636 від 26.08.2015, № 352 від 08.06.2016}

{Пункт 1 в редакції Постанови КМ № 264 від 15.04.2015}

2. Для отримання довідки повнолітня або неповнолітня внутрішньо переміщена особа звертається особисто, а малолітня дитина, недієздатна особа або особа, дієздатність якої обмежена, - через законного представника із заявою про взяття на облік, форму якої затверджує Мінсоцполітики, до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - уповноважені органи).

{Абзац перший пункту 2 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

Заяву про взяття на облік малолітньої дитини, яка є дитиною-сиротою або дитиною, позбавленою батьківського піклування, для отримання довідки подає від її імені:

{Абзац другий пункту 2 в редакції Постанов КМ № 636 від 26.08.2015, № 352 від 08.06.2016}

у разі влаштування до дитячого закладу, закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту дітей на повне державне забезпечення - керівник відповідного закладу;

{Абзац пункту 2 в редакції Постанов КМ № 636 від 26.08.2015, № 352 від 08.06.2016}

у разі влаштування в сім'ю громадян під опіку, піклування, прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу - законний представник (один з опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів).

{Абзац пункту 2 в редакції Постанов КМ № 636 від 26.08.2015, № 352 від 08.06.2016}

Заяву про взяття на облік малолітньої дитини, яка прибула без супроводження законного представника, для отримання довідки може подавати від її імені родич (баба, дід, прабаба, прадід, повнолітні брат або сестра, тітка, дядько) або вітчим, мачуха, в яких проживає (перебуває) дитина.

{Абзац пункту 2 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

Якщо малолітня дитина прибула без супроводження законного представника або особи, зазначеної в абзаці п'ятому цього пункту, заяву подає від її імені представник органу опіки та піклування за місцем перебування такої дитини.

{Абзац пункту 2 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

Особи, які відбували (відбувають) покарання у місцях позбавлення волі та мали (мають) зареєстроване місце проживання на території, де виникли обставини, зазначені в статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі - Закон), на дату їх виникнення, після звільнення мають право на отримання довідки, якщо не бажають повертатися до попереднього місця проживання.

{Абзац пункту 2 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

На отримання довідки мають право військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби та військової служби за призовом осіб офіцерського складу), які проходили військову службу та мали зареєстроване місце проживання на території, де виникли обставини, зазначені в статті 1 Закону, на дату їх виникнення.».

{Абзац пункту 2 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

На отримання довідки мають право також студенти, учні професійно-технічних навчальних закладів, які перемістилися з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення.

{Пункт 2 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 371 від 31.05.2017; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

Студенти, які здобували певний освітньо-кваліфікаційний рівень і мали реєстрацію місця проживання в гуртожитках, після зняття з реєстрації мають право на отримання довідки, якщо вони не бажають повернутися до попереднього місця проживання через обставини, зазначені в статті 1 Закону.

{Пункт 2 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 371 від 31.05.2017}

На отримання довідки мають право особи, житлові приміщення яких зруйновані або стали непридатними для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської

Федерації, що підтверджується відповідним актом обстеження технічного стану житлового приміщення (будинку, квартири), та неповнолітні діти, які отримали паспорт громадянина України, незалежно від наявності (відсутності) реєстрації місця проживання, якщо інформацію про них внесено до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

{Пункт 2 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 754 від 14.08.2019}

{Абзац пункту 2 виключено на підставі Постанови КМ № 322 від 11.05.2017}

{Абзац тринадцятий пункту 2 виключено на підставі Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

3. Заява про взяття на облік повинна містити таку інформацію про заявника:

прізвище, ім'я та по батькові;

громадянство;

{Абзац третій пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

дата та місце народження;

стать;

відомості про малолітніх, неповнолітніх внутрішньо переміщених осіб, які прибули разом з ним (у разі необхідності);

{Абзац шостий пункту 3 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

відомості про законних представників, які супроводжують малолітню дитину, недієздатних осіб або осіб, дієздатність яких обмежена, та осіб, зазначених в абзаці п'ятому пункту 2 цього Порядку;

{Пункт 3 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}

відомості про зареєстроване та фактичне місце проживання;

{Абзац пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

адреса, за якою з особою може здійснюватися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції, та контактний номер телефону;

{Абзац пункту 3 виключено на підставі Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

обставини, що спричинили внутрішнє переміщення;

{Абзац пункту 3 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

{Абзац дванадцятий пункту 3 виключено на підставі Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

{Абзац пункту 3 виключено на підставі Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби;

відомості про наявність інвалідності та потребу в технічних та інших

засобах реабілітації;

{Пункт 3 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}

відомості про місце навчання/виховання дитини (найменування закладу);

{Пункт 3 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}

відомості про працевлаштування, освіту, спеціалізацію за професійною освітою, посаду, професію.

{Пункт 3 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}

Як фактичне місце проживання/перебування не можуть зазначатися адреси (місцезнаходження) органів державної влади, місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх підрозділів, будь-яких інших приміщень, за якими внутрішньо переміщені особи фактично не проживають.

{Пункт 3 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 167 від 14.03.2016; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}

Заява про взяття на облік підписується заявником або особою, зазначеною в абзацах третьому - шостому пункту 2 цього Порядку, які дають згоду на обробку, використання, зберігання та надання Адміністрації Держприкордонслужби, Мінфіну для верифікації персональних даних заявника та особи, від імені якої подається заява, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

{Абзац дев'ятнадцятий пункту 3 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

Інформація про персональні дані внутрішньо переміщених осіб може передаватися до агенції ООН та Міжнародного Комітету Червоного Хреста за згодою заявника або його законного представника для надання допомоги.

{Абзац двадцятий пункту 3 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

{Пункт 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 264 від 15.04.2015}

4. Під час подання заяви про взяття на облік заявник пред'являє документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документ, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, або свідоцтво про народження дитини.

У разі відсутності в документі, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документі, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, зазначеними у статті 1 Закону, заявник надає докази, що підтверджують факт проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, на

день виникнення обставин, що спричинили внутрішнє переміщення (військовий квиток з відомостями щодо проходження військової служби; трудова книжка із записами про трудову діяльність; документ, що підтверджує право власності на рухоме або нерухоме майно; свідоцтво про базову загальну середню освіту; атестат про повну загальну середню освіту; документ про професійно-технічну освіту; документ про вищу освіту (науковий ступінь); довідка з місця навчання; рішення районної, районної у м. Києві чи Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської чи районної у місті ради про влаштування дитини до дитячого закладу, у прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, встановлення опіки чи піклування; медичні документи; фотографії; відеозаписи тощо).

Законний представник дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, посадові особи, які здійснюють заходи щодо захисту прав такої дитини, у разі необхідності підтвердження чи перевірки персональних даних дитини можуть отримати відповідні відомості на підставі письмового запиту до Мінсоцполітики.

У разі подання заяви про взяття на облік законним представником особи, від імені якої подається заява, додатково подаються:

документ, що посвідчує особу законного представника;

документ, що підтверджує повноваження особи як законного представника, крім випадків, коли законними представниками є батьки (усиновлювачі);

у разі потреби - свідоцтво про народження дитини.

У разі подання заяви про взяття на облік малолітньої дитини особою, зазначеною в абзацах третьому - шостому пункту 2 цього Порядку, додатково подаються:

документ, що посвідчує особу заявника;

документи, що підтверджують родинні стосунки між дитиною та заявником;

документ, що підтверджує повноваження представника органу опіки та піклування або керівника дитячого закладу, закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту дітей, в якому дитина перебуває на повному державному забезпеченні, та документ, що підтверджує факт зарахування дитини до такого закладу.

{Пункт 4 в редакції Постанов КМ № 636 від 26.08.2015, № 352 від 08.06.2016}

5. З метою обліку внутрішньо переміщених осіб уповноважений орган веде Єдину інформаційну базу даних про внутрішньо переміщених осіб, держателем якої є Мінсоцполітики, до якої вноситься така інформація:

{Абзац перший пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

прізвище, ім'я, по батькові, громадянство;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

дата, місце народження;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}
стать;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}
документ, що посвідчує особу;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}
номер довідки, дата її видачі та назва органу, що її видав;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}
відомості про останнє зареєстроване місце проживання внутрішньо переміщеної особи на території, де виникли обставини, зазначені у статті 1 Закону, та її фактичне місце проживання/перебування;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}
адреса, за якою із внутрішньо переміщеною особою може вестися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції, та номер телефону;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}
відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби внутрішньо переміщених осіб, стан їх забезпечення;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}
відомості про виплачені особі грошові кошти;

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}
відомості про місце навчання/виховання дитини (найменування закладу);

{Пункт 5 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}
відомості про працевлаштування, освіту, спеціалізацію за професійною освітою, посаду, професію;

{Пункт 5 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}
відомості про наявність інвалідності та потребу в технічних та інших засобах реабілітації;

{Пункт 5 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}
інші відомості.

{Пункт 5 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 352 від 08.06.2016}
Для ідентифікації в зазначеній базі даних може міститися фотографічне зображення внутрішньо переміщеної особи.

{Пункт 5 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 264 від 15.04.2015}

6. У день подання заяви про взяття на облік, крім випадків, передбачених абзацом другим пункту 4 цього Порядку, безоплатно видається довідка за формою згідно з додатком, яка роздруковується на аркуші формату А4, підписується посадовою особою уповноваженого органу та скріплюється печаткою такого органу.

У випадках, передбачених абзацом другим пункту 4 цього Порядку, уповноважений орган зобов'язаний розглянути заяву протягом 15 робочих днів та прийняти рішення про видачу довідки або відмову в її видачі.

Довідку отримує кожна дитина, в тому числі та, що прибула без супроводження батьків, законного представника, а також дитина, яка народилася у внутрішньо переміщеної особи.

Довідка діє безстроково, крім випадків, передбачених статтею 12 Закону та абзацом шостим цього пункту.

Довідка, видана до 20 червня 2016 р., яка не скасована і строк дії якої не закінчився, є дійсною та діє безстроково, крім випадків, передбачених статтею 12 Закону.

Довідка, видана до 20 червня 2016 р., у якій адресою фактичного місця проживання вказано адресу місцезнаходження органу державної влади, органу місцевого самоврядування, юридичної особи публічного права, її підрозділу, будь-якого іншого приміщення, за якою внутрішньо переміщена особа фактично не проживає, підлягає перереєстрації до 20 липня 2016 року. Для цього внутрішньо переміщена особа особисто або через законного представника (у випадках, передбачених абзацами першим - шостим пункту 2 цього Порядку) звертається за видачею довідки до уповноваженого органу, а раніше видана їй довідка вилучається, про що вносяться відповідні записи до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

Довідка, зазначена в абзаці шостому цього пункту, не перереєстрована у встановлений строк, не є дійсною, про що вноситься відповідний запис до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

У разі наявності у внутрішньо переміщеної особи обґрунтованих причин, що унеможливають перереєстрацію довідки у встановлений строк, така особа подає до уповноваженого органу за фактичним місцем проживання відповідну письмову заяву та підтвердні документи. У такому разі строк перереєстрації довідки, зазначеної в абзаці шостому цього пункту, може бути збільшено до 60 днів за рішенням уповноваженого органу.

Уповноважені органи ведуть журнал обліку виданих довідок.

{Пункт 6 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

7. Під час видачі довідки посадова особа уповноваженому органу інформує внутрішньо переміщену особу, яка береться на облік, про:

можливості розв'язання проблем, пов'язаних із соціальним захистом, зокрема з відновленням соціальних виплат;

можливість та порядок отримання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, та житлових субсидій;

{Абзац третій пункту 7 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

місцезнаходження місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;

{Абзац четвертий пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 754 від 14.08.2019}

обов'язок повідомити про зміну місця проживання уповноваженому органу за новим місцем проживання протягом 10 днів з дня прибуття до нового місця проживання;

обов'язок повідомити уповноваженому органу за місцем отримання довідки про добровільне повернення до покинутого постійного місця проживання не пізніше як за три дні до від'їзду.

Про факт видачі довідки дитині-сироті, дитині, позбавленій батьківського піклування, малолітній дитині, яка прибула без супроводження законного представника, уповноважений орган невідкладно інформує службу у справах дітей за місцем перебування такої дитини.

{Пункт 7 в редакції Постанови КМ № 428 від 15.06.2015; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015; в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

7-1. У разі наявності підстав, передбачених статтею 12 Закону, МВС, Національна поліція, ДМС, СБУ, Адміністрація Держприкордонслужби, Мінофін подають уповноваженому органу відповідну інформацію для прийняття рішення щодо зняття з обліку внутрішньо переміщених осіб.

Рішення про скасування дії довідки відповідно до статті 12 Закону приймається керівником уповноваженого органу за місцем проживання особи та надається їй протягом трьох днів з дати прийняття такого рішення або надсилається на адресу місця проживання, зазначену в довідці.

Уповноважений орган на підставі прийнятого рішення невідкладно вносить до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб запис про скасування дії довідки.

{Порядок доповнено пунктом 7-1 згідно з Постановою КМ № 79 від 04.03.2015; в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

8. Заявнику може бути відмовлено у видачі довідки у разі, коли:

1) відсутні обставини, що спричинили внутрішнє переміщення, зазначені у статті 1 Закону;

2) у державних органів наявні відомості про подання завідомо неправдивих відомостей для отримання довідки;

3) заявник втратив документи, що посвідчують особу (до їх відновлення);

4) у документі заявника, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документі, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, немає відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, та відсутні докази, що підтверджують факт проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, визначені абзацом другим пункту 4 цього Порядку;

5) докази, надані заявником для підтвердження факту проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, зазначеними у статті 1 Закону, не підтверджують такого факту.

Рішення про відмову у видачі довідки з обов'язковим зазначенням підстав для відмови, підписане керівником уповноваженого органу, видається заявнику в день подання заяви про взяття на облік, а у випадку, передбаченому абзацом другим пункту 4 цього Порядку, - не пізніше ніж через 15 робочих днів після її подання.

{Пункт 8 в редакції Постанови КМ № 352 від 08.06.2016}

9. У разі зміни місця проживання/перебування (крім зміни місця проживання в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці: району, міста без поділу на райони, району в місті, селища, села) заявник звертається за видачею довідки до уповноваженого органу за місцем фактичного проживання, а раніше видана йому довідка вилучається, про що вносяться відповідні зміни до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

У разі зміни місця проживання в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці (району, міста без поділу на райони, району в місті, селища, села) внутрішньо переміщена особа інформує (зокрема за допомогою телефонного зв'язку) про це уповноважений орган, який вносить інформацію про зміну фактичного місця проживання особи до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, а також за зверненням внутрішньо переміщеної особи - до довідки.

До Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб вносяться відомості про смерть внутрішньо переміщених осіб на підставі даних органів державної реєстрації актів цивільного стану Мін'юсту.

{Пункт 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 264 від 15.04.2015; в редакції Постанов КМ № 636 від 26.08.2015, № 964 від 14.12.2016}

10. У разі втрати або псування довідки уповноважений орган замість неї безоплатно видає дублікат на підставі заяви особи, якій видавалася довідка.

{Пункт 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

11. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають право на безоплатній основі одержувати інформацію з Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

Інформація про осіб, які переміщуються, надається з дотриманням вимог законодавства про інформацію та законодавства про захист персональних даних.

{Пункт 11 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 1 жовтня 2014 р. № 505

Київ

Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 554 від 16.10.2014

№ 34 від 28.01.2015

№ 95 від 11.03.2015

№ 212 від 31.03.2015

№ 257 від 08.04.2015

№ 427 від 15.06.2015

№ 636 від 26.08.2015

№ 810 від 07.10.2015

№ 1014 від 09.12.2015

№ 964 від 14.12.2016}

№ 370 від 31.05.2017

№ 453 від 04.07.2017

№ 689 від 13.09.2017

№ 1044 від 20.12.2017

№ 15 від 17.01.2018

№ 548 від 11.07.2018

№ 713 від 05.09.2018

№ 754 від 14.08.2019}

{У назві та тексті Постанови слова «території України та районів проведення антитерористичної операції» замінити словами «території України, районів проведення антитерористичної операції та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення» згідно з Постановою КМ № 257 від 08.04.2015}

{У назві та тексті постанови слова «особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України, районів проведення антитерористичної операції та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення,» замінено словами «внутрішньо переміщеним особам» згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Установити щомісячну адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

2. Затвердити Порядок надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, що додається.

3. Установити, що фінансування витрат, пов'язаних з наданням щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття ви-

трат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, та відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою зазначеної грошової допомоги, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету та коштів, що надходять до державного бюджету як благодійна або міжнародна допомога.

{Пункт 3 в редакції Постанови КМ № 554 від 16.10.2014; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 754 від 14.08.2019}

{На часткову зміну пункту 3 установити, що у 2015 році фінансування витрат, пов'язаних з наданням щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, передбачених на цю мету, згідно з Постановою КМ № 95 від 11.03.2015}

3-1. Визначити акціонерне товариство «Ощадбанк» уповноваженим банком, який відкриває та обслуговує поточні рахунки, на які зараховується щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

{Постанову доповнено пунктом 3-1 згідно з Постановою КМ № 427 від 15.06.2015; в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

4. Виділити Міністерству соціальної політики 510000 тис. гривень для надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

Міністерству фінансів здійснити зазначені видатки за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету.

{Постанову доповнено пунктом 4 згідно з Постановою КМ № 554 від 16.10.2014}

5. Міністерству соціальної політики:

затвердити у тижневий строк за погодженням з Міністерством економічного розвитку і торгівлі та Міністерством фінансів перелік витрат, пов'язаних із наданням допомоги, зазначеної у пункті 3 цієї постанови;

подати до 25 грудня 2014 р. Міністерству економічного розвитку і торгівлі, Міністерству фінансів та Державній казначейській службі звіт про використання коштів, виділених згідно з цією постановою.

{Постанову доповнено пунктом 5 згідно з Постановою КМ № 554 від 16.10.2014}

Прем'єр-міністр України
Інд. 26

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 1 жовтня 2014 р. № 505

ПОРЯДОК

**надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам
для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-
комунальних послуг**

{Назва Порядку із змінами, внесеними згідно з
Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

{У назві та тексті Порядку слова «територія України та райони проведення антитерористичної операції» в усіх відмінках замінено словами «територія України, райони проведення антитерористичної операції та населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення» у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 257 від 08.04.2015}

{У тексті Порядку слово «інваліди» в усіх відмінках замінено словами «особи з інвалідністю» у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 370 від 31.05.2017}

1. Цей Порядок визначає механізм надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг (далі - грошова допомога).

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

2. Грошова допомога надається внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, а також внутрішньо переміщеним особам, житло яких зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, їх дітям, які народилися після дати початку проведення антитерористичної операції, тимчасової окупації або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та взяті на облік у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органах з питань соціального захисту населення міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - уповноважені органи), з дня звернення за її призначенням по місяць зняття з такого обліку включно, але не більше ніж на шість місяців.

{Абзац перший пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 34 від 28.01.2015, № 257 від 08.04.2015; в редакції Постанов КМ № 636 від 26.08.2015, № 370 від 31.05.2017; із змінами, внесеними згідно з Пос-

тановою КМ № 548 від 11.07.2018; в редакції Постанови КМ № 713 від 05.09.2018}

За рішенням комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утворених районними, районними у мм. Києві та Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад, грошова допомога може надаватися внутрішньо переміщеним особам з інвалідністю, їх дітям, дітям з інвалідністю та особам, що здійснюють за ними догляд, які перемістилися з населених пунктів Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі, і не мають можливості повернутися до попереднього місця проживання, у тому числі через потребу у тривалій вторинній (спеціалізованій) медичній допомозі або третинній (високоспеціалізованій) медичній допомозі із цілодобовим спостереженням або у зв'язку із загрозою насильства чи психологічною травмою.

{Пункт 2 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 754 від 14.08.2019}

Перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та перелік населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 1085 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 92, ст. 2655; 2015 р., № 98, ст. 3368).

{Абзац пункту 2 в редакції Постанови КМ № 370 від 31.05.2017}

Облік внутрішньо переміщених осіб ведеться відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312).

{Абзац пункту 2 в редакції Постанови КМ № 370 від 31.05.2017}

Грошова допомога виплачується шляхом перерахування на поточний рахунок, відкритий в АТ «Ощадбанк» (далі - уповноважений банк) відповідно до Порядку виплати пенсій та грошової допомоги через поточні рахунки в банках, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 1999 р. № 1596 (Офіційний вісник України, 1999 р., № 35, ст. 1803; 2016 р., № 79, ст. 2636), через мережу установ і пристроїв уповноваженого банку з можливістю отримання готівкових коштів і проведення безготівкових операцій через мережу установ і пристроїв будь-яких банків тільки у населених пунктах, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі.

{Пункт 2 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 427 від 15.06.2015; в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

Виплата грошової допомоги особам з інвалідністю I групи та іншим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги, за їх пись-

мовою заявою може проводитися АТ «Укрпошта» з доставкою за фактичним місцем проживання/перебування таких осіб.

{Пункт 2 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 427 від 15.06.2015; в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

Для виплати грошової допомоги на малолітніх дітей, які переміщуються без супроводу батьків або осіб, які їх замінюють, поточний рахунок на ім'я малолітньої дитини відкривається за зверненням осіб, зазначених в абзацах другому - четвертому пункту 3-2 цього Порядку.

{Абзац пункту 2 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

3. Грошова допомога внутрішньо переміщеним особам призначається на сім'ю та виплачується одному з її членів за умови надання письмової згоди у довільній формі про виплату йому грошової допомоги від інших членів сім'ї (далі - уповноважений представник сім'ї) у таких розмірах:

для осіб, які отримують пенсію, та інших осіб, які досягли пенсійного віку (крім осіб з інвалідністю), дітей, осіб, які досягли 18-річного віку та продовжують навчання за денною формою в закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) або вищої освіти, до закінчення таких закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, - 1000 гривень на одну особу (члена сім'ї);

{Абзац другий пункту 3 в редакції Постанови КМ № 15 від 17.01.2018; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018; в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

для осіб з інвалідністю I групи та дітей з інвалідністю - 130 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

для осіб з інвалідністю II групи - 115 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

для осіб з інвалідністю III групи - прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність;

для працездатних осіб - 442 гривні на одну особу (члена сім'ї).

Загальний розмір допомоги на сім'ю розраховується як сума розмірів допомоги на кожного члена сім'ї та не може перевищувати 3000 гривень, для сім'ї, до складу якої входить одна особа з інвалідністю або дитина з інвалідністю, - 3400 гривень, для багатодітної сім'ї - 5000 гривень. Загальний розмір допомоги на сім'ю, до складу яких входять двоє і більше осіб з інвалідністю (дітей з інвалідністю), максимальним розміром не обмежується.

{Абзац сьомий пункту 3 в редакції Постанови КМ № 15 від 17.01.2018, № 754 від 14.08.2019}

Якщо у складі сім'ї, якій призначено грошову допомогу, відбулися зміни, розмір грошової допомоги перераховується з місяця, наступного за місяцем виникнення таких змін, за заявою уповноваженого представника сім'ї або інформацією, поданою компетентним органом.

{Абзац дев'ятий пункту 3 виключено на підставі Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

Особам працездатного віку, яким виплату грошової допомоги було

припинено відповідно до пункту 7 цього Порядку, грошова допомога не призначається, крім осіб, які після припинення виплати грошової допомоги втратили працездатність.

{Абзац десятий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

{Пункт 3 в редакції Постанови КМ № 689 від 13.09.2017}

3-2. Якщо дитина переміщується з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, без супроводу батьків або осіб, які їх замінюють, грошова допомога виплачується їй за зверненням:

{Абзац перший пункту 3-2 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 370 від 31.05.2017, № 713 від 05.09.2018}

- баби, діда, повнолітніх сестри, брата, мачухи, вітчима, які безпосередньо здійснюють догляд за дитиною без спеціальних на те повноважень;

- інших осіб, яким батьки передали дитину на виховання, - у разі надання заяви батьків щодо отримання такої допомоги, справжність підпису на якій має бути засвідчена нотаріально;

- служби у справах дітей, якщо догляд за дитиною, яка залишилася без батьківського піклування, тимчасово здійснюється родичами або іншими особами (сусідами, знайомими), з якими у неї на момент залишення без батьківського піклування склалися близькі стосунки, за рішенням служби у справах дітей відповідно до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» (Офіційний вісник України, 2008 р., № 76, ст. 2561).

{Абзац четвертий пункту 3-2 в редакції Постанови КМ № 548 від 11.07.2018}

Неповнолітня дитина має право самостійно звернутися за призначенням грошової допомоги.

{Абзац п'ятий пункту 3-2 в редакції Постанови КМ № 548 від 11.07.2018}

{Порядок доповнено пунктом 3-2 згідно з Постановою КМ № 1014 від 09.12.2015}

4. Розмір отриманої грошової допомоги не враховується під час обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги, що надаються відповідно до законодавства.

Розмір отриманої грошової допомоги не включається до розрахунку загального місячного (річного) оподаткованого доходу відповідно до підпункту 165.1.1 пункту 165.1 статті 165 Податкового кодексу України.

5. Для отримання грошової допомоги уповноважений представник сім'ї звертається за фактичним місцем проживання (перебування) сім'ї до уповно-

важеного органу із письмовою заявою, складеною у довільній формі, про надання грошової допомоги і подає документи, визначені цим пунктом.

{Абзац перший пункту 5 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

Уповноважений представник сім'ї пред'являє посадовій особі уповноваженого органу паспорт громадянина України або інший документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, а для іноземців та осіб без громадянства - документ, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус.

{Абзац другий пункту 5 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

Для призначення грошової допомоги на наступний шестимісячний строк уповноважений представник сім'ї подає до уповноваженого органу заяву, в якій повідомляє про відсутність змін, що впливають на призначення грошової допомоги, а також пред'являє довідки про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб усіх членів сім'ї. Таку заяву на наступний шестимісячний строк може бути подано з дати його початку або не раніше ніж за 15 днів до закінчення поточного шестимісячного строку.

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

У заяві зазначаються такі відомості про всіх членів сім'ї, які претендують на отримання грошової допомоги:

прізвище, ім'я та по батькові;

число, місяць, рік народження;

серія, номер (у разі наявності) паспорта громадянина України, ким і коли виданий або серія, номер документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, а для іноземців та осіб без громадянства - документа, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус;

реєстраційний номер облікової картки платника податків (не зазначається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному територіальному органу ДФС і мають відмітку в паспорті);

інформацію про:

- зареєстроване та фактичне місце проживання (перебування);

- наявність у будь-якого із членів сім'ї у власності житлового приміщення/частини житлового приміщення, розташованого в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населені пункти, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення;

{Абзац пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

- наявність житлового приміщення, яке зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції, або

заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;

{Абзац пункту 5 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

- наявність у будь-якого з членів сім'ї на депозитному банківському рахунку (рахунках) коштів у розмірі, що перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб;

- місце роботи осіб працездатного віку та час, з якого особа там працює;

- наявність у будь-якого з членів сім'ї інвалідності із зазначенням групи інвалідності.

До заяви додаються копія довідки з військової частини про залучення до проведення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації (для військовослужбовців з числа внутрішньо переміщених осіб, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації), копія довідки з місця роботи або копія іншого документа, що посвідчує зайнятість (для працездатних осіб), копія свідоцтва про шлюб, копії свідоцтв про народження дітей, засвідчені власним підписом уповноваженого представника сім'ї, копія довідки від уповноваженого банку із зазначенням реквізитів поточного рахунка, письмова згода (у довільній формі) про виплату грошової допомоги уповноваженому представнику сім'ї від інших членів сім'ї та згода на обробку персональних даних, а також письмовий дозвіл на розкриття уповноваженим банком інформації, що містить банківську таємницю, щодо поточного рахунка, відкритого уповноваженому представнику сім'ї в установі уповноваженого банку. У разі наявності житлового приміщення, яке зруйноване або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населені пункти, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення, додається копія акта обстеження технічного стану житлового приміщення (будинку, квартири) (далі - акт технічного стану), складеного комісією, утвореною районною, районною у м. Києві та Севастополі держадміністрацією, військово-цивільною адміністрацією, виконавчим органом сільської, селищної, міської, районної у місті (в разі утворення) ради, виконавчим органом ради об'єднаної територіальної громади, за формою згідно з додатком.

{Абзац пункту 5 в редакції Постанови КМ № 713 від 05.09.2018; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 754 від 14.08.2019}

Якщо документи, подані уповноваженим представником сім'ї, не відповідають вимогам цього Порядку, уповноважений орган протягом семи ро-

бочих днів після отримання таких документів надсилає у письмовому вигляді уповноваженому представнику сім'ї інформацію про відмову у призначенні грошової допомоги з обґрунтуванням причин такої відмови.

{Абзац сімнадцятий пункту 5 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

Взаємодія уповноваженого банку та Мінсоцполітики, а також уповноважених органів з метою виконання цього Порядку здійснюється на підставі укладеного між уповноваженим банком та Мінсоцполітики договору про взаємодію. Обмін інформацією між Мінфіном та уповноваженим банком з метою виконання цього Порядку здійснюється на підставі укладеного між уповноваженим банком та Мінфіном договору про взаємодію.

{Абзац дев'ятнадцятий пункту 5 виключено на підставі Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

{Пункт 5 в редакції Постанови КМ № 548 від 11.07.2018}

6. Грошова допомога не призначається у разі, коли:

будь-хто із членів сім'ї має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, що розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населені пункти, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення, крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що підтверджується відповідним актом технічного стану;

{Абзац другий пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 212 від 31.03.2015; в редакції Постанови КМ № 370 від 31.05.2017; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 453 від 04.07.2017; в редакції Постанови КМ № 713 від 05.09.2018; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 754 від 14.08.2019}

{Абзац третій пункту 6 виключено на підставі Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

будь-хто з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку (рахунках) кошти у сумі, що перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

{Абзац четвертий пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 689 від 13.09.2017}

Положення абзацу другого пункту 6 не поширюється на сім'ї, до складу яких входять військовослужбовці з числа внутрішньо переміщених осіб, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації (крім осіб, які набули право власності на зазначене житлове приміщення, придбане за рахунок державних коштів, після початку проведення антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій

та Луганській областях).

{Пункт 6 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 754 від 14.08.2019}

Грошова допомога не призначається на члена сім'ї:

{Пункт 6 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

який перебуває на повному державному утриманні в будинку дитини, дитячому будинку, дитячому будинку-інтернаті, психоневрологічному інтернаті, будинку-інтернаті для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, спеціальному будинку-інтернаті системи соціального захисту населення;

{Пункт 6 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

який перебуває на повному державному утриманні в школі-інтернаті, закладі спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) профілю;

{Пункт 6 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

який відбуває покарання в місцях позбавлення волі.

{Пункт 6 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

7. Якщо у складі сім'ї, якій призначено грошову допомогу, є особи працездатного віку (крім громадян, які доглядають за дітьми до досягнення ними трирічного віку; громадян, які доглядають за дітьми, що потребують догляду протягом часу, визначеного у медичному висновку лікарсько-консультативної комісії, але не більш як до досягнення ними шестирічного віку; громадян, які мають трьох і більше дітей віком до 16 років і доглядають за ними; громадян, які доглядають за особами з інвалідністю I групи або дітьми з інвалідністю віком до 18 років, або особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, або особами, які досягли 80-річного віку; а також фізичних осіб, які надають соціальні послуги, та студентів денної форми навчання), які не працевлаштувалися, в тому числі за сприянням державної служби зайнятості, або перебувають в трудових відносинах з роботодавцями на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, в населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення, але фактично не працюють, протягом двох місяців з дня призначення виплати грошової допомоги, її розмір для працездатних членів сім'ї на наступні два місяці зменшується на 50 відсотків, а на наступний період - припиняється.

{Абзац перший пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 212 від 31.03.2015, № 257 від 08.04.2015, № 370 від 31.05.2017, № 453 від 04.07.2017, № 713 від 05.09.2018, № 754 від 14.08.2019}

У разі звільнення та подальшого непрацевлаштування працездатного члена сім'ї грошова допомога на цього члена сім'ї через два місяці з дня, що настає за днем звільнення, зменшується на 50 відсотків, а через чотири місяці

з дня, що настає за днем звільнення, - припиняється.

{Пункт 7 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

Особи працездатного віку, яким призначено грошову допомогу, зобов'язані інформувати у триденний строк уповноважений орган про факт працевлаштування або перебування на обліку як безробітних.

{Абзац другий пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

Для отримання інформації про періоди реєстрації працездатних членів сім'ї, яким призначено грошову допомогу, у державній службі зайнятості, Мінсоцполітики щомісяця до 25 числа подає в електронному вигляді перелік таких осіб державній службі зайнятості, яка протягом 10 календарних днів подає Мінсоцполітики інформацію про періоди реєстрації цих осіб як безробітних чи осіб, які шукають роботу.

{Абзац третій пункту 7 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

Для контролю за фактом працевлаштування працездатних членів сім'ї, яким призначено грошову допомогу (в тому числі за направленням державної служби зайнятості), Мінсоцполітики щомісяця до 25 числа подає в електронному вигляді перелік таких осіб Пенсійному фонду України, який протягом 10 календарних днів подає Мінсоцполітики інформацію з Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування про сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

{Абзац четвертий пункту 7 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

8. Уповноважені органи:

протягом 10 днів після подання уповноваженим представником сім'ї заяви та документів, зазначених у пункті 5 цього Порядку, призначають грошову допомогу або відмовляють у її призначенні, про що надають відповідне повідомлення уповноваженому представнику сім'ї;

подають щомісяця до 10 та 20 числа заявки про потребу в коштах на виплату грошової допомоги структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій.

У заявках зазначається кількість сімей, яким призначено грошову допомогу, та загальна сума такої допомоги.

Структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій подають до Мінсоцполітики узагальнену заявку в розрізі адміністративно-територіальних одиниць.

Інформація про призначення грошової допомоги вноситься уповноваженими органами до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

{Абзац шостий пункту 8 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

{Пункт 8 в редакції Постанови КМ № 554 від 16.10.2014}

9. Мінсоцполітики після надходження зазначених у пункті 8 цього По-

рядку заявок про потребу в коштах на виплату грошової допомоги та коштів державного бюджету не пізніше трьох робочих днів перераховує відповідні кошти структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій.

{Абзац перший пункту 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 95 від 11.03.2015}

Структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій протягом двох днів перераховують кошти на рахунки уповноважених органів.

Грошова допомога перераховується уповноваженими органами на рахунки відповідних установ уповноваженого банку або структурних підрозділів АТ «Укрпошта». Установи уповноваженого банку протягом одного робочого дня після надходження коштів на зазначені рахунки перераховують такі кошти на банківські (поточні) рахунки відповідних уповноважених представників сім'ї.

{Абзац третій пункту 9 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

{Пункт 9 в редакції Постанови КМ № 554 від 16.10.2014}

10. Уповноважені органи мають право перевіряти обґрунтованість видачі та достовірність документів, поданих для призначення грошової допомоги, а також здійснювати запити та безоплатно отримувати відомості від підприємств, установ та організацій усіх форм власності, необхідні для призначення грошової допомоги та контролю за правильністю її надання.

11. Уповноважений представник сім'ї, якому призначено грошову допомогу, зобов'язаний повідомляти уповноваженому органу про зміну обставин, які впливають на призначення грошової допомоги, протягом трьох днів з дня виникнення таких обставин.

У разі виїзду внутрішньо переміщеної особи на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі та перебування на таких територіях понад 60 днів суми грошової допомоги повертаються за весь період перебування на зазначених територіях.

Суми грошової допомоги, надмірно виплачені внаслідок подання недостовірних документів, неповідомлення про зміну обставин, які впливають на виплату грошової допомоги, повертаються:

уповноваженим представником сім'ї самостійно;

за згодою уповноваженого представника сім'ї у повному обсязі за рахунок наступних виплат грошової допомоги;

за рішенням уповноваженого органу за рахунок суми наступних виплат грошової допомоги в обсязі не менш як 20 відсотків щомісячної суми призначеної грошової допомоги.

У разі неможливості добровільного повернення або утримання надміру перерахованих сум грошової допомоги вони стягуються в судовому порядку.

{Пункт 11 в редакції Постанови КМ № 754 від 14.08.2019}

12. Виплата грошової допомоги припиняється з наступного місяця у ра-

зі:

подання уповноваженим представником сім'ї заяви про припинення виплати грошової допомоги;

надання інформації державної служби зайнятості про те, що працевлаштувалися за сприянням державної служби зайнятості або перебувають в трудових відносинах з роботодавцями на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, в населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення, але фактично не працюють;

{Абзац третій пункту 12 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 257 від 08.04.2015, № 370 від 31.05.2017, № 548 від 11.07.2018, № 713 від 05.09.2018}

зняття з обліку внутрішньо переміщеної особи;

{Абзац четвертий пункту 12 в редакції Постанови КМ № 636 від 26.08.2015}

виявлення уповноваженим органом факту подання недостовірної інформації або неповідомлення про зміну обставин, які впливають на призначення грошової допомоги.

у разі смерті внутрішньо переміщеної особи.

{Пункт 12 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

Виплата грошової допомоги може бути поновлена, якщо протягом місяця з місяця припинення її виплати уповноважений представник сім'ї повідомив уповноваженому органу про зміну обставин, які вплинули на припинення виплати грошової допомоги.

{Пункт 12 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 212 від 31.03.2015}

13. У разі зміни уповноваженого представника сім'ї, якій було призначено грошову допомогу, така допомога виплачується іншому уповноваженому представнику сім'ї за його особистим зверненням відповідно до пункту 5 цього Порядку.

14. Уповноважені органи формують та зберігають протягом п'яти років особові справи осіб, яким виплачено грошову допомогу.

{Пункт 14 в редакції Постанови КМ № 554 від 16.10.2014}

15. Контроль за цільовим та ефективним витрачанням бюджетних коштів, виділених для виплати грошової допомоги, здійснюється в установленому законодавством порядку.

{Пункт 15 в редакції Постанови КМ № 554 від 16.10.2014}

{Пункт 16 виключено на підставі Постанови КМ № 554 від 16.10.2014}

**Додаток
до Порядку**

**АКТ
обстеження технічного стану житлового приміщення
(будинку, квартири)**

{Порядок доповнено додатком згідно з Постановою КМ № 1044 від 20.12.2017}

Додаток
до Порядку

**АКТ
обстеження технічного стану житлового приміщення
(будинку, квартири)**

Комісією, № _____, що _____, утворена 20__ р. відповідно до _____

(назва розпорядчого акта,

найменування місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, номер, дата) у складі:
голова Комісії

_____ (посада, прізвище, ініціали)
члени Комісії:

_____ (посада, прізвище, ініціали)
обстежено

_____ (житлове приміщення / будинок / квартиру)
за адресою:

з метою визначення його/її технічного стану в присутності власника/особи, що проживає у житловому приміщенні/будинку/ квартирі

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
що належить йому/їй /користується житловим приміщенням/будинком/ квартирою на підставі

_____ (назва документа на право власності/право користування)

На день обстеження приміщення/будинку/квартири Комісія встановила такі пошкодження: _____

Обсяг	заподіяної	шкоди:

Висновок за результатами обстеження:

(зруйноване, придатне або непридатне
для проживання тощо; із зазначенням причини зруйнування чи непридатності
житлового приміщення (будинку, квартири) для проживання)

Члени Комісії:

_____	(_____)
(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____	(_____)
(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____	(_____)
(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____	(_____)
(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____	(_____)
(підпис)	(прізвище, ініціали)

{Порядок доповнено додатком згідно з Постановою КМ № 1044 від 20.12.2017}

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 4 березня 2015 р. № 79

Київ

Деякі питання оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Внести до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 11, ст. 280), зміну, що додається.

2. Установити, що:

1) структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - уповноважені органи) формують і направляють в електронній формі відповідним територіальним підрозділам Державної міграційної служби переліки осіб, яким довідка про взяття на облік особи, що переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції (далі - довідка), видана до набрання чинності цією постановою;

2) територіальні підрозділи Державної міграційної служби:

проводять у двомісячний строк із залученням працівників територіальних органів і підрозділів Міністерства внутрішніх справ, представників інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, перевірку наведених у направлених їм переліках відомостей про фактичне місце проживання осіб та у разі підтвердження таких відомостей проставляють на зворотному боці довідки відмітку про реєстрацію місця проживання осіб, зазначених у довідці. У разі коли під час відвідування місця проживання відповідна особа відсутня, представник територіального підрозділу Державної міграційної служби залишає їй повідомлення про необхідність у 10-денний строк звернутися до такого підрозділу;

подають за результатами проведення перевірки у місячний строк в електронній формі уповноваженим органам інформацію щодо підтвердження відомостей про фактичне місце проживання відповідних осіб, а також проставлення відмітки про реєстрацію місця їх проживання;

3) уповноважені органи вносять зазначену інформацію до Єдиної інформаційної бази даних про взятих на облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, та у разі наявності підстав приймають рішення про зняття з обліку таких осіб.

Прем'єр-міністр України
Інд. 26

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 4 березня 2015 р. № 79

ЗМІНА,
що вноситься до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції

Доповнити Порядок пунктом 7-1 такого змісту:

«7-1. Уповноважений орган щодня формує та направляє в електронній формі відповідному територіальному підрозділу ДМС перелік осіб, яким видана довідка.

Під час видачі довідки посадова особа уповноваженого органу інформує особу, яка переміщується, про обов'язок повідомити протягом 10 днів відповідному територіальному підрозділу ДМС про фактичне місце проживання, а також про зміну фактичного місця проживання або повернення до покинутого місця проживання.

Територіальний підрозділ ДМС у триденний строк після повідомлення особою, яка переміщується, про фактичне місце проживання проводить перевірку наведених у довідці відповідних відомостей, проставляє у разі підтвердження таких відомостей на зворотному боці довідки відмітку про реєстрацію місця проживання осіб, зазначених у довідці, та щодня подає в електронній формі уповноваженому органу відповідну інформацію.

Довідка не є дійсною без проставлення на її зворотному боці зазначеної відмітки.

Уповноважений орган вносить інформацію територіального підрозділу ДМС до Єдиної інформаційної бази даних про взятих на облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, та у разі наявності підстав приймає рішення про зняття з обліку осіб, які переміщуються.

Територіальний підрозділ ДМС із залученням працівників територіальних органів і підрозділів МВС, представників інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, здійснює щомісяця вибірково перевірку наведених у довідках відомостей про фактичне місце проживання осіб, які переміщуються (не менш як 10 відсотків загальної кількості таких осіб), та у разі непідтвердження зазначених відомостей в одноденний строк повідомляє про це уповноваженому органу для прийняття рішення щодо зняття з обліку осіб, які переміщуються.

Підставою для відновлення на обліку таких осіб є наявність інформації територіального підрозділу ДМС про підтвердження їх фактичного місця проживання.».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 4 червня 2015 р. № 367

Київ

**Про затвердження Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію
України та виїзду з неї**

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ
№ 722 від 16.09.2015
№ 437 від 13.07.2016}
№ 544 від 19.07.2017
№ 584 від 04.07.2018
№ 474 від 05.06.2019
№ 890 від 28.10.2019}

Відповідно до підпунктів 1 і 4 пункту 12.6 статті 12 Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» та абзацу другої частини другої статті 10 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, що додається.

Прем'єр-міністр України
А.ЯЦЕНЮК
Інд. 72

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 4 червня 2015 р. № 367

ПОРЯДОК

в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

{Текст Порядку після слів «територіальний орган ДМС» в усіх відмінках і формах числа доповнено словами «або територіальний підрозділ ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області» у відповідному відмінку і числі згідно з Постановою КМ № 722 від 16.09.2015}

Загальні положення

1. Цей Порядок регулює питання перетину адміністративного кордону вільної економічної зони «Крим» під час в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї громадян України відповідно до Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території Украї-

ни», а також іноземців та осіб без громадянства - з урахуванням вимог Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

2. Терміни, що вживаються в цьому Порядку, мають таке значення:

контрольний пункт в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї (далі - контрольний пункт) - спеціально виділена територія на автомобільному шляху, залізничній станції з комплексом будівель, спеціальних, інженерних, фортифікаційних споруд і технічних засобів, де здійснюються прикордонний, митний та інші види державного контролю і пропуск осіб, що в'їжджають на тимчасово окуповану територію України та виїжджають з неї, а також транспортних засобів, вантажів та іншого майна;

органи і служби, що здійснюють державний контроль у контрольних пунктах (далі - контрольні органи і служби), - підрозділи охорони державного кордону, територіальні органи ДФС.

Інші терміни в цьому Порядку вживаються у значенні, наведеному в Кримінальному процесуальному кодексі України, Митному кодексі України, Законах України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про прикордонний контроль», «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України», «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

3. В'їзд на тимчасово окуповану територію України та виїзд з неї здійснюються через контрольні пункти:

іноземців та осіб без громадянства - за паспортним документом та спеціальним дозволом, виданим територіальним органом ДМС або територіальним підрозділом ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області;

громадян України - за умови пред'явлення будь-якого документа, визначеного статтею 5 Закону України «Про громадянство України» або статтею 2 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України».

В'їзд на тимчасово окуповану територію України громадян України, які не досягли 16-річного віку, здійснюється через контрольні пункти за умови пред'явлення паспорта громадянина України, або паспорта громадянина України для виїзду за кордон, або проїзного документа дитини з дотриманням вимог, передбачених для таких осіб пунктами 3-6 Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57 (ЗП України, 1995 р., № 4, ст. 92; 2010 р., № 65, ст. 2239).

В'їзд на тимчасово окуповану територію України громадян України, які виїхали з цієї території для оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, здійснюється за умови пред'явлення

довідки, виданої територіальним органом або територіальним підрозділом ДМС, за формою згідно з додатком 5.

{Пункт 3 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 474 від 05.06.2019}

Виїзд з тимчасово окупованої території України громадян України, які не досягли 16-річного віку, здійснюється через контрольні пункти за умови пред'явлення паспорта громадянина України, або паспорта громадянина України для виїзду за кордон, або проїзного документа дитини у супроводі одного з батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників або інших законних представників чи в супроводі інших осіб, уповноважених одним із батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників або інших законних представників.

У разі відсутності у дитини, яка не досягла 16-річного віку, зазначених документів уповноважені службові особи органу охорони державного кордону надають такій особі дозвіл на виїзд з тимчасово окупованої території України на підставі їх свідоцтва про народження, а також паспорта громадянина України або паспорта громадянина України для виїзду за кордон особи, в супроводі якої вони здійснюють виїзд (а у разі, коли особу супроводжує опікун, піклувальник, один із прийомних батьків або батьків-вихователів, - також рішення органу опіки та піклування про влаштування дитини для підтвердження повноважень законного представника), для оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України.

{Пункт 3 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 474 від 05.06.2019}

У разі виявлення уповноваженою службовою особою підрозділу охорони державного кордону на контрольному пункті дитини, яка не досягла 16-річного віку, без супроводу осіб, передбачених в абзаці шостому цього пункту, уповноважені службові особи підрозділу охорони державного кордону надають такій особі дозвіл на виїзд з тимчасово окупованої території України та невідкладно (протягом доби) повідомляють про таку дитину органам Національної поліції та забезпечують передачу дитини органу опіки та піклування за місцем її виявлення для забезпечення її соціального захисту відповідно до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» (Офіційний вісник України, 2008 р., № 76, ст. 2561), Порядку взаємодії державних органів та органів місцевого самоврядування під час виявлення розлучених із сім'єю дітей, які не є громадянами України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 832 «Про особливості соціального захисту розлучених із сім'єю дітей, які не є громадянами України» (Офіційний вісник України, 2016 р., № 93, ст. 3041).

{Пункт 3 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 474 від 05.06.2019}

{Пункт 3 в редакції Постанови КМ № 722 від 16.09.2015}

Контрольні пункти

4. Контрольні пункти, в яких здійснюються прикордонний, митний та інші види контролю і пропуск осіб, що в'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з неї, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, не призначені для перетинання державного кордону. Перелік контрольних пунктів наведено в додатку 1.

5. Контрольні пункти працюють цілодобово. Робота контрольних пунктів може тимчасово припинятися за рішенням Голови Держприкордонслужби.

6. Порядок взаємодії контрольних органів і служб, загальний порядок та послідовність проведення всіх видів контролю в контрольних пунктах визначаються технологічною схемою пропуску осіб, що в'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з неї, транспортних засобів та вантажів, яка затверджується окремо для кожного такого пункту керівником органу охорони державного кордону, в зоні відповідальності якого розташовано контрольний пункт, за погодженням з керівником відповідного територіального органу ДФС, що діє в контрольному пункті.

7. У технологічній схемі пропуску осіб, що від'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з неї, транспортних засобів та вантажів через контрольні пункти визначаються:

місця або приміщення для проведення контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, межі території контрольного пункту та зон прикордонного і митного контролю (режимна зона), зони сервісного обслуговування осіб і транспортних засобів, місця стоянки транспортних засобів, у тому числі тих, що затримані;

маршрути руху, місця стоянки і місця відстою транспортних засобів, поїздів (вагонів), що перевозять небезпечні вантажі, а також порядок дій у разі виникнення надзвичайної ситуації, пов'язаної з військовою загрозою, масовими заворушеннями, вчиненням терористичного акту, перешкоджанням або блокуванням роботи контрольного пункту, а також у разі виникнення ситуацій техногенного або природного характеру;

загальний порядок та послідовність контрольних операцій щодо осіб, транспортних засобів та вантажів;

порядок допуску в контрольний пункт та в його режимну зону осіб, транспортних засобів та вантажів, порядок їх пересування.

8. Межі території контрольного пункту для залізничного сполучення визначаються та затверджуються за погодженням з керівником органу охорони державного кордону, у зоні відповідальності якого розташовано контрольний пункт, та керівником відповідного територіального органу ДФС наказом начальника залізниці, на території якої розташовано контрольний пункт.

Межі території контрольного пункту для автомобільного сполучення визначаються та затверджуються за погодженням з керівником відповідного

територіального органу ДФС та органом місцевого самоврядування наказом керівника органу охорони державного кордону, у зоні відповідальності якого розташовано контрольний пункт.

9. Перед контрольним пунктом може створюватися зона сервісного обслуговування осіб і транспортних засобів у порядку, визначеному пунктом 24 Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2010 р. № 751 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 65, ст. 2265).

10. Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним за проведення робіт, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням тимчасових контрольних пунктів в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї для автомобільного сполучення є Мінінфраструктури. Замовником будівництва зазначених пунктів є АТ «Укрзалізниця», яке здійснює будівництво таких пунктів за рахунок власних коштів товариства в межах затвердженого в установленому порядку фінансового плану на 2019 рік.

{Пункт 10 в редакції Постанови КМ № 584 від 04.07.2018; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 890 від 28.10.2019}

11. У контрольних пунктах не допускається використання символіки держави-окупанта, символіки тимчасово окупованої території чи її елементів.

Режим у контрольних пунктах

12. У контрольних пунктах органом охорони державного кордону, у зоні відповідальності якого розташовано контрольний пункт, встановлюються режимні правила, що визначають порядок доступу в них осіб, які беруть участь у контролі та обслуговуванні осіб, транспортних засобів, відправленні з контрольних пунктів транспортних засобів, що в'їжджають на тимчасово окуповану територію України і виїжджають з неї.

13. У приміщення (на місце) та транспортні засоби, в яких перебувають особи, які пройшли перед в'їздом на тимчасово окуповану територію України перевірку документів, інші перевірки, що проводяться в ході прикордонного контролю, а також у приміщення (на місце) та транспортні засоби, в яких перебувають особи, які прибули з тимчасово окупованої території України і не пройшли такої перевірки та контролю, вхід іншим особам забороняється без дозволу уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного кордону.

14. Працівники контрольних органів і служб під час виконання службових обов'язків у контрольних пунктах повинні мати при собі службові посвідчення та представницькі картки, а інші особи, які прибувають у службових справах до контрольного пункту, - спеціальну представницьку картку для тимчасового перебування, які використовуються у порядку, визначеному пунктом 21 Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2010 р. № 751.

15. Додержання громадського порядку в контрольних пунктах забезпе-

чується органами Національної поліції у взаємодії з іншими контрольними органами і службами, а в разі виникнення загрози злочинних та інших протиправних посягань - з відповідними підрозділами Національної гвардії.

{Пункт 15 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 437 від 13.07.2016}

16. Посадка осіб у транспортні засоби (висадка з них), а також завантаження (вивантаження) вантажів та іншого майна в контрольних пунктах проводиться з дозволу уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного кордону і підрозділу територіального органу ДФС.

17. Особи і обслуговуючий персонал транспортних засобів після в'їзду на територію контрольних пунктів на вимогу уповноважених службових осіб контрольних органів і служб надають для огляду транспортні засоби, вантажі та інше майно.

18. Особи та обслуговуючий персонал транспортних засобів, що в'їхали на територію контрольних пунктів, мають право:

бути присутніми під час огляду транспортних засобів, вантажів, що їм належать, а також відбору зразків проб речовин і матеріалів, що їм належать, для проведення експрес-аналізу відповідними контрольними органами і службами;

отримувати від уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного кордону та інших контрольних органів і служб усні роз'яснення в разі тимчасової відмови їм у в'їзді на тимчасово окуповану територію України та виїзді з неї.

19. Виїзд транспортних засобів з території контрольних пунктів здійснюється тільки з дозволу уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного кордону.

20. Виконання законних вимог уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного кордону та інших контрольних органів і служб у контрольних пунктах обов'язкове для всіх осіб, які в'їжджають на тимчасово окуповану територію України та виїжджають з неї.

Спеціальні дозволи

21. Спеціальний дозвіл видається в разі:

1) проживання на тимчасово окупованій території України близьких родичів або членів сім'ї одного з подружжя іноземця чи особи без громадянства, що підтверджується документами, виданими уповноваженими державними органами України;

2) розташування на тимчасово окупованій території України місця поховання близьких родичів або членів сім'ї одного з подружжя іноземця чи особи без громадянства, що підтверджується відповідними документами;

3) смерті близьких родичів або членів сім'ї одного з подружжя іноземця чи особи без громадянства, що проживали на тимчасово окупованій території України, що підтверджується відповідними документами;

4) наявності права власності на об'єкти нерухомості, які розташовані на тимчасово окупованій території України;

5) необхідності здійснення дипломатичних та консульських функцій, зокрема в рамках діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна, провадження своєї діяльності іншими міжнародними урядовими організаціями, міжнародними неурядовими організаціями, неурядовими організаціями інших держав. У такому разі спеціальний дозвіл видається виключно за клопотанням або погодженням з МЗС;

{Підпункт 5 пункту 21 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 544 від 19.07.2017}

6) здійснення регулярних поїздок на тимчасово окуповану територію України, пов'язаних із трудовою діяльністю працівників залізниць;

7) необхідності провадження журналістської діяльності (виключно за клопотанням або погодженням з МІП);

8) необхідності проповідування релігійних віровчень, виконання релігійних обрядів чи задоволення релігійних потреб (виключно за клопотанням або погодженням з Мінкультури);

9) проживання на тимчасово окупованій території України на підставі посвідки на постійне проживання, виданої в установленому законодавством порядку, іноземця або особи без громадянства, місце проживання яких зареєстровано в Автономній Республіці Крим або м. Севастополі;

10) необхідності взяття участі у заходах Меджлісу кримськотатарського народу.

11) необхідності надання правового захисту особам, права, свободи та законні інтереси яких порушено незаконними органами влади, їх посадовими та службовими особами (виключно за клопотанням або погодженням із МТОТ, яке інформує МЗС);

{Пункт 21 доповнено підпунктом 11 згідно з Постановою КМ № 544 від 19.07.2017}

12) необхідності провадження діяльності незалежними правозахисними місіями (виключно за клопотанням або погодженням із МТОТ, яке інформує МЗС).

{Пункт 21 доповнено підпунктом 12 згідно з Постановою КМ № 544 від 19.07.2017}

{Пункт 21 в редакції Постанови КМ № 722 від 16.09.2015}

22. Спеціальний дозвіл оформляється територіальним органом ДМС або територіальним підрозділом ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області на його бланку за місцем перебування іноземця або особи без громадянства на території України. Форму спеціального дозволу наведено в додатку 2.

Спеціальний дозвіл засвідчується підписом керівника територіального органу ДМС або територіального підрозділу ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області, або його заступника. До спеціального дозволу вклеюється фотокартка, що скріплюється печаткою зазначеного органу.

23. Для отримання спеціального дозволу іноземець або особа без гро-

мадянства подає до територіального органу ДМС:

- 1) заяву за формою згідно з додатком 3;
- 2) паспортний документ (після пред'явлення повертається);
- 3) документ, що підтверджує перебування на території України на законних підставах;

4) копію сторінки паспортного документа або документа, що посвідчує особу без громадянства, з особистими даними особи з перекладом на українську мову, засвідченим у встановленому порядку;

5) такі документи, що підтверджують мету в'їзду на тимчасово окуповану територію України:

копії документів, що підтверджують родинні зв'язки іноземців або осіб без громадянства, а також місце проживання їх близьких родичів або членів сім'ї на тимчасово окупованій території України;

копію документа, що підтверджує смерть близьких родичів, які проживали на тимчасово окупованій території України;

документ, що підтверджує поховання близьких родичів або членів сім'ї на тимчасово окупованій території України;

документи, що підтверджують право власності на об'єкти нерухомості, які розташовані на тимчасово окупованій території України;

клопотання або погодження МЗС за умов, передбачених у підпункті 5 пункту 21 цього Порядку;

клопотання або погодження МІП за умов, передбачених у підпункті 7 пункту 21 цього Порядку;

клопотання або погодження Мінкультури за умов, передбачених у підпункті 8 пункту 21 цього Порядку;

посвідку на постійне проживання (після пред'явлення повертається), видану територіальним органом або підрозділом ДМС, та її копію з реєстрацією місця проживання іноземця або особи без громадянства в Автономній Республіці Крим або м. Севастополі;

клопотання Меджлісу кримськотатарського народу за умов, передбачених у підпункті 10 пункту 21 цього Порядку;

клопотання або погодження МТОТ за умов, передбачених підпунктами 11 і 12 пункту 21 цього Порядку;

{Підпункт 5 пункту 23 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 544 від 19.07.2017}

інші документи, що можуть підтвердити мету в'їзду на тимчасово окуповану територію України;

б) три фотокартки розміром 3,5 x 4,5 сантиметра.

Для видачі спеціального дозволу за умов, передбачених підпунктом 6 пункту 21 цього Порядку, Укрзалізниця після надходження звернення від адміністрацій іноземних залізниць подає до територіального органу ДМС в м. Києві списки іноземців та осіб без громадянства і документи, передбачені підпунктами 1, 4 і 6 цього пункту.

Для видачі спеціального дозволу за умов, передбачених підпунктом 10

пункту 21 цього Порядку, Меджліс кримськотатарського народу подає до територіального органу ДМС у Херсонській області клопотання та документи, передбачені підпунктами 1 і 6 цього пункту, та копію сторінки паспортного документа іноземця або документа, що посвідчує особу без громадянства, з особистими даними особи та її переклад на українську мову.

Держприкордонслужба в установленому Мін'юстом та МВС порядку надає нотаріусам доступ до контрольних пунктів для вчинення нотаріальних дій щодо оформлення документів для виїзду з тимчасово окупованої території України.

{Пункт 23 в редакції Постанови КМ № 722 від 16.09.2015}

24. Спеціальний дозвіл видається іноземцям та особам без громадянства, які досягли 18-річного віку. Дані про неповнолітніх іноземців або осіб без громадянства вносяться до спеціальних дозволів, виданих їх батькам або законним представникам.

25. Видача спеціального дозволу або прийняття рішення про відмову в його видачі здійснюється начальником територіального органу ДМС або територіального підрозділу ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області, або його заступником у строк не більше п'яти робочих днів з моменту надходження всіх визначених цим Порядком документів.

26. Спеціальний дозвіл видається для одноразового або багаторазового в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї і є дійсним протягом зазначеного в заяві документально підтвердженого строку, який не може перевищувати дозволений строк перебування іноземця або особи без громадянства на території України та повинен враховувати строк, необхідний для виїзду за межі України (не менше трьох робочих днів).

Спеціальний дозвіл для одноразового в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї видається з підстав, визначених підпунктами 1-4, 7, 8, 10 пункту 21 цього Порядку.

{Абзац другий пункту 26 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 722 від 16.09.2015}

Спеціальний дозвіл для багаторазового в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї видається на один рік з підстав, визначених підпунктами 5, 6, 9 пункту 21 цього Порядку, а також іноземцям або особам без громадянства, що мають посвідку на постійне проживання в Україні і місце проживання яких зареєстровано в Автономній Республіці Крим або м. Севастополі.

{Абзац третій пункту 26 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 722 від 16.09.2015}

27. Рішення про відмову у видачі іноземцю або особі без громадянства спеціального дозволу приймається в разі:

1) коли вони створюють загрозу національній безпеці держави або охороні громадського порядку, забезпеченню охорони здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України та інших осіб, які проживають на території України;

2) коли паспортний документ такого іноземця або особи без громадянства підроблений, зіпсований або не відповідає встановленому зразку чи належить іншій особі;

3) подання іноземцем або особою без громадянства завідомо неправдивих відомостей або підроблених документів;

4) коли є обґрунтовані підстави вважати, що іноземець або особа без громадянства має інші, ніж ті, що заявлені в заяві, підстави та мету в'їзду на тимчасово окуповану територію або якщо вони не надали підтвердження щодо підстав та мети в'їзду на тимчасово окуповану територію.

{Підпункт 5 пункту 27 виключено на підставі Постанови КМ № 722 від 16.09.2015}

28. Рішення про відмову в оформленні спеціального дозволу може бути оскаржене до ДМС або до суду.

29. Територіальні органи ДМС або територіальні підрозділи ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області ведуть облік іноземців та осіб без громадянства, яким видано спеціальний дозвіл або відмовлено в оформленні такого дозволу.

30. Наявність спеціального дозволу не виключає проведення посадовими особами підрозділу охорони державного кордону в контрольних пунктах перевірки документів, що підтверджують мету в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.

Здійснення контролю під час в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

31. Контроль за в'їздом на тимчасово окуповану територію України та виїздом з неї осіб, транспортних засобів і переміщенням вантажів здійснюється в контрольних пунктах уповноваженими службовими особами контрольних органів і служб.

32. Паспортні та інші документи осіб перевіряються уповноваженими службовими особами підрозділу охорони державного кордону з метою встановлення їх дійсності та приналежності відповідній особі. У ході перевірки використовують технічні засоби контролю для пошуку ознак підробки у документах.

33. Підроблені документи або такі, що належать іншим особам або використовуються для вчинення кримінального чи адміністративного правопорушення, вилучаються уповноваженою службовою особою підрозділу охорони державного кордону, про що приймається обґрунтоване письмове рішення, один примірник якого видається особі. Підроблені документи надсилаються відповідному правоохоронному органу для прийняття рішення в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України.

34. Під час здійснення процедури прикордонного контролю у контрольних пунктах уповноважені службові особи підрозділу охорони державного кордону використовують бази даних Держприкордонслужби, інші передбачені законом бази даних та виконують рішення судів, доручення уповноважених державних органів, що надаються Держприкордонслужбі відповідно

до Порядку надання Державній прикордонній службі та виконання нею доручень уповноважених державних органів щодо осіб, які перетинають державний кордон, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2013 р. № 280 (Офіційний вісник України, 2013 р., № 31, ст. 1083), а також за результатами оцінки ризиків проводять опитування осіб з метою з'ясування наявності або відсутності підстав для відмови у в'їзді на тимчасово окуповану територію України та виїзді з неї.

35. Уповноважені службові особи підрозділу охорони державного кордону з урахуванням результатів оцінки ризиків можуть проводити повторну перевірку документів осіб, які в'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з неї.

36. Інформація про осіб, які в'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з неї, вноситься уповноваженими службовими особами підрозділу охорони державного кордону до відповідної бази даних.

37. У паспортні документи та спеціальний дозвіл, що подаються іноземцями та особами без громадянства, які в'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з неї, службовими особами підрозділів охорони державного кордону проставляється спеціальна відмітка.

Форма відмітки встановлюється Адміністрацією Держприкордонслужби.

38. Уповноважені посадові особи підрозділу охорони державного кордону відмовляють у в'їзді на тимчасово окуповану територію України у разі, коли:

1) особа подала підроблений чи зіпсований документ, а також якщо її документи недійсні чи не відповідають встановленому зразку або належать іншій особі;

2) у базах даних Держприкордонслужби є інформація про заборону особі виїзду з України;

3) у паспортному документі іноземця або особи без громадянства відсутня відмітка про перетинання державного кордону або в них відсутня імміграційна картка;

4) у іноземця або особи без громадянства відсутній спеціальний дозвіл або закінчився строк дії такого дозволу;

5) в'їзд іноземця або особи без громадянства на тимчасово окуповану територію України суперечить інтересам забезпечення національної безпеки;

6) іноземець або особа без громадянства не змогли підтвердити мету свого в'їзду на тимчасово окуповану територію України;

7) особа порушила умови та порядок проходження контролю під час в'їзду на тимчасово окуповану територію України, митні правила, санітарні норми чи правила або не виконала законних розпоряджень чи вимог уповноважених службових осіб контрольних органів і служб, що здійснюють державний контроль у контрольних пунктах;

8) іноземець або особа без громадянства під час попереднього перебу-

вання на території України здійснили виїзд із неї не через контрольний пункт;

9) іноземець або особа без громадянства під час попереднього перебування на тимчасово окупованій території України здійснили виїзд із неї не через контрольний пункт.

39. Уповноважені посадові особи підрозділу охорони державного кордону відмовляють у виїзді з тимчасово окупованої території України в разі, коли:

1) іноземець або особа без громадянства подали підроблений чи зіпсований документ, а також якщо документи недійсні чи не відповідають встановленому зразку або належать іншій особі;

2) у базах даних Держприкордонслужби є інформація про заборону в'їзду до України іноземцю або особі без громадянства;

3) виїзд іноземця або особи без громадянства з тимчасово окупованої території України суперечить інтересам забезпечення національної безпеки, загрожує охороні здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України та інших осіб;

4) в іноземця або особи без громадянства відсутній спеціальний дозвіл;

5) особа порушила умови та порядок проходження контролю під час виїзду з тимчасово окупованої території України, митні правила, санітарні норми чи правила або не виконала законних розпоряджень чи вимог уповноважених службових осіб контрольних органів і служб, що здійснюють державний контроль у контрольних пунктах;

6) іноземець або особа без громадянства в'їхали на тимчасово окуповану територію України не через контрольний пункт;

7) іноземець або особа без громадянства під час попереднього перебування на тимчасово окупованій території України здійснили виїзд із неї не через контрольний пункт.

40. У разі наявності підстав для відмови особі у в'їзді на тимчасово окуповану територію України та виїзді з неї уповноважена службова особа підрозділу охорони державного кордону відмовляє їй у такому в'їзді/ виїзді та приймає обґрунтоване письмове рішення із зазначенням причини відмови за формою згідно з додатком 4.

Один примірник рішення про відмову особі у в'їзді на тимчасово окуповану територію України та виїзді з неї видається особі, яка підтверджує своїм підписом на кожному примірнику факт отримання такого рішення. У разі відмови особи підписати таке рішення про це складається акт.

41. Рішення уповноваженої службової особи підрозділу охорони державного кордону про відмову у в'їзді на тимчасово окуповану територію України або виїзді з неї може бути оскаржене в установленому законом порядку.

42. Виконання законних вимог уповноважених службових осіб контрольних органів і служб у контрольних пунктах обов'язкове для всіх осіб, які в'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з

неї.

43. Адміністрація залізничних та автомобільних вокзалів, станцій, пунктів продажу проїзних документів, а також обслуговуючий персонал транспортних засобів організують і вживають своєчасних заходів до оповіщення про здійснення в контрольних пунктах прикордонного, митного та інших видів контролю та підготовки осіб, які в'їжджають на тимчасово окуповану територію України або виїжджають з неї, до здійснення в контрольних пунктах прикордонного, митного та інших видів контролю.

44. За порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, встановленого цим Порядком, особи притягуються до відповідальності згідно із законом.

Додаток 1 до Порядку

ПЕРЕЛІК контрольних пунктів в'їзду на тимчасово окуповану територію України/виїзду з неї

Контрольні пункти в'їзду на тимчасово окуповану територію України/виїзду з неї для автомобільного сполучення - «Каланчак», «Чаплинка», «Чонгар»

Контрольні пункти в'їзду на тимчасово окуповану територію України/виїзду з неї для залізничного сполучення - «Херсон», «Мелітополь», «Вадим», «Новоолексіївка»

Додаток 2 до Порядку

СПЕЦІАЛЬНИЙ ДОЗВІЛ на в'їзд іноземця або особи без громадянства на тимчасово окуповану територію України та виїзд з неї

Виданий _____,
(прізвище, ім'я, по батькові)
«_____» _____ року народження, громадянину (ці)
_____,
(країна)

_____ (реквізити паспортного документа)
про те, що йому (їй) дозволений в'їзд на тимчасово окуповану територію України та виїзд з неї.

Разом з ним (нею) дозволено в'їзд на тимчасово окуповану територію
його (її) неповнолітнім дітям:

_____
_____
_____
(прізвище, ім'я, по батькові та рік народження дітей)
Спеціальний дозвіл дійсний з «____» _____ 20__ року до
«____» _____ 20__ року для одноразового/багаторазового (зайве закрес-
лити) в'їзду.

_____
(найменування посади начальника органу,
_____
який прийняв рішення про надання спеціального дозволу)

_____
(підпис)

_____
(ініціали та прізвище)

Додаток 4 до Порядку

ЗАЯВА

**Прошу видати мені спеціальний дозвіл на в'їзд на тимчасово окуповану
територію України та виїзд з неї**

з «____» _____ 20__ року

до «____» _____ 20__ року

Службові відмітки

Дата подання заяви:

Номер заяви:

Мета і обґрунтовані підстави для в'їзду на тимчасово окуповану тери-
торію України та виїзду з неї:

На тимчасово окупованій території України буду перебувати за адре-
сою:

Про себе повідомляю такі дані:

Прізвище

Ім'я, по батькові (за наявності)

Дата народження Громадянство

Паспортний документ

Дата в'їзду в Україну Тип візи, № Строк дії візи

Контактний телефон

Місце перебування в Україні

Прошу до спеціального дозволу внести дані про моїх неповнолітніх дітей:

Я підтверджую, що маю достатньо коштів для покриття витрат, пов'язаних з перебуванням в Україні та виїздом з України.

Я зобов'язуюсь виїхати з тимчасово окупованої території України до закінчення строку дії спеціального дозволу.

Мені відомо, що за порушення правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні передбачена адміністративна відповідальність за статтею 203 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Я підтверджую, що прочитав(ла) і зрозумів(ла) все викладене вище. Я усвідомлюю, що неправдиві відомості, подані мною в цій заяві, можуть бути причиною відмови в наданні спеціального дозволу.

Дата Підпис

Зворотний бік

СЛУЖБОВІ ВІДМІТКИ

Заяву прийняв

Посада, прізвище та ініціали посадової особи

Підпис

Дата

Прийняте рішення

Видати спеціальний дозвіл строком дії

з «___» _____ 20__ року

до «___» _____ 20__ року

Відмовити в оформленні спеціального дозволу на підставі підпункту _____ пункту _____ Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367

Посада, прізвище та ініціали посадової особи

Підпис

Дата Посада, прізвище та ініціали посадової особи

Підпис

Дата

РІШЕННЯ

про відмову особі у в'їзді на тимчасово окуповану територію України або виїзді з неї

(Малий Державний Герб України)

Прим. № _____

РІШЕННЯ

про відмову особі у в'їзді на тимчасово окуповану територію України або виїзді з неї
«_____» _____ 20__ року

_____
(назва контрольного пункту в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї)

Згідно з пунктом 40 Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367, мною,

_____
(посада, найменування підрозділу охорони державного кордону, органу охорони державного кордону,

_____
(військове звання, прізвище, ім'я, по батькові)
як уповноваженою службовою особою підрозділу охорони державного кордону:

1. Прийнято рішення про відмову у

_____
(в'їзді на тимчасово

_____
окуповану територію України або виїзді з неї)
особі

_____
(громадянство або особа без громадянства)
прізвище

_____
(літерами, як зазначено у паспортному документі)
ім'я _____

_____
(літерами, як зазначено у паспортному документі)

дата, місяць, рік народження _____,

паспортний документ: серія _____ № _____,

з підстав, визначених абзацом _____ пункту _____ Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України (38 або 39) та виїзду з неї, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367.

2. Рішення набирає чинності невідкладно.

3. Про прийняте рішення доповідей начальнику

_____
(назва органу охорони державного кордону)

4. Згідно із статтею 4 Закону України «Про звернення громадян», пунктом 44 Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367, особа, якій відмовлено у в'їзді на тимчасово окуповану територію України або виїзді з неї, має право оскаржити це рішення за належністю до начальника

_____
__, (назва органу охорони державного кордону)

що

розташований

_____
(індекс, місто, вулиця, будинок)

або до суду.

Оскарження зазначеного рішення не зупиняє його дії. Оскаржене рішення може бути скасовано чи змінено начальником

_____
(назва органу охорони державного кордону)

або скасовано чи визнано нечинним судом.

5. Рішення оформлено у двох примірниках, кожен з яких має однакову юридичну силу.

6. Рішення оголошено в присутності перекладача з _____ мови _____

(громадянство, прізвище, ім'я, серія, номер паспортного документа, підпис перекладача) _____

(військове звання) (підпис) (прізвище, ім'я, по батькові особи, яка прийняла рішення)

Другий примірник цього рішення отримав

_____
(дата)

_____
(підпис)

Додаток 5
до Порядку

Місце для фотокартки/ фотозображення заявника (3,5 x 4,5)

_____
(найменування територіального ор-
гану або
_____
територіального підрозділу ДМС)

МП
№ _____

_____
(дата)

ДОВІДКА

**про подання документів для подальшого оформлення і отримання пас-
порта громадянина України, паспорта громадянина України для виїзду
за кордон, що засвідчує зазначені факти та є обставиною, яка врахову-
ється**

**під час переміщення осіб через контрольні пункти в'їзду на
тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї**

Видана

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Дата народження _____

Місце народження _____

Місце проживання/перебування _____

_____
(область)

_____
(район/місто)

_____
(селище/село)

_____
(вулиця)

_____
(номер будинку, корпусу, квартири)

про те, що він (вона) звернувся (звернулася) із заявою про оформлення
паспорта громадянина України/паспорта громадянина України для виїзду за
кордон.

Довідка засвідчує факт подання документів для подальшого оформлення
і отримання паспорта громадянина України/паспорта громадянина України

для виїзду за кордон та є обставиною, яка враховується під час переміщення осіб через контрольні пункти в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.

Довідка дійсна до _____

Посадова особа територіального
органу або територіального
підрозділу ДМС

МП _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

{Порядок доповнено додатком 5 згідно з Постановою КМ № 474 від 05.06.2019}

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 2 липня 2014 р. № 234
Київ

Про затвердження Порядку виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

Відповідно до частини другої статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» і пункту 14-4 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, що додається.

Прем'єр-міністр України
Інд. 26

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 2 липня 2014 р. № 234

ПОРЯДОК

виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

1. Цей Порядок визначає механізм виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя і не отримують пенсії та соціальні послуги від Пенсійного Фонду Російської Федерації або інших міністерств та відомств, що здійснюють пенсійне забезпечення у Російській Федерації (далі - особи).

2. Пенсійне забезпечення осіб, які отримують пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (крім військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей) або згідно з міжнародними договорами України з пенсійного забезпечення, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та надання таким особам соціальних послуг здійснюються визначеними Пенсійним фондом України головними управліннями Пенсійного фонду України, а осіб, які отримують пенсію відповідно до інших законодавчих актів, - управліннями Пенсійного фонду України в районах, містах, районах у містах, а також у містах та районах (далі - територіальні органи).

3. Особи подають територіальному органу заяву про отримання пенсії відповідно до законодавства України із зазначенням місця проживання (ре-

естрації) та паспорт громадянина України (паспорт громадянина України для виїзду за кордон).

За бажанням особи зазначені документи можуть бути подані її представником, який пред'являє документ, що посвідчує його особу, та подає документ (нотаріально засвідчену копію), що підтверджує його повноваження, або надіслані поштою. У таких випадках справжність підпису на заяві засвідчується нотаріально.

4. Територіальний орган на підставі поданих документів надсилає запит щодо витребування пенсійної справи до органів Російської Федерації, зазначених у пункті 1 цього Порядку.

Виплата пенсії після надходження пенсійної справи разом з документами про припинення виплати пенсії поновлюється з дати припинення виплати за місцем попереднього отримання пенсії.

5. Порядок звернення осіб за призначенням (перерахунком), поновленням виплати пенсії особам, переведенням з одного виду пенсії на інший, наданням соціальних послуг, а також підтвердження факту неодержання пенсії та соціальних послуг від органів Російської Федерації, зазначених у пункті 1 цього Порядку, затверджується правлінням Пенсійного фонду України за погодженням з Мінсоцполітики.

6. Виплата пенсії, надання соціальних послуг здійснюються щомісяця поштовими переказами, в тому числі міжнародними, за місцем проживання особи на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

За бажанням особи виплата пенсії, надання соціальних послуг можуть здійснюватися відповідно до Порядку виплати пенсій та грошової допомоги за згодою пенсіонерів та одержувачів допомоги через їх поточні рахунки у банках, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 1999 р. № 1596 (Офіційний вісник України, 1999 р., № 35, ст. 1803), за умови відкриття рахунка в банку, розташованому за межами тимчасово окупованої території, з яким територіальним органом укладено відповідний договір.

Переказ пенсії особам проводиться за умови подання щороку до 31 грудня територіальному органу документа про посвідчення факту, що фізична особа є живою, або паспорта громадянина України (паспорта громадянина України для виїзду за кордон).

У разі неподання зазначених документів виплата пенсії припиняється з 1 січня наступного року та поновлюється після їх подання.

7. Виплата пенсій особам, які отримують пенсію згідно з міжнародними договорами України з пенсійного забезпечення, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, здійснюється територіальним органом на підставі відомостей на виплату пенсій, що надійшли від Пенсійного фонду України.

8. Витрати на виплату та доставку пенсії, надання соціальних послуг здійснюються за рахунок коштів, передбачених законодавством на зазначені цілі, а у разі недостатності таких коштів - за рахунок коштів державного бюджету, передбачених Пенсійному фонду України для покриття дефіциту коштів Фонду для виплати пенсій.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 7 листопада 2014 р. № 595

Київ

Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей

{Додатково див. Постанови Окружного адміністративного суду міста Києва
№ 826/18826/14 від 11.02.2015
№ 826/18402/14 від 12.03.2015}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ
№ 109 від 11.03.2015
№ 239 від 08.04.2015
№ 636 від 26.08.2015}
№ 270 від 19.04.2017
№ 850 від 25.09.2019}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Тимчасовий порядок фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства, що додається.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 270 від 19.04.2017}

2. Установити, що перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та перелік населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, визначаються Кабінетом Міністрів України за поданням Служби безпеки.

{Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 239 від 08.04.2015}

3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям забезпечити:

до 1 грудня 2014 р. переміщення бюджетних установ, підприємств та організацій, що належать до сфери їх управління, з населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження (далі - тимчасово неконтрольована територія), в населені пункти, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі. Переміщення здійснюється лише тих бюджетних установ, підприємств та організацій, що у разі зміни місцезнаходження зможуть забезпечити провадження своєї діяльності;

{Абзац другий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановами

КМ № 109 від 11.03.2015, № 239 від 08.04.2015}

невідкладне інформування Міністерства фінансів про зміну місцезнаходження бюджетних установ, підприємств та організацій, що належать до сфери їх управління, які переміщені з тимчасово неконтрольованої території.

4. Міністрам, керівникам інших центральних органів виконавчої влади, головам місцевих державних адміністрацій і керівникам бюджетних установ, підприємств та організацій, що належать до сфери їх управління, забезпечити у місячний строк з дня набрання чинності цією постановою внесення змін до штатних розписів, кошторисів (планів використання бюджетних коштів) та до статутів (інших установчих документів) установ, підприємств та організацій, які на момент набрання чинності цією постановою переміщені з тимчасово неконтрольованої території, з урахуванням зміни чисельності працівників та наявних умов для здійснення їх функцій.

5. Міністерству енергетики та вугільної промисловості, Міністерству соціальної політики, Міністерству розвитку громад та територій, Міністерству економічного розвитку і торгівлі, Міністерству фінансів, Міністерству юстиції, Донецькій та Луганській обласним державним адміністраціям підготувати та подати Кабінетові Міністрів України проект закону щодо визначення механізму врегулювання розрахунків за поставлені та неоплачені енергоносії на тимчасово неконтрольованій території за рахунок коштів, передбачених для виплати пільг та субсидій на даній території.

{Пункт 5 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 850 від 25.09.2019}

Прем'єр-міністр України
Інд. 34

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 7 листопада 2014 р. № 595

ТИМЧАСОВИЙ ПОРЯДОК
фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства

{Назва Порядку із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 270 від 19.04.2017}

1. Цей Порядок визначає процедуру фінансування бюджетних установ, надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям (далі - установи), здійснення соціальних виплат населенню Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 270 від 19.04.2017}

2. У населених пунктах Донецької та Луганської областей, на території

яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження (далі - тимчасово неконтрольована територія), видатки з державного бюджету, бюджету Пенсійного фонду України та бюджетів інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування здійснюються лише після повернення згаданої території під контроль органів державної влади.

{Абзац перший пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 239 від 08.04.2015}

Казначейське обслуговування місцевих бюджетів за видатками та кредитуванням у населених пунктах на тимчасово неконтрольованій території здійснюється після повернення такої території під контроль органів державної влади.

{Пункт 2 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 109 від 11.03.2015}

3. Заробітна плата (грошове забезпечення, суддівська винагорода) працівникам (військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу) установи за період, коли установа розміщувалася на тимчасово неконтрольованій території, а у подальшому територія була повернута під контроль органів державної влади, або установа була переміщена в населений пункт, на території якого органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі (далі - контрольована територія), виплачується у повному обсязі за рахунок кошторису (плану використання бюджетних коштів) установи.

4. Заробітна плата (грошове забезпечення, суддівська винагорода) виплачується та виплати за час щорічної відпустки працівникам (військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу) установи, яка переміщена на контрольовану територію, здійснюються, якщо установа продовжує функціонувати і працівники (військовослужбовці, особи рядового і начальницького складу) виконують свої обов'язки.

Переміщення установи на контрольовану територію, а також її функціонування на цій території здійснюється за рішенням органу вищого рівня (у разі переміщення органу місцевого самоврядування - за рішенням відповідної місцевої ради).

5. Непрофінансовані у травні - серпні 2014 р. виплати за час щорічної відпустки працівникам навчальних закладів у період, коли установа розміщувалася на тимчасово неконтрольованій території, а у подальшому територія була повернута під контроль органів державної влади, або установа була переміщена на контрольовану територію, здійснюються у повному обсязі.

6. У разі переміщення установи з тимчасово неконтрольованої на контрольовану територію після набрання чинності цим Порядком видатки на забезпечення діяльності такої установи, у тому числі на оплату праці (грошове забезпечення), протягом місяця з дня переміщення здійснюються згідно із затвердженим кошторисом (планом використання бюджетних коштів).

Протягом місяця з дня переміщення установи на контрольовану територію до положення, штатного розпису та кошторису (плану використання бюджетних коштів) такої установи в установленому порядку вносяться зміни з урахуванням

зміни чисельності працівників та наявних умов для здійснення їх функцій.

Після закінчення місячного строку видатки на забезпечення діяльності установи, яка переміщена на контрольовану територію, здійснюються лише відповідно до кошторису (плану використання бюджетних коштів) з урахуванням внесених змін.

7. Державна підтримка вугільної галузі надається підприємствам, які зареєстровані та провадять свою діяльність на контрольованій території.

8. Особам, які переміщені на контрольовану територію та взяті на облік відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296), пенсії та інші соціальні виплати з бюджетів усіх рівнів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування виплачуються за заявами таких осіб до органів (установ), які здійснюють такі виплати протягом усього строку дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

{Пункт 8 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 239 від 08.04.2015, № 636 від 26.08.2015}

9. Стипендії та допомоги учням та студентам (курсантам), які переміщені на контрольовану територію і навчаються за державним замовленням за денною формою навчання у навчальних закладах, які переміщені на контрольовану територію, виплачуються відповідно до Порядку призначення і виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2004 р. № 882 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 28, ст. 1871).

10. Видатки на забезпечення діяльності місцевих загальних судів, що здійснюють судочинство на контрольованій території Донецької та Луганської областей, у тому числі виплата суддівської винагороди та заробітної плати працівникам апаратів судів, здійснюються виключно через територіальні управління ДСА у Донецькій та Луганській областях.

11. Установи, які переміщені на контрольовану територію, відкривають рахунки в органах Казначейства за місцезнаходженням у порядку, встановленому законодавством.

12. Платежі з рахунків, відкритих в органах Казначейства, установам, які провадять діяльність на тимчасово неконтрольованій території, крім випадків, установлених законодавством, здійснюються, зокрема з метою виконання рішення суду та відшкодування податку на додану вартість, у разі, коли:

- установа зареєстрована на контрольованій території;
- орган управління установи перебуває на контрольованій території;
- рахунки установи відкриті в банківських установах (органах Казначейства), розташованих на контрольованій території;
- установа сплачує податки та збори до державного бюджету та/або місцевих бюджетів.

{Порядок доповнено пунктом 12 згідно з Постановою КМ № 270 від 19.04.2017}

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 17 вересня 2014 р. № 450
Київ

Деякі питання надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї

Відповідно до частини дванадцятої статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, що додається.

2. Міністерству фінансів під час доопрацювання проекту Закону про Державний бюджет України на 2015 рік передбачити фінансування надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї та продовжують здобувати певний освітньо-кваліфікаційний рівень на території інших регіонів України.

3. Центральним органам виконавчої влади, до сфери управління яких належать навчальні заклади, забезпечити у 2014/2015 навчальному році навчання за державним замовленням громадян України, зазначених у пункті 2 цієї постанови, у межах доведених обсягів державного замовлення та фінансування.

Прем'єр-міністр України
Інд. 28

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 17 вересня 2014 р. № 450

ПОРЯДОК

надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї

1. Цей Порядок визначає механізм надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї та за результатами конкурсного відбору вступників у державні і комунальні вищі навчальні заклади не потрапили до переліку осіб, які рекомендовані вищим навчальним закладом до зарахування на місця державного замовлення (далі - вступники).

2. Зарахування на навчання до вищих навчальних закладів вступників - випускників 2014 року здійснюється на підставі документів про здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень та додатків до них з поданням протягом шести місяців довідки, передбаченої статтею 6 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

3. У разі наявності вступників центральний орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить навчальний заклад (далі - державний замовник), за зверненням керівника вищого навчального закладу (далі - виконавець державного замовлення) надає (розміщує) додаткові місця державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів (далі - державне замовлення) з урахуванням напряму підготовки (спеціальності), обраного вступником.

4. Виконавець державного замовлення подає державному замовникові інформацію про чисельність вступників з пропозицією щодо внесення змін до обсягів державного замовлення.

5. Державний замовник у триденний строк після надходження поданої згідно з пунктом 4 цього Порядку пропозиції здійснює відповідний перерозподіл обсягу державного замовлення між виконавцями державного замовлення.

6. Зміни до обсягів державного замовлення вносяться Міністерством економічного розвитку в установленому порядку.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 8 жовтня 2014 р. № 566
Київ

Питання митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
№ 170 від 06.03.2019}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. На часткову зміну Порядку митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2000 р. № 544 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 12, ст. 481; 2013 р., № 31, ст. 1081), установити, що на період проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях пропуск через митний кордон України, декларування та митне оформлення гуманітарного товару, який надається урядами інших держав через уповноважені ними організації, здійснюється без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. При цьому положення пункту 3 зазначеного Порядку не застосовуються.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 170 від 06.03.2019}

2. Ця постанова набирає чинності з дня її опублікування.

Прем'єр-міністр України
Інд. 34

А.ЯЦЕНЮК

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 30 січня 2015 р. № 21

Київ

Про затвердження Порядку надання гуманітарної та іншої допомоги населенню Донецької та Луганської областей

Відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 листопада 2014 р. «Про невідкладні заходи щодо стабілізації соціально-економічної ситуації в Донецькій та Луганській областях», введеного в дію Указом Президента України від 14 листопада 2014 р. № 875, Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок надання гуманітарної та іншої допомоги населенню Донецької та Луганської областей, що додається.

Прем'єр-міністр України
Інд. 26

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 30 січня 2015 р. № 21

ПОРЯДОК
надання гуманітарної та іншої допомоги населенню
Донецької та Луганської областей

1. Цей Порядок визначає механізм надання, розподілу і видачі гуманітарної та іншої допомоги населенню Донецької та Луганської областей (далі - населення), що надається через Донецьку і Луганську облдержадміністрації.

2. У цьому Порядку термін «гуманітарна допомога» вживається у значенні, наведеному у Законі України «Про гуманітарну допомогу». Під іншою допомогою розуміється допомога, що надається населенню за рішенням Президента України, Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України з 13 серпня 2014 р. за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету.

3. Отримувачами гуманітарної та іншої допомоги (далі - допомога) є структурні підрозділи Донецької і Луганської облдержадміністрацій.

4. Розподіл допомоги здійснюється Донецькою і Луганською облдержадміністраціями. З метою підвищення ефективності та сприяння відкритості і прозорості процесу розподілу допомоги можуть залучатися представники органів місцевого самоврядування, благодійних, волонтерських та інших громадських організацій (за згодою).

5. Розподіл допомоги здійснюється за рішенням Донецької і Луганської облдержадміністрацій:

між райдержадміністраціями та органами місцевого самоврядування

населених пунктів, на території яких органи державної влади в повному обсязі здійснюють свої повноваження;

між закладами охорони здоров'я, будинками-інтернатами для громадян похилого віку та інвалідів, інтернатними закладами для дітей, територіальними центрами соціального обслуговування та закладами для бездомних громадян на окремих територіях у районі проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження.

6. Рішення про розподіл допомоги приймається Донецькою і Луганською облдержадміністраціями з урахуванням потреб населення адміністративно-територіальних одиниць на підставі поданих райдержадміністраціями відомостей про номенклатуру і обсяг необхідної допомоги. Зазначені відомості подаються щотижня райдержадміністраціями на розгляд Донецької і Луганської облдержадміністрацій, які їх узагальнюють та надсилають до Мінсоцполітики.

Рішення про розподіл допомоги оприлюднюється протягом одного робочого дня на офіційному веб-сайті Донецької і Луганської облдержадміністрацій.

7. На підставі рішення про розподіл допомоги забезпечується її обов'язкове маркування і невідкладна передача відповідним райдержадміністраціям та органам місцевого самоврядування.

8. Маркування допомоги проводиться шляхом нанесення на етикетку, ярлик або безпосередньо на зовнішню чи внутрішню упаковку товару клейма (печатки) «Гуманітарна допомога. Продаж заборонено», а також наклейки із зображенням державної символіки України (Державний Прапор України і малий Державний Герб України, написи «ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА» і «УКРАЇНА») за зразком згідно з додатком.

У разі отримання гуманітарної допомоги від іноземних донорів наклейка із зображенням державної символіки України наноситься за погодженням з ними.

Товари маркуються таким чином, щоб під час візуального огляду упаковки або безпосередньо товарів клеймо (печатку) та державну символіку України було видно повністю і чітко.

9. Райдержадміністрації та органи місцевого самоврядування після отримання допомоги забезпечують інформування населення про надання допомоги та організують її безпосередню видачу населенню або передачу юридичним особам (підприємствам, установам та організаціям, що утримуються за рахунок бюджетних коштів, та уповноваженим ними державним установам, у тому числі закладам охорони здоров'я, навчальним закладам тощо) для видачі допомоги безпосередньо її набувачам.

10. Видача допомоги населенню здійснюється в межах отриманої допомоги з урахуванням потреб населення.

До видачі допомоги населенню можливе залучення представників те-

риторіальних підрозділів Товариства Червоного Хреста України, благодійних, волонтерських та інших громадських організацій, а на окремих територіях у районі проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях - представників Міжнародного Комітету Червоного Хреста та інших міжнародних неурядових організацій.

11. Під час видачі допомоги населенню ведуться списки її набувачів, в яких зазначаються:

прізвище, ім'я та по батькові особи, якій надано допомогу;
серія, номер, дата видачі паспорта (свідоцтва про народження) або іншого документа, що посвідчує особу, найменування органу, що його видав;
адреса місця фактичного проживання та контактна інформація;
підпис особи, яка отримує допомогу, або її законного представника (одного з подружжя або батьків, усиновлювача, опікуна тощо).

12. Узагальнена інформація про надану допомогу (кількість осіб, які отримали допомогу, вид та її обсяг) подається Донецькій і Луганській облдержадміністраціям та Мінсоцполітики відповідними райдержадміністраціями та органами місцевого самоврядування і щомісяця оприлюднюється на офіційному веб-сайті відповідної облдержадміністрації.

13. Транспортування, збереження, облік, ведення статистичної звітності, а також контроль за отриманням, розподілом та цільовим використанням допомоги здійснюються в установленому законодавством порядку.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 5 листопада 2014 р. № 637

Київ

Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам
{Назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від
26.08.2015}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 715 від 12.12.2014

№ 615 від 12.08.2015

№ 636 від 26.08.2015 - зміни внесені частково у зв'язку з некоректністю змін

№ 788 від 30.09.2015

№ 167 від 14.03.2016

№ 365 від 08.06.2016

№ 964 від 14.12.2016

№ 1028 від 28.12.2016

№ 186 від 22.03.2017}

{Додатково див. Постанову Окружного адміністративного суду м. Києва

№ 826/12123/16 від 29.06.2017}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 689 від 13.09.2017

№ 548 від 11.07.2018

№ 788 від 21.08.2019}

{У тексті Постанови слово «публічне» в усіх відмінках виключено згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Установити, що:

призначення та продовження виплати довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, субсидій та пільг за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування внутрішньо переміщеним особам здійснюються за місцем перебування таких осіб на обліку, що підтверджується довідкою, виданою згідно з Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312). Призначення, відновлення та продовження виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) (далі - пенсії) внутрішньо переміщеним особам, у тому числі особам, які відмовились відповідно до пункту 1 частини першої статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи і зареєстрували місце проживання та постійно прожи-

вають на території, де органи державної влади здійснюють свої повноваження (далі - внутрішньо переміщені особи), здійснюються територіальними органами Пенсійного фонду України на підставі відомостей, що містяться в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб. Виплата (продовження виплати) довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення (далі - соціальні виплати) та пенсій, що призначені зазначеним особам, здійснюється через рахунки та мережу установ і пристроїв акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» з можливістю отримання готівкових коштів і проведення безготівкових операцій через мережу установ і пристроїв будь-яких банків тільки на території населених пунктів, де органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі. Виплата пенсій та соціальні виплати особам з інвалідністю I групи та іншим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги, за їх письмовою заявою можуть здійснюватись акціонерним товариством «Укрпошта» з доставкою за фактичним місцем проживання/перебування таких осіб;

{Абзац другий пункту 1 в редакції Постанови КМ № 788 від 21.08.2019}

для ідентифікації одержувачів пенсій, які є внутрішньо переміщеними особами, та забезпечення виплати пенсій таким особам проводиться емісія платіжних карток, які водночас є пенсійними посвідченнями, із зазначенням на них графічної та електронної інформації про власника та його електронного цифрового підпису.

Під час звернення внутрішньо переміщеної особи із заявою про призначення, відновлення чи продовження виплати пенсії та документом, що посвідчує особу, територіальні органи Пенсійного фонду України ідентифікують особу заявника, фіксують місце і час її звернення, порівнюють отримані дані з даними, що обробляються в базах даних Пенсійного фонду України, з урахуванням даних Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб у порядку, який затверджується Пенсійним фондом України за погодженням з Мінсоцполітики.

{Пункт 1 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

Під час формування списків на зарахування пенсій та грошової допомоги на поточні рахунки відповідно до Порядку виплати пенсій та грошової допомоги через поточні рахунки в банках, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 1999 р. № 1596 (Офіційний вісник України, 1999 р., № 35, ст. 1803; 2016 р., № 79, ст. 2636), зазначаються відомості про отримувачів пенсій та грошової допомоги, які є внутрішньо переміщеними особами.

{Абзац п'ятий пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

Дія платіжних карток установлюється на строк до трьох років за умови

проходження фізичної ідентифікації клієнта в установах акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» кожні шість місяців. Після завершення строку дії картка перевипускається за рахунок акціонерного товариства «Державний ощадний банк України».

Фізична ідентифікація клієнта, якому відкрито поточний рахунок в установі акціонерного товариства «Державний ощадний банк України», проводиться:

для отримання пенсії до отримання ним в установленому порядку платіжної картки, яка водночас є пенсійним посвідченням, - кожні три місяці з дня відкриття рахунка або з дня попередньої ідентифікації;

для отримання інших соціальних виплат - кожні шість місяців із дня відкриття рахунка або з дня попередньої ідентифікації.

Фізична ідентифікація осіб з інвалідністю I групи та осіб, які, за висновком лікарсько-консультативної комісії, не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги, що отримують соціальні виплати шляхом доставки через акціонерне товариство «Укрпошта», в установах акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» не проводиться.

Інформація про одержувачів соціальних виплат, які пройшли фізичну ідентифікацію, та дату її проведення щотижня подається в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису через захищені канали зв'язку акціонерним товариством «Державний ощадний банк України» Міністерству соціальної політики для внесення відповідної інформації до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

У разі непроходження фізичної ідентифікації одержувачем соціальних виплат акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» зупиняє видаткові операції за поточним рахунком та інформує протягом одного тижня з дня їх зупинення в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису через захищені канали зв'язку про таке зупинення Міністерство соціальної політики та Міністерство фінансів.

Міністерство соціальної політики подає зазначену інформацію:

щодо одержувачів пенсій - до Пенсійного фонду України;

щодо одержувачів інших соціальних виплат - до структурних підрозділів з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад.

Відновлення видаткових операцій проводиться акціонерним товариством «Державний ощадний банк України» з дня, що настає за днем проведення фізичної ідентифікації в установах акціонерного товариства «Державний ощадний банк України».

Припинення або відновлення соціальних виплат проводиться структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад або територіальними органами Пенсійного фонду України згідно з Порядком здійснення контролю за проведенням

соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» (Офіційний вісник України, 2016 р., № 47, ст. 1702).

У разі надходження до Пенсійного фонду України або до його територіальних органів інформації від Адміністрації Державної прикордонної служби, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Національної поліції, Державної міграційної служби, Міністерства фінансів, інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що особа повернулася до покинутого місця постійного проживання, або особою подано документи, що містять недостовірні відомості для призначення (відновлення, продовження виплати) пенсії, виплата пенсії продовжується після особистого звернення особи, проходження ідентифікації у порядку, визначеному в абзаці четвертому цього пункту, з урахуванням даних Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб та за відсутності підстав, передбачених пунктами 2-5 частини першої статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

{Пункт 1 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

Пенсійний фонд України та його територіальні органи мають право звертатися до Адміністрації Державної прикордонної служби, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Національної поліції, Державної міграційної служби, Міністерства фінансів, інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з метою підтвердження чи спростування інформації про повернення особи до покинутого місця постійного проживання або поданих нею для призначення (відновлення, продовження виплати) пенсії документів, зокрема з використанням системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів.

{Пункт 1 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

Суми пенсій, які не виплачено за період до місяця їх відновлення, обліковуються в органі, що здійснює пенсійні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 1 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

{Пункт 1 в редакції Постанови КМ № 548 від 11.07.2018}

2. Міністерству соціальної політики, обласним, Київській міській державним адміністраціям вжити заходів до інформування осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, про порядок взяття їх на облік та видачі відповідної довідки.

{Пункт 3 виключено на підставі Постанови КМ № 689 від 13.09.2017}

4. Пенсійному фонду України до 15 квітня 2016 р. розробити та погодити з Міністерством соціальної політики і акціонерним товариством «Державний ощадний банк України» порядок емісії платіжних карток, які одночасно є пенсійним посвідченням, із зазначенням на них графічної та електронної інформації про власника та його електронного цифрового підпису та порядок обміну інформацією між Пенсійним фондом України та акціонерним товариством «Державний ощадний банк України», необхідні для відкриття рахунків одержувачам пенсій.

{Постанову доповнено пунктом 4 згідно з Постановою КМ № 167 від 14.03.2016}

5. Акціонерному товариству «Державний ощадний банк України»:

{Абзац перший пункту 5 в редакції Постанови КМ № 788 від 21.08.2019}

забезпечити до 1 липня 2016 р. відкриття поточних рахунків та видачу платіжних карток за зверненням відповідно до абзацу другого пункту 1 цієї постанови внутрішньо переміщених осіб, які не обслуговуються в акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України»;

не пізніше ніж з 1 серпня 2016 р. розпочати за зверненням клієнтів за власний рахунок виготовлення та обмін існуючих платіжних карток на платіжні картки, які одночасно є пенсійним посвідченням, із зазначенням графічної та електронної інформації про власника та його електронного цифрового підпису.

{Постанову доповнено пунктом 5 згідно з Постановою КМ № 167 від 14.03.2016}

6. Контроль за цільовим та ефективним витрачанням бюджетних коштів на соціальні виплати здійснюється в установленому законодавством порядку.

{Постанову доповнено пунктом 6 згідно з Постановою КМ № 365 від 08.06.2016}

7. У разі встановлення контролюючими органами факту незаконного одержання бюджетних коштів, який не оскаржений у судовому порядку, кошти у сумі, що незаконно отримана, повертаються до державного бюджету.

{Постанову доповнено пунктом 7 згідно з Постановою КМ № 365 від 08.06.2016}

Прем'єр-міністр України
Інд. 26

А.ЯЦЕНЮК

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 8 червня 2016 р. № 365

Київ

Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
№ 964 від 14.12.2016}

{Додатково див. Постанову Окружного адміністративного суду м. Києва № 826/12123/16 від 29.06.2017}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 689 від 13.09.2017
№ 335 від 25.04.2018
№ 548 від 11.07.2018
№ 713 від 05.09.2018
№ 788 від 21.08.2019}

{Додатково див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва № 640/18720/18 від 11.06.2019}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити такі, що додаються:

Порядок призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам;

Порядок здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування.

2. Установити, що комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утворені районними, районними у м. Києві і Севастополі державними адміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад, приймають рішення про відновлення або про відмову у відновленні соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, довідки яких недійсні на дату набрання чинності цією постановою, відповідно до Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженого цією постановою, за умови отримання внутрішньо переміщеною особою нової довідки відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312).

{Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 964 від 14.12.2016}

3. Внести до постанови Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2014 р. № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 95, ст. 2736; 2015 р., № 70, ст. 2312; 2016 р., № 23, ст. 904) зміни, що додаються.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В. ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 8 червня 2016 р. № 365

ПОРЯДОК
призначення (відновлення) соціальних виплат
внутрішньо переміщеним особам

1. Цей Порядок визначає механізм призначення (відновлення) внутрішньо переміщеним особам виплати довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, субсидій та пільг (далі - соціальні виплати) за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

2. Документом, що підтверджує статус внутрішньо переміщеної особи, є довідка, видана такій особі відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312).

3. Реєстрація місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи здійснюється в установленому законодавством порядку.

4. Соціальні виплати внутрішньо переміщеним особам призначаються і виплачуються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - структурні підрозділи з питань соціального захисту населення), робочими органами Фонду соціального страхування, центрами зайнятості (далі - органи, що здійснюють соціальні виплати) за місцем їх фактичного проживання/перебування, незалежно від факту реєстрації місця проживання/перебування.

{Пункт 4 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 548 від 11.07.2018, № 788 від 21.08.2019}

5. Для призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщена особа, а у визначених законодавством випадках – її законний пред-

ставник подає відповідну заяву до органу, що здійснює соціальні виплати на території, де зазначена особа перебуває на обліку за місцем її фактичного проживання/перебування, незалежно від факту реєстрації місця проживання/перебування.

До заяви додається копія довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та пред'являється оригінал такої довідки.

6. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення не пізніше наступного робочого дня після отримання заяви про призначення (відновлення) соціальних виплат надсилає запит про отримання електронної справи отримувача соціальної виплати до державного підприємства «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України», який протягом п'яти робочих днів з дня отримання такого запиту надсилає відповідну електронну справу до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення.

{Абзац другий пункту 6 виключено на підставі Постанови КМ № 788 від 21.08.2019}

7. Для призначення (відновлення) соціальних виплат структурний підрозділ з питань соціального захисту населення за власною ініціативою або за зверненням органів, що здійснюють соціальні виплати, протягом 15 робочих днів з дня отримання відповідної заяви внутрішньо переміщеної особи або з дня надходження звернення від органів, що здійснюють соціальні виплати, проводить перевірку достовірності зазначеної в заяві інформації про фактичне місце проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи.

Така перевірка не проводиться стосовно внутрішньо переміщених осіб, які працюють в державних органах та органах місцевого самоврядування і якими надано довідку з місця роботи, в якій зазначено, що вони перебувають у трудових відносинах з відповідними органами, а також те, що умови їх роботи потребують постійного перебування на території населених пунктів, де органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі (крім відряджень за кордон).

{Пункт 7 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

Для призначення (відновлення) соціальних виплат особі, яка перебуває на обслуговуванні в територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) або здобуває освіту певного рівня в дошкільних, шкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах (студенти денної форми навчання), структурний підрозділ з питань соціального захисту населення надсилає до відповідного органу (закладу) запит щодо надання протягом 15 днів підтвердження перебування/навчання внутрішньо переміщеної особи в такому органі (закладі). У разі непідтвердження факту перебування/навчання внутрішньо переміщеної особи, про що відповідний орган (заклад) інформує письмово, структурний підрозділ з питань соціального захисту населення проводить перевірку достовірності зазначеної в заяві інформації про фактичне місце проживання/перебування внутрішньо переміщеної

особи.

{Пункт 7 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 964 від 14.12.2016}

Заклад, у якому внутрішньо переміщена особа здобуває освіту певного рівня, в разі довготривалого (понад 60 днів) невідвідування нею закладу зобов'язаний повідомляти про це структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

{Пункт 7 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 964 від 14.12.2016}

8. За результатами проведення перевірки структурним підрозділом з питань соціального захисту населення складається акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї за формою, встановленою Мінсоцполітики, який підписується всіма повнолітніми внутрішньо переміщеними особами та у визначених законодавством випадках – їх законними представниками, а також представниками структурного підрозділу з питань соціального захисту населення.

9. Під час обстеження матеріально-побутових умов сім'ї представник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення інформує внутрішньо переміщених осіб про їх обов'язок у десятиденний строк письмово повідомляти про зміну фактичного місця проживання/перебування структурний підрозділ з питань соціального захисту населення за новим фактичним місцем проживання/перебування, а також про наслідки невиконання такого обов'язку.

9-1. У разі відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування представник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення робить відповідний запис в акті обстеження матеріально-побутових умов сім'ї та надає внутрішньо переміщеній особі письмове повідомлення про необхідність протягом трьох робочих днів з дати складення акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї з'явитися до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення.

{Порядок доповнено пунктом 9-1 згідно з Постановою КМ № 964 від 14.12.2016; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

10. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення протягом трьох робочих днів з дня складення акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї (крім осіб, зазначених в абзацах другому і третьому пункту 7 цього Порядку) та отримання електронної справи отримувача соціальної виплати вносить на розгляд комісій з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утворених районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - комісії), подання про призначення (відновлення) або про відмову в призначенні (відновленні) відповідної соціальної виплати.

{Абзац перший пункту 10 із змінами, внесеними згідно з Постановами

КМ № 964 від 14.12.2016, № 548 від 11.07.2018}

Питання щодо призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам можуть також розглядатися комісіями, утвореними районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» (ЗП України, 1996 р., № 2, ст. 76; Офіційний вісник України, 2000 р., № 5, ст. 178), за умови включення до складу таких комісій представників органів, що здійснюють соціальні виплати.

11. Комісія розглядає подання про призначення (відновлення) або про відмову у призначенні (відновленні) відповідної соціальної виплати протягом п'яти робочих днів з дня отримання такого подання.

12. За результатами розгляду подання з урахуванням акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї або інших документів, визначених в абзацах другому і третьому пункту 7 цього Порядку, комісія приймає рішення про призначення (відновлення) або відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати з моменту припинення її виплати, в тому числі з урахуванням інформації про стан фінансування та виплати, що оприлюднюється на офіційному веб-сайті Мінсоцполітики або інших органів, що здійснюють соціальні виплати.

{Пункт 12 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 964 від 14.12.2016, № 548 від 11.07.2018}

13. Комісія, крім підстав відмови у призначенні (відновленні) соціальної виплати, передбачених законодавством, може відмовити заявникові у призначенні (відновленні) такої виплати в разі його відсутності за фактичним місцем проживання/перебування, зазначеним у заяві про призначення (відновлення) соціальної виплати.

14. У разі прийняття рішення про призначення (відновлення) або відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати комісія не пізніше наступного робочого дня надсилає копію такого рішення органам, що здійснює соціальні виплати, та структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

15. Орган, що здійснює соціальні виплати, на підставі рішення комісії призначає (відновлює) таку соціальну виплату з місяця, в якому надійшла заява внутрішньо переміщеної особи. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 15 в редакції Постанови КМ № 335 від 25.04.2018 - про визнання протиправним та нечинним зміни в частині, що стосується сум не виплачених пенсій, див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва №

640/18720/18 від 11.06.2019}

16. Рішення комісії про відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати може бути оскаржене до суду.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 8 червня 2016 р. № 365

ПОРЯДОК
здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо
переміщеним особам за місцем їх фактичного
проживання/перебування

1. Цей Порядок визначає механізм здійснення контролю за проведенням виплати внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування незалежно від факту реєстрації місця проживання/перебування пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, субсидій та пільг (далі – соціальні виплати) за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

2. Контроль за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам здійснюють структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - структурні підрозділи з питань соціального захисту населення) шляхом відвідування не рідше ніж одного разу на шість місяців фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи, про що складається акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї за формою, встановленою Мінсоцполітики. Якщо в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб є інформація щодо проходження особою фізичної ідентифікації в публічному акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України», чергова перевірка у відповідному періоді не проводиться.

Чергова перевірка не проводиться стосовно:

внутрішньо переміщених осіб, які працюють в державних органах та органах місцевого самоврядування і якими надано довідку з місця роботи, в якій зазначено, що вони перебувають у трудових відносинах з відповідними органами, а також те, що умови їх роботи потребують постійного перебування на території населених пунктів, де органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі (крім відряджень за кордон);

{Абзац третій пункту 2 в редакції Постанови КМ № 548 від 11.07.2018}
військовослужбовців із числа внутрішньо переміщених осіб, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть

безпосередню участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, за наявності довідки з військової частини про залучення до проведення зазначених заходів.

{Абзац четвертий пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

{Пункт 2 в редакції Постанови КМ № 689 від 13.09.2017}

3. Структурні підрозділи з питань соціального захисту населення та/або робочі групи, що утворюються з представників територіальних підрозділів МВС, ДМС, СБУ, Національної поліції, Держфінінспекції, Держаудитслужби та Пенсійного фонду України за рішенням районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі – робоча група) також можуть проводити додаткові перевірки фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи із складенням акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї.

4. Додаткова перевірка проводиться у разі:

1) наявності інформації про можливу зміну внутрішньо переміщеною особою фактичного місця проживання/перебування без повідомлення у десятиденний строк про це структурного підрозділу з питань соціального захисту населення за новим фактичним місцем проживання/перебування або отримання такої інформації від територіальних органів Пенсійного фонду України, робочих органів Фонду соціального страхування, центрів зайнятості (далі - органи, що здійснюють соціальні виплати);

{Підпункт 1 пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

2) наявності інформації про повернення внутрішньо переміщеної особи на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, до населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, чи її виїзд за кордон, або отримання такої інформації від МВС, СБУ, Держприкордонслужби, Національної поліції, ДМС, інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, волонтерських, благодійних організацій, інших юридичних і фізичних осіб, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам;

{Підпункт 2 пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

3) отримання повідомлення від ПАТ «Державний ощадний банк України» про зупинення видаткових операцій за поточним рахунком внаслідок відсутності проходження фізичної ідентифікації внутрішньо переміщеною особою;

4) отримання рекомендацій Мінфіну за результатами проведення верифікації соціальних виплат із зазначенням конкретних причин для припинення відповідних виплат.

5. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення про-

тягом десяти робочих днів з дня прийняття рішення його керівником про проведення перевірки фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи або з дня отримання інформації від органів, зазначених у підпунктах 1–4 пункту 4 цього Порядку, проводить таку перевірку із складенням акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї з урахуванням положень пунктів 8 і 9 Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365. За результатами такої перевірки структурний підрозділ з питань соціального захисту населення готує подання про призначення (відновлення) або відмову у призначенні (відновленні) соціальних виплат до комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утвореної районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі – комісія).

6. За відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування представник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення або робочої групи робить відповідний запис в акті обстеження матеріально-побутових умов сім'ї і залишає внутрішньо переміщеній особі повідомлення про необхідність протягом трьох робочих днів з'явитися до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення для проходження фізичної ідентифікації.

Представник робочої групи протягом одного робочого дня передає акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї відповідному структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

7. У разі коли внутрішньо переміщена особа протягом трьох робочих днів не з'явилася до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, такий підрозділ надсилає їй рекомендованим листом повторно повідомлення про необхідність протягом трьох робочих днів з'явитися для проходження фізичної ідентифікації.

Водночас структурний підрозділ з питань соціального захисту населення робить запит до Держприкордонслужби щодо виїзду внутрішньо переміщеної особи за кордон, на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі або до населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

{Абзац другий пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

8. Держприкордонслужба протягом п'яти робочих днів безоплатно подає структурному підрозділу з питань соціального захисту населення на його запит інформацію про виїзд внутрішньо переміщеної особи за кордон, на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі або до населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, із зазначенням кількості днів такої відсутності протягом 90 днів, які передують

даті подання відповідного запиту.

{Пункт 8 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

9. За наявності підстав для скасування довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, визначених статтею 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», що підтверджується письмовою інформацією Держприкордонслужби, МВС, СБУ, Національної поліції, ДМС, Мінфіну, Держфінінспекції, Держаудитслужби та інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, волонтерських, благодійних організацій, інших юридичних і фізичних осіб, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам, керівник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення приймає рішення про скасування такої довідки.

У день прийняття рішення про скасування довідки керівник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення припиняє призначені структурним підрозділом з питань соціального захисту населення соціальні виплати такій особі та інформує про прийняте рішення органи, що здійснюють соціальні виплати, які припиняють соціальні виплати такій особі до прийняття остаточного рішення комісією.

10. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення вносить на розгляд комісії протягом трьох робочих днів з дня надходження інформації, зазначеної у пункті 8 цього Порядку, та відповідно до акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї подання про припинення соціальної виплати.

11. Комісія протягом п'яти календарних днів розглядає подання про припинення соціальних виплат та приймає відповідне рішення.

12. Соціальні виплати за рішенням комісії або органів, що здійснюють соціальні виплати, припиняються у разі:

{Абзац перший пункту 12 в редакції Постанови КМ № 335 від 25.04.2018}

1) наявності підстав, передбачених законодавством щодо умов призначення відповідного виду соціальної виплати;

2) встановлення факту відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування згідно з актом обстеження матеріально-побутових умов сім'ї;

3) отримання рекомендацій Мінфіну щодо фактів, виявлених під час здійснення верифікації соціальних виплат;

4) скасування довідки внутрішньо переміщеної особи з підстав, визначених статтею 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

5) отримання інформації від Держприкордонслужби, МВС, СБУ, Мінфіну, Національної поліції, ДМС, Держфінінспекції, Держаудитслужби та інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

13. Комісія не пізніше ніж протягом наступного робочого дня після

прийняття рішення щодо припинення соціальної виплати надсилає копію такого рішення органам, що здійснюють соціальні виплати, та структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

14. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення та орган, що здійснює соціальні виплати, на підставі рішення комісії припиняє соціальні виплати з місяця, що настає за тим, у якому прийнято відповідне рішення, а у випадках, передбачених підпунктом 3 пункту 4 та підпунктом 4 пункту 12 цього Порядку, – з дня припинення виплати ПАТ «Державний ощадний банк України» або з дня скасування довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

15. Поновлення соціальних виплат внутрішньо переміщеній особі, припинених відповідно до підпункту 2 пункту 12 цього Порядку, здійснюється за рішенням комісії, прийнятим на підставі подання структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, що внесене разом з актом обстеження матеріально-побутових умов сім'ї.

16. У разі прийняття позитивного рішення комісією згідно з пунктом 15 цього Порядку соціальні виплати поновлюються через два місяці з місяця прийняття рішення про припинення таких виплат. Комісія може прийняти рішення про поновлення соціальних виплат внутрішньо переміщеній особі з місяця припинення таких виплат у разі, коли така особа перебуває у складних життєвих обставинах і з поважних причин не виконала вимоги структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, передбачені пунктами 6 і 7 цього Порядку. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 16 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 335 від 25.04.2018 - про визнання протиправним та нечинним зміни в частині, що стосується сум невикорисаних пенсій, див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва № 640/18720/18 від 11.06.2019}

17. Поновлення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам у разі їх припинення відповідно до підпункту 3 пункту 12 цього Порядку здійснюється на підставі рішення комісії за поданням структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, що внесене разом з актом обстеження матеріально-побутових умов сім'ї, з місяця, що настає за тим, в якому було усунуто факти, виявлені під час здійснення верифікації.

18. Повторне призначення соціальних виплат внутрішньо переміщеній особі у разі їх припинення відповідно до підпункту 4 пункту 12 цього Порядку можливе лише через шість місяців після такого припинення і виконання всіх процедур, необхідних для їх призначення, передбачених законодавством. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 18 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 335 від 25.04.2018 - про визнання протиправним та нечинним зміни в частині, що

стосується сум невиконаних пенсій, див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва № 640/18720/18 від 11.06.2019}

19. Спори, що виникають внаслідок розгляду питань щодо поновлення або припинення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам вирішуються у судовому порядку.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 8 червня 2016 р. № 365

ЗМІНИ,
що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України від 5 листопада
2014 р. № 637

1. У пункті 1:

1) абзац другий після слів «надання соціальних послуг» доповнити словами «, субсидій та пільг», а після слів «(продовження виплати) пенсій» – словами «(щомісячного довічного грошового утримання), довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення (далі – соціальні виплати)»;

2) в абзаці третьому слова «пенсії (щомісячне довічне грошове утримання), усі види соціальної допомоги та компенсації, довічні державні стипендії» замінити словами «соціальні виплати»;

3) в абзаці четвертому слова «пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, довічних державних стипендій» замінити словами «соціальних виплат»;

4) абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«для ідентифікації одержувачів соціальних виплат, які є внутрішньо переміщеними особами, та забезпечення виплати їм соціальних виплат здійснюється емісія платіжних карток із зазначенням на них графічної та електронної інформації про власника та його електронного цифрового підпису. Для одержувачів пенсій така картка одночасно є пенсійним посвідченням.»;

5) у першому реченні абзацу шостого слова «, які одночасно є пенсійним посвідченням,» виключити;

6) абзаци сьомий і восьмий викласти в такій редакції:

«За відсутності проходження фізичної ідентифікації одержувачів соціальних виплат публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» зупиняє видаткові операції за поточним рахунком та не пізніше ніж протягом наступного дня інформує про таке рішення структурний підрозділ з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, який видав довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, та Міністерство фінансів.

Поновлення або припинення соціальних виплат здійснюється публічним акціонерним товариством «Державний ощадний банк України» на підставі рішення комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утвореної районними, районними у м. Києві і Севастополі державними адміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад згідно з Порядком здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365.».

2. Доповнити постанову пунктами 6 і 7 такого змісту:

«6. Контроль за цільовим та ефективним витрачанням бюджетних коштів на соціальні виплати здійснюється в установленому законодавством порядку.

7. У разі встановлення контролюючими органами факту незаконного одержання бюджетних коштів, який не оскаржений у судовому порядку, кошти у сумі, що незаконно отримана, повертаються до державного бюджету.».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 1 жовтня 2014 р. № 535

Київ

Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам

{Назва із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 683 від 19.11.2014

№ 636 від 26.08.2015

№ 256 від 12.04.2017}

Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам, що додається.

{Постановляюча частина із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

Прем'єр-міністр України
Інд. 26

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 1 жовтня 2014 р. № 535

ПОРЯДОК

використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам

{Назва Порядку із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

1. Цей Порядок визначає механізм використання коштів, що надійшли в національній та іноземній валюті Мінсоцполітики від фізичних та юридичних осіб, резидентів і нерезидентів як благодійна пожертва, гуманітарна допомога, гранти та дарунки (далі - кошти) для надання одноразової грошової допомоги (далі - грошова допомога) постраждалим і внутрішньо переміщеним особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, що спричинені соціальним становищем, внаслідок яких особа частково або повністю не має здатності (не набула здатності або втратила її) чи можливості самостійно піклуватися про особисте (сімейне) життя і брати участь у суспільному житті (далі - постраждала чи внутрішньо переміщена особа).

{Пункт 1 в редакції Постанов КМ № 683 від 19.11.2014, № 636 від 26.08.2015}

2. Мінсоцполітики:

1) відкриває:

рахунок 3125 «Рахунок для зарахування до спеціального фонду державного бюджету власних надходжень бюджетних установ» за програмою «Заходи із соціального захисту дітей, сімей, жінок та інших найбільш вразливих категорій населення» для зарахування коштів у національній валюті;

{Абзац другий підпункту 1 пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 256 від 12.04.2017}

валютний рахунок у публічному акціонерному товаристві «Державний експортно-імпорتنний банк України» для зарахування коштів в іноземній валюті з подальшою конвертацією у національну валюту і перерахуванням на рахунок, зазначений в абзаці другому цього підпункту;

2) утворює комісію з питань розподілу коштів для надання грошової допомоги постраждалим особам чи особам, які переміщуються (далі - комісія), до складу якої включаються представники Мінфіну, Мінекономрозвитку, МВС, МОН, Мінрегіону, МОЗ, ДСНС, Казначейства та голова громадської ради при Мінсоцполітики, завданням якої є здійснення розподілу коштів між областями та м. Києвом за поданням обласних, Київської міської держадміністрацій.

{Підпункт 2 пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 683 від 19.11.2014}

3. Районні, районні в м. Києві держадміністрації та виконавчі комітети міст обласного підпорядкування утворюють комісії з розгляду питань надання грошової допомоги постраждалим особам чи особам, які переміщуються (далі - місцеві комісії), до складу яких включаються представники структурних підрозділів відповідних держадміністрацій та виконавчих комітетів з питань охорони здоров'я, соціального захисту населення, а також відповідних органів внутрішніх справ, територіальних підрозділів ДМС. Місцеві комісії мають право в установленому порядку залучати до своєї роботи відповідних фахівців державних органів, представників громадських рад при місцевих органах виконавчої влади, громадських об'єднань.

{Пункт 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 683 від 19.11.2014}

4. Для отримання грошової допомоги постраждала особа чи особа, яка переміщується, звертається до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районної, районної в м. Києві держадміністрації, структурного підрозділу з питань соціального захисту населення виконавчого органу міської, районної у місті (у разі створення) ради (далі - органи соціального захисту населення) за місцем реєстрації проживання або фактичним місцем перебування з відповідною заявою, в якій зазначає причини необхідності надання їй грошової допомоги та реквізити рахунка, відкритого у банківській установі.

{Абзац перший пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 683 від 19.11.2014}

До заяви додаються:

копія документа, що посвідчує особу;

копія довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку в паспорті);

копії документів, що підтверджують родинні стосунки (свідоцтво про одруження, свідоцтво про народження дітей);

копія довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (для зазначеної категорії осіб);

{Абзац шостий пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 636 від 26.08.2015}

медична довідка про стан здоров'я особи або висновок медико-соціальної експертизи про встановлення інвалідності (у разі необхідності).

Орган соціального захисту населення, до якого надійшла заява про надання грошової допомоги, після проведення перевірки правильності оформлення заяви, достовірності викладених у ній відомостей про заявника та наявності документів, зазначених в абзацах третьому - сьомому цього пункту, приймає заяву та додані до неї документи і проводить перевірку щодо отримання особою грошової допомоги раніше.

У разі коли особа раніше не отримувала грошової допомоги, орган соціального захисту населення передає заяву та додані до неї документи на розгляд місцевої комісії.

У разі коли особа раніше отримувала грошову допомогу, орган соціального захисту населення повертає їй подані документи та повідомляє про відмову у наданні грошової допомоги у зв'язку з тим, що така допомога надається лише один раз.

5. Місцева комісія за результатами розгляду поданих документів приймає рішення про доцільність надання грошової допомоги, її розмір або відмову у наданні грошової допомоги щодо кожної особи, яка подала заяву про отримання грошової допомоги.

Рішення місцевої комісії приймаються більшістю голосів її затвердженого складу та оформляються протоколом, у якому зазначається список осіб, яким може бути надана грошова допомога (далі - отримувачі), та її розміри, а також список осіб, яким у наданні грошової допомоги відмовлено з обґрунтуванням відмови щодо кожної такої особи.

Місцева комісія складає реєстр отримувачів (далі - реєстр).

Протокол засідання місцевої комісії та реєстр підписуються усіма членами місцевої комісії, присутніми на її засіданні.

Витяг з протоколу засідання місцевої комісії надається під розписку (або надсилається поштою) особам, щодо яких прийнято рішення про відмову у наданні грошової допомоги, органом соціального захисту населення.

6. Органи соціального захисту населення подають щомісяця 1 і 15 чис-

ла реєстри структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій (далі - регіональні органи соціального захисту населення).

7. Регіональні органи соціального захисту населення протягом п'яти робочих днів з дня надходження реєстрів від органів соціального захисту населення формують подання про виділення коштів для надання грошової допомоги отримувачам, що підписується керівником (заступником керівника) регіонального органу соціального захисту населення та затверджується головою обласної, Київської міської держадміністрації (далі - подання), яке разом з реєстрами подається до Мінсоцполітики.

8. Мінсоцполітики на підставі отриманого подання готує пропозиції про розміри грошової допомоги в розрізі категорій отримувачів і розподіл коштів між областями та м. Києвом у межах наявного залишку на рахунках і подає їх на розгляд комісії.

Комісія розглядає та затверджує розміри грошової допомоги і розподіл коштів між областями та м. Києвом.

9. Мінсоцполітики на підставі затвердженого комісією розподілу коштів перераховує кошти на відкриті органами Казначейства рахунки, призначені для зарахування до спеціального фонду державного бюджету власних надходжень регіональних органів соціального захисту населення, а також доводить до регіональних органів соціального захисту населення рішення про розміри грошової допомоги в розрізі категорій отримувачів і розподіл коштів між областями та м. Києвом.

10. Регіональні органи соціального захисту населення:

перераховують кошти на відкриті органами Казначейства рахунки органів соціального захисту населення протягом трьох робочих днів з дня надходження коштів від Мінсоцполітики;

подають зведений звіт Мінсоцполітики про суму перерахованої грошової допомоги на особові рахунки отримувачів, відкриті у банківських установах, до 15 числа місяця, що настає за звітним періодом.

11. Органи соціального захисту населення:

перераховують грошову допомогу на особові рахунки отримувачів, відкриті у банківських установах, протягом трьох робочих днів з дня надходження коштів від регіональних органів соціального захисту населення;

подають звіт регіональним органам соціального захисту населення про суму перерахованої грошової допомоги на особові рахунки отримувачів, відкриті у банківських установах, до 10 числа місяця, що настає за звітним періодом.

12. У встановленому законодавством порядку здійснюються:

відкриття рахунків, реєстрація, облік зобов'язань в органах Казначейства та операції, пов'язані з використанням коштів;

відображення у первинному та бухгалтерському обліку інформації про використання коштів;

складення та подання фінансової звітності про використання коштів, а також контроль за їх цільовим та ефективним витрачанням.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 25 лютого 2015 р. № 68

Київ

Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів за місцевими бюджетами у населених пунктах Донецької та Луганської областей, що розташовані на території проведення антитерористичної операції, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення

{Назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 238 від 08.04.2015}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 127 від 23.03.2015 № 238 від 08.04.2015}

Відповідно до пункту 24 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів за місцевими бюджетами у населених пунктах Донецької та Луганської областей, що розташовані на території проведення антитерористичної операції, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення (додається).

{Постановляюча частина із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 238 від 08.04.2015}

Прем'єр-міністр України
Інд. 34

А.ЯЦЕНЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 25 лютого 2015 р. № 68

ПОРЯДОК

перерахування міжбюджетних трансфертів за місцевими бюджетами у населених пунктах Донецької та Луганської областей, що розташовані на території проведення антитерористичної операції, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення

{Назва Порядку із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 238 від 08.04.2015}

1. Цей Порядок визначає механізм перерахування міжбюджетних трансфертів (базова дотація, додаткові дотації, субвенції, реверсна дотація) за місцевими бюджетами у населених пунктах Донецької та Луганської областей, що розташовані на території проведення антитерористичної операції, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 238 від 08.04.2015}

2. Перерахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження (далі - населені пункти на тимчасово неконтрольованій території), Казначейством не здійснюється, крім місцевих бюджетів населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, які продовжують обслуговуватися органами Казначейства, згідно з переліками, затвердженими розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 1085 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 92, ст. 2655; 2015 р., № 18, ст. 495).

{Абзац перший пункту 2 в редакції Постанови КМ № 238 від 08.04.2015}

Районним (міським) бюджетам, які продовжують обслуговуватися органами Казначейства та за рахунок коштів яких здійснюється фінансування установ і закладів, що розташовані у населених пунктах на тимчасово неконтрольованій території, Казначейство перераховує субвенції в обсягах, що зменшені на обсяг бюджетних призначень, передбачених для таких установ і закладів. Розподіл асигнувань (з урахуванням зменшених обсягів) за такими бюджетами подається Казначейству головним розпорядником відповідної субвенції, що надається з державного бюджету, за день до встановленого для їх перерахування строку.

{Пункт 2 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 127 від 23.03.2015}

{Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 127 від 23.03.2015}

3. Неперераховані обсяги міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам населених пунктів на тимчасово неконтрольованій території перерозподіляються шляхом збільшення обсягу:

міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам населених пунктів, на територію яких переміщуються особи (споживачі гарантованих послуг) з населених пунктів на тимчасово неконтрольованій території;

видатків державного бюджету на відновлення (будівництво, капітальний ремонт, реконструкцію) інфраструктури у Донецькій та Луганській областях.

Відомості про кількість зазначених осіб (споживачів гарантованих послуг) подаються Мінсоцполітики на запит головного розпорядника коштів відповідного міжбюджетного трансферту.

4. Казначейство веде облік обсягу реверсної дотації, не перерахованої до державного бюджету з місцевих бюджетів населених пунктів на тимчасово неконтрольованій території.

Перерахування реверсної дотації з обласних бюджетів Донецької та Луганської областей до державного бюджету в період проведення антитерористичної операції Казначейством не здійснюється.

5. Казначейство у тижневий строк з дня набрання чинності актом Кабінету Міністрів України про виключення населеного пункту на тимчасово неконтрольованій території з переліку, зазначеного у пункті 2 цього Порядку, відновлює перерахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету та реверсної дотації до державного бюджету відповідно до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 р. № 1132 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 96, ст. 3399), та розпису асигнувань державного бюджету без урахування обсягів неперерахованих міжбюджетних трансфертів.

6. Департаменти фінансів Донецької та Луганської облдержадміністрацій подають Казначейству інформацію про взяті зобов'язання місцевих бюджетів за видатками на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення у розрізі міських міст обласного значення та районних бюджетів.

7. Казначейство щодаки та станом на перше число кожного місяця подає Мінфіну інформацію про обсяг неперерахованих міжбюджетних трансфертів з державного бюджету та недоотриманої реверсної дотації в розрізі місцевих бюджетів населених пунктів на тимчасово неконтрольованій території.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 25 червня 2014 р. № 213

Київ

Про забезпечення тимчасового проживання сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
№ 556 від 22.10.2014}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Виділити обласним державним адміністраціям та Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства кошти у сумі 14762,115 тис. гривень для надання грошової допомоги на тимчасове проживання сім'ям, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, за розподілом згідно з додатком.

{Абзац перший пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 556 від 22.10.2014}

Міністерству фінансів здійснити зазначені видатки за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету.

2. Затвердити Порядок використання коштів резервного фонду державного бюджету для надання грошової допомоги на тимчасове проживання сім'ям, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, що додається.

3. Обласним державним адміністраціям та Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства:

{Абзац перший пункту 3 в редакції Постанови КМ № 556 від 22.10.2014}

вжити заходів щодо забезпечення оплати різниці між фактичною вартістю тимчасового проживання до 1 липня ц. р. сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, і сумою грошової допомоги на їх тимчасове проживання, яка надається з резервного фонду державного бюджету, за рахунок коштів місцевих бюджетів, благодійних коштів, інших джерел, не заборонених законодавством, і власних коштів таких громадян;

затвердити у тижневий строк за погодженням з Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством фінансів перелік витрат, пов'язаних із наданням грошової допомоги на тимчасове проживання сім'ям, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя;

подати до 1 серпня 2014 р. Міністерству економічного розвитку і торгівлі, Міністерству фінансів та Державній казначейській службі звіт про використання коштів, виділених згідно з цією постановою.

Прем'єр-міністр України
Інд. 70

А.ЯЦЕНЮК

Додаток
до постанови Кабінету Міністрів України
від 25 червня 2014 р. № 213
(у редакції постанови Кабінету Міністрів України
від 22 жовтня 2014 р. № 556)

РОЗПОДІЛ

коштів, що виділяються для забезпечення тимчасового проживання сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

(тис. гривень)

Найменування

Усього

Облдержадміністрація:

Вінницька

343,69

Волинська

17,9

Житомирська

2,2

Івано-Франківська

24,3

Київська

118,5

Львівська

764,7

Миколаївська

780,6

Одеська

9829,03

Рівненська

2,925

Хмельницька

27,5

Чернігівська

17,23

Мінрегіон

2833,54 (для м. Києва)

Разом

14762,115

{Додаток в редакції Постанови КМ № 556 від 22.10.2014}

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 25 червня 2014 р. № 213

ПОРЯДОК

використання коштів резервного фонду державного бюджету для надання грошової допомоги на тимчасове проживання сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

1. Кошти резервного фонду державного бюджету використовуються для надання грошової допомоги на тимчасове проживання сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, у санаторно-курортних і оздоровчих закладах, закладах та установах соціального захисту населення, а також гуртожитках та готелях (далі - грошова допомога).

2. Грошова допомога надається всім категоріям сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, у тому числі сім'ям військовослужбовців.

3. За рахунок коштів резервного фонду державного бюджету грошова допомога надається кожній сім'ї, яка переселилася з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, з розрахунку до 75 відсотків вартості проживання на добу, але не більш як 200 гривень на кожного члена сім'ї.

4. Для отримання грошової допомоги член сім'ї, яка переселилася з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, подає місцевому органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування за місцем тимчасового проживання:

заяву про надання грошової допомоги за формою згідно з додатком; ксерокопії сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я, по батькові, дату його видачі і місце реєстрації кожного члена сім'ї та ксерокопії свідоцтва про народження дітей.

5. За результатами розгляду заяв про надання грошової допомоги відповідним місцевим органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування в установленому порядку приймається рішення про призначення грошової допомоги.

6. Грошова допомога виплачується шляхом її безготівкового перерахування органами, визначеними в установленому порядку, на рахунки санаторно-курортних і оздоровчих закладів, закладів та установ соціального захисту населення, а також гуртожитків та готелів.

7. Відображення у первинному та бухгалтерському обліку інформації про надання грошової допомоги, а також відкриття рахунків, реєстрація, введення обліку зобов'язань в органах Казначейства та проведення операцій, пов'язаних з використанням бюджетних коштів, здійснюються в установленому Казначейством порядку.

8. Складення та подання фінансової і бюджетної звітності про використання бюджетних коштів, а також контроль за їх цільовим витрачанням здійснюються в установленому законодавством порядку.

ЗАЯВА

Керівникові _____
(найменування органу влади)

_____
(прізвище особи, яка подає заяву)

_____
(адреса постійного проживання сім'ї)

ЗАЯВА

Прошу надати грошову допомогу на тимчасове проживання _____

(повне найменування закладу, в якому тимчасово проживає сім'я)

з _____ 2014 по _____ 2014 р. сім'ї у

такому складі:

1. _____
(прізвище, ім'я та по батькові члена сім'ї із зазначенням ступеня

родинного зв'язку з особою, яка подає заяву)

2. _____

Грошову допомогу прошу перерахувати _____
(повне найменування закладу)

Ксерокопії сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я, по батькові, дату його видачі і місце реєстрації кожного члена сім'ї та ксерокопії свідоцтв про народження дітей додаються на _____ арк.

_____ 2014 р.

_____
(ініціали та прізвище особи, яка подає заяву)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 8 червня 2016 р. № 365

Київ

**Деякі питання здійснення соціальних виплат
внутрішньо переміщеним особам**

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
№ 964 від 14.12.2016}

{Додатково див. Постанову Окружного адміністративного суду м. Києва №
826/12123/16 від 29.06.2017}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ№ 689 від 13.09.2017
№ 335 від 25.04.2018
№ 548 від 11.07.2018
№ 713 від 05.09.2018
№ 788 від 21.08.2019}

{Додатково див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва №
640/18720/18 від 11.06.2019}

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити такі, що додаються:

Порядок призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам;

Порядок здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування.

2. Установити, що комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утворені районними, районними у м. Києві і Севастополі державними адміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад, приймають рішення про відновлення або про відмову у відновленні соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, довідки яких недійсні на дату набрання чинності цією постановою, відповідно до Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженого цією постановою, за умови отримання внутрішньо переміщеною особою нової довідки відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312).

{Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 964 від 14.12.2016}

3. Внести до постанови Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2014 р. № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним

особам» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 95, ст. 2736; 2015 р., № 70, ст. 2312; 2016 р., № 23, ст. 904) зміни, що додаються.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В. ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 8 червня 2016 р. № 365

ПОРЯДОК
призначення (відновлення) соціальних виплат
внутрішньо переміщеним особам

1. Цей Порядок визначає механізм призначення (відновлення) внутрішньо переміщеним особам виплати довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, субсидій та пільг (далі - соціальні виплати) за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 788 від 21.08.2019}

2. Документом, що підтверджує статус внутрішньо переміщеної особи, є довідка, видана такій особі відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312).

3. Реєстрація місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи здійснюється в установленому законодавством порядку.

4. Соціальні виплати внутрішньо переміщеним особам призначаються і виплачуються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - структурні підрозділи з питань соціального захисту населення), робочими органами Фонду соціального страхування, центрами зайнятості (далі - органи, що здійснюють соціальні виплати) за місцем їх фактичного проживання/перебування, незалежно від факту реєстрації місця проживання/перебування.

{Пункт 4 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 548 від 11.07.2018, № 788 від 21.08.2019}

5. Для призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщена особа, а у визначених законодавством випадках – її законний представник подає відповідну заяву до органу, що здійснює соціальні виплати на території, де зазначена особа перебуває на обліку за місцем її фактичного

проживання/перебування, незалежно від факту реєстрації місця проживання/перебування.

До заяви додається копія довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та пред'являється оригінал такої довідки.

6. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення не пізніше наступного робочого дня після отримання заяви про призначення (відновлення) соціальних виплат надсилає запит про отримання електронної справи отримувача соціальної виплати до державного підприємства «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України», який протягом п'яти робочих днів з дня отримання такого запиту надсилає відповідну електронну справу до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення.

{Абзац другий пункту 6 виключено на підставі Постанови КМ № 788 від 21.08.2019}

7. Для призначення (відновлення) соціальних виплат структурний підрозділ з питань соціального захисту населення за власною ініціативою або за зверненням органів, що здійснюють соціальні виплати, протягом 15 робочих днів з дня отримання відповідної заяви внутрішньо переміщеної особи або з дня надходження звернення від органів, що здійснюють соціальні виплати, проводить перевірку достовірності зазначеної в заяві інформації про фактичне місце проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи.

Така перевірка не проводиться стосовно внутрішньо переміщених осіб, які працюють в державних органах та органах місцевого самоврядування і якими надано довідку з місця роботи, в якій зазначено, що вони перебувають у трудових відносинах з відповідними органами, а також те, що умови їх роботи потребують постійного перебування на території населених пунктів, де органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі (крім відряджень за кордон).

{Пункт 7 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

Для призначення (відновлення) соціальних виплат особі, яка перебуває на обслуговуванні в територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) або здобуває освіту певного рівня в дошкільних, шкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах (студенти денної форми навчання), структурний підрозділ з питань соціального захисту населення надсилає до відповідного органу (закладу) запит щодо надання протягом 15 днів підтвердження перебування/навчання внутрішньо переміщеної особи в такому органі (закладі). У разі непідтвердження факту перебування/навчання внутрішньо переміщеної особи, про що відповідний орган (заклад) інформує письмово, структурний підрозділ з питань соціального захисту населення проводить перевірку достовірності зазначеної в заяві інформації про фактичне місце проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи.

{Пункт 7 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 964 від

14.12.2016}

Заклад, у якому внутрішньо переміщена особа здобуває освіту певного рівня, в разі довготривалого (понад 60 днів) невідвідування нею закладу зобов'язаний повідомляти про це структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

{Пункт 7 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 964 від 14.12.2016}

8. За результатами проведення перевірки структурним підрозділом з питань соціального захисту населення складається акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї за формою, встановленою Мінсоцполітики, який підписується всіма повнолітніми внутрішньо переміщеними особами та у визначених законодавством випадках – їх законними представниками, а також представниками структурного підрозділу з питань соціального захисту населення.

9. Під час обстеження матеріально-побутових умов сім'ї представник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення інформує внутрішньо переміщених осіб про їх обов'язок у десятиденний строк письмово повідомляти про зміну фактичного місця проживання/перебування структурний підрозділ з питань соціального захисту населення за новим фактичним місцем проживання/перебування, а також про наслідки невиконання такого обов'язку.

9-1. У разі відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування представник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення робить відповідний запис в акті обстеження матеріально-побутових умов сім'ї та надає внутрішньо переміщеній особі письмове повідомлення про необхідність протягом трьох робочих днів з дати складення акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї з'явитися до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення.

{Порядок доповнено пунктом 9-1 згідно з Постановою КМ № 964 від 14.12.2016; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

10. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення протягом трьох робочих днів з дня складення акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї (крім осіб, зазначених в абзацах другому і третьому пункту 7 цього Порядку) та отримання електронної справи отримувача соціальної виплати вносить на розгляд комісій з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утворених районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - комісії), подання про призначення (відновлення) або про відмову в призначенні (відновленні) відповідної соціальної виплати.

{Абзац перший пункту 10 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 964 від 14.12.2016, № 548 від 11.07.2018}

Питання щодо призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам можуть також розглядатися комісіями, утвореними

районними, районними у мм. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» (ЗП України, 1996 р., № 2, ст. 76; Офіційний вісник України, 2000 р., № 5, ст. 178), за умови включення до складу таких комісій представників органів, що здійснюють соціальні виплати.

11. Комісія розглядає подання про призначення (відновлення) або про відмову у призначенні (відновленні) відповідної соціальної виплати протягом п'яти робочих днів з дня отримання такого подання.

12. За результатами розгляду подання з урахуванням акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї або інших документів, визначених в абзацах другому і третьому пункту 7 цього Порядку, комісія приймає рішення про призначення (відновлення) або відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати з моменту припинення її виплати, в тому числі з урахуванням інформації про стан фінансування та виплати, що оприлюднюється на офіційному веб-сайті Мінсоцполітики або інших органів, що здійснюють соціальні виплати.

{Пункт 12 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 964 від 14.12.2016, № 548 від 11.07.2018}

13. Комісія, крім підстав відмови у призначенні (відновленні) соціальної виплати, передбачених законодавством, може відмовити заявникові у призначенні (відновленні) такої виплати в разі його відсутності за фактичним місцем проживання/перебування, зазначеним у заяві про призначення (відновлення) соціальної виплати.

14. У разі прийняття рішення про призначення (відновлення) або відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати комісія не пізніше наступного робочого дня надсилає копію такого рішення органів, що здійснює соціальні виплати, та структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

15. Орган, що здійснює соціальні виплати, на підставі рішення комісії призначає (відновлює) таку соціальну виплату з місяця, в якому надійшла заява внутрішньо переміщеної особи. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 15 в редакції Постанови КМ № 335 від 25.04.2018 - про визнання протиправним та нечинним зміни в частині, що стосується сум невикорисаних пенсій, див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва № 640/18720/18 від 11.06.2019}

16. Рішення комісії про відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати може бути оскаржене до суду.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 8 червня 2016 р. № 365

ПОРЯДОК
здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування

1. Цей Порядок визначає механізм здійснення контролю за проведенням виплати внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування незалежно від факту реєстрації місця проживання/перебування пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, субсидій та пільг (далі – соціальні виплати) за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування.

2. Контроль за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам здійснюють структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - структурні підрозділи з питань соціального захисту населення) шляхом відвідування не рідше ніж одного разу на шість місяців фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи, про що складається акт обстеження матеріально-побутових умов сім’ї за формою, встановленою Мінсоцполітики. Якщо в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб є інформація щодо проходження особою фізичної ідентифікації в публічному акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України», чергова перевірка у відповідному періоді не проводиться.

Чергова перевірка не проводиться стосовно:

внутрішньо переміщених осіб, які працюють в державних органах та органах місцевого самоврядування і якими надано довідку з місця роботи, в якій зазначено, що вони перебувають у трудових відносинах з відповідними органами, а також те, що умови їх роботи потребують постійного перебування на території населених пунктів, де органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі (крім відряджень за кордон);

{Абзац третій пункту 2 в редакції Постанови КМ № 548 від 11.07.2018}

військовослужбовців із числа внутрішньо переміщених осіб, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, за наявності довідки з військової частини про залучення до проведення зазначених заходів.

{Абзац четвертий пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою

КМ № 713 від 05.09.2018}

{Пункт 2 в редакції Постанови КМ № 689 від 13.09.2017}

3. Структурні підрозділи з питань соціального захисту населення та/або робочі групи, що утворюються з представників територіальних підрозділів МВС, ДМС, СБУ, Національної поліції, Держфінінспекції, Держаудитслужби та Пенсійного фонду України за рішенням районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі – робоча група) також можуть проводити додаткові перевірки фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи із складенням акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї.

4. Додаткова перевірка проводиться у разі:

1) наявності інформації про можливу зміну внутрішньо переміщеною особою фактичного місця проживання/перебування без повідомлення у десятиденний строк про це структурного підрозділу з питань соціального захисту населення за новим фактичним місцем проживання/перебування або отримання такої інформації від територіальних органів Пенсійного фонду України, робочих органів Фонду соціального страхування, центрів зайнятості (далі - органи, що здійснюють соціальні виплати);

{Підпункт 1 пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 548 від 11.07.2018}

2) наявності інформації про повернення внутрішньо переміщеної особи на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, до населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, чи її виїзд за кордон, або отримання такої інформації від МВС, СБУ, Держприкордонслужби, Національної поліції, ДМС, інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, волонтерських, благодійних організацій, інших юридичних і фізичних осіб, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам;

{Підпункт 2 пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

3) отримання повідомлення від ПАТ «Державний ощадний банк України» про зупинення видаткових операцій за поточним рахунком внаслідок відсутності проходження фізичної ідентифікації внутрішньо переміщеною особою;

4) отримання рекомендацій Мінфіну за результатами проведення верифікації соціальних виплат із зазначенням конкретних причин для припинення відповідних виплат.

5. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення протягом десяти робочих днів з дня прийняття рішення його керівником про проведення перевірки фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи або з дня отримання інформації від органів, зазначених у підпунктах 1–4 пункту 4 цього Порядку, проводить таку перевірку із складенням акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї з урахуван-

ням положень пунктів 8 і 9 Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365. За результатами такої перевірки структурний підрозділ з питань соціального захисту населення готує подання про призначення (відновлення) або відмову у призначенні (відновленні) соціальних виплат до комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утвореної районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі – комісія).

6. За відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування представник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення або робочої групи робить відповідний запис в акті обстеження матеріально-побутових умов сім'ї і залишає внутрішньо переміщеній особі повідомлення про необхідність протягом трьох робочих днів з'явитися до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення для проходження фізичної ідентифікації.

Представник робочої групи протягом одного робочого дня передає акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї відповідному структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

7. У разі коли внутрішньо переміщена особа протягом трьох робочих днів не з'явилася до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, такий підрозділ надсилає їй рекомендованим листом повторне повідомлення про необхідність протягом трьох робочих днів з'явитися для проходження фізичної ідентифікації.

Водночас структурний підрозділ з питань соціального захисту населення робить запит до Держприкордонслужби щодо виїзду внутрішньо переміщеної особи за кордон, на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі або до населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

{Абзац другий пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

8. Держприкордонслужба протягом п'яти робочих днів безоплатно подає структурному підрозділу з питань соціального захисту населення на його запит інформацію про виїзд внутрішньо переміщеної особи за кордон, на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі або до населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, із зазначенням кількості днів такої відсутності протягом 90 днів, які передують даті подання відповідного запиту.

{Пункт 8 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 713 від 05.09.2018}

9. За наявності підстав для скасування довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, визначених статтею 12 Закону України «Про за-

безпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», що підтверджується письмовою інформацією Держприкордонслужби, МВС, СБУ, Національної поліції, ДМС, Мінфіну, Держфінінспекції, Держаудитслужби та інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, волонтерських, благодійних організацій, інших юридичних і фізичних осіб, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам, керівник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення приймає рішення про скасування такої довідки.

У день прийняття рішення про скасування довідки керівник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення припиняє призначені структурним підрозділом з питань соціального захисту населення соціальні виплати такій особі та інформує про прийняте рішення органи, що здійснюють соціальні виплати, які припиняють соціальні виплати такій особі до прийняття остаточного рішення комісією.

10. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення вносить на розгляд комісії протягом трьох робочих днів з дня надходження інформації, зазначеної у пункті 8 цього Порядку, та відповідно до акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї подання про припинення соціальної виплати.

11. Комісія протягом п'яти календарних днів розглядає подання про припинення соціальних виплат та приймає відповідне рішення.

12. Соціальні виплати за рішенням комісій або органів, що здійснюють соціальні виплати, припиняються у разі:

{Абзац перший пункту 12 в редакції Постанови КМ № 335 від 25.04.2018}

1) наявності підстав, передбачених законодавством щодо умов призначення відповідного виду соціальної виплати;

2) встановлення факту відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування згідно з актом обстеження матеріально-побутових умов сім'ї;

3) отримання рекомендацій Мінфіну щодо фактів, виявлених під час здійснення верифікації соціальних виплат;

4) скасування довідки внутрішньо переміщеної особи з підстав, визначених статтею 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

5) отримання інформації від Держприкордонслужби, МВС, СБУ, Мінфіну, Національної поліції, ДМС, Держфінінспекції, Держаудитслужби та інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

13. Комісія не пізніше ніж протягом наступного робочого дня після прийняття рішення щодо припинення соціальної виплати надсилає копію такого рішення органам, що здійснюють соціальні виплати, та структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

14. Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення та орган, що здійснює соціальні виплати, на підставі рішення комісії припиняє

соціальні виплати з місяця, що настає за тим, у якому прийнято відповідне рішення, а у випадках, передбачених підпунктом 3 пункту 4 та підпунктом 4 пункту 12 цього Порядку, – з дня припинення виплати ПАТ «Державний ощадний банк України» або з дня скасування довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

15. Поновлення соціальних виплат внутрішньо переміщеній особі, припинених відповідно до підпункту 2 пункту 12 цього Порядку, здійснюється за рішенням комісії, прийнятим на підставі подання структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, що внесене разом з актом обстеження матеріально-побутових умов сім'ї.

16. У разі прийняття позитивного рішення комісією згідно з пунктом 15 цього Порядку соціальні виплати поновлюються через два місяці з місяця прийняття рішення про припинення таких виплат. Комісія може прийняти рішення про поновлення соціальних виплат внутрішньо переміщеній особі з місяця припинення таких виплат у разі, коли така особа перебуває у складних життєвих обставинах і з поважних причин не виконала вимоги структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, передбачені пунктами 6 і 7 цього Порядку. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 16 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 335 від 25.04.2018 - про визнання протиправним та нечинним зміни в частині, що стосується сум невиконаних пенсій, див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва № 640/18720/18 від 11.06.2019}

17. Поновлення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам у разі їх припинення відповідно до підпункту 3 пункту 12 цього Порядку здійснюється на підставі рішення комісії за поданням структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, що внесене разом з актом обстеження матеріально-побутових умов сім'ї, з місяця, що настає за тим, в якому було усунуто факти, виявлені під час здійснення верифікації.

18. Повторне призначення соціальних виплат внутрішньо переміщеній особі у разі їх припинення відповідно до підпункту 4 пункту 12 цього Порядку можливе лише через шість місяців після такого припинення і виконання всіх процедур, необхідних для їх призначення, передбачених законодавством. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 18 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 335 від 25.04.2018 - про визнання протиправним та нечинним зміни в частині, що стосується сум невиконаних пенсій, див. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва № 640/18720/18 від 11.06.2019}

19. Спори, що виникають внаслідок розгляду питань щодо поновлення або припинення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам вирішуються у судовому порядку.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 8 червня 2016 р. № 365

ЗМІНИ,
що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України
від 5 листопада 2014 р. № 637

1. У пункті 1:

1) абзац другий після слів «надання соціальних послуг» доповнити словами «, субсидій та пільг», а після слів «(продовження виплати) пенсій» – словами «(щомісячного довічного грошового утримання), довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення (далі – соціальні виплати)»;

2) в абзаці третьому слова «пенсії (щомісячне довічне грошове утримання), усі види соціальної допомоги та компенсації, довічні державні стипендії» замінити словами «соціальні виплати»;

3) в абзаці четвертому слова «пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, довічних державних стипендій» замінити словами «соціальних виплат»;

4) абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«для ідентифікації одержувачів соціальних виплат, які є внутрішньо переміщеними особами, та забезпечення виплати їм соціальних виплат здійснюється емісія платіжних карток із зазначенням на них графічної та електронної інформації про власника та його електронного цифрового підпису. Для одержувачів пенсій така картка одночасно є пенсійним посвідченням.»;

5) у першому реченні абзацу шостого слова «, які одночасно є пенсійним посвідченням,» виключити;

6) абзаци сьомий і восьмий викласти в такій редакції:

«За відсутності проходження фізичної ідентифікації одержувачів соціальних виплат публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» зупиняє видаткові операції за поточним рахунком та не пізніше ніж протягом наступного дня інформує про таке рішення структурний підрозділ з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, який видав довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, та Міністерство фінансів.

Поновлення або припинення соціальних виплат здійснюється публічним акціонерним товариством «Державний ощадний банк України» на підставі рішення комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утвореної районними, районними у м. Києві і Севастополі державними адміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад згідно з Порядком здійс-

нення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365.».

2. Доповнити постанову пунктами 6 і 7 такого змісту:

«6. Контроль за цільовим та ефективним витрачанням бюджетних коштів на соціальні виплати здійснюється в установленому законодавством порядку.

7. У разі встановлення контролюючими органами факту незаконного одержання бюджетних коштів, який не оскаржений у судовому порядку, кошти у сумі, що незаконно отримана, повертаються до державного бюджету.»

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 27 листопада 2019 р. № 980

Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла

Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла, що додається.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

О.ГОНЧАРУК

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 27 листопада 2019 р. № 980

ПОРЯДОК

використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла

1. Цей Порядок визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті програмою «Надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла» (далі - бюджетні кошти).

2. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні:

фінансова установа - Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» та/або її регіональні управління;

банк-агент - банк України, який за договором, укладеним відповідно до законодавства з фінансовою установою, здійснює операції з обслуговування рахунків позичальників;

кандидат - особа, що відповідає вимогам цього Порядку та претендує

на отримання кредиту відповідно до цього Порядку;

кредитний договір - договір на отримання кредиту, що укладається в установленому законодавством порядку між фінансовою установою і кандидатом, відповідно до якого здійснюється пільгове довгострокове державне кредитування на придбання житла згідно з цим Порядком;

об'єкт кредитування - квартира у багатоквартирному житловому будинку або одноквартирний житловий будинок за умови, що такий багатоквартирний або одноквартирний житловий будинок прийнято в експлуатацію не більше ніж 25 років тому чи реконструйовано не більше ніж 15 років тому;

пільговий довгостроковий державний кредит на придбання житла (далі - кредит) - бюджетні кошти, що надаються відповідно до цього Порядку цільовим призначенням на придбання житла у розмірі та на умовах, установлених кредитним договором, забезпеченням виконання зобов'язань за яким є іпотека нерухомого майна, і що підлягають поверненню в порядку і строки, визначені зазначеним договором;

позичальник - кандидат, який отримав кредит на умовах, визначених кредитним договором;

реєстр - реєстр кандидатів, що зареєструвалися для отримання кредиту відповідно до поданих заяв та анкет, який формується фінансовою установою у вигляді електронної таблиці, розміщується на її офіційному веб-сайті та в якому відображається вся інформація, що стосується надання кредитів відповідно до умов цього Порядку;

члени сім'ї кандидата - дружина (чоловік), їх неповнолітні діти (до 18 років); неодружені повнолітні діти, визнані особами з інвалідністю з дитинства I та II групи або особами з інвалідністю I групи; особа, яка проживає разом з особою з інвалідністю внаслідок війни I групи та доглядає за ним, за умови, що особа з інвалідністю внаслідок війни не перебуває у шлюбі; непрацездатні батьки; особа, яка перебуває під опікою або піклуванням громадянина, який має право на пільги, та проживає разом з ним.

3. Головним розпорядником бюджетних коштів є Мінрегіон, одержувачем бюджетних коштів - фінансова установа.

4. Мінрегіон здійснює розподіл бюджетних коштів між адміністративно-територіальними одиницями пропорційно кількості зареєстрованих заяв про намір отримати кредит у реєстрі.

При цьому бюджетні кошти в обсязі 100 млн. гривень спрямовуються на надання кредиту кандидатам, на яких поширюється дія Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», та 100 млн. гривень - кандидатам, на яких поширюється дія пунктів 19 чи 20 частини першої статті 6 або пунктів 11-14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». У разі потреби за обґрунтованими пропозиціями фінансової установи до розподілу бюджетних коштів можуть вноситись зміни.

5. Кредит надається на строк до 20 років, але не більше ніж до досягнення позичальником пенсійного віку, визначеного статтею 26 Закону Украї-

ни «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Строк надання кредиту обчислюється з дати укладення кредитного договору.

6. Кредит відповідно до цього Порядку надається виходячи:

з нормативної площі житла, яка становить 21 кв. метр загальної площі житла на одну особу та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

При цьому площа житла, що придбавається сім'єю з однієї особи (одинокі особа) і є однокімнатною квартирою, становить не більш як 52,5 кв. метра загальної площі, а площа житла сім'ї з двох та більше осіб - не більш як 94,5 кв. метра загальної площі;

з договірної вартості 1 кв. метра загальної площі житла для населеного пункту за місцем розташування об'єкта, на придбання якого надається кредит, але не більше граничної вартості 1 кв. метра.

Вартість загальної площі житла, що перевищує нормативну площу, сплачується позичальником за власний рахунок.

Одержувачі кредиту самостійно обирають об'єкти, на придбання житла в яких можуть спрямовуватися кошти кредиту, в межах адміністративно-територіальної одиниці за місцем реєстрації заяви про намір отримати кредит.

Для розрахунку суми кредиту вартість 1 кв. метра загальної площі житла не повинна перевищувати граничну вартість 1 кв. метра житла. Гранична вартість 1 кв. метра загальної площі житла для м. Києва, Дніпра, Львова, Одеси та Харкова не може перевищувати опосередковану вартість, яка визначається Мінрегіоном відповідно до Порядку визначення та застосування показників опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України, затвердженого наказом Держбуду від 27 вересня 2005 р. № 174, збільшену в 1,75 раза, для міст - обласних центрів, міст обласного значення з населенням понад 300 тис. осіб, а також населених пунктів, які розташовані на відстані до 15 кілометрів від меж м. Києва та обласних центрів, - 1,5 раза, для міст обласного значення з населенням від 100 тис. до 300 тис. - 1,25 раза, для інших населених пунктів - опосередковану вартість у відповідній області.

Відсоткова ставка за такими кредитами встановлюється у розмірі 3 відсотків річних. При цьому відсотки за користування кредитом не нараховуються: військовослужбовцям - з початку і до закінчення особливого періоду; резервістам та військовозобов'язаним - з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду, на час проходження військової служби.

Кандидат не пізніше, ніж в день укладення кредитного договору вносить на свій особистий рахунок, відкритий в банку-агенті, кошти в розмірі 6 відсотків вартості нормативної площі житла та вартість площі житла, що перевищує нормативну. За бажанням кандидата розмір власного внеску може бути збільшено.

7. Умови надання кредиту, визначені у цьому Порядку, не поширюються на осіб, які за рахунок бюджетних коштів отримали державну підтримку або грошову компенсацію, або кредити на пільгових умовах на будівництво

(придбання) житла.

8. Кредит, що надається відповідно до цього Порядку, є прямим, адресним (цільовим) і здійснюється у межах бюджетних асигнувань та надається лише один раз.

Право на отримання кредиту вважається використаним з моменту зарахування коштів позичальнику на його рахунок, відкритий у банку-агенті.

9. Право на отримання кредиту мають:

1) кандидати, на яких поширюється дія Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

2) кандидати, на яких поширюється дія пунктів 19 або 20 частини першої статті 6 або пунктів 11-14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

10. Кредит надається за умови:

1) перебування кандидата та членів сім'ї кандидата на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, або

наявності у кандидата та у членів сім'ї кандидата у власності житлової площі з моменту набрання чинності Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» до моменту подання заяви про намір отримати кредит (крім власності, розташованої на території, що є тимчасово окупованою відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», на території населених пунктів, зазначених у переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 1085 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 92, ст. 2655; 2018 р., № 16, ст. 564), що не перевищує 13,65 кв. метра на одну особу, або

відсутності у кандидата та у членів сім'ї кандидата на праві власності житлової площі та відсутності у них у власності житлової площі (крім житлової нерухомості, що розташована на території, визначеній тимчасово окупованою територією відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», та на території населених пунктів, зазначених у переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 1085 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 92, ст. 2655; 2018 р., № 162, ст. 564) з моменту набрання чинності Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» до моменту подання заяви про намір отримати кредит;

2) підтвердження кандидатом своєї платоспроможності.

Платоспроможність кандидата передбачає, що за умови сплати щомі-

сячного платежу в рахунок погашення кредиту з урахуванням процентів залишок середньомісячного доходу кандидата та повнолітніх членів сім'ї не може бути меншим, ніж прожитковий мінімум, визначений законодавством на відповідний період, з розрахунку на кожного члена сім'ї;

3) внесення кандидатом на особистий рахунок коштів, визначених абзацом дев'ятим пункту 6 цього Порядку.

11. Кандидат подає до фінансової установи заяву про намір отримати кредит. До заяви додається анкета, в якій зазначаються основні відомості, необхідні для визначення відповідності заявника та членів його сім'ї вимогам, визначеним цим Порядком, в тому числі пільгова категорія кандидата, до якої він належить.

У разі коли на кандидата одночасно поширюється дія Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та дія пунктів 19 або 20 частини першої статті 6 чи пунктів 11-14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», кандидат обирає одну з підстав для реєстрації кандидатом.

Кандидати отримують кредит з урахуванням місця реєстрації заяви про намір отримати кредит.

Заяви про намір отримати кредит та анкети можуть бути подані кандидатом до фінансової установи за його місцезнаходженням або ж можуть бути надіслані до фінансової установи засобами поштового або електронного зв'язку.

Порядковий номер кандидата в реєстрі формується в порядку черговості подання відповідної заяви про намір отримати кредит та анкети з урахуванням дати та часу подання заяви та анкети. Датою подання електронної заяви про намір отримати кредит є дата надходження на визначену електронну адресу фінансової установи.

Якщо електронна заява та анкета надійшли на визначену електронну адресу фінансової установи в неробочий день та/або неробочий час, датою подання заяви та анкети вважається наступний після нього робочий день.

Зміни до реєстру вносяться протягом робочого дня з моменту виникнення відповідної зміни шляхом внесення інформації до електронної копії реєстру. При цьому відповідні зміни відображаються у реєстрі, що розміщується на веб-сайті фінансової установи на наступний робочий день.

Якщо кандидатом не подано до фінансової установи заяви про надання кредиту з доданням відповідних документів, зазначених у пункті 12 цього Порядку, фінансовою установою складається акт про неявку особи та неподання заяви про надання кредиту (далі - акт).

Кандидат може подати заяву про відмову від отримання кредиту.

Після надходження заяви про відмову від отримання кредиту до фінансової установи або складеного в установленому порядку акта в той же робочий день у реєстрі робиться відповідне позначення «виключено з реєстру». При цьому реєстраційний номер інших кандидатів зберігається.

12. Для отримання кредиту кандидат подає до фінансової установи такі

документи:

заяву про надання кредиту;

копії документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство повнолітніх членів сім'ї; у разі відсутності у документах, що посвідчують особу та підтверджують громадянство, відомостей про зареєстроване місце проживання - довідку про реєстрацію місця проживання, видану органом реєстрації відповідно до Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» (крім осіб, місце проживання яких зареєстроване на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, Донецької та Луганської областей);

копію реєстраційного номера облікової картки платника податків (не подається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному органу доходів і зборів і мають відмітку в паспорті);

інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про наявність або відсутність у власності житла;

довідку про перебування на квартирному обліку (у разі перебування на обліку, крім внутрішньо переміщених осіб і членів їх сімей)/довідку (лист) про взяття на облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов;

документи, необхідні для визначення платоспроможності (довідки з місця роботи та відомості з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків про суми виплачених доходів та утриманих податків, що надаються органами доходів і зборів повнолітніх членів сім'ї одержувача державної підтримки, а також інші документи, що підтверджують доходи членів сім'ї кандидата);

письмову згоду кожного повнолітнього члена сім'ї, на якого розраховується розмір кредиту щодо включення їх у розрахунок кредиту (в довільній формі);

документи, що підтверджують родинні стосунки між особами, на яких розраховується розмір кредиту, які разом з ним проживають або зареєстровані;

попередній договір про придбання житла (інші документи, що підтверджують зобов'язання або намір власника житла (продавця) укласти з кандидатом договір про придбання житла);

акт обстеження технічного стану житлового приміщення (будинку, квартири), складеного комісією, утвореною районною, районною у м. Києві та Севастополі держадміністрацією, військово-цивільною адміністрацією, виконавчим органом сільської, селищної, міської, районної у місті (в разі утворення) ради, виконавчим органом ради об'єднаної територіальної громади (для внутрішньо переміщених осіб, житло яких розташоване на території України, на якій органи державної влади здійснюють свої повноваження у повному обсязі, та яке зруйноване чи непридатне для проживання у зв'язку з проведенням антитерористичної операції).

Внутрішньо переміщена особа також подає копію довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 81, ст. 2296; 2015 р., № 70, ст. 2312) та копії відповідних довідок членів її сім'ї.

Особи, на яких поширюється дія пунктів 19 і 20 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», подають копію посвідчення учасника бойових дій та інформацію про включення до Єдиного реєстру учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення.

Особи, на яких поширюється дія пунктів 11-14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», подають копію посвідчення особи з інвалідністю внаслідок війни та, а у разі відсутності у посвідченні посилання на норму законодавства, відповідно до якої встановлено статус, - копію документа про безпосередню участь в антитерористичній операції або у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях.

У разі звернення уповноваженої заявником особи також надається документ, що підтверджує її повноваження діяти від імені заявника.

13. Розгляд пропозицій щодо формування переліку осіб, які у поточному році отримують кредит, на відповідність вимогам цього Порядку здійснюється комісією, склад якої затверджується Мінрегіоном (далі - комісія).

Комісія за результатами розгляду наданої фінансовою установою інформації про зареєстрованих осіб, що виявили бажання отримати кредит, із зазначенням пільгової категорії, розміру кредиту та даних про об'єкт, що придбається схвалює перелік одержувачів кредиту та розмір кредиту, який буде наданий у поточному році за рахунок бюджетних коштів. Перелік одержувачів кредиту формується з урахуванням черговості згідно з реєстрами фінансової установи.

14. Рішення про надання кредиту приймається фінансовою установою протягом місяця з дня подання кандидатом документів для отримання кредиту за умови фактичного надходження кредитних ресурсів на рахунки фінансової установи.

У разі відмови в наданні кредиту фінансова установа повідомляє про це кандидату в місячний строк у письмовій формі. Це рішення може бути оскаржене кандидатом в установленому законодавством порядку.

У наданні кредиту відмовляється у разі, коли:

кандидат не відповідає одній або декільком умовам надання кредиту, визначеним пунктами 9 і 10 цього Порядку;

документи подано не в повному обсязі або не відповідають вимогам, установленим цим Порядком;

кандидатом або позичальником подано документи, що містять неправдиві відомості;

документи подано кандидатом з порушенням строку, визначеного фінансовою установою;

платоспроможність кандидата не відповідає вимогам підпункту 2 пункту 10 цього Порядку.

15. Кредит надається фінансовою установою на підставі кредитного договору, до якого додаються розрахунок розміру кредиту з визначенням внеску позичальника та розрахунок щомісячних обов'язкових платежів.

16. Фінансування придбання житла здійснюється виключно у безготівковій формі за письмовим розпорядженням фінансової установи шляхом перерахування коштів з особистого рахунка позичальника на рахунок продавця - фізичної особи, відкритий в банку-агенті, або продавця - юридичної особи, відкритий в банку, після підписання сторонами договору купівлі-продажу житла.

17. Зобов'язання з погашення кредиту, наданого на придбання житла, і сплати відсотків за користування ним виникають починаючи з дати зарахування коштів кредиту на рахунок позичальника в банку-агенті.

Платежі з погашення кредиту, сплата відсотків за користування ним, інші платежі, передбачені кредитним договором, та нарахована пеня за порушення строку платежу вносяться в розмірі та в порядку, визначеному кредитним договором, щомісяця (не пізніше ніж в останній день місяця) на рахунок фінансової установи.

18. Наданий позичальнику кредит може бути погашений достроково.

19. Кошти, що сплачуються в рахунок погашення кредитів, наданих з державного бюджету, 2,5 відсотка за користування кредитом і пеня не пізніше ніж через 10 робочих днів з дня їх надходження на рахунок фінансової установи зараховуються до надходжень спеціального фонду державного бюджету в установленому порядку з відображенням зменшення заборгованості перед загальним/спеціальним фондом бюджету і одночасно спрямовуються на подальше надання кредитів.

На покриття витрат фінансової установи, пов'язаних з обслуговуванням кредитів, наданих відповідно до цього Порядку, в тому числі здійснення заходів відповідно до законодавства у разі несвоєчасного повернення кредитів, спрямовується 0,5 відсотка, що сплачуються позичальником за користування кредитом.

20. Набуття та реєстрація позичальником права власності на придбане за рахунок кредиту житло здійснюється згідно із законодавством.

21. З метою забезпечення погашення кредиту між фінансовою установою та позичальником відповідно до умов кредитного договору укладається договір про іпотеку придбаного житла.

Іпотека припиняється у разі припинення зобов'язання позичальника за кредитним договором.

Якщо будівля (споруда), що передається в іпотеку, розташована на зе-

мельній ділянці, яка належить іпотекодавцю на праві власності, така будівля (споруда) підлягає передачі в іпотеку разом із земельною ділянкою, на якій вона розташована.

У період виконання зобов'язання за кредитом придбане з використанням кредитних коштів житло підлягає страхуванню позичальником в установленому порядку як предмет іпотеки. Страхування предмета іпотеки здійснюється позичальником з дотриманням умов кредитного договору.

Фінансування витрат, пов'язаних з оформленням права власності на придбане за рахунок кредиту житло, з нотаріальним посвідченням договору про іпотеку та договорів про внесення змін до нього, з реєстрацією обтяження предмета іпотеки іпотекою та відомостей про зміни умов іпотеки, добровільного страхування позичальника від нещасного випадку на період виконання зобов'язання за кредитним договором, із страхуванням предмета іпотеки, проведенням експертної оцінки об'єкта кредитування та інших витрат, необхідних для виконання вимог кредитного договору, визначається кредитним договором та здійснюється позичальником відповідно до законодавства.

22. У разі смерті позичальника його права і зобов'язання за кредитним договором та договором про іпотеку переходять до спадкоємця з оформленням відповідних договорів.

23. У разі загибелі (смерті) позичальника (одного з членів сім'ї позичальника) - військовослужбовця, на якого поширюється дія Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», що настала під час здійснення ним заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, за рахунок бюджетних коштів погашається вся сума зобов'язань за кредитом, що існувала на момент його загибелі (смерті).

24. Фінансова установа забезпечує цільове та ефективне використання бюджетних коштів та контроль за ними.

25. Фінансова установа щомісяця до 15 числа місяця, наступного за звітним періодом, подає Мінрегіону та Мінфіну звіти/інформацію про використання бюджетних коштів у розрізі адміністративно-територіальних одиниць за формою, встановленою Мінрегіоном.

26. Відкриття рахунків, реєстрація, облік бюджетних зобов'язань в органах Казначейства та проведення операцій з використанням бюджетних коштів, а також відображення у первинному та бухгалтерському обліку отриманих (створених) оборотних і необоротних активів здійснюються в установленому законодавством порядку.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ
11.10.2019 № 1285

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
02 грудня 2019 р.
за № 1192/34163

Про затвердження Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2020 році

- 6. Цільові пільгові державні кредити надаються особам, які зараховані на навчання для здобуття вищої освіти за денною або заочною формою на підставі угод, укладених між закладом освіти та фізичною або юридичною особою, а саме:

пільговий довгостроковий кредит для здобуття вищої освіти - студентам, які відповідно до **Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»** зареєстровані у встановленому законодавством порядку як внутрішньо переміщені особи, а також особам з їх числа до закінчення ними відповідно державного чи комунального професійно-технічного закладу або закладу вищої освіти, але не довше ніж до досягнення 23 років;

- СК для осіб, що є внутрішньо переміщеними особами та проживають у селі без реєстрації, не застосовується.

- 6. Проходять вступні випробування у формі вступних іспитів (замість зовнішнього незалежного оцінювання) до уповноважених закладів вищої освіти, визначених відповідно до Порядку прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24 травня 2016 року № 560, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 31 травня 2016 року за № 795/28925 (зокрема, усіх закладів вищої освіти у сфері управління Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства культури, молоді та спорту України, розташованих на території Запорізької, Миколаївської, Одеської та Херсонської областей), та в разі отримання кількості балів за кожний з іспитів не менше ніж встановлений закладом вищої освіти мінімальний рівень допускаються до участі в конкурсному відборі:

особи, які проживають на тимчасово окупованій території (які не зареєстровані як внутрішньо переміщені особи) або переселилися з неї після 01 січня 2020 року.

- 14. Можуть бути переведені на вакантні місця державного або ре-

гіонального замовлення в порядку, передбаченому цими Умовами, якщо вони зараховані на навчання за іншими джерелами фінансування на відкриту або фіксовану (закриту) конкурсну пропозицію, а також на місця за рахунок цільових пільгових державних кредитів осіб у порядку, передбаченому законодавством, якщо вони зараховані на навчання за рахунок коштів фізичних та/або юридичних осіб:

особи, які є внутрішньо переміщеними особами відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 26 червня 2019 р. № 582

Київ

Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і Порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити такі, що додаються:

Порядок формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;

Порядок надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

2. Рекомендувати органам місцевого самоврядування, а в разі їх відсутності відповідним військово-цивільним адміністраціям починаючи з 2019 року передбачати у відповідних місцевих бюджетах кошти на формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб з урахуванням потреби в наданні такого житла.

3. Внести до постанови Кабінету Міністрів України від 31 березня 2004 р. № 422 «Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання та Порядку надання і користування житловими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання» (Офіційний вісник України, 2004 р., № 14, ст. 970; 2018 р., № 10, ст. 364) зміни, що додаються.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В.ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 26 червня 2019 р. № 582

ПОРЯДОК
формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб

1. Цей Порядок визначає умови формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб (далі - фонди), які не мають або втратили житло (можливість користування житлом).

2. Житлові приміщення з фондів повинні відповідати санітарним і технічним вимогам та розташовуватися в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці (району, міста, району в місті, селища, села) за міс-

цем фактичного проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи.

3. Потреба в житлових приміщеннях з фондів визначається у розмірі не менш як 6 кв. метрів на одну особу.

Житлові приміщення з фонду надаються з урахуванням потреби різних соціальних груп з метою забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків.

4. Фонди формуються органами місцевого самоврядування, а в разі їх відсутності - відповідними військово-цивільними адміністраціями (далі - уповноважені органи) шляхом:

будівництва нового житла;
реконструкції наявних будинків і гуртожитків, а також переобладнання нежитлових приміщень на житлові;
передачі житла в комунальну або державну власність;
придбання житла;
капітального ремонту об'єктів житлового фонду, зокрема об'єктів соціального призначення.

До фондів можуть бути включені тільки вільні житлові приміщення.

5. Уповноважений орган, який прийняв рішення про формування фонду, веде облік житлових приміщень такого фонду за формою, встановленою наказом Держжитлокомунгоспу від 14 травня 2004 р. № 98 «Про затвердження форм щодо житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання».

6. Житлові приміщення, придбані для надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, які зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, не виключаються із складу фонду житла для тимчасового проживання, сформованого відповідно до Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2004 р. № 422 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 14, ст. 970).

Житлові приміщення з фондів не підлягають приватизації, обміну та поділу, наданню їх в піднаймання або не використовуються для вселення до них інших осіб.

7. Джерелами фінансування формування фондів можуть бути кошти державного, місцевих бюджетів, міжнародних донорів, добровільні внески фізичних і юридичних осіб, інші джерела, не заборонені законодавством.

8. Уповноважені органи:
формують фонди з урахуванням потреби в наданні такого житла;
здійснюють контроль за цільовим використанням фонду та його утриманням, технічною експлуатацією та ремонтом.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від 26 червня 2019 р. № 582

ПОРЯДОК

**надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла
для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб**

1. Цей Порядок визначає механізм надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

Внутрішньо переміщеній особі та членам її сім'ї безоплатно надається житлове приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб за місцем фактичного проживання/перебування в межах території обслуговування районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських рад, в яких зазначені особи та члени їх сімей перебувають протягом року на обліку в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб.

2. Внутрішньо переміщена особа береться на облік громадян, які потребують надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання (далі - облік):

за умови відсутності в неї та будь-кого з членів сім'ї у власності житлового приміщення/частини житлового приміщення, придатного для проживання, розташованого в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій і Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, та в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення (розмежування), у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях;

у разі наявності у власності внутрішньо переміщеної особи або членів її сім'ї житлового приміщення/частини житлового приміщення, розташованого в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій і Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, та в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення (розмежування), у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях, яке зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок збройної агресії Російської Федерації, що підтверджується актом обстеження технічного стану житлового приміщення (будинку, квартири), складеного комісією, що утворена районною, районною у мм. Києві та Севастополі держадміністрацією, військово-цивільною адміністрацією, виконавчим органом сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі утворення) ради, за формою згідно з додатком, за-

твердженням постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (Офіційний вісник України, 2014 р., № 80, ст. 2271; 2015 р., № 70, ст. 2312).

3. Першочергове право на забезпечення житловим приміщенням з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб мають сім'ї внутрішньо переміщених осіб з неповнолітніми дітьми, вагітні жінки, особи, які втратили працездатність, та особи пенсійного віку з числа внутрішньо переміщених осіб.

4. Перебування на обліку не є підставою для відмови внутрішньо переміщеної особі в подальшому взятті такої особи на:

соціальний квартирний облік;

облік осіб, які потребують поліпшення житлових умов;

облік осіб, які мають право на отримання житла (пільгових кредитів на будівництво і придбання житла) за державними житловими програмами для окремих категорій осіб, визначених законодавством;

інші види обліку для отримання житла.

5. У разі перебування внутрішньо переміщеної особи на будь-якому обліку, зазначеному в абзацах другому - п'ятому пункту 4 цього Порядку, подальше взяття особи на облік не є підставою для зняття такої особи з інших видів обліку.

6. Внутрішньо переміщеною особою для взяття на облік подається заява (за формою згідно з додатком 1 з підписами всіх повнолітніх членів сім'ї) до відповідного центру надання адміністративних послуг або відповідного органу місцевого самоврядування, а в разі їх відсутності - відповідної військово-цивільної адміністрації (далі - уповноважені органи) у межах території обслуговування органу соціального захисту населення, в якому вони перебувають на обліку в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб протягом року.

7. Взяття на облік внутрішньо переміщених осіб може здійснюватися за заявою представників, уповноважених внутрішньо переміщеною особою, на основі письмової довіреності, завіреної в установленому законом порядку.

8. До заяви додаються:

1) копії документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України.

У разі подання заяви уповноваженим представником внутрішньо переміщеної особи пред'являються документи, що посвідчують особу представника, та копія довіреності;

2) копія довідки внутрішньо переміщеної особи про взяття на облік в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб та копії відповідних довідок членів сім'ї (за наявності);

3) акт обстеження технічного стану житлового приміщення (будинку, квартири) за наявності умов, визначених абзацом другим пункту 2 цього По-

рядку;

4) копії документів, виданих органами державної реєстрації актів цивільного стану або судом, що підтверджують родинні відносини заявника та всіх членів його сім'ї (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб, посвідчення опікуна або піклувальника тощо);

5) довідки про доходи заявника та всіх членів його сім'ї за попередні шість місяців;

6) копія реєстраційного номера облікової картки платника податків (не надається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідному територіальному органу ДФС і мають відмітку в паспорті громадянина України);

7) копії документів, що підтверджують підстави пріоритетності в наданні внутрішньо переміщеним особам житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

9. У разі подання документів, що містять недостовірні відомості, внутрішньо переміщена особа несе відповідальність згідно із законом.

10. Особі, яка подала заяву про взяття на облік, уповноваженим органом, що здійснює взяття на облік, видається опис документів, в якому зазначається інформація про дату подання та реєстрації заяви, реєстраційний номер заяви та перелік документів, доданих до заяви, за підписом посадової особи, яка їх прийняла.

11. Посадовою особою уповноваженого органу здійснюється реєстрація заяв внутрішньо переміщених осіб, які потребують надання житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, за формою, встановленою наказом Держжитлокомунгоспу від 14 травня 2004 р. № 98 «Про затвердження форм щодо житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання».

12. На кожну внутрішньо переміщену особу або сім'ю, яка потребує надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, заводиться облікова справа, якій присвоюється номер, за яким здійснюється її ідентифікація.

Форма ведення, інформаційне наповнення облікової справи визначається відповідним уповноваженим органом.

Облікова справа зберігається протягом всього строку перебування внутрішньо переміщеної особи на обліку та протягом трьох років після звільнення внутрішньо переміщеною особою житлового приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Після закінчення зазначеного строку справи в установленому порядку знищуються.

13. З метою ведення обліку, визначення осіб, яким будуть надані житлові приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, уповноваженим органом утворюється житлова комісія з обліку внутрішньо переміщених осіб та надання житлових приміщень для тимчасового проживання внутрішньо переміщеним особам (далі - комісія).

Основними завданнями комісії є:

розгляд заяв про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб та членів їх сімей, які потребують надання житлових приміщень з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;

перевірка підстав для взяття на облік;

прийняття рішення про взяття на облік та подання його на затвердження уповноваженому органу;

розподіл та надання житлових приміщень.

Кількісний склад комісії повинен бути не менше дев'яти осіб.

Персональний склад комісії затверджується рішенням уповноваженого органу.

До складу комісії додатково можуть залучаються з правом дорадчого голосу два депутати міської ради та по два представники від міжнародних організацій, громадських об'єднань (за згодою).

Порядок залучення таких представників визначається уповноваженим органом.

Для забезпечення роботи комісії уповноважений орган затверджує положення про комісію.

Комісія обирає заступника голови та секретаря комісії.

Голова комісії організовує роботу комісії та забезпечує створення необхідних для цього умов.

Секретар комісії за вказівкою голови комісії забезпечує скликання засідань, складає протоколи, акти, готує проекти рішень та інших документів, що стосуються діяльності комісії.

Повноваження голови, заступника голови, членів та секретаря комісії визначаються положенням про комісію.

Голова комісії:

здійснює керівництво діяльністю;

веде засідання;

підписує рішення (протоколи) засідань.

Заступник голови комісії виконує обов'язки голови комісії в разі відсутності голови.

Секретар комісії:

здійснює організаційне забезпечення роботи;

за дорученням голови комісії скликає робочі засідання;

контролює своєчасність надання документів і матеріалів, що подаються на розгляд;

веде та підписує протокол засідання.

Члени комісії зобов'язані:

брати участь у засіданнях;

виконувати доручення голови комісії з підготовки та розгляду матеріалів до засідань;

вивчати матеріали справ, що виносяться на розгляд;

узгоджувати з головою комісії всі дії, які вони виконують за доручен-

ням комісії.

Члени комісії мають право виступати на робочих засіданнях комісії із заявами та клопотаннями, вносити голові комісії пропозиції щодо удосконалення роботи.

14. Основною формою роботи комісій є засідання, необхідність проведення яких і перелік питань до розгляду визначає голова комісії. Голова комісії своєчасно призначає доповідача з числа членів комісії для розгляду окремого питання та забезпечує можливість для висловлення власної думки всім присутнім на засіданні членам комісії.

Засідання комісії проводяться не рідше одного разу на місяць.

Засідання комісії вважається правоможним, якщо на ньому присутні не менше половини її складу. Рішення комісії приймається більшістю голосів.

За результатами розгляду на засіданні питань комісією приймаються рішення, що оформляються протоколом.

Кожен член комісії має право внести до протоколу свою особисту думку щодо питання, яке розглядалося на засіданні.

На засіданні комісії мають право бути присутніми особи та члени їх сімей, щодо яких вирішується питання про взяття на облік, розподіл житлових приміщень.

Комісія має право перевіряти достовірність доданих до заяви документів, що подаються внутрішньо переміщеною особою для взяття на облік, а також здійснювати запити та безоплатно отримувати відомості від підприємств, установ, організацій усіх форм власності, необхідні для прийняття рішення про взяття на облік, контролю за черговістю надання житлового приміщення.

15. Комісія більшістю голосів присутніх на засіданні членів затверджує висновок щодо питання взяття на облік.

Висновок затверджується комісією за результатами розгляду поданої внутрішньо переміщеною особою (особисто або через уповноваженого представника) заяви з вичерпним переліком документів, зазначених у пункті 8 цього Порядку.

16. Висновок комісії містить рекомендації про взяття внутрішньо переміщеної особи на облік або обґрунтовану відмову у взятті на такий облік.

Висновок оформляється протоколом засідання комісії, який підписує головуючий на засіданні та секретар засідання комісії.

17. Висновок комісії, зазначений у пункті 16 цього Порядку, подається протягом десяти днів з дня його затвердження на розгляд уповноваженого органу.

18. Рішення про взяття внутрішньо переміщеної особи на облік або про відмову у взятті на такий облік приймається уповноваженим органом протягом десяти днів з дня подання висновку комісії щодо такої особи.

19. Уповноважений орган не пізніше семи робочих днів з дня прийняття рішення про взяття на облік або про відмову у взятті на облік надсилає внутрішньо переміщеній особі поштовим відправленням повідомлення із за-

значенням дати взяття на облік, дати і номера рішення або підстави для відмови у взятті на облік.

20. Підставами для відмови у взятті внутрішньо переміщених осіб на облік є:

неподання необхідного пакета документів, зазначених у пункті 8 цього Порядку;

подання документів, що містять недостовірні відомості.

21. Рішення про відмову у взятті на облік повинне містити підстави для відмови з обов'язковим посиланням на пункт 20 цього Порядку.

Рішення про відмову у взятті на облік може бути оскаржено в судовому порядку.

22. У разі надходження до фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб житлових приміщень, придатних для надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей, комісія протягом п'яти робочих днів з дня надходження такого житла зобов'язана провести засідання з питання надання житла внутрішньо переміщеним особам.

23. Засідання комісії з питання надання житлових приміщень внутрішньо переміщеним особам з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб вважається правоможним, якщо на ньому присутні не менше двох третин її складу.

24. Комісія простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів комісії затверджує висновок щодо питання надання житлових приміщень внутрішньо переміщеним особам з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

Висновок комісії містить рекомендації про надання житлових приміщень внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей за результатами нарахованих балів за бальною системою оцінювання потреби у житлі внутрішньо переміщених осіб, визначеним цим Порядком.

Висновок оформляється протоколом засідання комісії, який підписує головуючий на засіданні та секретар засідання комісії.

25. Пріоритетність надання внутрішньо переміщеним особам житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб визначається за кількістю балів, що набере внутрішньо переміщена особа/сім'я, за такою системою нарахування балів:

1) пріоритетні критерії (нараховуються на сім'ю за найвищим показником):

сім'ї з трьома і більше неповнолітніми дітьми - 27 балів;

сім'ї з двома неповнолітніми дітьми - 26 балів;

сім'ї з однією неповнолітньою дитиною - 25 балів;

сім'ї, у складі яких є вагітні жінки, - 24 бали;

сім'ї, у складі яких є особи, які втратили працездатність, - 23 бали;

сім'ї, у складі яких є особи пенсійного віку, - 22 бали;

2) загальні критерії (нараховуються за наявності підстав):

сім'ї з дітьми, один з батьків яких загинув (пропав безвісти) під час проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях, - 3 бали на сім'ю;

сім'ї осіб, визначених абзацами четвертим - восьмим, шістнадцятим - двадцять другим пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», у складі яких є внутрішньо переміщені особи, - 2 бали на сім'ю;

внутрішньо переміщені особи з числа осіб, які належать до осіб з інвалідністю внаслідок війни, визначених у пунктах 11-14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та члени їх сімей - 1 бал на особу;

наявність у складі сім'ї дитини, якій надано статус постраждалої внаслідок воєнних дій та збройного конфлікту, - 2 бали на кожну дитину;

сім'ї з дітьми з інвалідністю - 3 бали на кожну дитину;

багатодітні сім'ї - 2 бали на сім'ю;

неповні сім'ї з дітьми, де мати чи батько виховують їх самостійно, - 2 бали сім'ю;

сім'ї, у складі яких є непрацездатні особи, - 2 бали на сім'ю;

наявність у складі сім'ї осіб, які хворіють на рідкісні (орфанні) захворювання за переліком рідкісних (орфанних) захворювань, що призводять до скорочення тривалості життя хворих або їх інвалідизації та для яких існують визнані методи лікування, затверджені наказом МОЗ від 27 жовтня 2014 р. № 778, - 2 бали на сім'ю;

особи з інвалідністю I та II групи з числа внутрішньо переміщених осіб - 2 бали на особу;

сім'ї, у складі яких є особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, категорії 1 і 2 - 2 бали на сім'ю;

сім'ї, у яких середньомісячний сукупний дохід за попередні шість місяців, розрахований уповноваженим органом відповідно до Методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги, затвердженої наказом Мінсоцполітики, Мінекономрозвитку, Мінфіну, Держстату, Держкоммолодьспорттуризму від 15 листопада 2001 р. № 486/202/524/455/3370, менший від прожиткового мінімуму на сім'ю в розрахунку на місяць та величини регіонального показника опосередкованої вартості наймання житла, - 3 бали на сім'ю;

особи, нагороджені державними нагородами за безпосередню участь в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях, - 1 бал за одну нагороду;

сім'ї, які мають клопотання щодо потреби в забезпеченні тимчасовим житлом від підприємства, установи, організації в галузі науки, охорони здоров'я, освіти, культури та фізичної культури і спорту щодо спеціаліста з числа внутрішньо переміщених осіб, який є висококваліфікованим фахівцем у відповідній галузі, - 2 бали на сім'ю;

особи, уповноважені на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування з числа внутрішньо переміщених осіб, - 3 бали на особу.

Термін «сім'я» вживається у значенні, наведеному в статті 3 Сімейного кодексу України.

26. У разі рівної кількості балів пріоритет на отримання житлових приміщень з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб має особа, заява якої була зареєстрована відповідно до пункту 11 цього Порядку раніше за часом.

27. У разі зміни обставин, що були підставою для взяття на облік та/або отримання житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, внутрішньо переміщена особа зобов'язана протягом семи робочих днів повідомити комісії про такі зміни.

28. Висновок комісії передається на розгляд уповноваженого органу протягом десяти днів з дня його затвердження комісією.

29. Рішення уповноваженого органу про надання або відмову у наданні внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей житлових приміщень з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб приймається протягом десяти днів з дня отримання висновку комісії.

30. На підставі рішення про надання внутрішньо переміщеним особам і членам їх сімей житлових приміщень з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб уповноваженим органом видається ордер на вселення в житлове приміщення за формою згідно з додатком 2.

Ордер вручається внутрішньо переміщеній особі, на ім'я якої він виданий.

Після вселення в житлове приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб внутрішньо переміщена особа здає ордер балансоутримувачу будинку (приміщення).

31. Рішення про надання внутрішньо переміщеним особам і членам їх сімей житлових приміщень з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб може бути переглянуте до або після видачі ордера в разі виявлення обставин, які не були раніше відомі та могли вплинути на таке рішення.

32. Житлові приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб безоплатно надаються внутрішньо переміщеним особам та членам їх сімей у тимчасове користування на строк до одного року з можливістю продовження на наступний строк у разі відсутності змін у їх статусі та якщо вони не набули іншого місця проживання.

Після закінчення встановленого строку тимчасового проживання та на-

явності змін, що спричинили внутрішнє переміщення, або обставин, що раніше існували, або з підстав дострокового припинення права на користування житловими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб внутрішньо переміщені особи зобов'язані звільнити надане житлове приміщення.

33. Користування житловими приміщеннями з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб здійснюється на підставі договору за формою, встановленою наказом Держжитлокомунгоспу від 14 травня 2004 р. № 98 (далі - договір користування).

34. Договір користування укладається після видачі ордера на житлове приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб між уповноваженим органом або уповноваженою ним особою та внутрішньо переміщеною особою, якій надається в тимчасове користування житлове приміщення.

35. Ордер і договір користування є підставою для вселення в житлове приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і користування таким житловим приміщенням на договірних умовах. Строк проживання розраховується з дати підписання договору користування.

36. Під час вселення/виселення внутрішньо переміщеної особи в/із житлове/житлового приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб складається акт стану житлового приміщення та приймання-передачі житлового приміщення з описом (за наявності майна) житлового приміщення, твердого інвентарю, меблів та м'якого інвентарю, що здається в наймання, та його обладнання за формою згідно з додатком 3.

37. У договорі користування зазначаються особи, які проживатимуть разом із внутрішньо переміщеною особою. Такі особи набувають рівних із внутрішньо переміщеною особою прав та обов'язків щодо користування житловими приміщеннями.

38. Внутрішньо переміщені особи, яким надане житлове приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, не мають права приватизувати, обмінювати та здійснювати поділ такого житла, використовувати для провадження підприємницької діяльності, здавати у піднаймання або вселяти до нього інших осіб, не зазначених у договорі користування.

39. Внутрішньо переміщена особа та члени її сім'ї зобов'язані дотримуватись умов договору користування, а також правил користування житловими приміщеннями, утримання житлового будинку та прибудинкової території.

40. Внутрішньо переміщена особа зобов'язана своєчасно вносити плату за житлово-комунальні та інші послуги за затвердженими в установленому порядку уповноваженими органами тарифами.

Перелік житлово-комунальних та інших послуг, умови їх оплати визначаються договором, укладеним між внутрішньо переміщеною особою та упо-

вноваженим органом або уповноваженою ним особою.

Обов'язок внесення плати за житлово-комунальні та інші послуги виникає з дня підписання внутрішньо переміщеною особою та уповноваженим органом або уповноваженою ним особою договору користування. Встановлені законодавством пільги та субсидії надаються користувачам житлових приміщень на загальних підставах.

41. Уповноважений орган за 14 робочих днів до закінчення строку проживання, визначеного договором користування, попереджає внутрішньо переміщену особу про необхідність звільнення такого житла.

42. Внутрішньо переміщена особа в разі відсутності істотних змін, що спричинили внутрішнє переміщення, або обставин, що раніше існували, та якщо вона не набула іншого місця проживання не пізніше ніж за 30 календарних днів до закінчення строку договору користування подає заяву уповноваженому органу про продовження договору користування на наступний строк.

Продовження строку проживання у житлових приміщеннях з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб здійснюється відповідно до умов, передбачених цим Порядком.

До заяви про продовження строку договору користування додаються документи, передбачені пунктом 8 цього Порядку.

43. Комісія зобов'язана розглянути зазначену заяву до закінчення строку дії договору користування та письмово повідомити заявнику про зроблений нею висновок.

Висновок затверджується в порядку, визначеному для обліку внутрішньо переміщених осіб, які потребують надання житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

На підставі висновку уповноваженим органом протягом двох робочих днів (але не пізніше закінчення строку дії договору користування житловим приміщенням) з дня отримання висновку комісії приймається рішення про продовження строку надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

44. У разі коли внутрішньо переміщена особа не повідомила про свій намір продовжити дію договору користування в установлені строки та порядку, вона втрачає право на продовження договору користування та зобов'язана звільнити житлове приміщення протягом трьох робочих днів після закінчення строку дії договору користування.

45. Підставами для прийняття рішення комісією про дострокове припинення надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб є:

отримання в користування внутрішньо переміщеною особою або придбання нею іншого житла (житлового приміщення);

скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи за наявності підстав, передбачених частиною першою статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»;

подання завідомо недостовірних відомостей, що стали підставою для надання внутрішньо переміщеній особі житлового приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;

систематичне порушення внутрішньо переміщеною особою та/або членами її сім'ї правил користування житловим приміщенням з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;

приведення внутрішньо переміщеною особою та/або членами її сім'ї житлового приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб у непридатний для його використання стан;

порушення умов договору користування після застосування до внутрішньо переміщеної особи заходу впливу, визначеного цим Порядком;

інші підстави, встановлені законом.

46. Порушення внутрішньо переміщеною особою умов договору користування тягне за собою:

1) письмове попередження про порушення умов договору користування;

2) розгляд комісією питання про дострокове припинення надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;

3) подання позову до суду про виселення без надання іншого житлового приміщення.

47. Примусове виселення внутрішньо переміщеної особи та членів її сім'ї із житлових приміщень фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб здійснюється лише на підставі рішення суду.

48. Внутрішньо переміщена особа, яка за договором користування не виконує обов'язки, передбачені законодавством і договором користування, несе відповідальність, передбачену законом.

Додаток 1
до Порядку надання в тимчасове користування
житлових приміщень з фондів житла
для тимчасового проживання
внутрішньо переміщених осіб

Голові житлової комісії з обліку внутрішньо переміщених осіб та надання житлових приміщень для тимчасового проживання внутрішньо переміщеним особам

_____

(найменування органу, до якого подається заява)

_____

(прізвище, ім'я та по батькові)

_____

(проставляється позначка від кого: заявник або
 уповноважений представник)

_____

(прізвище, ім'я та по батькові заявника/уповноваженого представника)

Про взяття на облік*:

_____

(прізвище, ім'я та по батькові суб'єкта звернення)

Документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, _____
виданий _____

_____

Реєстраційний номер облікової картки платника податків**

_____

Адреса, за якою може здійснюватися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції, та контактний номер телефону

_____

(фактичне місце проживання/перебування)

ЗАЯВА

про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб, які потребують надання житлового приміщення для тимчасового проживання з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб

Прошу взяти мене на облік внутрішньо переміщених осіб, які потребують надання житлового приміщення для тимчасового проживання з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, та надати мені житлове приміщення на умовах договору наймання житлового приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб на сім'ю у складі ___ осіб:

Порядковий номер	Прізвище, ім'я та по батькові	Родинні стосунки	Дата народження	Серія, номер паспорта або свідоцтва про народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків*	Дата і номер довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (за наявності)	Посада, найменування підприємства, установи, організації
------------------	-------------------------------	------------------	-----------------	---	--	--

Про себе повідомляю, що я є внутрішньо переміщеною особою (довідка від _____ 20__ р. № _____, видана _____).

Адреса фактичного місця проживання/перебування: _____ на житловій площі _____ (приватній, гуртожитку, службовій, орендованій).

Наявність у будь-кого з членів сім'ї у власності житлового приміщення/частини житлового приміщення, придатного для проживання, розташованого в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій і Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, та в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення (розмежування):

Так

Ні

Наявність у власності внутрішньо переміщеної особи або будь-кого з членів її сім'ї житлового приміщення/частини житлового приміщення, розташованого в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій і Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, та в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення (розмежування), у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях, яке зруйноване або непридатне для проживання внаслідок збройної агресії Російської Федерації:

Так

Ні

Я, _____, даю згоду на обробку моїх персональних даних/персональних даних особи, від імені якої подається заява, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

_____
(дата)

_____
(підпис повнолітнього члена сім'ї)

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____
(дата)

_____
(підпис заявника/
уповноваженого представника)

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

* Заповнюється уповноваженим представником.

** Не зазначається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідному територіальному органу ДФС і мають відмітку в паспорті громадянина України.

Додаток 2
до Порядку надання в тимчасове ко-
ристування
житлових приміщень з фондів житла
для тимчасового проживання
внутрішньо переміщених осіб

_____
(найменування органу місцевого самоврядування, а в разі його відсутності -
відповідної військово-цивільної адміністрації)

ОРДЕР
на житлове приміщення з фондів житла для тимчасового проживання
внутрішньо переміщених осіб

_____ 20__ р.

_____
(найменування населеного пункту)

№ _____ серія _____

Виданий

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

на право вселення із сім'єю з _____ осіб у житлове приміщення

житловою площею _____ кв. метрів, що складається з _____ кімнат у _____ (кількість кімнат) квартирі № _____ за адресою _____, будинок № _____, корпус № _____ (вулиця, проспект, провулок)
--

або

гуртожитку № _____ за адресою _____, будинок № _____ (вулиця, проспект, провулок) корпус № _____, кімната № _____ житловою площею _____ кв. метрів площею _____ кв. метрів _____ кв. метрів (зазначається в разі надання приміщення у відособлене користування)
--

Ордер видано на підставі _____

№ _____ від _____ 20__ року.

Склад сім'ї

Порядковий номер	Прізвище, ім'я та по батькові	Рік народження	Ступінь родинного зв'язку з особою, на ім'я якої виданий ордер
------------------	-------------------------------	----------------	--

МП _____

(підпис особи, яка видала ордер)

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

Цей ордер є підставою для вселення з сім'єю в надане житлове приміщення. Під час вселення ордер здається балансоутримувачу будинку (приміщення). Ордер дійсний протягом 30 днів.

(найменування органу місцевого самоврядування, а в разі його відсутності - відповідної військово-цивільної адміністрації)

КОРІНЕЦЬ ОРДЕРА

на житлове приміщення з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб

_____ 20__ р.
(найменування населеного пункту)

№ _____ серія _____

Виданий

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

на право вселення з сім'єю з _____ осіб у житлове приміщення

житловою площею _____ кв. метрів, що складається з _____ кімнат у (кількість кімнат) квартирі № _____ за адресою _____, будинок № _____, корпус № _____ (вулиця, проспект, провулок)
--

або

гуртожитку № _____ за адресою _____, будинок № _____, (вулиця, проспект, провулок) корпус № _____, кімната № _____ житловою площею _____ кв. метрів площею _____ кв. метрів _____ кв. метрів (зазначається в разі надання приміщення у відособлене користування)

Ордер видано на підставі _____

№ _____ від _____ 20__ року.

Склад сім'ї

Порядковий номер	Прізвище, ім'я та по батькові	Рік народження	Ступінь родинного зв'язку з особою, на ім'я якої виданий ордер
------------------	-------------------------------	----------------	--

МП

_____ (підпис особи, яка видала ордер)

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

Ордер одержав:

_____ 20__ р.

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

Додаток 3

до Порядку надання в тимчасове користування

ня

житлових приміщень з фондів житла

для тимчасового проживання

внутрішньо переміщених осіб

АКТ

стану житлового приміщення та приймання-передачі житлового приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб до договору наймання житлового приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб

від _____ 20__ р. № _____

_____ 20__ р.

_____ (найменування населеного пункту)

Ми, що нижче підписалися, _____

(далі - наймодавець), в особі _____

що діє на підставі _____,

та _____ (далі - наймач) склали цей акт

про те, що наймодавець/наймач передав, а наймач/наймодавець прийняв житлове приміщення з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб

_____

(одноквартирний будинок, ізольована квартира, частина будинку чи кімната в комунальній квартирі, житлова площа (житлове приміщення) в гуртожитку)

загальною площею _____ кв. метрів, що складається з _____ кімнат житловою площею _____ кв. метрів, у тому числі:

кімната _____ кв. метрів, кімната _____ кв. метрів,

кімната _____ кв. метрів, кімната _____ кв. метрів,

кімната _____ кв. метрів, кімната _____ кв. метрів;

кухні площею _____ кв. метрів, обладнаної*:

(загальна/окрема)

Порядковий номер	Найменування	Кількість	Стан
------------------	--------------	-----------	------

вбиральні (сполученої) площею _____ кв. метрів, обладнаної*:

Порядковий номер	Найменування	Кількість	Стан
------------------	--------------	-----------	------

ванної кімнати площею _____ кв. метрів, обладнаної*:

Порядковий номер	Найменування	Кількість	Стан
------------------	--------------	-----------	------

коридору площею _____ кв. метрів, передпокою площею _____ кв. метрів, лоджії площею _____ кв. метрів, балкону площею _____ кв. метрів, веранди площею _____ кв. метрів, комори площею _____ кв. метрів, антресолей площею _____ кв. метрів, вбудованої шафи площею _____ кв. метрів

Житлове приміщення обладнане: _____,
(водопроводом (холодним, гарячим)

_____ ,
(опаленням (центральним/індивідуальним/пічним), каналізацією)

_____ ,
(сміттепроводом, газопостачанням, електроосвітленням)

У житловому приміщенні встановлено:

_____ ,
(телефон, радіотрансляційна мережа, телевізійна антена колективного користування тощо)

У житловому приміщенні облаштоване**:

Порядковий номер	Найменування	Кількість	Стан
------------------	--------------	-----------	------

Оглядом встановлено, що технічний і санітарний стан житлових приміщень

_____ ,
(зазначити стан - технічно справне (несправне)/потребує ремонту/заміни)

Сантехнічне, інше обладнання електрообладнання, система опалення та інженерні мережі у _____ стані.

_____ ,
(зазначити стан - технічно справне (несправне)/потребує ремонту/заміни)

Під час огляду житлового приміщення встановлено, що житлове приміщення має _____ стан, дефекти або

_____ ,
(задовільний/новий/інше)

недоліки _____ ,
(встановлено/не встановлено)

Показники лічильників:

водопостачання _____ .

газопостачання _____ .

електропостачання _____ .

Передав
наймодавець/наймач

Прийняв
наймач/наймодавець

_____ ,
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ ,
(підпис)

_____ ,
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ ,
(підпис)

З правилами користування житловим приміщенням з фонду житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, санітарними і протипожежними правилами ознайомлений.

Наймач:

_____

(прізвище, ім'я та по батькові)

_____

(підпис)

* Зазначається обладнання та його стан (технічно справне (несправне)/потребує ремонту/заміни).

** Зазначається майно житлового приміщення, твердий інвентар, меблі та м'який інвентар, їх стан (технічно справне (несправне)/потребує ремонту/заміни).

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 26 червня 2019 р. № 582

ЗМІНИ,
що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України
від 31 березня 2004 р. № 422

1. Порядок формування фондів житла для тимчасового проживання, затверджений зазначеною постановою, доповнити пунктом 8 такого змісту:

«8. Формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб здійснюється відповідно до цього Порядку, за винятком особливостей, визначених Порядком формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 582.».

2. Пункт 3 Порядку надання і користування житловими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання, затвердженого зазначеною постановою, після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

«Надання внутрішньо переміщеним особам житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб здійснюється відповідно до цього Порядку, за винятком особливостей, визначених Порядком надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 582.».

У зв'язку з цим абзаци четвертий - шостий вважати відповідно абзацами п'ятим - сьомим

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 15 листопада 2017 р. № 909-р
Київ

**Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та
впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення
на період до 2020 року**

1. Схвалити Стратегію інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року, що додається.

2. Міністерству з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб разом з Міністерством соціальної політики та іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у тримісячний строк Кабінетові Міністрів України проект плану заходів з реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В.ГРОЙСМАН

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів
України
від 15 листопада 2017 р. № 909-р

СТРАТЕГІЯ
інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгостроко-
вих рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року

Загальна частина

Ця Стратегія спрямована на розв'язання державою проблеми внутрішнього переміщення громадян України та його наслідків, зокрема приймаючих територіальних громад, створення ефективних інструментів державного управління, задоволення нагальних та постійних потреб внутрішньо переміщених осіб.

Станом на 9 листопада 2017 р. внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, за даними структурних підрозділів соціального захисту населення обласних та Київської міської держадміністрацій, на обліку перебуває 1504015 внутрішньо переміщених осіб з Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя (приблизно 30 тис. осіб). Частина з них покинули своє постійне місце проживання внаслідок міжнародного збройного конфлікту, який розпочався у квітні 2014 року, інша частина виїхала з Автономної Республіки Крим, яка була окупована Російською Федерацією 20 лютого 2014 року.

Для деяких територіальних громад внутрішньо переміщені особи стали

додатковим ресурсом, особливо для тих, куди переносилися установи та підприємства з територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, або тимчасово окупованої території. Проте багато територіальних громад з великою кількістю внутрішньо переміщених осіб відчули додаткове навантаження на обмежену місцеву інфраструктуру, а також значне зростання цін на оренду житла та харчові продукти, які ускладнюються низьким рівнем заробітної плати та складністю працевлаштування. Такий стан справ стримує процес боротьби з бідністю.

В той час як попередні урядові стратегії фокусувалися на задоволенні першочергових потреб внутрішньо переміщених осіб, метою цієї Стратегії є визначення довгострокових рішень щодо розв'язання проблем внутрішньо переміщених осіб. В результаті особи, які зараз є внутрішньо переміщеними, більше не потребуватимуть специфічної допомоги та заходів із захисту у зв'язку з їх переміщенням та зможуть реалізовувати свої права без обмежень на рівні з іншими громадянами.

Також напрями Стратегії узгоджуються з напрямками Концепції Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2016 р. № 892 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 96, ст. 3129), метою якої є відновлення та розбудова миру у східних регіонах України, що передбачає стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад Дніпропетровської, Запорізької, Харківської та територій Донецької та Луганської областей для підвищення якості життя населення через зміцнення їх спроможності та соціальної стійкості, стимулювання економічної активності.

Основні проблеми інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення

Основними проблемами, з якими стикаються більшість внутрішньо переміщених осіб, є відсутність достатніх засобів до існування та невизначеність житлових перспектив. Так, внутрішньо переміщені особи зіштовхуються з труднощами в реалізації та захисті своїх прав, зокрема права власності, доступу до житла, придатного для проживання, відновлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, відновлення засобів до існування, а також реалізації виборчих прав, доступу до інформації.

У зв'язку з триваючим міжнародним збройним конфліктом, наслідком якого є тимчасова окупація частини території України, питання інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення є одним з першочергових завдань, що потребують єдиної стратегії пошуку довгострокових рішень.

Комплексна державна програма щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1094 (Офіційний вісник України,

2016 р., № 2, ст. 76), є обмеженою в часі і не передбачає здійснення заходів щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на 2018 рік та наступні роки. Відтак постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1094 з 1 січня 2018 р. втратить свою актуальність.

Більшість заходів, що вживалися до цього часу, були заходами негайного реагування, які мали несистемний характер та не ставили за мету забезпечення довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення. Водночас пріоритетним напрямом у політиці щодо внутрішньо переміщених осіб на найближчий період мають стати довгострокові рішення, спрямовані на забезпечення житлом, працевлаштування, соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб, реалізацію позитивного потенціалу вимушеної внутрішньої міграції населення з урахуванням особливостей окремих регіонів та міжнародного досвіду, що забезпечать адаптацію та соціально-економічну інтеграцію їх у приймаючі територіальні громади на всій території України.

На сьогодні багато питань щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення вимагають злагодженого та системного вирішення, координації дій органів державної влади і громадянського суспільства з метою реалізації державної політики в цьому напрямі як одного з основних пріоритетів держави.

Крім того, значна кількість нормативно-правових актів не регулюють або не повною мірою регулюють питання забезпечення реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів внутрішньо переміщених осіб в Україні та потребують вдосконалення і узгодженості з такими міжнародними актами, як Керівні принципи ООН щодо переміщення осіб усередині країни (далі - Керівні принципи ООН), стандарти Ради Європи, що закріплені у відповідних рішеннях її Комітету міністрів та Парламентської асамблеї, які стосуються прав, свобод і законних інтересів внутрішньо переміщених осіб, а також з основоположними документами у сфері захисту прав людини, зокрема Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права 1966 року.

Однією з основних рекомендацій ЄС українським органам державної влади є розроблення чіткої, уніфікованої, фінансово сталої та комплексної стратегії для внутрішньо переміщених осіб, яка врахує їх поточні потреби та довгострокову інтеграцію.

Запровадження Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення, яка відповідатиме міжнародним стандартам, є актуальним та обов'язковим завданням для держави, зокрема з урахуванням того, що підтримка української влади у виконанні своїх зобов'язань в галузі прав людини залишається у найближчому майбутньому одним із пріоритетних завдань ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій.

Мета і принципи Стратегії

Метою Стратегії є соціально-економічна інтеграція внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень для реалізації та захи-

сту їх прав, свобод і законних інтересів, підвищення рівня їх самодостатності та незалежності з урахуванням інтересів приймаючих територіальних громад, налагодження ефективної взаємодії внутрішньо переміщених осіб з приймаючими територіальними громадами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування на засадах партнерства, результатом якого є досягнення соціальної єдності.

Стратегія базується на принципах:

пріоритету прав і свобод людини і громадянина, зокрема внутрішньо переміщених осіб;

верховенства права;

відкритості і прозорості реалізації Стратегії з метою максимального залучення до її реалізації та моніторингу всіх заінтересованих сторін;

конкретності, досяжності цілей та вимірюваності очікуваних результатів реалізації Стратегії;

політичної рівності;

протидії насильству в умовах міжнародного збройного конфлікту, в тому числі гендернозумовленому;

забезпечення конструктивної взаємодії між приймаючими територіальними громадами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

визнання внутрішньо переміщених осіб як складової розвитку територіальної громади;

підтримки самоорганізації внутрішньо переміщених осіб;

залучення внутрішньо переміщених осіб до діалогу щодо формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення, що стосуються їх прав та інтересів;

здійснення передбачених законом прав незалежно від будь-яких ознак (принцип недискримінації);

залучення всіх інших заінтересованих сторін, включаючи центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадські організації, а також міжнародних і національних гуманітарних партнерів та партнерів з розвитку, для співпраці з метою визначення правильних шляхів діяльності для виконання довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення та визначення критеріїв, що допоможуть визначити рівень виконання таких рішень.

Механізми подолання бар'єрів у забезпеченні реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів внутрішньо переміщених осіб та впровадженні довгострокових рішень

Необхідно визнати, що «внутрішнє переміщення» не є статусом, визаним у міжнародному праві, а максимально швидкий пошук довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення є необхідним в інтересах як внутрішньо переміщених осіб, так і держави в цілому.

Згідно з принципом 1 Керівних принципів ООН внутрішньо переміщені особи користуються тими ж передбаченими міжнародним правом і національним законодавством правами і свободами, якими користуються інші особи

в їх країні. Такі особи не повинні піддаватися дискримінації під час здійснення будь-яких прав і свобод на тій підставі, що вони є внутрішньо переміщеними особами.

Відповідно до принципу 20 Керівних принципів ООН кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності. Для забезпечення реалізації цього права переміщеним усередині країни особам відповідні органи державної влади видають всі документи, необхідні для здійснення їх законних прав, такі, як паспорт, посвідчення особи, свідоцтво про народження та свідоцтво про шлюб. Органи влади сприяють, зокрема, видачі нових документів або заміні документів, загублених під час переміщень, без будь-яких необґрунтованих умов, таких, як вимога повернення на місце звичайного проживання для отримання цих або інших необхідних документів.

Внутрішньо переміщені особи під час інтеграції в приймаючі територіальні громади зберігають всі свої права і свободи. Право на свободу пересування та право обирати місце проживання означає, зокрема (але не обмежується цим), право повернутися до свого покинутого постійного місця проживання у разі зникнення обставин, що спричинили таке переміщення. Водночас на новому місці проживання внутрішньо переміщені особи мають такі ж самі права і свободи, як і члени приймаючої територіальної громади, їм повинна надаватися підтримка для нормалізації життя за новим місцем проживання (допомога у пошуку роботи, забезпечення доступу до житла тощо). Отже, необхідною умовою впровадження довгострокових рішень для розв'язання проблеми внутрішнього переміщення є усунення юридичних та адміністративних бар'єрів, в тому числі надання можливості відновлення документів, на шляху до інтеграції внутрішньо переміщених осіб в приймаючі територіальні громади.

Спрощення процедури реалізації та захисту майнових прав внутрішньо переміщених осіб

Забезпечення права на житло

Існуюча система розміщення внутрішньо переміщених осіб у центрах колективного проживання не завжди відповідає встановленим стандартам. Житлові умови у місцях компактного проживання є здебільшого незадовільними. Більшість з них не пристосовані до специфічних потреб внутрішньо переміщених осіб (зокрема дітей та людей з інвалідністю). Недостатній рівень доступу до якісного житла має безпосередній вплив на тенденції до переміщення та випадки повернення на тимчасово окуповані території або в зону ведення бойових дій. Тому необхідно зосередити зусилля на вирішенні питання фізичної та фінансової доступності житла.

Багато внутрішньо переміщених осіб повідомляють про труднощі під час пошуку житла, які в багатьох випадках полягають в небажанні орендодавців здавати житло в оренду внутрішньо переміщеним особам та збільшенні цін на оренду. Крім того, як зазначено у параграфі 122 17-ї Доповіді Управління Верховного комісара ООН з прав людини щодо ситуації з правами людини в Україні, багато орендодавців відмовляються офіційно підписувати угоди про оренду з внутрішньо переміщеними особами, що позбавляє їх дос-

тупу до державної соціальної підтримки, зокрема субсидії на оплату комунальних послуг. Внутрішньо переміщені особи з інвалідністю є особливо вразливою категорією.

Так, визначення ефективного механізму забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб дасть змогу реалізувати своє право на житло якомога більшій кількості внутрішньо переміщених осіб.

Для досягнення зазначеної мети необхідно:

внести відповідні зміни до національного законодавства з метою надання пріоритетного права внутрішньо переміщеним особам отримувати соціальне та тимчасове житло;

застосувати кредитно-фінансовий механізм для забезпечення внутрішньо переміщених осіб постійним та доступним житлом;

впровадити механізм зменшення податкових ставок та/або звільнення від оподаткування для операцій з надання в оренду фізичними особами житла для внутрішньо переміщених осіб;

створити належні умови для надання безоплатної правової допомоги внутрішньо переміщеним особам та членам приймаючих територіальних громад в процесі укладання договорів оренди житла, а також інформування населення про переваги укладання таких договорів.

Захист права власності

Повернення житла, земельних ділянок та майна, що були покинуті в результаті переміщення, є правом внутрішньо переміщених осіб та інших постраждалих осіб. Крім того, це є важливим елементом у ефективній реалізації довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення.

Відповідно до Принципу 21 Керівних принципів ООН ніхто не має бути безпідставно позбавлений майна та власності. Захист майна та власності внутрішньо переміщених осіб забезпечується за будь-яких обставин, зокрема від таких дій, як розграбування, прямі або невибіркові напади чи інші акти насильства, використання для прикриття військових операцій або цілей, каральних дій, знищення або експропріації як одного з видів колективного покарання. Майно та власність, залишені внутрішньо переміщеними особами, мають бути захищені від знищення, а також від довільної або протизаконної експропріації, привласнення чи використання.

Створення механізму підтвердження юридичних прав внутрішньо переміщених осіб і відновлення їх фізичного доступу до належного їм майна та володіння ним після повернення контролю над частиною Донецької та Луганської областей і закінчення тимчасової окупації частини території України дасть можливість внутрішньо переміщеним особам відстоювати своє право на майно та/або право на відповідну компенсацію.

Досягнення зазначеної мети можливо шляхом:

запровадження незалежної та прозорої процедури підтвердження, документування та перевірки права власності та інших майнових прав на житло, землю та інше майно, зокрема шляхом створення спеціального реєстру зруйнованого та/або пошкодженого нерухомого майна внаслідок збройної агресії Російської Федерації;

розроблення механізму оцінки матеріальної та моральної шкоди і на-

дання компенсацій після повернення контролю над частиною Донецької та Луганської областей та закінчення тимчасової окупації частини території України з урахуванням особливостей завданої шкоди внаслідок бойових дій і тимчасової окупації частини території України;

розроблення та запровадження механізму поновлення порушених майнових прав після повернення контролю над частиною Донецької та Луганської областей і закінчення тимчасової окупації частини території України.

Пенсійне та соціальне забезпечення

Всі громадяни України, зокрема внутрішньо переміщені особи, мають рівні права відповідно до статті 21 Конституції України. Це стосується також і права на соціальне забезпечення, що згідно із статтею 46 Конституції України включає право на забезпечення громадян у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Відповідно до Керівних принципів ООН щодо переміщення осіб усередині країни особи користуються на основі повної рівності тими ж передбаченими міжнародним правом і національним законодавством правами і свободами, якими користуються інші особи в їх країні. Вони не повинні піддаватися дискримінації під час реалізації будь-яких прав і свобод на тій підставі, що вони є переміщеними всередині країни особами.

Рекомендаціями Rec (2006) 6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо внутрішньо переміщених осіб, ухваленими Комітетом міністрів Ради Європи на 961-му засіданні заступників міністрів 5 квітня 2006 р., передбачено, що внутрішньо переміщені особи не повинні зазнавати дискримінації через їх переміщення. Держави-члени повинні вжити належних і ефективних заходів для забезпечення рівного ставлення як до внутрішньо переміщених осіб, так і до інших громадян.

Належність будь-якої особи до числа внутрішньо переміщених осіб не є та не може бути умовою для реалізації нею прав громадянина України, оскільки всі громадяни мають рівні права.

Отже, документ або запис в реєстрі про належність особи до числа внутрішньо переміщених осіб повинен визначати лише місце, де особа фактично проживає і відповідно до законодавства може користуватися всім без виключення обсягом належних їй прав.

Право на пенсійне та соціальне забезпечення повинно забезпечуватися шляхом встановлення на законодавчому рівні чіткого механізму без зайвих ускладнень під час його реалізації.

На жаль, на сьогодні відсутність відповідних норм у спеціальних законах в частині реалізації прав внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення призводить до того, що органи виконавчої влади вимушені встановлювати процедури на рівні підзаконних актів, що нерідко є причиною неузгодженості нормативно-правових актів між собою.

Встановлення на законодавчому рівні уніфікованих підходів щодо забезпечення належної та повної реалізації прав внутрішньо переміщених осіб дасть можливість внутрішньо переміщеним особам користуватися правом на пенсійне та соціальне забезпечення без обмежень порівняно з іншими особами.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно:

розробити механізм, який би гарантував реалізацію прав на отримання пенсійних та соціальних виплат для внутрішньо переміщених осіб за місцем їх фактичного проживання/перебування та який би не передбачав обмежень у реалізації таких прав порівняно з іншими особами. Такий механізм повинен передбачати можливість періодичної ідентифікації та здійснення контролю за місцем фактичного проживання/перебування таких осіб в автоматичному режимі за допомогою електронного Реєстру дозволів для переміщення осіб в районі проведення антитерористичної операції та інших даних СБУ, електронних реєстрів Держприкордонслужби, ДМС;

вдосконалити процедуру щодо оформлення пенсії, доведення права на виплату пенсій та на передбачений законодавством розмір пенсійних виплат.

Подолання бар'єрів у доступі внутрішньо переміщених осіб до засобів існування і в реалізації їх прав на освіту та медичне обслуговування

Конкуренція на ринку праці

Більшість регіонів, що прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб (Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська, Харківська області та м. Київ), характеризувалися високим рівнем напруженості на ринку праці ще до початку збройної агресії Російської Федерації та внутрішнього переміщення.

Зайнятість є однією з основних проблем, що постають перед внутрішньо переміщеними особами. Серед основних причин відмови в працевлаштуванні, з якими стикалися внутрішньо переміщені особи, є відсутність вільних робочих місць, небажання брати людину, яка проживала на тимчасово окупованій території або на територіях, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, відсутність досвіду роботи за відповідною спеціальністю.

Постійну роботу мають менше третини працездатних внутрішньо переміщених осіб. Ситуацію ускладнює необхідність перекваліфікації деяких внутрішньо переміщених осіб, які в минулому були зайняті на підприємствах добувної промисловості.

Не маючи постійних джерел доходу, внутрішньо переміщені особи намагаються заробити дрібною торгівлею або епізодичною некваліфікованою фізичною працею, виїжджають з метою заробітку за кордон, є залежними від допомоги держави.

Вирішення питання конкурентоспроможності внутрішньо переміщених осіб на ринку праці, розширення можливості працевлаштування внутрішньо переміщених осіб сприятиме зниженню соціальної напруги у суспільстві, вирішенню питань матеріального забезпечення осіб відповідних категорій.

Для цього необхідно:

удосконалити діяльність відділень державної служби зайнятості щодо інформаційного забезпечення, реєстрації безробітних, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні, пошуку вакансій та працевлаштування економічно активних внутрішньо переміщених осіб;

забезпечити створення нових робочих місць;

запровадити на певний період податкові пільги (податкові канікули)

для суб'єктів малого та середнього бізнесу, що відновлюються або створюються внутрішньо переміщеними особами;

запровадити механізм відновлення документів, що засвідчують наявність трудового та/або страхового стажу;

запровадити дієвий фінансово-кредитний механізм підтримки бізнесу внутрішньо переміщених осіб;

забезпечити професійну перепідготовку та підвищення кваліфікації внутрішньо переміщених осіб;

розширити можливість працевлаштування внутрішньо переміщених осіб.

Право на освіту

На сьогодні держава і суспільство опинилися перед необхідністю вирішувати цілий ряд питань вимушених переселенців, зокрема оперативного забезпечення освітніх послуг для всіх категорій внутрішньо переміщених осіб, що мають право на освіту.

Забезпечення реалізації прав внутрішньо переміщених осіб на отримання освіти є вкрай важливим для розвитку дітей, підлітків, молоді та їх можливостей у майбутньому. Однакові умови доступу до освіти є важливим показником інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі територіальні громади.

Ініціативи в галузі освіти для внутрішньо переміщених осіб повинні вноситися своєчасно, враховуючи складність реалізації окремих норм через перешкоди у поширенні відповідної інформації на тимчасово окупованій території та на територіях, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Тому необхідно створити передумови для виконання одного з головних конституційних і соціально чутливих зобов'язань держави перед своїми громадянами, зокрема реалізації прав внутрішньо переміщених осіб у сфері освіти.

Досягти зазначеної мети можливо шляхом:

підтримки територіальних громад в забезпеченні належних умов для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти з урахуванням потреб самих територіальних громад та внутрішньо переміщених осіб;

розподілу освітніх субвенцій з урахуванням кількості дітей з числа внутрішньо переміщених осіб;

надання в установленому законодавством порядку пільгових довгострокових кредитів для здобуття вищої освіти та професійно-технічної освіти в порядку, встановленому законодавством;

безоплатного забезпечення підручниками дітей з числа внутрішньо переміщених осіб;

безоплатного доступу дітей з числа внутрішньо переміщених осіб до Інтернету, баз даних у державних та комунальних закладах освіти;

безоплатного проживання дітей з числа внутрішньо переміщених осіб в учнівських гуртожитках - для учнів професійно-технічних навчальних закладів;

забезпечення проживання дітей з числа внутрішньо переміщених осіб, які є студентами вищих навчальних закладів, у студентських гуртожитках з

пільговою оплатою у розмірі, визначеному вищим навчальним закладом в установленому законодавством порядку;

забезпечення безоплатного доступу до електронних версій підручників, навчальних посібників і навчально-методичних матеріалів для вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів шкіл, учням - внутрішньо переміщеним особам закладів загальної середньої освіти та студентам - внутрішньо переміщеним особам закладів вищої освіти;

створення он-лайн бібліотек і освітніх порталів для дистанційного навчання та підготовки для вступу до вищих або професійно-технічних закладів освіти дітей, які проживають на тимчасово окупованій території або на територіях, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження;

розроблення державної підтримки програм інтернет-освіти (через дистанційні модулі) та процедури сертифікації даної освіти;

впровадження програми підготовки вчителів для участі у дистанційній освіті;

створення умов для підтримки закладів вищої освіти, що переміщені з тимчасово окупованої території або з територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження;

створення умов щодо реінтеграції педагогічних працівників, що переїхали з тимчасово окупованої території або з територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Право на медичне обслуговування

Відповідно до статті 3 Конституції України держава визнає здоров'я найвищою соціальною цінністю.

У зв'язку з недостатньою кількістю закладів охорони здоров'я на територіях приймаючих територіальних громад, надмірним навантаженням на них, а також недостатнім фінансуванням ускладнюється доступ внутрішньо переміщених осіб до послуг з медичного обслуговування (медичних послуг).

Необхідно зауважити, що на сьогодні проблемою є те, що розподіл медичної субвенції відповідним місцевим бюджетам здійснюється без урахування реальної кількості внутрішньо переміщених осіб, що призводить до зниження доступу до медичного обслуговування таких осіб.

Впровадження ефективних заходів покращення стану у сфері медичного забезпечення внутрішньо переміщених осіб забезпечить рівний доступ до медицини без обмежень порівняно з іншими особами.

Досягнення зазначеної мети можливе шляхом:

запровадження механізму відновлення документів, що засвідчують наявність певного статусу та пільг у сфері охорони здоров'я;

розподілу медичної субвенції відповідним місцевим бюджетам з урахуванням кількості внутрішньо переміщених осіб;

комплексного медичного забезпечення та доступу до послуг у сфері психологічного здоров'я та психосоціальної підтримки;

створення дієвих механізмів для забезпечення належного обслуговування внутрішньо переміщених осіб у закладах охорони здоров'я без обмежень порівняно з іншими особами.

Підтримка приймаючих територіальних громад в процесі інтеграції внутрішньо переміщених осіб

Найбільшою перешкодою до залучення внутрішньо переміщених осіб у життя територіальної громади є відсутність власного житла, проблема отримання соціальних послуг та проблема з працевлаштуванням.

Відповідно до звіту Національної системи моніторингу за результатами опитування домогосподарств внутрішньо переміщених осіб частка осіб, які відчують себе інтегрованими у місцеву територіальну громаду, зросла на 12 відсотків з часу проведення минулого опитування та сягнула 68 відсотків. Основними умовами інтеграції є житло, постійний дохід та зайнятість.

Одним з питань інтеграції внутрішньо переміщених осіб в територіальні громади є надання можливості внутрішньо переміщеним особам реалізувати свої виборчі права на місцевих виборах, що проводяться у територіальних громадах їх постійного фактичного проживання.

Метою підтримки приймаючих територіальних громад в процесі інтеграції внутрішньо переміщених осіб є визначення заходів щодо розбудови соціальної згуртованості, зміцнення соціально-економічного розвитку і стійкості територіальної громади, зменшення напруженості в приймаючих територіальних громадах.

Під час розроблення заходів з адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах слід враховувати такі найпоширеніші проблеми інтеграції внутрішньо переміщених осіб до місцевих територіальних громад:

соціальна невизначеність внутрішньо переміщених осіб через продовження міжнародного збройного конфлікту, відсутність можливостей знайти гідне житло та облаштувати побут на новому місці;

збереження ризиків соціального відторгнення внутрішньо переміщених осіб у сфері праці через невідповідність кваліфікацій локальним ринкам праці, відсутність робочих місць за спеціальностями, за якими внутрішньо переміщені особи мають відповідну кваліфікацію і професійний досвід;

обмеженість фінансових ресурсів територіальних громад для вирішення питань організації доступу внутрішньо переміщених осіб до якісних умов проживання, медицини та освіти, професійної підготовки (перепідготовки);

зростання ризику бідності для працездатних внутрішньо переміщених осіб у зв'язку з проблемами доступу до місцевих ринків праці та/або відсутністю або низькою часткою доходів, зокрема від підприємницької та індивідуальної діяльності;

неефективність юридичних механізмів захисту прав, в тому числі механізму підтвердження актів цивільного стану, та відсутність дієвої мережі допомоги внутрішньо переміщеним особам в регіонах.

Задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб у забезпеченні кращих умов для життя, матеріальному забезпеченні та соціальних зв'язках, відновленні соціального статусу, соціальної активності, стимулюванні внутрішньо переміщених осіб, молоді з їх числа, інтеграції у приймаючі територіальні громади стане передумовою задоволення як економічних, так і соціальних потреб внутрішньо переміщених осіб, та зниження рівня соціальної напруги

в приймаючих територіальних громадах.

Досягнення зазначеної мети можливе шляхом:

формування та реалізації організаційно-управлінських засад ефективної інтеграції внутрішньо переміщених осіб, розбудови соціальної згуртованості, зміцнення соціально-економічної безпеки та стійкості приймаючих територіальних громад і внутрішньо переміщених осіб;

забезпечення розроблення регіональних (місцевих) програм та планів з урахуванням потреб внутрішньо переміщених осіб;

проведення моніторингу стану інтеграції внутрішньо переміщених осіб в приймаючі територіальні громади та оцінки їх потреб;

створення сприятливих умов для розвитку молоді з числа внутрішньо переміщених осіб в приймаючих територіальних громадах;

надання підтримки з державного бюджету місцевим бюджетам приймаючих територіальних громад, враховуючи реальну кількість та потреби внутрішньо переміщених осіб, які проживають в цих територіальних громадах;

створення і сталого функціонування механізму міжсекторальної взаємодії (охорона здоров'я, психологічна та соціальна підтримка, охорона громадського порядку, правова допомога) та взаємодії з громадськістю для подальшого посилення спроможності та координації діяльності щодо реагування на гендерно зумовлене та інші види насильства;

внесення змін в законодавство з метою включення внутрішньо переміщених осіб у реєстри територіальних громад, в які вони перемістилися;

розроблення механізму реалізації внутрішньо переміщеними особами своїх виборчих прав на місцевих виборах, що проводяться у територіальних громадах їх постійного фактичного проживання;

проведення інформаційної кампанії щодо висвітлення позитивного досвіду інтеграції внутрішньо переміщених осіб;

розбудови системи психологічної та соціальної допомоги для вирішення спільних питань приймаючих територіальних громад та внутрішньо переміщених осіб;

розроблення консультативних механізмів з метою залучення внутрішньо переміщених осіб до процесу прийняття рішень місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, налагодження діалогу між ними та внутрішньо переміщеними особами, а також між місцевим населенням та внутрішньо переміщеними особами;

проведення навчання в приймаючих територіальних громадах для налагодження ефективного діалогу між внутрішньо переміщеними особами і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

реалізації проектів децентралізації з урахуванням інтересів внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах для зміцнення довіри між державою та територіальними громадами шляхом посилення колегіальних, інклюзивних і підзвітних процесів управління;

залучення міжнародної технічної допомоги з метою підвищення спроможності територіальних громад реагувати на внутрішнє переміщення;

запровадження дієвих фінансово-кредитних механізмів підтримки бізнесу внутрішньо переміщених осіб, що позитивно впливатиме на економіч-

ний розвиток приймаючих територіальних громад.

Механізми та інструменти реалізації Стратегії

Розв'язання проблем передбачається шляхом виконання програмних заходів за трьома стратегічними напрямками: вдосконалення механізму подолання бар'єрів в реалізації прав внутрішньо переміщених осіб; спрощення процедури захисту та реалізації майнових прав внутрішньо переміщених осіб; підтримка приймаючих територіальних громад в процесі інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

Реалізувати Стратегію передбачається шляхом здійснення комплексу заходів із застосуванням підходу, що базується на дотриманні прав людини, економічному зростанні, використанні інноваційних механізмів реалізації прав внутрішньо переміщених осіб, досягненні колективних результатів у процесі реалізації довгострокових рішень для розв'язання проблеми триваючого внутрішнього переміщення.

Стратегію передбачається реалізувати протягом 2018-2020 років.

Очікувані результати та оцінка реалізації Стратегії

Результатом реалізації Стратегії стане підвищення якості життя внутрішньо переміщених осіб шляхом зміцнення їх спроможностей та соціальної стійкості, стимулювання економічної активності, забезпечення реалізації їх основоположних прав і свобод, зокрема:

задоволення як економічних, так і соціальних потреб внутрішньо переміщених осіб;

уніфікація підходів на всіх рівнях (національному, регіональному та місцевому) і координація з міжнародними партнерами у забезпеченні реалізації та захисті прав, свобод і законних інтересів внутрішньо переміщених осіб;

зниження рівня соціальної напруги в приймаючих територіальних громадах;

розбудова соціальної згуртованості, зміцнення соціально-економічного розвитку і стійкості територіальної громади;

розширення можливостей працевлаштування внутрішньо переміщених осіб;

реалізація прав внутрішньо переміщених осіб у сфері освіти та охорони здоров'я.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Джерелами фінансування заходів з реалізації Стратегії є кошти державного та місцевих бюджетів і кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься також із застосуванням можливостей фінансової та технічної допомоги, яку надають Україні міжнародні установи та іноземні країни. Технічна допомога може бути залучена у вигляді експертної допомоги, необхідних матеріальних ресурсів або грошових коштів, виділених на цільові потреби.

Розподіл фінансових ресурсів з метою досягнення колективних результатів має здійснюватися за принципом збалансованості як за гуманітарним напрямом, так і за напрямом відновлення та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 38. Ст. 160.).
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р., з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11 та № 14. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
5. Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
6. Про статус беженцев: Конвенція ООН от 27 июля 1951 г. URL: <http://www.un.org/russian/docume/conv/conv/hr.htm>
7. Руководящие принципы по вопросу о перемещении лиц внутри страны / Экономический и социальный Совет ООН (ЭКОСОС), 22 июля 1998. E/CN.4/1998/53/Add.2. URL: <http://www.refworld.org.ru/docid/50b345932.html>
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
9. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08 липня 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст. 146.
10. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 13 Ст. 65.
11. Про державний кордон України: Закон України від 04 листопада 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5.
12. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367.
13. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.
14. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21 січня 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 18. Ст. 101.
15. Про правонаступництво України: Закон України 12 вересня 1991р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 46. Ст. 617.
16. Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Про-

токолу щодо статусу біженців: Закон України від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 17. Ст. 118.

17. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 40. Ст. 236.

18. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 232.

19. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20 листопада 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 52. Ст. 716.

20. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст. 1.

21. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26. Ст. 892.

22. Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України: Закон України від 12 серпня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 43. Ст. 2030.

23. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 05 березня 2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 21. Ст. 140.

24. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 02 вересня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 44. Ст. 2040.

25. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22 жовтня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 51. Ст. 451.

26. Про затвердження Порядку створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 646. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/646-2016-p>

27. Про затвердження Порядку оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території України: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 р. № 289. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/289-2014-p>

28. Про облік внутрішньо переміщених осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-p>

29. Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміще-

ним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 505. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-p>

30. Деякі питання оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 р. № 79. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-2015-p>

31. Про затвердження Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/367-2015-p>

32. Про затвердження Порядку виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної республіки Крим та м. Севастополя: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 23. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/234-2014-p>

33. Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 595. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/595-2014-p>

34. Деякі питання надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 450. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/450-2014-p>

35. Питання митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 566. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/566-2014-p>

36. Про затвердження Порядку надання гуманітарної та іншої допомоги населенню Донецької та Луганської областей: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2015 р. № 21. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/21-2015-p>

37. Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2014 р. № 637. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/637-2014-p>

38. Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 535. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/535-2014-p>

39. Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів за місцевими бюджетами у населених пунктах Донецької та Луганської областей, що розташовані на території проведення антитерористичної операції, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення: Постанова Ка-

бінету Міністрів України від 25 лютого 2015 р. № 68. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/68-2015-p>

40. Про забезпечення тимчасового проживання сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2014 р. № 213. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-2014-p>

41. Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-p>

42. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 980. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980-2019-%D0%BF>

43. Про затвердження Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2020 році: Наказ Міністерства освіти і науки від 11.10.2019 № 1285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-19>

44. Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і Порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 582. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582-2019-%D0%BF>

45. Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 909-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-2017-%D1%80>

46. Recommendation Rec(2006) of the Committee of Ministers to member states on internally displaced persons. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d8265

47. Draft Recommendation Rec(2006) of the Committee of Ministers to member states on internally displaced persons. Explanatory memorandum. CM Documents (CM(2006)36-Add). General Considerations. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d8728

48. PACE Resolution 2133 (2016) Legal remedies for human rights violations on the Ukrainian territories outside the control of the Ukrainian authorities. URL: <http://assembly.coe.int/View/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=23167&lang=en>

Навчальне видання

**ЗБІРНИК
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ З ПИТАНЬ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ**

Видання друге, перероблене і доповнене

Укладачі:

д.ю.н., проф. Л.Р. Наливайко;

д.ю.н., доц. І.О. Грицай

к.ю.н., доц. К.В. Степаненко

к.ю.н. О.С. Чепік-Трегубенко

Редактор, оригінал-макет – А.В. Самотуга

Дизайн – В.А. Ситник

Підп. до друку 27.02.2020 р. Формат 60x84/16. Друк – RISO.
Гарнітура – Times. Умов.-друк. арк. 22,50. Обл.-вид. арк. 22,75. Тираж – 50 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 756-46-41

Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018